

ΤΕΥΧΟΣ

ISSUE

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

7

χημικά χρονικά

ΕΠΙΣΗΜΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ

ΙΟΥΛΙΟΣ 1978
JULY 1978

ΤΟΜΟΣ
VOLUME

43

η κυπρος σημερα

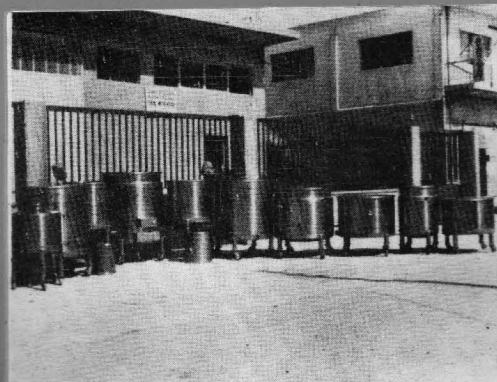
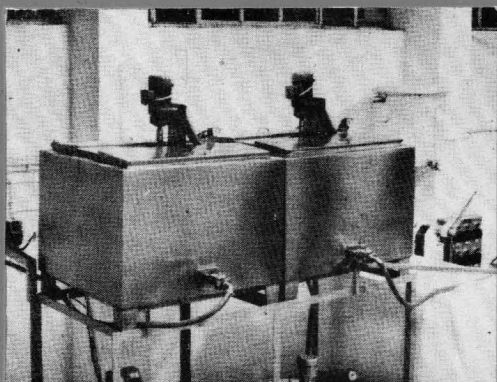
chimika chronika

CCGEAC 43(7) 1-72 (1978)

άνοξειδωτοι κατασκευαί δοχεΐα παντός τύπου

Ε
Κ
Α
Σ
Τ
Ε
Κ
Α
Ρ
Χ
Ε
Ι
Κ
Η
Ε
Π
Ε
Λ
Ε
Υ
Σ
Η

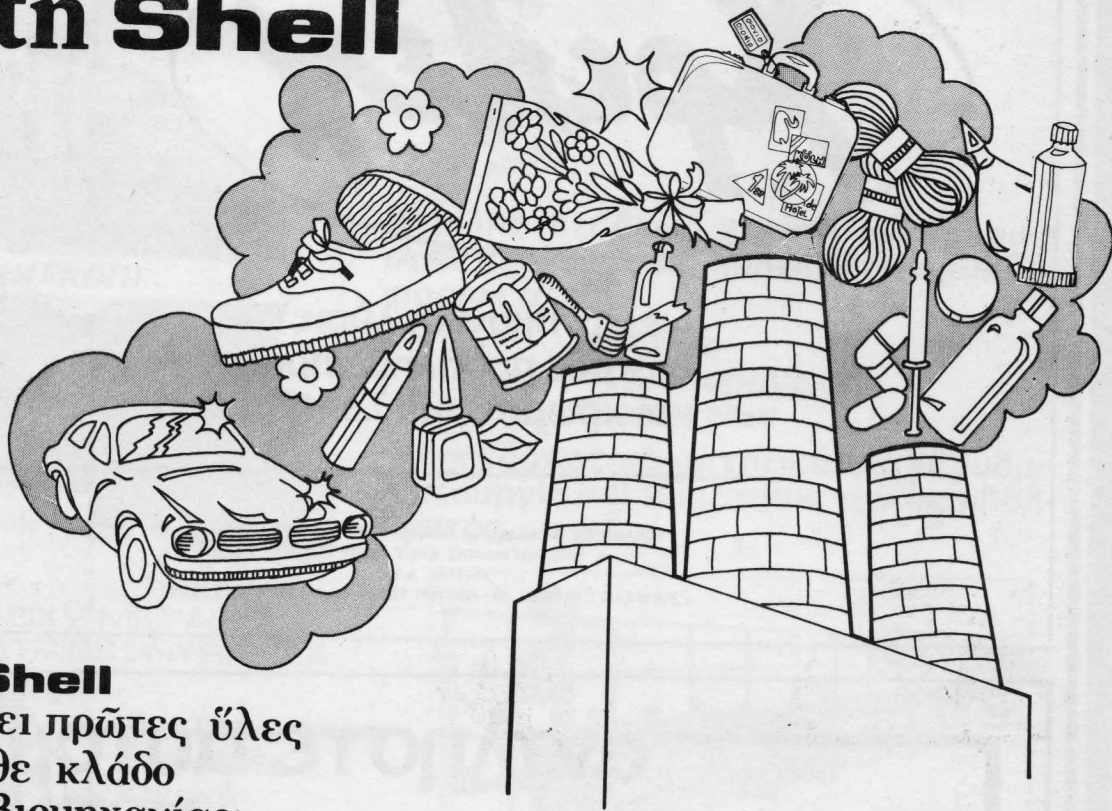

- ΔΟΧΕΙΑ ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟ-ΙΟΝΤΩΝ
- ΓΑΛΑΚΤΟΣ ● ΟΙΝΩΝ & ΠΟΤΩΝ
- ΤΡΟΦΙΜΩΝ ● ΧΥΜΩΝ
- ΚΑΛΛΥΝΤΙΚΩΝ κλπ. ΑΠΟ ΑΝΟΞΕΙΔΩΤΟ ΧΑΛΥΒΑ
Ή λείανσις τών συγκολλήσεων και τó
φινίρισμα γίνεται βάσει διεθνών προδιαγραφών
μέχρι κόκκο Νο 320
- ΣΥΓΚΟΛΛΗΣΕΙΣ ΜΕ ARGON
- Σιλó συντηρήσεως γάλακτος
- Αναμικτήρες κόνεων
- Αναδευτήρες φαρμάκων
- Πάγκοι έργασίας
- Δοχεΐα αποθηκεύσεως φαρμάκων
- Βραστήρες χημικῶν υλῶν
- Δοχεΐα μεταφορᾶς, χειράμαξαι μεταφορᾶς
πρώτων υλῶν τροφίμων, επαγγελματικοί
νεροχύτες, άνοξειδωτα μεταλλικά έρμάρια κλπ.

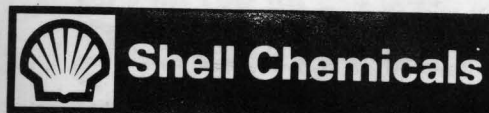
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Β. ΜΠΟΥΓΑΣ
Δήμητρος 20-Ταύρος
Τηλ. 3458059 5241672

Οι χημικές βιομηχανίες μπορούν να βασίζονται στη Shell

Η Shell
προμηθεύει πρώτες ύλες
σε κάθε κλάδο
Χημικής Βιομηχανίας:

χρωμάτων, βερνικιών, δερμάτων,
πλαστικών, ελαστικού, μελάνης, έκτυ-
πώσεων, χάρτου, απορρυπαντικών,
φαρμάκων, καλλυντικών, έλαιουρ-
γείων, ποτών και τροφίμων, συνθ. ρη-
τινών, κολλητικών ουσιών, ύφασμά-
των, βαφείων, ηλεκτρικών συσκευών.
Έπίσης σε διύλιση, μεταλλευτι-
κές επιχειρήσεις, την οικοδομική βιο-
μηχανία και τα αυτοκίνητα.

- ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ - ΧΗΜΙΚΑ**
 - * ΑΛΚΟΟΛΕΣ * ΚΕΤΟΝΕΣ
 - * ΓΛΥΚΟΛΕΣ - ΠΟΛΥΓΛΥΚΟΛΕΣ - ΓΛΥΚΕΡΙΝΕΣ
 - * ΓΛΥΚΟΛΙΚΟΙ ΑΙΘΕΡΕΣ ΚΑΙ ΕΣΤΕΡΕΣ ΤΟΥΣ («OXITOLS»)
 - * ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΙΚΟΙ ΔΙΑΛΥΤΕΣ:
 - α) Παραφινικοί (έξάνιο-επτάνιο-ειδικές βενζίνες) β) Αρωματικοί (καθαροί και μίγματα) * ΑΛΚΑΝΟΛΑΜΙΝΕΣ
- ΑΠΟΡΡΥΠΑΝΤΙΚΑ**
 - * ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ ΑΠΟΡΡΥΠΑΝΤΙΚΩΝ (Dobane, Dobanols)
 - * ΕΤΟΙΜΑ ΑΠΟΡΡΥΠΑΝΤΙΚΑ (TEEPOL, Nonidet)
 - * ΔΙΑΣΚΟΡΠΙΣΤΑΙ ΚΗΛΙΔΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ
- ΠΛΑΣΤΙΚΑ**
 - * ΠΟΛΥΟΥΡΕΘΑΝΕΣ * ΠΟΛΥΠΡΟΠΥΛΕΝΙΑ
 - * ΠΟΛΥΑΙΘΥΛΕΝΙΑ * ΠΟΛΥΣΤΕΡΙΝΗ
- ΣΥΝΘΕΤΙΚΑ ΕΛΑΣΤΙΚΑ**
 - * ΘΕΡΜΟΠΛΑΣΤΙΚΑ CARIFLEX TR.
 - * ΣΥΝΘΕΤΙΚΑ ΕΛΑΣΤΙΚΑ BR, IR, SBR.
- ΡΗΤΙΝΕΣ**
 - * ΡΗΤΙΝΕΣ ΕΠΟΞΕΙΔΙΚΕΣ * ΡΗΤΙΝΕΣ ΕΙΔΙΚΕΣ
- ΛΑΔΙΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΛΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ Ρ.Υ.Σ.**
- ΠΛΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΤΕΣ Ρ.Υ.Σ.**
 - * DOP * DBP * LINEVOLS
- ΕΙΔΙΚΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΧΗΜΙΚΑ ΓΙΑ ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ**
- ΧΗΜΙΚΑ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑΣ**
 - (Αντιοκωρικά - Μαλλόλαδα - υλικά κατεργασίας non-woven)

ΧΡΩΜΑΤΑ, ΥΠΟΣΤΡΩΜΑΤΑ & ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΑ ΟΙΚΟΔΟΜΩΝ, ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΩΝ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ κλπ.

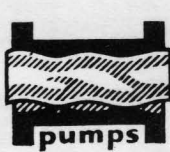

ή έπιστημονική λύσις
σέ κάθε πρόβλημα προστασίας
καί χρωματισμού έπιφανειών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΧΡΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΕΡΝΙΚΙΩΝ
Β. ΝΙΚΟΛΟΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ Γ. ΤΣΙΜΠΟΥΚΗΣ
ΧΡΩΤΕΧ Α.Ε.
ΓΡΑΦΕΙΑ : ΜΑΡΗΝΗ 39 - ΑΘΗΝΑΙ 108 - ΤΗΛ. 5233.842 - 5229.901

αντληστε αυτοματα
... γρηγορα
... αποδοτικα

με αντλιες

MONO & **PUMPS**

JABSCO

... οξεα, παχυρευστα, στερεα εν αιωρηση
χυμους, τροφες, κρεμες, πολτους, λυματα

Α.ΛΕΩΝΙΔΟΠΟΥΛΟΣ Κ ΣΙΑ ΕΠΕ

Αρτεμισίου & Δραγατσανίου 55 Πειραιεύς
411.3817, 411.3818

για δυσκολες αντλησεις

ΚΡΑΝΙΟΣ ΧΗΜΙΚΑ Α.Ε.

AMEROID

Ύψηλης στάθμης χημική τεχνολογία
στην έπεξεργασία συστημάτων κυκλοφορίας νερού

- Ψύξεως
- Ατμοπαραγωγής
- Απονέρων

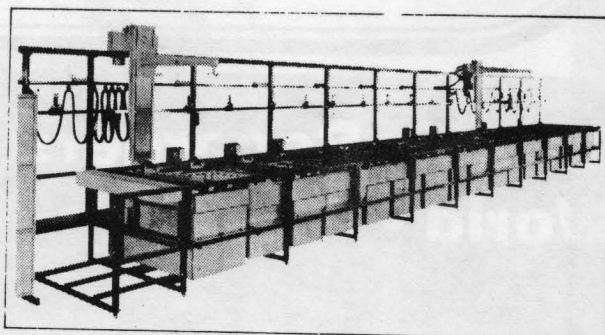
Υλικά δραστικά-μή τοξικά, για εύρυθμη λειτουργία και προστασία του περιβάλλοντος.

OXY METAL
INDUSTRIES (INTRA) S.A.

- Έγκαταστάσεις
- Συσκευές
- Χημικά

Για την έπιμετάλλωση κοινών
και πολυτίμων μετάλλων.

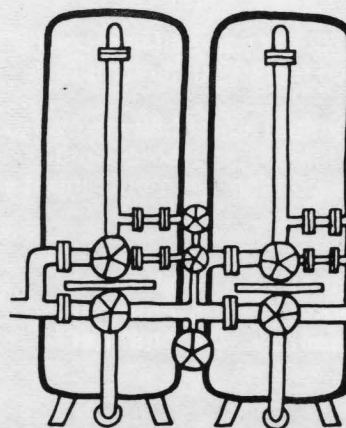

dia-prosim

Ίονοεναλλακτικές Ρητίνες για:

- Αποσκλήρυνση
- Αποϊονισμό
- Απαλκαλίωση
- Καθαρισμό συμπυκνωμάτων
- Ειδικές εφαρμογές

ΚΡΑΝΙΟΣ ΧΗΜΙΚΑ Α.Ε.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ - ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ

ΑΚΤΗ ΚΟΝΔΥΛΗ 12 - ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

ΤΗΛ. 4123.391/3, 4121.487 - ΤΗΛ. Δ/ΝΣΙΣ: AMEROID PIRAEUS
ΤΕΛΕΞ: 21.2500

Μοσχολιός Χημικά α.ε.

ΧΗΜΙΚΑ

Διά άπορρυπαντικά - Καθαριστικά
άπολυμαντικά

- Μη Ιονικοί διαβρέκτες
- Φωσφορικά δάστα
- Μετασιλικάτ ένυδρο - άνυδρο
- Πρώτες ύλες για σαμπουάν διαυγή - περλέ και αφρόλουτα
- Τόνωτικά κόμπες (πρωτεΐνες) και μαλακωτικά αντιστατικά
- Άπολυμαντικά διομ. τροφίμων - ποτών
- Άπορρυπαντικά χαμηλού άφρισμοού για πλυντήρια ρούκων - πιάτων
- Διαβρεκτικές κόνεις ύψηλου άφρισμοού (ΤΕΧΑΡΟΝ) F, K12 κλπ.)
- Υποχλωριώδες ασβέστιον, 65% χλώριον.

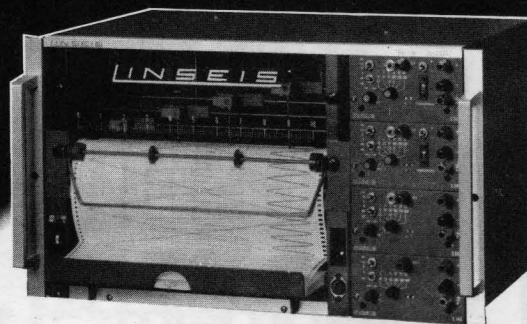
Γιά όποιοδήποτε θέμα σας
Τηλεφωνήστε μας
5220.121-3, 5245.811-18

Linseis Recorders World - Wide

- record simultaneously up to six different signals on one chart.
- don't limit yourself in recording two signals, when really you need more.
- Unlimited adaptibility to every kind of signal, i. e. linearised temp. range, A. C. voltage symmetric input etc.

1 channel 4 channel
2 channel 5 channel
3 channel 6 channel

Product Lines:
Multichannel-Recorder
XY-Recorder
Point-Printing-Recorder
Thermoanalytical equipment

MULTIPEN-RECORDER

L I N S E I S

LINSEIS GMBH · VIELITZERSTR. 43 · 8672 SELB
W. - GERMANY
TEL. (09287) 4422-26 · TELEX 0643534

Sales Agent: NICOLAOS G. ASTERIDIAS TECHNICAL REPRESENTATIONS

20 SOLOMOU Street
ATHENS 147 · Tel.: (001) 3602461 · Telex: 216898
54 TSIMISKI Street T.T. 18 P.O. Box 500
THESSALONIKI · Tel.: (031) 278692 · Telex: 41130

we offer quality based on 20 years experience

Σύμβολο

στήν ανάπτυξη

τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας

Ἡ ἐταιρεία Δρ. Δ. Α. ΔΕΛΗΣ Α.Ε.
ἀντιπροσωπεύει εἰς τὴν Ἑλλάδα μεγάλους οἴκους
τῆς Δ. Γερμανίας BAYER, BASF, HÜLS κ.λ.π.

Μὲ τὸ ἔμπειρο τεχνικὸ καὶ ἐπιστημονικὸ
προσωπικὸ τῆς παρακολουθεῖ καὶ ἐπιλύει
κάθε τεχνικὸ πρόβλημα.

Εἶναι ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους προμηθευτὰς
πρώτων ὑλῶν καὶ μηχανημάτων
τῆς Ἑλληνικῆς Χημικῆς Βιομηχανίας.

ΔΡ Δ.Α. ΔΕΛΗΣ ΑΕ

ΑΘΗΝΑΙ 117 - ΠΑΛ. ΜΠΕΝΙΖΕΛΟΥ 5
ΤΗΛ. 3250302 (10 ΓΡΑΜΜΑΙ)

ΘΕΣ/ΝΙΚΗ - ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ 19
ΤΗΛ. 262.665

RHÔNE-POULENC **τό γαλλικό groupe** **προσφέρει** **τή συνεργασία του** **-για καλύτερο μέλλον-** **στις ελληνικές** **βιομηχανίες συνθετικών** **καί χημικών προϊόντων.**

Με 126 εργοστάσια σέ 4 ηπείρους τού Κόσμου καί 140.000 τεχνικούς, τό groupe Rhône - Poulenc προσφέρει πρώτες ύλες καί τεχνική βοήθεια στις βιομηχανίες, μέ τούς εξής κλάδους δραστηριότητας:

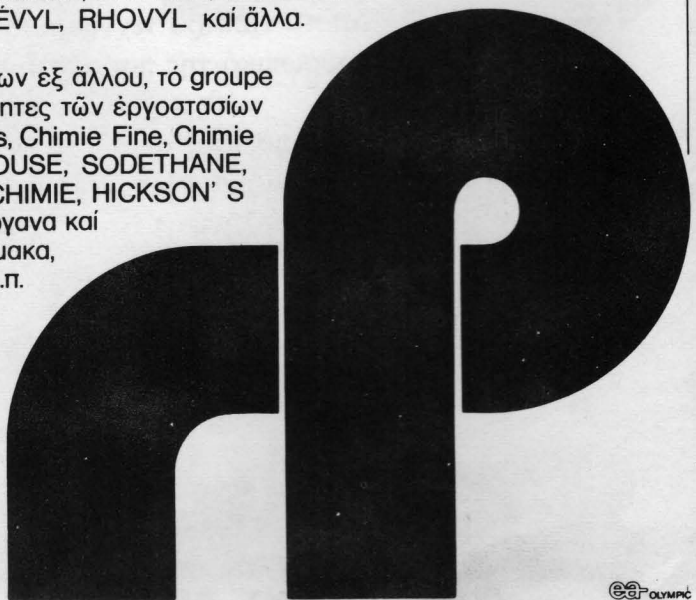
Divisions: TEXTILE, POLYMÈRES, CHIMIE FINE, CHIMIE MINÉRALE, PÉTROCHIMIE, SANTÉ ET HUMAIN, PHYTOSANITAIRE, FILMS.

Γιά τήν ύφαντουργία, τό groupe Rhône - Poulenc συνενώνει τίς δραστηριότητες τών εργοστασίων Rhodiacéta, C.T.A., Rhovyl, D.R.A.G., S.A.F.A. καί Chavanoz (Γαλλίας, Γερμανίας καί Ισπανίας) καί προσφέρει ίνες καί νήματα Polyester, Acrylique, Nylon (P. 66), Chlorofibre, Triacétate, Acétate, Polynosique, Rayonne Viscose, Fibranne Viscose κ.λ.π. μέ τά σήματα διεθνούς άκτινοβολίας TERGAL, BIDIM, CRYLOR, CRYLDÉ, NYLFRANCE, OBTEL CLÉVYL, RHOVYL καί άλλα.

Γιά τίς βιομηχανίες χημικών προϊόντων έξ άλλου, τό groupe Rhône - Poulenc συνενώνει τίς δραστηριότητες τών εργοστασίων RHÔNE POULENC INDUSTRIES - Polymères, Chimie Fine, Chimie Minérale, Pétróchimie - THAN ET MULHOUSE, SODETHANE, SIFRANCE, TECHNYL, PRODELEC, XYLOCHIMIE, HICKSON' S καί προσφέρει πρώτες ύλες γιά άνόργανα καί όργανικά χημικά προϊόντα, πλαστικά, φάρμακα, φυτοφάρμακα, σιλικόνες κ.λ.π.

RHÔNE-POULENC S.A.

Agent pour la Grèce :
 RHODIA HELLAS,
 Βουλής 22, Αθήναι 126
 Τηλέφωνα: 3225.178,
 3230.991,2,3,4
 Telex : (21) 6148 RHOD.

χημικά χροικά

ΓΕΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΠΙΣΗΜΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ

ΙΟΥΛΙΟΣ 1978
JULY 1078

ΤΟΜΟΣ
VOLUME 43

ΤΕΥΧΟΣ
NUMBER

7

Συντακτική Έπιτροπή

Β Καπούλας Δ/ντής Συντάξεως

Γαλανοπούλου Κωνσταντία
Δημόπουλος Κωνσταντίνος
Ίωσηφίδης Ιωάννης
Καλλιπολίτης Αριστοτέλης
Καραγιάννης Μιλτιάδης
Καστάνη Δήμητρα
Κυριακάκου Γεωργία
Νηπατάκης Αντώνιος
Ράλλης Παναγιώτης
Σκυλακάκης Εύαγγελος
Χρήστου Βασίλειος - Αλέξανδρος
Ψωμάς Δημήτριος

Εκπρόσωποι Δ.Σ. Ε.Ε.Χ.

Γ. Ευθάλης, Γεν. Γραμματέας
Α. Τσεκούρας, Ταμίας

Επιμέλεια Έκδόσεως

Εκδοτική Διαφημιστική
Α. Βουλιαγμένης 49
Τηλ. 9235487-8

Φωτοστοιχειοθέτηση

Φωτοκύνταρο Ε.Π.Ε., Βασ. Αλεξάνδρου 2
Τηλ. 713604

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟ ΝΟΜΟ

Συντάξεως:
Β Καπούλας Κάνιγγος 27
Τηλ. 3621524

Συνδρομές:

Βιομηχανίες - Οργανισμοί	1000 δρχ
Ίδιώτες	300 »
Φοιτητές	150 »
Συνδρομή εξωτερικού	15 \$
Τιμή τεύχους	30 δρχ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Χαιρετισμός του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Κυπριανού προς την Έκδήλωση της Ε.Ε.Χ. 10
- Τό Πρόγραμμα της Έκδήλωσης 12
- Κυριακή 16 Απριλίου - Έναρξη της Έκδήλωσης. Όμιλίες 14
- Δευτέρα 17 Απριλίου
- RENOΣ ΣΥΜΕΩΝ: Τό Κυβερνητικόν Χημείον της Κύπρου .. 25
- ΙΩΑΝ. ΚΑΡΗΣ: Ό Κυπριακός Όργανισμός Προτύπων και Έλέγχου ποιότητας και τό πρόγραμμα Τυποποιήσεως τροφίμων 30
- ΣΠ. ΦΥΛΑΚΤΗΣ: Οικονομική, Βιομηχανική και Τουριστική ανάπτυξη της Κύπρου μετά την Τουρκική Εισβολή 33
- Μ. ΛΟΒΑΡΙΔΗΣ: Τό Προσφυγικό πρόβλημα της Κύπρου και ή αντιμετώπισή του 42
- Πρακτικά της συζήτησης 45
- Τρίτη 18 Απριλίου
- Π. ΨΑΡΡΑΣ: Η Βιομηχανία Οίνου και Αμπέλου στή Κύπρο 50
- Σ. ΛΟΪΖΙΔΗΣ: Κυπριακή Βιομηχανική Ανάπτυξη 1976-77... 58
- Ε. ΠΑΥΛΟΥ: Η Χημεία στήν παιδεία της Κύπρου 61
- Ι. ΠΕΤΤΑΣ: Τό συνεργατικό κίνημα στή Κύπρο 64
- Π. ΛΟΪΖΙΔΗΣ: Η Κυπριακή Γεωργία 67
- Κλείσιμο της έκδήλωσης 70

Ή Ε.Ε.Χ. και ή Σ.Ε. τών Χημικών Χρονικών δέν ευθύνονται για άπόψεις που διατυπώνονται στα ένυπόγραφα κείμενα.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΩΝ

Σκοποί και πνεύμα του περιοδικού. Σκοπός της Γενικής Έκδοσης των Χημικών Χρονικών, σάν Έπισημου Όργάνου της ΕΕΧ, είναι η ενημέρωση του κλάδου πάνω σε θέματα και εφαρμογές της Χημείας και Χημικής Τεχνολογίας, κατά κύριο λόγο γενικού ενδιαφέροντος για τα μέλη της ΕΕΧ και κατά προτίμηση παρμένα από την ελληνική χημική πραγματικότητα, χωρίς αυτό να έμποδίζει κάθε ενδιαφέρον θέμα, που ξεπερνάει τον ελληνικό χώρο. Μέσα στα πλαίσια αυτά και με το ίδιο πνεύμα ή Γενική Έκδοση δημοσιεύει επίσης κείμενα πάνω στα προβλήματα του κλάδου, όπως Έκπαιδευση, Έπιμόρφωση, Έρευνα (βασική και εφαρμοσμένη), Έπαγγελματικές - Οικονομικές και Συνδικαλιστικές διεκδικήσεις, καθώς και κάθε τι που ενδιαφέρει άμεσα ή έμμεσα τον κλάδο, δοηθώντας έτσι τους συναδέλφους και τους κλαδικούς ή τοπικούς συλλόγους να δραστηριοποιηθούν γύρω από το Δ.Σ. της ΕΕΧ για τη γρήγορη και καλύτερη ρύθμισή τους.

Για την επιτυχία των σκοπών αυτών, η συντακτική επιτροπή του περιοδικού συνεργάζεται στενά με το Δ.Σ. της ΕΕΧ, τον προβληματισμό και τη δραστηριότητα του οποίου προσπαθεί να μεταφέρει σε όλους τους συναδέλφους.

Ταξινόμηση της Ύλης: Τα Χημικά Χρονικά (Γενική Έκδοση) δημοσιεύουν άρθρα ή μελέτες, καθώς και κείμενα με μικρή έκταση, όπως ειδήσεις, κριτική και σχόλια πάνω σε θέματα της επιστήμης, της βιομηχανίας, της εκπαίδευσης, κ.λ.π. καθώς και σε επαγγελματικές, συνδικαλιστικές ή άλλες εκδηλώσεις της ΕΕΧ και των κλαδικών ή τοπικών συλλόγων. Στην ίδια κατηγορία υπάγονται επίσης και τα κείμενα ψηφιομάτων, ανακοινώσεων, ύπομνημάτων, νόμων, διαταγμάτων, αποφάσεων κλπ., καθώς και η ενημέρωση, από τη στήλη του Περισκοπίου, πάνω στις τελευταίες εξελίξεις της Χημείας και των εφαρμογών της στην Ελλάδα και στο διεθνή στίβο.

Τα άρθρα, μελέτες ή ρεπορτάζ (με σχετικά μεγαλύτερη έκταση) είναι είτε πρωτότυπα είτε μεταφράσεις (ή περιλήψεις) άρθρων, διαλέξεων ή σεμιναρίων, μέσα στους σκοπούς και το πνεύμα του περιοδικού, όπως καθορίστηκε πιο πάνω. Πιο αναλυτικά, τα άρθρα αυτά διακρίνονται σε:

- Ανασκοπήσεις ή ενημερώσεις πάνω σε θέματα καθαρώς και εφαρμοσμένης Χημείας και Χημικής Τεχνολογίας.
- Άρθρα βιομηχανικού, τεχνικοοικονομικού και οικονομολογικού ενδιαφέροντος, σχετιζόμενα με το έργο και την αποστολή του χημικού στην προσπάθεια προαγωγής της οικονομίας, των συνθηκών διαβίωσης και της κοινωνικής προόδου της Χώρας, καθώς και με την τεχνικοοικονομική πολιτική και το σχετικό προγραμματισμό της Χώρας.
- Έρευνες και μελέτες με αντικείμενο την αξιοποίηση ή την καλύτερη εκμετάλλευση πλουτοπαραγωγικών πηγών της Χώρας και με τις πιθανές δυνατότητες συνεργασίας με άλλα κράτη.
- Άρθρα και έρευνες εκπαιδευτικού περιεχομένου που συνδέονται με το έργο και την αποστολή των χημικών ή των επιστημόνων γενικότερα σάν μελών κοινωνικού συνόλου.
- Άρθρα και έρευνες σχετικές με την εκπαίδευση και την επιμόρφωση των χημικών. Τα άρθρα αυτά είναι είτε ενυπόγραφα, είτε ανυπόγραφα, όποτε την ευθύνη του περιεχομένου της έχει το Δ.Σ. της ΕΕΧ και η Συντακτική Έπιτροπή των Χημικών Χρονικών, ώστε αυτό αποτελεί βασικό κριτήριο για τη δημοσίευσή τους.

Έξ άλλου στην κρίση των ενυπογράφων άρθρων ή μελετών (ένός ή περισσοτέρων συγγραφέων) σημαντικό ρόλο παίζει ο χαρακτηρισμός (ή κατάταξη) τους σε μία από τις ακόλουθες κατηγορίες:

1. Άρθρα Ανασκοπήσεως: Σάν τέτοια χαρακτηρίζονται εμπειρισιασμένες μελέτες βιβλιογραφικής ανασκοπήσεως (review) με πλήρη κάλυψη του θέματος, ενημερωμένα με τα τελευταία βιβλιογραφικά δεδομένα, με τυχόν σύνδεση με άλλους επιστημονικούς κλάδους και με κριτική συνεισφορά από τον ή τους συγγραφείς, ώστε να εξασφαλίζεται ο απαιτούμενος βαθμός πρωτοτυπίας.

2. Ειδικά θέματα: Ανασκοπήσεις ή άλλοι ειδούς κείμενα, που αποσκοπούν στο να ενημερώσουν τον αναγνώστη πάνω σ' ένα περιορισμένο ειδικό θέμα. Αυτά πρέπει να είναι βιβλιογραφικά ενημερωμένα, αλλά

μόνον ως προς το συγκεκριμένο θέμα, δηλαδή χωρίς απαραίτητη κάλυψη όλου του πεδίου ή σύνδεσή του με παρεμφερή αντικείμενα. Έπί πλέον, τά πολύ εξειδικευμένα σημεία των άρθρων αυτών με συνοπτική -κατά τό δυνατό - διατύπωση, καταχωρούνται με τη μορφή «παραρτήματος» της εργασίας (με διαφορετικά τυπογραφικά στοιχεία), ώστε έτσι τό δλο άρθρο να γίνεται πραγματικά κατατοπιστικό για τό μη ειδικό αναγνώστη.

3. Θεωρητικά Μέρη Διατριβών: Αυτά είναι τμήματα διατριβών, που έχουν εγκριθεί από Πανεπιστημιακές Σχολές και κατά τεκμήριο εκπληρώνουν τις προϋποθέσεις ενός άρθρου ανασκοπήσεως. Ωστόσο, ή ειδική προσαρμογή του κειμένου τους, σύμφωνα με τους γενικότερους σκοπούς και τό πνεύμα του περιοδικού είναι πολλές φορές απαραίτητη.

4. Διαλέξεις: (ή περιλήψεις διαλέξεων), κατάλληλα προσαρμοσμένες για τό περιοδικό. Η παράθεση βιβλιογραφίας είναι επιθυμητή, όχι όμως απαραίτητη.

5. Μεταφράσεις: (πιστές ή ελεύθερες) άρθρων, δημοσιευμένων σε άλλα περιοδικά. Για τη δημοσίευσή τους είναι απαραίτητη προσυνεννόηση με τη Σ.Ε. των Χ.Χ. (invited papers).

5. Άλλα κατατοπιστικά Άρθρα ή Ρεπορτάζ, χωρίς αξιώσεις πρωτοτυπίας, αλλά βασική προϋπόθεση να πραγματοποιείται κάποιο θέμα πραγματικά γενικού ενδιαφέροντος.

Υποβολή χειρογράφων: Τά χειρόγραφα των εργασιών κάθε κατηγορίας υποβάλλονται στη γραμματεία του περιοδικού (Κάνιγγος 27) σε τρία αντίτυπα δακτυλογραφημένα σε διπλό διάστημα και με περιθώρια 3-4 εκ. στο άριστο και πάνω άκρο της σελίδας. Έπί πλέον, είναι απαραίτητο να συνοδεύονται από ένα «διαβιβαστικό» γράμμα, στο οποίο ό ή οι συγγραφείς καθορίζουν σε ποιά από τις παραπάνω κατηγορίες ανήκει ή εργασία (για να κριθεί κάτω από τό αντίστοιχο πρίσμα), καθώς και τυχόν απόψεις τους σχετικά με τό σκοπό της δημοσίευσής σε σχέση με όσα προαναφέρθηκαν για τους σκοπούς και τό πνεύμα του περιοδικού.

Όργάνωση των χειρογράφων: Η πρώτη σελίδα κάθε χειρογράφου περιέχει τον τίτλο της εργασίας, τό ή τά δνόματα των συγγραφέων και ύποσημειώσεις (με άστερίσκους) είτε σχετικά με τους τίτλους και την παρούσα διεύθυνση εργασίας των συγγραφέων, είτε σχετικά με τη φύση, την ιστορία κλπ. της εργασίας (λ.χ. Διάλεξη που δόθηκε..., Πανηγυρική όμιλία...). Οι επόμενες σελίδες περιέχουν τό κείμενο της εργασίας με τη διάταξη που περιγράφεται στα Χ.Χ., Νέα Σειρά (Guide fo Authors), όπου φυσικά αυτή είναι εφαρμόσιμη, αλλά πάντως με την προοπτική ότι: Οι όπότιτλοι και πλάγιοι τίτλοι μέσα στο κείμενο δέν είναι ποτέ με κεφαλαία γράμματα, αλλά μόνον με πεζά, μαύρα ή πλάγια, δύο μεγεθών. Έπί πλέον, άριθμηση των ύποδιαφάσεων ή τμημάτων της εργασίας (με άριθμούς στους όπότιτλους) πρέπει να άποφεύγεται.

Μετά τό τέλος του κειμένου άκολουθεί μία ελληνική περίληψη και μία άγγλική περίληψη (με άγγλικό τίτλο), σε χωριστές σελίδες. (Η τελευταία για διευκόλυνση των Chemical Abstracts κλπ. που δημοσιεύουν περιλήψεις).

Άκολουθεί κατάλογος βιβλιογραφικών παραπομπών (με τον τρόπο που καθορίζεται στα Χ.Χ., Νέα Σειρά) και τέλος, σε ιδιαίτερες σελίδες, οι πίνακες και τά σχήματα, με λεζάντες και στίς δύο περιπτώσεις. Μακροσκελείς πίνακες, με πολλές κατακόρυφες στήλες ή που περιλαμβάνουν χημικούς τύπους και άλλες παραστάσεις, πρέπει να ύποβάλλονται σε τέτοια μορφή, ώστε να είναι δυνατή ή άπ' ευθείας φωτογράφιση τους με σμίκρυνση, για να δημοσιευθούν χωρίς στοιχειοθέτηση. Τό ίδιο ισχύει για όλα τά σχήματα ή φωτογραφίες, ένα καθαρό άναπααραγωγίσιμο πρωτότυπο των οποίων πρέπει να συνοδεύει τό ένα από τά τρία αντίτυπα τη εργασίας.

Έπιμέλεια διορθώσεων: Οι συγγραφείς είναι ύπευθυνοι για τον τελικό έλεγχο των στοιχειοθετημένων κειμένων πριν από τό τύπωμα μέσα στον ελάχιστο δυνατό χρόνο και πάντως όχι με καθυστέρηση πάνω από 3 ήμερες. Δραστηκές τροποποιήσεις ή προσθήκες στο κείμενο κατά τό στάδιο αυτό δέν γίνονται δεκτές.

‘Ο άείμνηστος Πρόεδρος τής Κυπριακής Δημοκρατίας ‘Αρχιεπίσκοπος Μακάριος

η
ν.
ό
ίς
ρ-
ι-
ού
η-
κή
ύς

νες
ιος

λλα
μέ

πο-
ρα-

ορίας
τρία
3-4
οραί-
ο ή οι
ρκει ή
ά τυ-
έ δσα

ράφου
ν και
ην πα-
φύση,
γυρική
μέ τή
thors),
κή ότι:
μέ κε-
γεθών.
ίας (μέ

και μία
ευταία
περιλή-

ν τρόπο
σελίδες,
εις. Μα-
ιλαμιά-
λλωνται
ισή τους
ιο ισχύει
μο πρω-
τυπα τή

όν τελικό
έσα στον
πό 3 ήμέ-
ό στάδιο

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ κ. ΣΠΥΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ
 ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ
 ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΥ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

16 Ἀπριλίου 1978.

Ἀπευθύνω τόν ἐγκάρδιο χαιρετισμό μου πρὸς ὅλους τοὺς μετέχοντες στὴν ἐκδήλωση γιὰ τὴν Κύπρο, πού ὀργανώνει ἡ Ἑνωσις Ἑλλήνων Χημικῶν καὶ ἡ Παγκύπρια Ἑνωσις Ἐπιστημόνων Χημικῶν. Θεωρῶ τὴν ὀργάνωση τῆς ἐκδηλώσεως αὐτῆς σάν μιὰ ἀκόμη μαρτυρία τῆς ἀγάπης καὶ τῆς συμπαραστάσεώς σας πρὸς τόν δοκιμαζόμενο Κυπριακὸ Ἑλληνισμό, πού διέρχεται σήμερα τὴν δραματικώτερη περίοδο τῆς μακραιώνης Ἱστορίας του.

Ἡ συνεχὴς προβολὴ τοῦ Κυπριακοῦ προβλήματος συμβάλλει στὴ διαφώτιση γιὰ τὸ δίκαιο τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἀγωνιζομένου Κυπριακοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ἀποτελεῖ παράγοντα ἐμπυχώσεώς του στὴν τραχεῖα ἀγωνιστικὴ πορεία του.

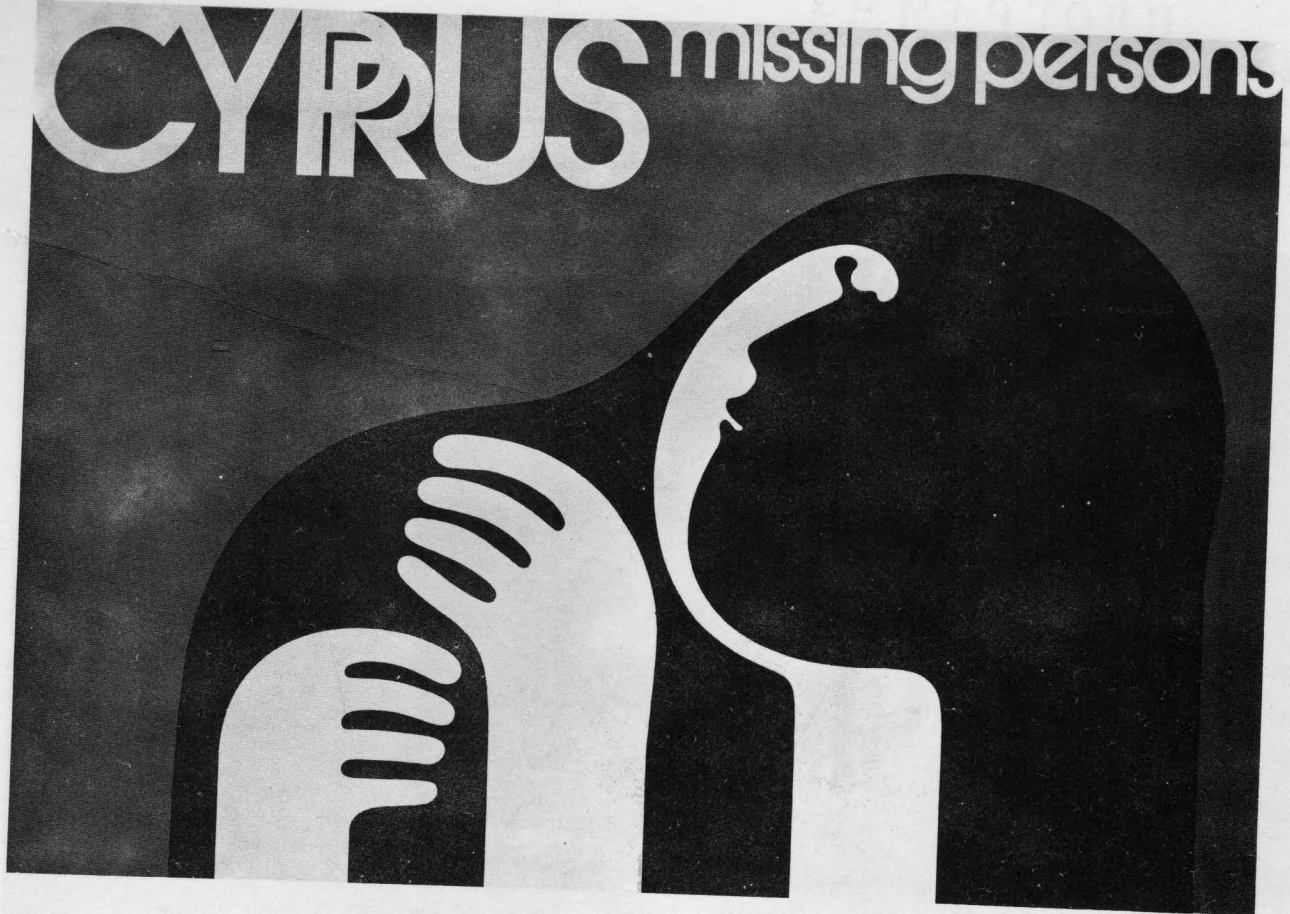
Ἡ Κύπρος κατ'ἐξοχὴν βασίζεται στὴν Ἑλλάδα γιὰ κάθε εἶδους βοήθεια καὶ εἴμαστε πράγματι εὐγνώμονες γιὰ ὅσα ἡ Κυβέρνηση, ὁ πολιτικὸς κόσμος καὶ ὁλόκληρος ὁ λαὸς τῆς Ἑλλάδος προσφέρουν στό πολὺπαθο νησί μας. Ἐξαίρω, μέ τὴν εὐκαιρία αὐτή, τὴ σταθερὴ ἀλληλεγγύη τῶν Ἑλλήνων χημικῶν πρὸς τὴν Κύπρο, ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ μας ἀγώνα.

Εὐχομαι σέ ὅλους κάθε ἐπιτυχία καὶ εὐτυχία.-

Σπύρος Κυπριανός

Σπ. Κυπριανοῦ, Πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας

Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΗΜΕΡΑ
ΕΚΔΗΛΩΣΗ
ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ
ΤΗΣ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ

ΑΘΗΝΑ, 16-17-18 ΑΠΡΙΛΗ 1978
ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΓΕΝΙΚΟΥ ΧΗΜΕΙΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΑΝ. ΤΣΟΧΑ 16

Ύργανωτική Ύπιτροπή

Πρόεδρος: Λ. Μαυρομμάτης.

Μέλη: Χρ. Άνδρικόπουλος, Θ. Άργυρίου, Χρ. Βαλαβανίδου, Κ. Δούκα, Ν. Καργόπουλος, Ε. Καρυσιώτη, Άθ. Κοντοράβδης, Κ. Λογοθέτης, Σ. Μπακόλας, Γ. Μπεναρδής, Α. Ξενούλης, Α. Παντελόγλου, Άθ. Παντελόγλου, Α. Πέτρου, Κ. Προβατάς, Ι. Ροΐδης, Ι. Σαμαρά,

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ 16-4-78

- 11.00 Έναρξη της εκδήλωσης για την Κύπρο από το Γ.Γ. της Ε.Ε.Χ. κ. Π. Ξυθάλη.
- 11.10 Χαιρετιστήριο μήνυμα του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Σπύρου Κυπριανού.
- 11.15 Όμιλία του Πρεσβευτή της Κυπριακής Δημοκρατίας κ. Νικ. Κρανιδιώτη.
- 11.30 Όμιλία του Προέδρου της Έπιτροπής Άλληλεγγύης του Κυπριακού λαού κ. Σταύρου Κανελλόπουλου.
- 11.45 Χαιρετιστήρια μηνύματα.
- 12.00 Όμιλία της Προέδρου της Ε.Ε.Χ. Καθ. κ. Ειρήνης Δηλάρη.
- 12.20 Όμιλία του Προέδρου της Π.Ε.Ε.Χ. κ. Ρένου Συμεών.
- 12.40 Τήν εκδήλωση κλείνει ο ποιητής μας Γιάννης Ρίτσος με ποιήματά του για την Κύπρο.

ΔΕΥΤΕΡΑ 17-4-78

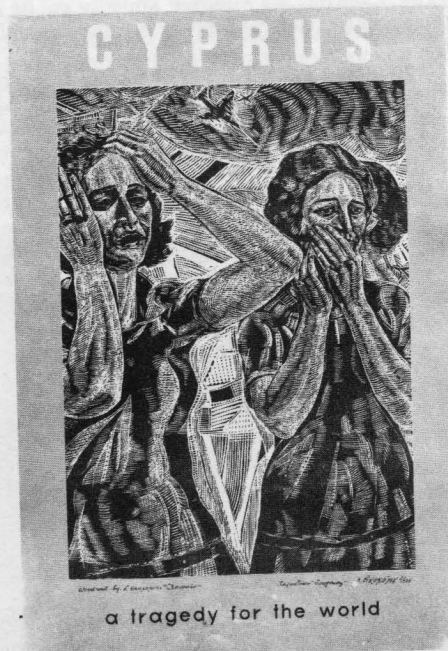
Έναρξη 7.00 μ.μ.

1. Ο κ. Ρένος Συμεών, Χημικός-Γεν. Διευθυντής Κυβερνητικού Χημείου της Κύπρου, με θέμα: «Οι υπηρεσίες του Κυβερνητικού Χημείου».
2. Ο κ. Ιωάννης Καρής, Χημικός - Λειτουργός Κυπριακού Όργανισμού Προτύπων και Έλέγχου Ποιότητας, με θέμα: «Κυπριακός Όργανισμός Προτύπου και Έλέγχου Ποιότητας και το Πρόγραμμα τυποποίησης τροφίμων».
3. Ο κ. Ξεν. Φυλακτής, Οικονομολόγος, πρώτος βιομηχανικός λειτουργός Υπουργείου Έμπορίου και Βιομηχανίας, με θέμα: «Οικονομική, Βιομηχανική και Τουριστική ανάπτυξη στην Κύπρο, ιδιαίτερα μετά την εισβολή».
4. Ο κ. Ιωάννης Λοβαρίδης, Χημικός του Κυβερνητικού Χημείου της Κύπρου, με θέμα: «Τό προσφυγικό πρόβλημα της Κύπρου και η αντιμετώπισή του». Ερωτήσεις και συζήτηση.

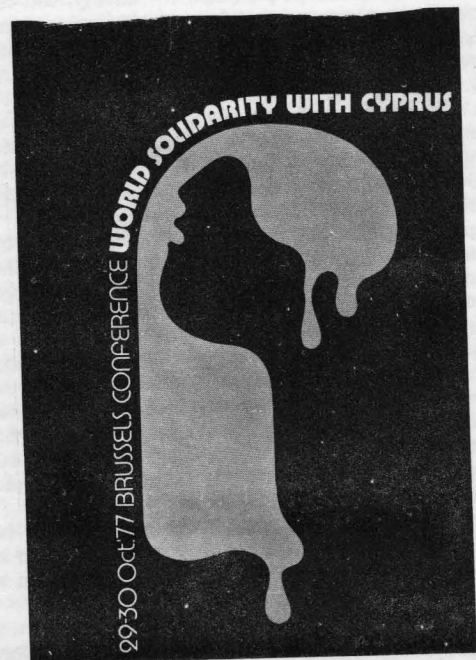
ΤΡΙΤΗ 18-4-78

Έναρξη 7.00 μ.μ.

1. Ο κ. Παν. Ψαρράς, Χημικός - Μηχανικός, Διευθύνων Σύμβουλος Κ.Ε.Ο., με θέμα: «Η Βιομηχανία Οίνου θεμέλιο της Κύπρου».
2. Ο κ. Στέφ. Λοϊζίδης, Χημικός - Μηχανικός, Διευθύνων Σύμβουλος Ε.Μ.Ε., με θέμα: «Κυπριακή Βιομηχανική Ανάπτυξη 1976-77. Ίδρυση συμπλέγματος εργοστασίων παραγωγής Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων».
3. Ο Δρ. Πέτρος Λοϊζίδης, Σύμβουλος FAO, με θέμα: «Η Γεωργική Ανάπτυξη στην Κύπρο».
4. Ο κ. Έλευθέριος Παύλου Χημικός - Καθηγητής, με θέμα: «Η Εκπαίδευση της Χημείας στην Κύπρο».
5. Ο κ. Ιωάννης Πέττας, Χημικός Βιομηχανίας, με θέμα: «Η ανάπτυξη του συνεργατικού κινήματος στην Κύπρο». Ερωτήσεις και συζήτηση.

Σημ. συντ.
Οι αφίσσες αυτές ανήκουν στο έντυπο υλικό της εκδήλωσης.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 16 'Απριλίου

"Εναρξη τής εκδήλωσης

('Από τόν Γεν. Γραμματέα τής ΕΕΧ κ. Π. Ξυθάλη)

Κύριες καί Κύριοι, αγαπητοί φίλοι καί συναδελφοί τής Κύπρου, αγαπητοί συνάδελφοι,

'Από μέρους τού ΔΣ τής ΕΕΧ έχω τήν τιμή καί τήν ευχαρίστηση νά κηρύξω τήν έναρξη τής εκδήλωσης καί νά σάς ευχαριστήσω γιά τήν παρουσία σας. Τό θέμα τής εκδήλωσης σάς είναι γνωστό, είναι ή Κύπρος σήμερα. Αύτή ή μαρτυρική Κύπρος πού χρόνια προσπαθούν νά μάς πείσουν νά τήν ξεχάσουμε μά πού έμεις τήν έχουμε στήν καρδιά μας από χρόνια πολλά καί άρνούμαστε νά τήν ξεχάσουμε έως ότου γίνει πραγματικά ανεξάρτητη, ελεύθερη, ένιαία καί κυρίαρχη.

Τό ΔΣ τής ΕΕΧ άποφάσισε νά πραγματοποιήση τήν εκδήλωση αύτή σάν ελάχιστο φόρο τιμής στόν Κυπριακό λαό καί στόν Έθνάρχη Μακάριο.

Ή ΕΕΧ καί ή Παγκύπρια Ένωση Έπιστημόνων Χημικών θά προσπαθήσουν στά πλαίσια αύτης τής εκδήλωσης νά παρουσιάσουν όρισμένα κομμάτια από τήν κοινωνική, οικονομική καί βιομηχανική κατάσταση τής Κύπρου σήμερα, 4 χρόνια σχεδόν μετά τήν εισβολή καί τό διαμελισμό τής.

Βασικός μας στόχος είναι νά δείξουμε πώς ό Κυπριακός λαός παρά τήν καταστροφή, παρά τήν κατοχή τού 40% τού έδάφους τής τό τεράστιο πρόβλημα τής προσφυγιάς, δημιούργησε ξανά μία χώρα μ' ένα ύψηλό επίπεδο ζωής, πού μπορεί περήφανα νά συγκριθί μ' αυτό τών ανεπτυγμένων χωρών.

Παράλληλα ή εκδήλωση έχει σάν σκοπό νά κάνουμε γνωστό τό θέμα τής Κύπρου σ' όλες τίς έπιστημονικές οργανώσεις τών χημικών τού κόσμου, μέ τά πλήρη πρακτικά τής πού θά σταλούν σ' αυτές καί νά πείση (άν καί αυτό είναι ίσως περιττό) τόν Κυπριακό λαό ότι δέν τόν ξεχνούμε.

Θέλουμε νά δηλώσουμε καί έμεις κατηγορηματικά σ' αύτή τήν κρίσιμη στιγμή πού περνά τό Κυπριακό, ότι ό Έλληνικός λαός καταδικάζει τά επεκτατικά σχέδια τής Τουρκικής πολιτικής, ή όποία άποτελεί τήν έμπροσθοφυλακή τών ίμπεριαλιστικών δυνάμεων στή Μεσόγειο. Θέλουμε δέ νά καταγγείλουμε τήν προσπάθεια γιά τήν άρση τού εμπάρκο ή όποία, άν γίνη, θά άποτελέσει επιβράβευση τών εισβολέων καί έμπαιγμό τών άποφάσεων τού ΟΗΕ. Καί νά επιβεβαιώσουμε ότι ό έλληνικός λαός μέ κυριώτερο όπλο τήν άρραγή ένότητα καί τήν διεθνή συμπαράσταση όλων τών ελεύθερα σκεπτομένων λαών θά συνεχίξει νά αγωνίζεται γιά μία Κύπρο ελεύθερη, ένιαία καί ανεξάρτητη.

Αυτόν τόν άγώνα τόν κάναμε καί θά συνεχίσουμε νά τόν κάνουμε μαζί μέ τό μαρτυρικό λαό τής Κύπρου, πού τόσες θυσίες καί θύματα έχει προσφέρει καί συνεχίζει νά προσφέρει.

Τιμώντας λοιπόν τήν μνήμη αύτών τών αγωνιστών καί θυμάτων τής Κύπρου πού θυσιάστηκαν γιά τήν έκπλήρωση τού ιδανικού τής ελευθερίας καί ανεξαρτησίας, παρακαλώ νά κρατήσουμε ένός λεπτού σιγή.

Ζήτω ή άδούλωτη καί ελεύθερη Κύπρος.

Καί τώρα τόν λόγο έχει ό συνάδελφος Λάμπρος Μαυρομάτης, Πρόεδρος τής Όργανωτικής έπιτροπής τής εκδήλωσης, ό όποιος μαζί μέ τούς δύο Προέδρους τής Ένωσης Έλλήνων Χημικών καί τής Παγκύπριας Ένωσης Έπιστημόνων Χημικών θά κατευθύνει τήν τριήμερη εκδήλωση.

Προσώνηση τού προέδρου τής οργανωτικής έπιτροπής τής εκδήλωσης κ.Λ. Μαυρομάτη.

Κυρίες καί Κύριοι

Άγαπητοί Συνάδελφοι,

Ή Όργανωτική Έπιτροπή τής εκδήλωσης «Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΗΜΕΡΑ» προσπάθησε καί τό πόσο τό πέτυχε θά τό κρίνετε σείς, νά παρουσιάσει μέ τήν εκδήλωση αύτή τήν άδελφосύνη τών Έλλήνων καί Κυπρίων Χημικών καί σέ προέκταση, τήν άδελφосύνη τών Έλλαδιτών καί τών Έλλήνων τής Κύπρου.

Ή προσπάθεια αύτή ξεκινάει έδώ καί δύο χρόνια, όταν ομάδα έλλήνων χημικών μέ πυρήνα από τό ΔΣ τής ΕΕΧ πήγε νά κάνει Πάσχα μέ τούς Κυπριούς άδελφούς μας. Έκει τότε γνωρίσαμε τόν Κυπριακό λαό, τήν Πολιτική καί Πνευματική του ήγεσία καί τή διεθνή φυσιογνωμία πού λέγεται ΜΑΚΑΡΙΟΣ. Ή επίσκεψη αύτή μάς συγκίνησε τόσο

πού από τότε βάλουμε σά σκοπό μας νά κάνουμε ό,τι μπορούμε γιά νά βοηθήσουμε τόν Κυπριακό Λαό.

Σά μονοπάτι γιά νά φθάσουμε στό σκοπό μας διαλέξαμε τή συνεργασία μας μέ τούς χημικούς συναδέλφους μας τής Κύπρου.

Πιστεύουμε ότι όλοι μας έτσι εκπληρώνουμε ένα χρέος μας απέναντι στον άδελφό Κυπριακό Λαό, γιατί νομίζουμε πώς ένα μέρος τής τραγωδίας του, έστω και ανεξάρτητα από τή θέλησή μας, όφειλεται στον Έλλαδικό χώρο. Γιατί τό 1974 ή ξενοκίνητη χούντα έδωσε τήν εύκαιρία στους σωβινιστές τής Τουρκίας νά πατήσουν πόδι στην Κύπρο.

Ή προσπάθεια αυτή δέν σταματά έδώ, θά συνεχιστεί και θά συνεχίζεται όσο θά υπάρχει πρόβλημα Κύπρου, όσο θά υπάρχει ό ξένος κατακτητής στό Νησί, όσο θά υπάρχει ή κατάφωρη αυτή άδικία.

Νομίζουμε ότι μέ τίς μικρές μας δυνάμεις και μεις οι Χημικοί μπορούμε ως ένα σημείο νά βοηθήσουμε.

Όμιλία του έπιτετραμμένου κ. Φρ. Βράχα έκ μέρους τής Κυπριακής Κυβέρνησης.

Στό άπλό κι άπέριττο μά και τόσο εύγλωττο μήνυμα του Έξοχτάτου Προέδρου τής Κυπριακής Δημοκρατίας κυρίου Σπύρου Κυπριανού, άξιου διαδόχου του άειμνήστου Προέδρου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, δέν έχω, πράγματι, τί άλλο νά πώ από πλευράς Πρεσβείας. Έπιτρέψατέ μου μονάχα νά μεταφέρω τό θερμό χαιρετισμό του Πρέσβευς κ. Ν. Κρανιδιώτη, πού βρίσκεται, γιά λόγους ύπηρεσιακούς, έκτός Άθηνών και νά προσθέσω δυό λόγια γιά τή βαθύτατη συγκίνηση πού έμεις οι Κύπριοι δοκιμάζουμε από τήν πάντα ζωηρή άίσθηση τής πανεθνικής άλληλεγγύης στον άγώνα έπιβίωσης και δικαίωσης του μαρτυρικού νησιού μας.

Ή Κύπρος, όπως έπανειλημμένα έχουν άποδείξει τά πράγματα, μέσα στό σημερινό κόσμο του στυγνού συμφέροντος και του άμοραλισμού, δέν έχει ούσιαστικά, πού άλλου ν' άκουμπήσει τή συμφορά και τήν πίστη τής παρά στην κατάνοηση και τή συμπάρσταση τής Κυβέρνησης και του λαού τής Έλλάδας. Μά μέ τή σιγουριά πού παίρνει από τήν άδελφική αυτή άνταπόκριση, πού καλύπτει όλους τούς τομείς των Κυπριακών άναγκών και διεκδικήσεων, ή μοναξιά σπάει κι' ή άποφασιστικότητα και ή προσδοκία γιά τό καλύτερο αύριο παίρνουν φτερά.

Άλλωστε, κοινή είν' ή δοκιμασία, κοινός ό κίνδυνος, κοινός κι' ό άγώνας. Στην Κύπρο πλήττονται ή άξιοπρέπεια, οι διαστάσεις, ή άντοχή κι' ή συνέχεια του Έλληνικού. Και Κύπρος δίχως τήν προϋπόθεση του Έλληνικού δέν νοείται. Συνεπώς ό Άττίλας είναι μιά τεράστια έθνική πρόκληση πού πρέπει και μπορεί νά άντιμετωπιστεί και ν' άντραπεί.

Ή συνειδητοποιημένη, όμως, αυτή άλήθεια, πού έχει άφυπνίσει τόν Έλληνισμό, είναι και τό ίσχυρότερο, τό αποτελεσματικότερο όπλο μας. Γιατί σφυρηλατεί τήν έθνική όμοψυχία και πυρώνει τήν έλληνική έξαρση πού ξέρει νά παραγματοποιεί άκόμα και θαύματα.

Τό σημερινό Συνέδριο, άποτέλεσμα μιάς εξαιρετικά εύστοχης πρωτοβουλίας, πού σμίγει άδελφούς έπιστήμονες άπάνω στον κοινό προβληματισμό τής κοινής μας μοίρας, είναι άνάμεσα στ' άλλα, χαρακτηριστικό και γιά τό συμβολισμό του θέματος πού θά τό άπασχολήσει. Γιατί, ή «Κύπρος σήμερα», πού είναι, μέ τό ό,τι αναδημιουργεί κι' όραματίζεται και μάχεται, ό θρίαμβος τής ψυχικής δύναμης άπάνω στην πίκρα και τόν πόνο, τής άξιοσύνης άπάνω στό χαλασμό, και τής ζωής άπάνω στό θάνατο, άποκαλύπτει και τό μέγα μυστικό τής Έλληνικής διάρκειας κι' αλαιοδοξίας.

Έτοϋτο τό μυστικό πού δουλεύει άιώνες μέσα στό έλληνικό είν' από τή φύση του άλάθητο. Γι' αυτό και ξέρομε πώς ό,τι και νά μεσολαθήσει, όσος χρόνος κι' άν χρειαστεί, όσες θυσίες κι' άν άπαιτηθούν, ή δικαίωση θαρθεί. Και τό θέμα είναι ναρθεί ή δικαίωση γιά νά λυθούν τά μάγια, κι' άπερίσπαστοι οι Έλληνες ν' άρχίσουμε νά τοξεύουμε μέ ασφάλεια τά έργα τής ειρήνης και τής χαράς. Τότε και συνέδρια σαν αυτό θά μπορούν νά στοχάζονται, νά σχεδιάζουν και νά οικοδομούν τήν προκοπή του Έλληνα και του Άνθρώπου, πέρ' από κάθε πιά ύπονόμευση. Όμως, ως τήν ώρα εκείνη, πρώτα και πάνω άπ' όλα, ή έγνοια κι' ό άγώνας γιά τήν Κύπρο πού είναι έγνοια κι' άγώνας γιά τό Έθνος.

Μέ τίς σκέψεις αυτές άπευθύνω στό Συνέδριο σας τίς καλύτερες εύχές τής Πρεσβείας και του κ. Πρέσβευς, και τίς ταπεινές δικές μου, γιά κάθε έπιτυχία.

Όμιλία του κ. Στ. Κανελλόπουλου, Προέδρου τής Έπιτροπής Άλληλεγγύης του Κυπριακού λαού.

Κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι. Συγχαίρουμε τούς όργανωτές του Συνεδρίου και εύχόμαστε έπιτυχία.

Τό Κυπριακό, πού κοντεύει νά ξεπεράσει τό περίφημο Άνατολικό πρόβλημα, είναι ένα πολύπλευρο παγκόσμιο πρόβλημα.

Δέν είναι διαφορά άνάμεσα στις δύο Κοινότητες ή τήν Έλλάδα και τήν Τουρκία.

Γιά νά τό καταλάβουμε και νά βρούμε τή λύση του πρέπει νά δοϋμε τίς αίτίες του.

Πώς, γιατί και από ποιούς δημιουργήθηκε; Γιατί δέ λύνεται; Τί πρέπει νά γίνει και τί πρέπει νά κάνουμε έμεις γιά νά βοηθήσουμε μιά σύντομη και δικαίη λύση;

Γιά μās συγγραφέας, σκηνοθέτης και πρωταγωνιστής τής τραγωδίας τής Κύπρου είναι ό διεθνής Ίμπεριαλισμός και οίκτρος κομπάρσος ό Τούρκικος σωβινισμός.

Τό ώραίο νησί τής Άφροδίτης έχει τό δυσμενές προνόμιο νά βρίσκεται άνάμεσα σε τρεις ήπειρους. Είναι κλειδί γιά τή Μέση Άνατολή, γιά τά πετρέλαια, γιά τίς άφροασιατικές και παραμεσογιακές χώρες, γιά τήν Άραβοϊσραηλινή διένεξη, γιά τό Παλαιστινιακό.

Μιά σύντομη ματιά στην προϊστορία του είναι χρήσιμη και πειστική:

Στήν πραγματικότητα ξεκίνησε από τίς συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου του 1959, πού έπεβλήθησαν στον Κυπριακό λαό χωρίς τή θέλησή του. Μέ τίς συνθήκες αυτές, πού ένωματώθηκαν στό Κυπριακό Σύνταγμα δεσμεύθηκε ούσιαστικά ή ανεξαρτησία και ή κυριαρχία τής Κύπρου, γιατί οι τρεις έγgyητριες δυνάμεις Άγγλία, Έλλάς και Τουρκία είχαν τό δικαίωμα νά έπεμβαίνουν και ή Έλλάς και ή Τουρκία νά διατηρούν στρατιωτικές δυνάμεις στην Μεγαλόνησο. Έτσι πάτησε έπίσημα ή κατακτητική Τουρκική μπότα στην Κύπρο και άνετέθη στό λύκο νά φυλάει τά πρόβατα. Έγγυήτρια ή Τουρκία τής Κύπρου πού τήν θεωρούσε δική της. Μιά άσημαντη μειονότητα 18% άναγνωρίστηκε ισότιμη μέ τόν Έλληνοκυπριακό πληθυσμό του 82%, άφου είχε συμμετοχή κατά 30%, στις δημόσιες ύπηρεσίες, Τράπεζες κ.λπ. και 40% στό στρατό και τήν Άστυνομία, δικό της Άντιπρόεδρο τής Δημοκρατίας, ούσιαστικό άφέντη μέ δικαίωμα βέτο - τροχοπέδη. Κι' άκόμη οι Άγγλικές βάσεις όχι μόνο παραμένουν αλλά άναγνωρίζονται και σαν «Άγγλικό έδαφος».

Αυτή ήταν ή κατάληξη του ύπεροχου έθνικοαπελευθερωτικού άγώνα του Έλληνοκυπριακού λαού του 1955, πλούσιου σε ήρωισμούς μά και θυσίες και αίμα.

Τότε στη διάρκεια του ένοπλου αγώνα ο Άγγλος κατακτητής, για να σωθεί, κεντρίζει τον Τουρκικό σωβινισμό που διεκδικεί το ωραίο νησί της Αφροδίτης και κινητοποιεί τους συνεταιίρους του του ΝΑΤΟ με έπικεφαλής τις ΗΠΑ και το Κυπριακό από ζήτημα αποτίναξης του αποικιακού ζυγού, γίνεται διεθνές και μπλέκει στα γρανάζια των συμφερόντων του τουρκικού σωβινισμού και του διεθνούς ιμπεριαλισμού που θέλει να χρησιμοποιήσει τη Μεγαλόνησο σά στήριγμα για τα σχέδιά του στη Μέση Ανατολή και τη Μαύρη Ήπειρο από όπου χάνει τις στρατηγικές του θέσεις.

Από τότε ανοίγει έντονα η όρεξη του Τουρκικού έπεκτατισμού για τη διχοτόμηση σε πρώτη φάση και την όλη κατάκτηση σε δεύτερη αλλά και ο νέος αγώνας του λαού με έπικεφαλής τον αξιο ήγέτη του Μακάριο για μεταίωση αυτών των σχεδίων.

Τό 1960 η Κυπριακή Δημοκρατία γίνεται μέλος του ΟΗΕ. Ο Μακάριος προτείνει στους Τουρκοκύπριους 13 σημεία τροποποίησης του δεσμευτικού Συντάγματος για να εξασφαλίσει την άκεραιότητα και ανεξαρτησία της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η απάντηση ήταν φονική επίθεση τον Δεκέμβριο του 1963 με κραυγές ότι η Κύπρος είναι τουρκική. Ο ένοπλος αγώνας των Έλληνοκυπρίων εισέρχεται στη δεύτερη φάση του. Βάζει το δάχτυλό της ή τονηρή Άλβιων και πάλι σύμφωνα με το «διαίρει και βασίλευε». Αρπάζει την ευκαιρία και δημιουργεί την «Πράσινη Γραμμή» και τους τεχνητούς τουρκικούς θύλακες, εγκαινιάζοντας έτσι την ουσιαστική διχοτόμηση που προσπαθούν να την νομομοποιήσουν στη Διάσκεψη του Λονδίνου της 15-1-64 ως 10-2-64.

Τις εισηγήσεις της Διάσκεψης αυτής απέρριψε η Κύπρος. Ακολουθούν προτάσεις του Αμερικανού Υπουργού Τζώρτζ Μπώλ για προσωρινή στρατιωτική κατοχή της Κύπρου από 10.000 στρατεύματα του ΝΑΤΟ «πρός ρύθμιση της κατάστασης». Απορρίπτονται και αυτές. Μά ο Ιμπεριαλισμός δεν παραιτείται από τα σχέδιά του. Επανερχεται δριμύτερος με το κατάπτυστο σχέδιο Ατσεσον που ζητούσε τη διάλυση της Κυπριακής Δημοκρατίας με τη διχοτόμηση και διπλή ένωση. Απορρίπτεται και αυτό.

Τη διχοτόμηση, τη διπλή ένωση, την κατάκτηση και την χρησιμοποίηση του νησιού σαν βάση για τα ιμπεριαλιστικά τους σχέδια στη Μέση Ανατολή επεδίωξαν τα Σχέδια Μπώλ, Ράσκ, Ατσεσον και του Άγγλου Στρατηγού Ντάρλιγκ.

Είναι χαρακτηριστικό όσο και διδακτικό τό επεισόδιο Ντίν Ράσκ - Παπανδρέου, τον Ιούνιο 1964, όταν το Στάιπ Ντηπάρτμεντ έπιζε τον τότε Πρωθυπουργό να δεχτεί διμερείς συνομιλίες με την Άγκυρα και τό σχέδιο Ράσκ - Ατσεσον με τη σαφή απειλή ότι δεν θά έμποδίζαν τουρκική πολεμική ένέργεια. Καί είναι επίκαιρη ή υπερήφανη στάση του άειμνήστου Παπανδρέου και ή ιστορική απάντησή του: «..... Μας ζητείτε άνευ όρων παράδοσιν. Μας λέγετε: ή θά ύποταγεíte ή θά γίνει εισβολή. Άλλ' αυτό σημαίνει τελεσίγραφον. Τοιαύτα τελεσίγραφα έχει λάβει ή Έλλάς από τον φασισμόν και τον ναζισμόν. Ουδέποτε άνέμενε ότι θά έλάμβανε από τούς ήγέτας του έλευθέρου κόσμου. Καί μάλιστα από συμμάχους. Τό τελεσίγραφον είναι τουρκικόν, αλλά καθ' όν τρόπον μας τό διαβιβάζετε άν δεν σημαίνει άποδοχήν, σημαίνει άνοχήν σας. Χωρίς καμίαν μεγαλήγοριαν, εις ήρεμάτων τόνον, όφειλω νά σας δώσω την άπάντησιν, την όποιαν ύπαγορεύει ή ιστορία και ή τιμή του έθνους: «Όχι». Ο Πρεσβευτής μας στην Ούάσιγκτον ειπε τότε στον άειμνήστο Πρόεδρο νά φυλαχθεί γιατί θά του τό πληρώσουν. Καί του τό πληρώσαν στις 21 του Άπριλ του 1967 και τό πληρώσαμε και τό πληρώσε και τό πληρώνει με αίμα και θυσίες ή μαρτυρική Κύπρος. Ό,τι δεν κατάφεραν με τον Παπανδρέου, τό κατάφεραν με τό τυφλό όργανό τους Ιωαννίδη. Τά τάνκς του Ιωαννίδη και του Άττίλα που σκόρπισαν τό πένθος στην άνυπεράσπιστη και ειρηνική Κύ-

προ ήταν τά ίδια που χρησιμοποίησε ή Χούντα για να μας ύποδουλώσει στις 21 του Άπριλ. Τά ίδια που έσπειραν και σπέρνουν τη συμφορά στο Βιετνάμ, στο Λάος, στις Άραβικές χώρες, στους Παλαιστίνους, στο Λίβανο. Από τά ίδια έργαστήρια του θανάτου. Για τούς ίδιους σκοπούς.

Από τότε συνεχίζεται τό άνείπωτο δράμα του ήρωϊκού Κυπριακού Λαού.

Στην Κύπρο στραγγαλίσθηκαν και στραγγαλίζονται όλες οι άρχές του πολιτισμού, όλα τά ανθρώπινα δικαιώματα που κατακτήθηκαν με σκληρούς άγώνες και άφθονο αίμα.

Παραβιάσθηκαν, καταπατήθηκαν, κουρελιάσθηκαν όμά και θάρβαρα από τό νεώτερο Άττίλα όλες οι άρχές του Διεθνούς Δικαίου, όλες οι διεθνείς συμβάσεις, που έχει ύπογράψει και ό ίδιος.

Η διακήρυξη Άγγλίας, Καναδά, Αύστραλίας, κ.λπ. της 12-6-41 και ό «Χάρτης του Άτλαντικού» της 14-8-41, ή διακήρυξη της Μόσχας της Σοβιετικής Ένώσης, των Η.Π.Α., της Άγγλίας και της Κίνας της 1-11-43, ή διακήρυξη της Τεχεράνης του Ιανουαρίου 1944 των Ρούσβελτ, Στάλιν και Τσώρτσιλ, ό Χάρτης των Ηνωμένων Έθνών της 26-6-45, ή Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Άνθρώπου της 10-12-48, ή Διεθνής Σύμβαση της Ρώμης «περί προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών έλευθεριών» της 4-11-50 και του «προσθέτου Πρωτοκόλλου των Παρισίων» της 20-3-52, ή Τελική Πράξη του Έλσίνκι της 1-8-75, όλες οι συμβάσεις για τη διεξαγωγή του πολέμου και την προστασία των άμάχων, ή Συμφωνία του Λονδίνου της 8-8-45 και τό άναπόσταστο τμήμα της τό Καταστατικό του Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης, ή προπαρασκευαστική έκθεση του Αμερικανού Δικαστή Τζάκσον, ή σύμβαση του Ο.Η.Ε. για τη δίωξη του διεθνούς εγκλήματος της γενοκτονίας.

Η έπιχείρηση Άττίλας ήταν και είναι άνομη και ίαμη πρόκληση και περιφρόνηση προς τον άνθρωπισμό, τον πολιτισμό, τη διεθνή τάξη και ασφάλεια και την Ειρήνη.

Στόχος και σκοπός είναι νά μεταβληθεί τό ωραίο νησί της Αφροδίτης σε άεροπλανοφόρο για τά δικά τους συμφέροντα και σχέδια. Γι' αυτό όπλιζούν, ενισχύουν τον Τούρκικο σωβινισμό. Βοηθάνε τά σχέδια του για διχοτόμηση σε πρώτη φάση και για ένωση με τη «μητέρα Τουρκία» όλης της Κύπρου σε δεύτερη.

Πίσω από τις Τουρκικές προτάσεις για όμοσπονδία κρύβεται αυτός ό σκοπός που από πολλά χρόνια επιδιώκουν.

Άς άκούσουμε τούς ίδιους:

Την 1 Σεπτεμβρίου 1955 ό τότε Υπουργός Έξωτερικών της Τουρκίας Ζόρλου ειπε στη Διάσκεψη του Λονδίνου: « Η Τουρκία δεν έχει μόνο τό δικαίωμα, αλλά και τό καθήκον νά έχει άπαιτήσεις επί της Κύπρου. Γιατί ή σπουδαιότητα της Κύπρου για την Τουρκία δεν προέρχεται μόνον από μίαν αίτια· είναι μιά αναγκαιότητα, που έκπηγάζει από επείγουσαν έπιταγήν της ιστορίας, της γεωγραφίας, της οικονομίας και της πολεμικής στρατηγικής, από τό δικαίωμα άσφαλείας και ύπάρξεως, τό όποιον είναι τό πιό ιερόν δικαίωμα κάθε κράτους, έν συντομία από αυτήν τη φύση των πραγμάτων». Μέ τό ίδιο πνεύμα μίλησε στις 16 Ιανουαρίου 1964 ό Υπουργός Έξωτερικών της Τουρκίας Έρκιν στη Διάσκεψη του Λονδίνου: « Η Κύπρος», ειπε, «είναι ζωτικής σπουδαιότητας για την Τουρκία, όχι άπλως λόγω της ύπάρξεως μίας Τουρκικής Κοινότητας στο νησί, αλλά επίσης λόγω της στρατηγικής και γεωγραφικής της θέσεως». Τό ίδιο έτος ό πρώην Αντιπρόεδρος της Τουρκίας Κεμάλ Σαχίρ διεκήρυξεν ότι «ή Κύπρος θά μοιραστεί σε δύο τομείς, ό ένας από τούς όποιους θά ένωθι με την Τουρκία». Καί με περισσότερη διπλωματικότητα, στις 8 Σεπτεμβρίου 1964, ό τότε Τούρκος Πρωθυπουργός Ιομέτ Ινονού, άπευθυνόμενος προς την Τουρκική Έθνοσυνέλευσιν ειπε: «Επισήμως προωθούμε την άποψη της όμοσπονδίας μάλλον, παρά τη θέση της διχοτομησης, εις τρόπον ώστε νά παραμείνουμε μέσα στις πρό-

νοίες της Συνθήκης 'Εγκαθιδρύσεως».

Ο μεσολαβητής του Ο.Η.Ε. Γκάλο Πλάζα στην έκθεσή του στις 26 Μαρτίου 1965 γράφει: «Οι Τουρκοκύπριοι προσβλέπουν προς ένα όμοσπονδιακό σύστημα μέσα στο οποίο θα υφίστατο ένα αυτόνομο Τουρκοκυπριακό και ένα αυτόνομο Έλληνοκυπριακό Κράτος».

Τό 1954 ο τότε Πρωθυπουργός και ο Ύπουργός Έξωτερικών της Τουρκίας διακήρυξαν ότι η Κύπρος είναι προέκταση της ηπειρωτικής Τουρκίας και πρέπει να δοθεί στην Τουρκία.

Τό ίδιο μέ άλλα λόγια υποστήριξε τό 1975 στή Γ.Σ. του Ο.Η.Ε. ο Ύπουργός Έξωτερικών της Τουρκίας, όταν έλεγε ότι τήν Τουρκική πολιτική καθορίζουν «γεωπολιτικά κριτήρια». Είναι γνωστός όρος του Χίτλερ, πού χρησιμοποιούσε γιά νά δικαιολογήσει τήν έπεκτατική πολιτική του. Στήν πραγματικότητα ή διχοτόμηση έχει γίνει από τίς 20 Ιουλίου 1974.

Τήν έπισημοποίησαν στις 13 Φεβρουαρίου του 1975 όταν ανακήρυξαν τό 40% πού κρατάνε μέ τή δύναμη των όπλων σέ «Ανεξάρτητο Όμοσπονδιακό Τουρκοκυπριακό Κράτος» μέ Πρόεδρο τόν περίφημο Ντεκτάς και μέ Σύνταγμα στό όποιο αδιάντροπα διακηρύσσουν ότι οι Τουρκοκύπριοι είναι Τούρκοι ύπήκοοι και οι Έλληνοκύπριοι, Αρμένιοι, Μαρωνίτες «άλλοδαποι». Ίσοι ένώπιον του Νόμου είναι μόνο οι Τούρκοι. Η Τουρκοκυπριακή κοινότητα αποτελεί άναπόσπαστο τμήμα του Μεγάλου Τουρκικού Έθνους. Μέ άλλες διατάξεις όρίζονται οι προϋποθέσεις γιά άπαλλοτρίωση των περιουσιών των Έλληνοκυπρίων.

Σέ έφαρμογή του σχεδίου του άφανισμού των Έλληνοκυπρίων και τής αλλαγής τής δημογραφικής μορφής τής κατεχόμενης περιοχής από τή μιά μεριά εξανάγκασαν τούς Έλληνοκυπρίους νά προσφυγέψουν και από τήν άλλη από τόν Αύγουστο του 1974 έφάρμοσαν συστηματικό έποικισμό μέ Τούρκους από τά θάθη τής Άσίας, πού ύπολογίζονται σέ 50.000 και σύμφωνα μέ άνταπόκριση τής «Τέχραν Τζόρναλ» θά φθάσουν τίς 200.000.

Παράλληλα άλλαξαν όλα τά Έλληνικά όνόματα των χωριών και πόλεων μέ Τουρκικά. Καί τώρα άγωνίζονται μόνο γιά νά νομιμοποιήσουν τά «τετελεσμένα», νά αναγνωρισθεί και έπίσημα και ξετσιπίωτα ό νόμος τής βίας, τής ζούγκλας, ή φασιστική μέθοδος σάν κανόνας του Διεθνούς Δικαίου. Αυτό άποδείχουν και οι τελευταίες προτάσεις τους.

Μέ τό άτελείωτο σήριαλ των διαπραγματεύσεων κάτω από τή χατζάρα του Άτίλα, μέ τίς «φιλικές συστάσεις», τίς «συμβουλές», τίς πιέσεις, τίς άποχές ή τίς καταψηφίσεις των ψηφισμάτων του Ο.Η.Ε. τίς άθωωτικές άποφάσεις του Στρασβούργου γιά τήν παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων, και τήν άνεκδιήγητη έκθεση Κάρτερ πού ένοχοποιεί τά θύματα μέ τίς πρόθυμες «μεσολαθήσεις», τίς άπανωτές έπισκέψεις του Κλίφορντ κ.λπ. μέ τίς άμεσες και έμμεσες άπειλές των κυριών Λούνς, Χάρτιγκ, Κάρτερ κ.λπ. πολύτιμων Άτλαντικών έταίρων και προστατών μας, μέ τήν άρση του εμπάργκο, μέ συνωμοσίες στην Κύπρο, μέ κάθε θεμιτό και κύρια άθέμιτο μέσο, προσπαθούν νά ξεστρατίσουν τό Κυπριακό από τίς άποφάσεις του Ο.Η.Ε., νά τό μπλέξουν μέ τό Αιγαίο σά μιά άκόμη Έλληνοτουρκική διαφορά, γιά νά έπιβάλλουν τά Νατοϊκά σχέδια.

Γι' αυτό δέν εφαρμόζουν τίς άποφάσεις του Ο.Η.Ε.

Η δική μας θέση, ή θέση τής «Διεθνούς Έπιτροπής Άλληλεγγύης γιά τήν Κύπρο» όλων των εθνικών παραρτημάτων της και τής δικής μας Π.Ε.Α.Κ.Λ., όλων των διεθνών Συνεδρίων και του προσφάτου γιά τή Μεσόγειο άμετακίνητη από χρόνια είναι μιά: Νά λυθεί τό πρόβλημα μέσα στό πλαίσιο του Ο.Η.Ε. και σύμφωνα μέ τίς γνωστές άποφάσεις του Ο.Η.Ε.

Αυτό έπιβάλλει τό δίκαιο και τό συμφέρον του Κυπριακού λαού, των Έλληνοκυπρίων και Τουρκοκύπριων, του λαού μας, όλων των φιλειργητικών λαών.

Άλλά αυτό δέν φθάνει. Πιστεύουμε ότι είναι καιρός νά περάσουμε άπ'τά λόγια στό έργα. Άλλη γλώσσα δέν καταλαβαίνει ό έκβιαστής Άτίλας. Φθάνει πιά ό χαρτοπόλεμος των ψηφισμάτων του Ο.Η.Ε. Είναι άνάγκη τό γρηγορότερο νά κλείσει αυτή ή πληγή πριν γαγγραιιάσει. Νά σβύσει μιά έπικίνδυνη έστία πολέμου. Νά σταματήσει τό δράμα των Κυπρίων αδελφών μας.

Η Διεθνής Συνδιάσκεψη Άλληλεγγύης προς τήν Κύπρο πού συνήλθε στις Βρυξέλλες στις 29-30 Οκτωβρίου 1977 μέ πρωτοβουλία τής Δ.Ε.Α.Κ. μελέτησε και πρότεινε πρακτικά μέτρα, όπως έμπορικό άποκλεισμό των προϊόντων πού προσέρχονται από κατεχόμενες περιοχές, γενικό τουριστικό άποκλεισμό, σταμάτημα κάθε βοήθειας ή επένδυσης στις περιοχές αυτές. Οι Έθνικές Έπιτροπές Άλληλεγγύης προς τήν Κύπρο νά άσκήσουν πίεση στις Κυβερνήσεις και τά άρμόδια Συνδικάτα και έργοδοτικούς οργανισμούς των χωρών τους νά άπόσχουν από τήν πώληση όπλων στην Τουρκία κ.λπ.

Νά έπιβληθούν οι κυρώσεις πού προβλέπει τό κεφάλαιο 7 του Χάρτη του Ο.Η.Ε., όπως δικοπή διπλωματικών σχέσεων και έπικοινωνίας, οικονομικός άποκλεισμός, προσωρινή ή και όριστική άποβολή από τόν Ο.Η.Ε.

Γι' αυτό τό λόγο υποστηρίζει τήν πρόταση τής Ε.Σ.Σ.Δ. νά συγκληθεί Διεθνής Συνδιάσκεψη στό πλαίσιο του Ο.Η.Ε. γιά τήν έφαρμογή των άποφάσεων του Ο.Η.Ε. γιά τήν Κύπρο.

Τήν πρόταση αυτή υιοθέτησε και ό άείμνηστος Έθναρχης Μακάριος και ό σημερινός Πρόεδρος κ. Κυπριανού και ή Κυπριακή Κυβέρνηση.

Φίλες και Φίλοι,

Δέν ζούμε στό σύμφα. Θέλουμε νά πατάμε σταθερά στή Γη σάν τόν Άνταίο. Ξέρουμε καλά πόσο δύσκολο και περίπλοκο είναι τό πρόβλημά μας. Δέν πλανιόμαστε.

Μά πιστεύουμε και πώς φωνή λαού είναι όργή Κυρίου, πώς «ή πίστις όρη κινεί». Πιστεύουμε στην τεράστια δύναμη τής κοινής γνώμης. Ξέρουμε πώς ή έλευθερία, τά ανθρώπινα δικαιώματα, τό δίκιο δέν χαρίζονται, κερδίζονται μέ άγώνα. Άγωνιζόμαστε νά ζυπνήσουμε τούς πεθαμένους, όπως είπε και ό Μπρέχτ, γιά νά γίνει συνείδηση όλων πώς τό Κυπριακό είναι ζήτημα δικό μας, είναι εθνικό ζήτημα, γιατί άν νομιμοποιηθούν τά τετελεσμένα, ή όρεξη του Τούρκικου έπεκτατισμού θά άνοιξει και κινδυνεύουν τά νησιά μας του Αιγαίου, ή Έλληνική Θράκη, ή ασφάλειά μας. Μά είναι και πρόβλημα όλων των λαών, γιατί κινδυνεύει ή Ειρήνη του Κόσμου. Άκούστε ένα ανατριχιαστικό τραγούδι πού τραγούδησαν οι κατακτητές στην επέτειο τής εισβολής:

Όσο ή εκδίκηση γεμίζει τίς φλέβες μου,
όσο ή καρδιά μου χτυπάει γιά τήν Τουρκία,
όσο ή λέξη Έλληνας ύπάρχει στό λεξικά,
μά τόν Άλλάχ, αυτό τό μίσος δέν θά μ' αφήσει,
και χίλια κεφάλια Έλλήνων δέν θά ξεπλύνουν αυτό τό μίσος.

Άγώνας γιά τήν Κύπρο, σημαίνει άγώνας γιά τά πανανθρώπινα ιδανικά, γιά τά όποια έκατομμύρια παιδιών έχυσαν τό άγνό αίμα τους και άγωνίζονται και πεθαίνουν. Ό άγώνας μας είναι άγώνας όλων των λαών πού άγωνίζονται γιά τό δίκιο και τή λευτεριά, γιά τήν ανεξαρτησία και τήν κυριαρχία τους, γιά τήν ανθρώπινη αξιοπρέπεια και προκοπή. Είναι άγώνας κατά τής άποικιοκρατίας και του Ίμπεριαλισμού, γιά τήν ειρήνη. Δοκιμάζεται ό πολιτισμός μας. Κρίνεται τό κύρος, ή αξιοπιστία και ή χρησιμότητα του Ο.Η.Ε.

Δοκιμάζονται στην πράξη τά όραία κηρύγματα του Έλσίνκι, του Χάρτου του Ο.Η.Ε. κ.λπ. περί έλευθερίας των λαών νά καθορίζουν τήν τύχη τους, περί ανεξαρτησίας, καταδίκης τής βίας κ.λπ. κ.λπ.

Θέλουμε νά μάθουμε άν θά νομιμοποιηθεί ό νόμος τής ζούγκλας.

Ξέρουμε τούς έχθρους τής Κύπρου, τούς έχθρους μας, τούς έχθρους τής Ειρήνης.

Ξέρουμε όμως και τούς φίλους μας. Δεν είμαστε μόνοι. Έχουμε τό δικίο μέ τό μέρος μας. Έχουμε μαζί μας τίς σοσιαλιστικές χώρες μέ επικεφαλής τή μεγάλη Σοβιετική Ένωση, τίς αδέσμευτες χώρες, όλους τούς λαούς τής Ευρώπης, τής Κούβας, τής Χιλής, τής Παλαιστίνης, πού αγωνίζονται γιά τίς ίδιες ιδέες. Έχουμε συμπαράστατες τούς Έλληνες τής Άμερικής, σημαντικό τμήμα τής κοινής γνώμης τών Η.Π.Α., τής Άγγλίας, άκόμα και τής Τουρκίας και τών Τουρκοκύπριων, πού υποφέρουν κι' αυτοί.

"Ας βροντοφωνήσουμε και πάλι τό υπερήφανο ΟΧΙ.

"Οχι διχοτόμηση. Κύπρος ανεξάρτητη, αδέσμευτη, κυρίαρχη, έδαφικά άκέραιη, ενιαία. Νά άποχωρήσουν όλα τά ξένα στρατεύματα. Νά γυρίσουν οι πρόσφυγες στα σπίτια τους. Νά ρυθμισθεί τό θέμα τών άγνωσμένων.

"Οχι στον τουρκικό σωβινισμό και τόν άφέντη του ιμπεριαλισμό.

"Όλα και όλοι γιά τήν Κύπρο και ή Κύπρος γιά όλους.

Θά νικήσουμε.

Χαιρετισμός του καθηγητή Φυσικοχημείας στο Πανεπιστήμιο Άθηνών κ. Θ. Γιαννακόπουλου.

Είναι μεγάλη τιμή γιά μένα ή παράκληση από τό Προεδρείο νά σās άπευθύνω ένα χαιρετισμό. Ή χαρά μου και ή συγκίνησή μου είναι μεγαλύτερη γιατί άπευθύνομαι σέ συναδέλφους και πιθανότατα σέ πολλούς μαθητές μου. Δεν θά προσπαθήσω νά έξάρω τό πρόβλημα τής Κύπρου, μάλιστα μετά τά τόσα σημαντικά πού έλέχθησαν έδω από έξαιρετους άγορητάς. Καί τούτο γιά μένα θά ήταν μιά κοινοτυπία.

Θά ήθελα μόνο νά τό θέσω μέ δυό λόγια. Γιά μās τό πρόβλημα τής Κύπρου είναι πρόβλημα Έλλάδας και πιστεύω πώς παρ' όλες τίς έξωτερικές έπεμβάσεις, παρ' όλες τίς προδοσίες τών έλαχίστων, δεν μπορεί παρά τό πρόβλημα νά όδηγηθή στην όρθή του λύση πού δεν μπορεί νά είναι άλλη από μιά πλήρη, αδέσμευτη και χωρίς όρους ανεξαρτησία.

Εύχομαι έπιτυχία στο Συνεδρίο σας. Σās εύχαριστώ.

Χαιρετισμός τής κ. Ά. Φλέμιγκ, δουλευτή Έπικρατείας και Προέδρου του Συνδέσμου Έλληνίδων Έπιστημόνων.

Σήμερα όλα φαίνονται πιά δύσκολα και πιά μαύρα και οι δηλώσεις του Βαλντχάιμ πού βρίσκει τίς προτάσεις του Έτσεβίτ νά μήν έχουν καμμιά διαφορά από τίς παλιές και πού τίς βρίσκει ουσιαστικές και πλήρεις και αυτό, βέβαια, είναι κάτι εναντίον μας.

Αυτά πού έγιναν τόν Ίανουάριο στο Συμβούλιο τής Ευρώπης, όπου δεν έβγαλαν άπόφαση οι Ύπουργοί, τό Συμβούλιο τών Ύπουργών, παρ' όλο πού ήταν καταπέλτης Έκθεσις τών Άνθρωπίνων Δικαιωμάτων και νά θγάλουν ένα είδος άποφάσεως πού δεν δημοσιεύτηκε, πού πάνω-κάτω έβαζε στην ίδια σειρά αυτήν τήν Έκθεση τών δικών τους ανθρώπων τής Έπιτροπής Άνθρωπίνων δικαιωμάτων μέ τήν άπάντηση πού έδωσε τό κατηγορούμενο μέλος, δηλ. ή Τουρκία.

Και τώρα έχουμε άκόμα τά ίδια πράγματα, εξακολουθούν όλοι νά είναι εναντίον τής Κύπρου, όλοι οι δήθεν Σύμμαχοι, οι δήθεν φίλοι, όλοι προσπαθούν νά προωθήσουν μιά λύση πού τούς συμφέρει.

Και όμως παρ' όλα αυτά, όσοι ξέρουν τόν Κυπριακό Λαό, ξέρουν πώς δεν υποκύπτει. Έχω δυό ή τρία πράγματα νά πω από μνήμες τής Κύπρου.

"Ενα τό 1964, όταν πρωτοπήγα και έρωτεύτηκα τήν Κύπρο και τούς Κυπρίους. Έπάνω στο Πενταδάκτυλο οι στρατιώτες, πού ήταν ο δάσκαλος του χωριού, ο ύδραυλικός, διάφοροι άπλοι άνθρωποι άποφασισμένοι νά πεθάνουν γιά τήν Κύπρο, ήταν ο Καραγιώργης τών άρχαιοτήτων μέ τόν τεχνίτη του μέ πήγαν ως τήν (Τύρη) τής Άμμώχωστος και έγώ μπορούσα νά μπω κι εκείνοι δεν μπορούσαν. Έκανα μισή ώρα ν' άπομακρυνθώ από τό αυτοκίνητο, γιατί μέ ξαναφώναζαν όλη τήν ώρα, τό έχω πει πολλές φορές αυτό τό πράγμα, γιατί μου φαινόταν σαν τήν κρίση του Σολομώντα πού βρήκε ποιανού ήταν τό παιδί, μέ φώναζαν πίσω κάθε δυό λεπτά, μόλις πήγα νά κάνω δυό βήματα, κύτταξε, σέ παρακαλώ, τό τάδε βάζο είναι στή θέση του; Γιά δές σέ παρακαλώ τό τοιχάκι εκείνο τό γκρεμίσανε; Κύτταξε αν είναι καθαρά; Αυτό θάστηξε πραγματικά μισή ώρα.

"Όταν μπήκα στην Άμμώχωστο, οι Τούρκοι μου είπαν: "Αν δεν καθήσουν φρόνιμα οι Έλληνες, τό βλέπετε αυτό - ήταν τό Μουσείο - θά τό άνατινάξουμε! Αυτό δείχνει ποιανού είναι ή Κύπρος.

Μετά αυτό οι άνθρωποι οι δικοί μας κοίταξαν νά διορθώσουν όλα αυτά τά χαλασμένα, τίς εκκλησίες, τά άρχαία, ό,τι μπορούν νά περισώσουν και θά τά περισώσουν.

Μετά όταν πήγα στις σκηνές και βρήκα αυτές τίς περήφανες Κύπριες μέ δέχτηκε μιά γυναίκα σαν νά ήταν στο άρχοντικό της. Μου σέρβιρε καφέ μέ φρεσκοσιδερωμένο πετσετάκι, ή σκηνή ήταν όλο τρύπες, δεν ήξερα τί νά πω, γιατί δεν ήθελα νά τήν προσβάλω, είπα τί γίνεται μέ τόν άέρα, μέ τή βροχή, μου έδειξε πάρα πολύ ήσυχα τά χαρτόνια και τίς εφημερίδες: «Γι' αυτό τάχουμε αυτά, όμα βρέχει βάζουμε αυτά». Αυτός είναι ο λαός τής Κύπρου, εμείς βέβαια θά δώσουμε ό,τι μπορούμε, αλλά, είναι δικό τους τό θέμα. Μόνο νά βοηθήσουμε γιά ό,τι μās λένε.

Αυτή τή στιγμή πού οι Τούρκοι πρότειναν διάφορες λύσεις, νά προτείνουν οι Έλληνοκύπριοι τίς δικές τους λύσεις και αυτές νά επιτύχουν.

Όμιλία τής Προέδρου τής ΕΕΧ κ. Ε. Δηλάρη

Κύριε Πρόεδρε,
Κυρίες και Κύριοι,
Άγαπητοί συνάδελφοι,

Θεωρούμε τή σημερινή ήμέρα πολύ σημαντική γιά μās και σās εύχαριστούμε πού ανταποκριθήκατε στην πρόσκλησή μας. Από μέρος του Δ.Σ. έχω τήν εύχαρίστηση νά καλωσορίσω πρώτα θερμά τήν όκταμελή αντιπροσωπεία τών Κυπρίων συναδέλφων χημικών πού βρίσκονται σήμερα μαζί μας και ως εκπρόσωποι του κυπριακού λαού, και έπειτα νά τούς διαβεβαιώσω πώς αυτή ή κοινή δραστηριότητά μας είναι μιά έναρξη, ένας σταθμός γιά τή στενότερη και εύρύτερη συνεργασία ανάμεσα στις δυό οργανώσεις μας. Άλλά πάνω άπόλα εκείνο πού θέλουμε νά τονίσουμε στους συναδέλφους μας Κύπριοι χημικούς είναι ή έπιθυμία μας νά εκδηλώσουμε τά πιά φιλικά αισθήματα, τή βαθειά μας άγάπη και τόν άπειρο θαυμασμό μας προς τό μεγαλόψυχο και γενναίο κυπριακό λαό γιά τούς περήφανους άγώνες του.

Πρίν από δυό χρόνια ακριβώς ένα κλιμάκιο απ'τήν ΕΕΧ επισκεφθήκαμε την Κύπρο μετά από επίσημη πρόσκληση της Παγκύπριας Ένωσης των Έπιστημόνων Χημικών. Η ίδια εποχή όπως τώρα, παραμονές του Πάσχα.

Από τούς πρώτους που επισκεφθήκαμε, ο άειμνηστος Πρόεδρος Μακάριος, τό σύμβολο του θάρρους του κυπριακού λαού. Στόν Πρόεδρο Μακάριο επιδώσαμε ένα ψήφισμα της ΕΕΧ με ειλικρινείς εκφράσεις συμπαράστασης στόν Κυπριακό λαό.

Είχαμε φυσικά τότε την ευκαιρία νά έρθουμε σέ έπαφή καί μέ πολλούς αρμόδιους καί επίσημους της Κύπρου, αλλά ιδιαίτερα είχαμε την ευκαιρία νά γνωρίσουμε τόν κυπριακό λαό.

Επισκεφθήκαμε καί καταυλισμούς προσφύγων, ξεριζωμένους από τά σπίτια τους Κύπριους, γέρους, παιδιά, άρρωστους, νέους μέ φοβερό δυναμισμό, που πρόσφεραν τή βοήθειά τους στόν καταυλισμό μέ αίσιοδοξία καί έλπίδες καί έδιναν θάρρος στός συμπατριώτες τους. Έκει στις Κόκκινες γνωρίσαμε καί τήν Παντελίτσα ανάμεσα στό άλλα προσφυγόπουλα καί έγινε φίλη μας, ή μικρή φίλη τώρα όλων των χημικών.

Αναστατωμένοι γνωρίσαμε από κοντά τά προβλήματα καί τό δράμα του κυπριακού λαού. Είδαμε καί τίς φρικτές στρατιωτικές διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στός Έλληνοκύπριους καί τούς Τουρκοκύπριους, ανάμεσα δηλαδή στόν κυπριακό λαό. Γιά ένα πράγμα είμαστε θέβαιοι. Η Κύπρος πρέπει νά είναι ελεύθερη καί ανεξάρτητη. Ο στρατός της κατοχής πρέπει νά γυρίσει στή χώρα του.

Αν σήμερα μπροστά στή φρίκη των γεγονότων της Κύπρου σπατάσουμε, τότε ή ίδια τρομερή μοίρα μπορεί αύριο νά χτυπήσει μιά οποιαδήποτε άλλη χώρα, τίς πατρίδες μας. Σωπαίνοντας μπροστά στό δράμα των προσφύγων, των ξεριζωμένων ανθρώπων, καί των άγνωστών, σημαίνει μέ λίγα λόγια πώς αποδεχόμαστε τή σκευωρία που έχει σάν στόχο τήν καταστροφή της Κύπρου καί τό χειρότερο πώς ακόμα αποδεχόμαστε μιά τακτική που είναι μέρος της παγκόσμιας συνωμοσίας ενάντια στην ειρήνη καί στην ανεξαρτησία όλόκληρου του κόσμου.

Όταν χάθηκε ο Μακάριος άκούστηκε: ή δρυσ έπεσε. Ναί, αλλά ξμειναν οι θαθείς της ρίζες που διατηρούν τήν άσβεστη ζωτικότητα καί τή δημιουργική δραστηριότητα του Κυπριακού λαού που είναι χαρακτηριστικά γνωρίσματα γιά ένα λαό που θέλει νά ζήσει ελεύθερος, γιά ένα λαό αποφασισμένο νά μή δεχτεί τήν ύποδούλωση μέ κανένα τρόπο.

Συνεχίζει σήμερα ή Κυπριακή Δημοκρατία μέ ήγέτη τόν Πρόεδρο Σπύρο Κυπριανού μέ συνέπεια καί σθένος τόν άγώνα της γιά τήν ανεξαρτησία της, γιά τήν άκεραιότητά της

Αγαπητοί φίλοι, από τήν ήμέρα που οι Ξενόδουλοι της χούντας μέ τό πραξικόπημα άνοιξαν τό δρόμο στις όρδες του Άττίλα ενάντια στην Κυπριακή Δημοκρατία πέρασαν τρία χρόνια καί βαδίζουμε στόν τέταρτο χρόνο, που είναι καί ο πιό κρίσιμος γιά τήν ύπόθεση της Κύπρου.

Πέρασαν τόσα χρόνια καί ακόμα εξακολουθούν νά διαβιώνουν κάτω από τίς άσχημες συνθήκες της προσφυγιάς 200.000 άνθρωποι, όσο είναι τό 1/3 του πληθυσμού του νησιού.

Πέρασαν όλα αυτά τά χρόνια καί ακόμα υπάρχουν 2.000 Έλληνες καί Έλληνοκύπριοι που εξακολουθούν νά παραμένουν άγνοούμενοι.

Οι αποφάσεις του ΟΗΕ ζητούν τήν άσφαλή έπιστροφή των προσφύγων στό σπίτι τους. Καί όμως οι αποφάσεις αυτές παραβιάζονται μέ τόν πιό θάναυσο καί αύθαίρετο τρόπο.

Οι αποφάσεις του ΟΗΕ απαιτούν τήν άποχώρηση των Ξένων δυνάμεων από τήν Κύπρο. Καί όμως τό 40% των έδαφών της νήσου βρίσκεται παράνομα κάτω από τήν κατοχή του Ξένου στρατού. Οι Τουρκικές άρχές, χωρίς νά δείχνουν καμιά πρόθεση ν' άποχωρήσουν, μεθοδεύουν τήν άλλαγή της δημογραφικής δομής του νησιού. Καλλιεργούν στόν Τουρκικό λαό σωθινιστικές τάσεις καί έπιχειρούν στό κατεχόμενα κυπριακά έδάφη τήν άθρόα έγκατάσταση έποίκων. Άσφαλώς πίσω από όλα αυτά κρύβονται καί άλλες σκοτεινές δυνάμεις συνωμοτικές, που άποβλέπουν στην καταστροφή της Κύπρου.

Αψηφώντας τίς αποφάσεις του ΟΗΕ έχουν δημιουργήσει ένα χωριστό, όπως λένε, «κράτος» που τό άποκαλούν αύτονομο καί που άπειλούν νά άνακηρύξουν τήν ανεξαρτησία του, που σημαίνει διχοτόμηση της Κύπρου.

Όλα αυτά μάς δείχνουν μιά τρομερή πραγματικότητα. Η σιωπή γύρω από τήν τραγική κατάσταση της Κύπρου δέν βοηθά έσφαλώς τήν έξέυρση της σωστής λύσης μά ούτε καί τήν ύπόθεση της Ειρήνης. Οι φίλοι της Ειρήνης καί της Δικαιοσύνης που σέβονται τίς άρχές του ΟΗΕ πρέπει νά φωνάξουν μέ όλες τίς δυνάμεις σέ όλες τίς χώρες. Όποιος σιωπάει είναι σάν νά αποδέχεται καί νά επιδοκιμάζει τήν τουρκική κατοχή καί τήν παραβίαση των αποφάσεων του ΟΗΕ έστω καί αν τό κάνει αυτό εν άγνοία του.

Μερικά σημεία σχετικά μέ τό θέμα της Κύπρου είναι τώρα περισσότερο ξεκαθαρισμένα: Η συνωμοσία ενάντια στό όμορφο νησί σκοπεύει στην κατάλυση της έδαφικής άκεραιότητας, της κυριαρχίας καί της ανεξαρτησίας του, προσπαθώντας νά θάλει τέλος στην άδέσμευτη πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η είσβολή στην Κύπρο, που έγινε μαζί μέ τό πραξικόπημα του Ιούλη του 1974, είναι μέρος του ιμπεριαλιστικού σχεδίου του ΝΑΤΟ γιά τή διχοτόμηση της Κύπρου καί τήν κατάλυση της ανεξαρτησίας της. Η Κύπρος είναι τό σημείο συμβολής των παγκόσμιων ιμπεριαλιστικών σχεδίων γιά τήν περιοχή αυτή, που βρίσκεται στό σταυροδρόμι των τριών μεγάλων ήπειρων της Εύρώπης, της Άσίας καί της Άφρικής.

Μιά Κύπρος ελεύθερη, ανεξάρτητη καί άδέσμευτη θά είναι ένα έμπόδιο στό άπάνθρωπα αυτά σχέδια καί ένας προμαχώνας των λαών αυτών των Ήπειρων στόν άγώνα ενάντια στόν πόλεμο καί στόν ιμπεριαλισμό.

Η Κύπρος στό χέρια του άδίσταχτου ιμπεριαλισμού θά μετατραπεί σέ μιά πλωτή στρατιωτική βάση που θ' άπειλεί τήν ειρήνη στην περιοχή αυτή του κόσμου. Έτσι ο άγώνας γιά τήν προστασία της Κύπρου είναι μιά ζωτική πλευρά του παγκόσμιου άγώνα γιά τόν άφοπλισμό.

Η έπιβουλή της κυριαρχίας της Κύπρου, ή έπιδίωξη της διχοτόμησης του, τό δράμα των προσφύγων, ή έπιείλη κατά της έλευθ.ρίας της, άποτελούν τήν πιό επικίνδυνη παραβίαση της Τελικής Πράξης του Έλσινκι γιά Άσφάλεια καί τή Συνεργασία στην Εύρωπη. Καί όμως τήν υπέγραψαν πολλές

χώρες και ανάμεσά τους και η Τουρκία.

Είναι φανερό πώς η επιδίωξη των παγκόσμιων ιμπεριαλιστικών σχεδίων είναι να κρατούν τη Μέση Ανατολή σε μία συνεχή άναταραχή. Η συνωμοσία ενάντια στην Κύπρο είναι αναμφίβολα δεμένη με τις συνωμοσίες αυτές που οργανώνονται στη Μέση Ανατολή. Το πρόβλημα της Κύπρου, όπως δημιουργήθηκε με τη στρατιωτική επέμβαση, συνδέεται με την τωρινή κρίση της Μέσης Ανατολής.

Έτσι με κανένα τρόπο το Κυπριακό πρόβλημα δεν πρέπει να θεωρηθεί σαν μία διένεξη ανάμεσα στις δύο κοινότητες του νησιού, την έλληνοκυπριακή και την τουρκοκυπριακή. Το δράμα της Κύπρου δεν είναι μόνο πηγή δεινών για ένα μέρος του πληθυσμού αλλά για όλο τον πληθυσμό.

Ακόμα το Κυπριακό πρόβλημα δεν είναι και δεν πρέπει να θεωρείται σαν μία έλληνοτουρκική διαφορά. Έστω και αν η Τουρκική ηγεσία και η Τουρκοκυπριακή ηγεσία καλλιεργούν σωθινιστικές τάσεις και δημιουργούν προβλήματα διαμάχης και ο έλληνοκύπριος λαός και ο τουρκικός λαός έχουν πειστεί πώς στην πραγματικότητα οι διαφορές τους είναι τεχνητές, είναι διαφορές που καλλιεργούνται με διεθνείς συνωμοσίες.

Μία διχοτόμηση της Κύπρου θα ήταν αντίθετη με τα συμφέροντα και του έλληνοκύπριου λαού και του τουρκικού λαού. Ασφαλώς όμως θα εξυπηρετούσε μόνο τα συμφέροντα του ιμπεριαλισμού. Αυτό είναι σίγουρο.

Και όμως η βάση για μία δίκαιη και μόνιμη λύση του Κυπριακού προβλήματος έχει διατυπωθεί και έχει αναφερθεί συγκεκριμένα στις αλληπαλλήλες αποφάσεις του ΟΗΕ. Παρόλα αυτά η Τουρκία έδειξε τέλεια περιφρόνηση σε κάθε απόφαση και οι προτάσεις της είναι έντελώς αντίθετες στα συμφέροντα του κυπριακού λαού και των έλληνοκυπριών και των τουρκοκυπριών. Η στρατιωτική εισβολή έφερε μεγάλη δυστυχία και στους Τουρκοκύπριους, από τους οποίους αφαιρέθηκαν οι στοιχειώδεις έλευθερίες και καταδυναστεύονται οι άνθρωποι από τα τουρκικά στρατεύματα και τους έποίκους που ήρθαν από την Τουρκία.

Από την πλευρά της Κυπριακής Δημοκρατίας έχει δηλωθεί επανειλημμένα: Είμαστε προετοιμασμένοι να δεχτούμε μία λογική λύση για το κυπριακό πρόβλημα, αλλά δεν σκοπεύουμε να παραδοθούμε όπως απαιτούν η Τουρκία και η Τουρκοκυπριακή ηγεσία.

Πώς θα επιτευχθεί μία δίκαιη λύση για το κυπριακό πρόβλημα; Αυτό είναι το πρώτο θέμα που θάξει η Κύπρος σήμερα. Δεν υπάρχει αμφιβολία πώς μόνο ένας δρόμος υπάρχει: η άμεση εφαρμογή της απόφασης 3512 του 1974 της Γενικής Συνέλευσης των Ένωμένων Έθνών.

Γύρω από τις αποφάσεις αυτές μέχρι σήμερα τα άποτελέσματα είναι πενιχρά. Τα πράγματα δείχνουν τώρα από μόνο τους πώς μένει μία μόνο προσπάθεια για να ξεπεραστεί η δυσκολία του αγώνα για τη λύση του κυπριακού προβλήματος. Για να ληφθούν τα απαραίτητα πρακτικά μέτρα για την εφαρμογή των αποφάσεων του ΟΗΕ πρέπει να συγκληθεί μία Διεθνής Συνδιάσκεψη μέσα στα πλαίσια του ΟΗΕ. Η σύγκληση της συνδιάσκεψης αυτής επιβάλλεται τώρα περισσότερο από κάθε άλλη φορά.

Πρός το παρόν η έντονη διεθνής συμπαράσταση και η αλληλεγγύη των λαών προς τον κυπριακό λαό με επικεφαλής τη Διεθνή Επιτροπή Αλληλεγγύης προς την Κύπρο είναι ο μόνος τρόπος για να μπει φραγμός στα όληθρια συνωμοτικά σχέδια ενάντια της Κύπρου.

Έδώ δεν επιτρέπεται να μην προστεθεί και μία αισιόδοξη πλευρά που δίνεται με τα λόγια:

«Ποτέ δεν φαντάστηκαν οι ιμπεριαλιστές, που έδω και καιρό σχεδίαζαν και προσαποθούσαν με κάθε τρόπο και σε κάθε ευκαιρία την κατάλυση του ανεξάρτητου και αδέσμευτου κυπριακού κράτους και τη μετατροπή του δημοφους μεσογειακού νησιού σε επιθετική στρατιωτική βάση ενάντια στους λαούς και στις χώρες των τριών διαφορετικών ήπει-

ρων, ποιά στάση θα κρατούσαν οι χώρες αυτές και οι λαοί αυτοί. Μετά τό πραξικόπημα και την εισβολή των Τούρκων που ήταν και τό αποκορύφωμα των σκευωριών τους, υποθέσαν πώς επειδή η Κύπρος είναι μικρή χώρα και τά προβλήματα του κόσμου είναι μεγάλα και πολλά, η Κύπρος θα ξεχαστεί και ήλιπζαν πώς η λήθη που θα κάλυπτε τό κυπριακό πρόβλημα θα τούς βοηθούσε στα έγκληματικά τους σχέδια.

Αλλά σ' αυτό γελάστηκαν και οι έλπίδες τους ήταν μάταιες. Πρώτα απόλα η γενναία στάση του Κυπριακού λαού, έπειτα η ανάπτυξη της συνεργασίας ανάμεσα στα έθνικά κινήματα αλληλεγγύης για την Κύπρο, των διαφόρων διεθνών οργανώσεων, ήταν τόσο μεγάλη, που τό αποκορύφωμα της ήταν μία Σύγκληση της Παγκόσμιας Συνδιάσκεψης Αλληλεγγύης για την εφαρμογή των αποφάσεων του ΟΗΕ στην Κύπρο που έγινε στην Φραγκφούρτη τόν Οκτώβριο του 1976.

Στη Συνδιάσκεψη διαπίστωσαν πώς επιβάλλεται και χωρίς καθυστέρηση η Σύγκληση Διεθνούς Συνδιάσκεψης υπό την αίγλη του ΟΗΕ με συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών, των Μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας και των Αδέσμευτων χωρών.

Τις αποφάσεις αυτές τις πήραν ομόφωνα 500 περίπου έξεχοντες εκπρόσωποι της παγκόσμιας κοινής γνώμης από 45 χώρες, 5 ήπειρους, 15 διεθνείς οργανώσεις, βουλευτές, εκπρόσωποι πολιτικών κομμάτων και οργανώσεων κ.ά. που πήραν μέρος στην Συνδιάσκεψη.

Αγαπητοί φίλοι, τό νησί της Κύπρου και από τη γεωγραφική του θέση και από τη θέληση του λαού του να ζει ειρηνικά, μπορεί να γίνει μία γέφυρα φιλίας των λαών και όχι ένα μέρος από όπου θα ξεκινάει ο όλεθρος του πολέμου για τις άλλες χώρες.

Ο κυπριακός λαός ζητάει να μείνει αδέσμευτος και ειρηνικός. Ο κυπριακός λαός με τούς αγώνες του μάς δείχνει σήμερα πώς περνάει δύσκολες και κρίσιμες στιγμές για την επιβίωσή του. Αλλά αναμφισβήτητα η Κύπρος σήμερα είναι πιό δυνατή από χθές, γιατί έχει περισσότερους φίλους και δεν είναι πιά μόνη. Η Κύπρος ξέρει πολύ καλά πώς ο αγώνας της είναι μέρος του κοινού αγώνα όλων των λαών για την ειρήνη και τη δικαιοσύνη. Νοιώθουμε μεγάλη εύγνωμοσύνη για τόν κυπριακό λαό που υπερασπίζοντας την πατρίδα του αγωνίζεται για την παγκόσμια ειρήνη και δικαιοσύνη. Τα βλέματα όλων μας βρίσκονται στραμμένα προς τό μέρος της και εύχόμαστε να αποδοθεί τό δίκαιο γρήγορα.

Τελειώνοντας θέλω να φωνάξω:

Ζήτω ο Κυπριακός Λαός.

Χαιρετισμός του Προέδρου της ΠΕΕΧ κ. Ρ. Συμεών

Κύριε Πρόεδρε,
Κυρίες και Κύριοι,
Φίλτατοι Έλληνες Αδελφοί,

Δέν θα επιχειρήσουμε να περιγράψουμε τά αισθήματα της χαράς, που γεμίζουν την ψυχή μας από την συνάντηση αυτή. Είναι τόσο μεγάλα και τόσο πολλά, που θα τ' αδικούσαμε κι' αυτά και τούς έαυτούς μας.

Επροτάξαμε τό «άδελφοί», γιατί έχει εύρύτερη σημασία, και καλύπτει τόν κύριο σκοπό της επίσκεψής μας. Η επίσκεψη αυτή έχει χαρακτήρα πολύ εύρύτερο από τόν συνηθισμένο. Είναι «επίσκεψη-πρεσβεία». Μεταφέρουμε την κραυγή της οδύνης της Κύπρου, την ικεσία του Κυπριακού Έλληνισμού και τόν διαφωτιστικό προβολέα της σημερινής πραγματικότητας που επικρατεί στην άλλοτε εύτυχισημένη

Κύπρο. Ο τόνος τόν οποίο δώσατε στην περυσινή επίσκεψή σας στο Νησί μας, μάς έπεισε να μεταφέρουμε τό μήνυμα τών στεναγμών τών Κυπρίων αδελφών μας, τόσο σέ σάς, όσο καί στούς άλλοεθνεῖς συναδέλφους, πού βρίσκονται ανάμεσά μας.

Ἡ Κύπρος σήμερα στενάζει κάτω ἀπό μιά κατάκτηση πρωτάκουστη στά ἱστορικά χρονικά. Μιά βάρβαρη στρατιά μέ τήν ἐνθάρρυνση τών ἱμπεριαλιστικῶν δυνάμεων, μέ τή στρατιωτική βοήθεια πού πήρε ἀπό τίς Ἡνωμένες Πολιτείες τῆς Ἀμερικῆς γιά ἀμυντικούς σκοπούς, καί μέ ὅπλα τοῦ Ν.Α.Τ.Ο. καί μέ μιά διεθνή ἐγκληματική ἀνοχή εἰσέβαλε στήν Κύπρο, κατέστρεψε δείγματα πολιτισμοῦ Ἑλληνικοῦ καί Χριστιανικοῦ χιλιετηρίδων, ἔσφαξε ἀνθρώπους κάθε ἡλικίας, ἔλεηλάτησε, ἔβιασε, κατέλαβε τά 40% τῆς Κυπριακῆς γῆς καί ἐξετόπισε ἀπό τό σπίτια καί τίς περιουσίες των 200.000 Ἑλληνες. Ἄγνοεῖται δέ μέχρι σήμερα ἡ τύχη χιλιάδων Ἑλληνοκυπρίων καί Ἑλλήνων.

Στόν 20ό αἰώνα, ὕστερα ἀπό δύο παγκοσμίους Πολέμους, μετά τήν ἴδρυση τοῦ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ, πού ἰδρύθηκε γιά τήν πάταξη τῆς διεθνούς παρανομίας καί τήν ἐξασφάλιση τῆς ἐλευθέρως ἐθνικῆς διαβίωσης ὅλων τών Λαῶν, καί ἰδίως τών μικρῶν, ἔπειτα ἀπό τήν ὑπογραφή τῆς Συνθήκης τῆς Ζυρίχης, σύμφωνα μέ τήν ὁποία

«Ἡ Μεγάλη Βρετανία, ἡ Ἑλλάς καί ἡ Τουρκία ἀνελάμβαναν τήν ἐγγύηση τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας»,

τό πρωῖ τῆς 20ῆς Ἰουλίου τοῦ 1974 μετά ἀπό τό προδοτικό πραξικόπημα τῆς 15ῆς Ἰουλίου, ὁ Τουρκικός ΑΤΤΙΛΑΣ εἰσέβαλε στήν Κύπρο κάτω ἀπό τά ἀπαθῆ βλήματα τών Ἑγγυητριῶν τῆς Δυνάμεων τῆς Βρετανίας καί τῆς Χουντικῆς Ἑλλάδας, σφάζοντας καί καταστρέφοντας, «γιά νά ἐπιβάλλει τήν εἰρήνη».

Δέν θά ἐπιχειρήσουμε νά σᾶς ἐκθέσουμε εἰκόνα τών ἀποτελεσμάτων τῆς «εἰρηνευτικῆς ἐπιχειρήσεως τῆς Τουρκίας», γιὰτί δέν θά τά καταφέρουμε, κι ἐκτός ἀπ' αὐτό γιὰτί ἔχει ἐκτεθεῖ καί στόν Κυπριακό καί στόν Ἑλλαδικό καί στόν Παγκόσμιο Τύπο. Ὁ σκοπός τῆς ἐδῶ παρουσίας μας εἶναι νά σᾶς παρακαλέσουμε νά ζητήσετε ἀπό τίς ἐθνικές σας Κυβερνήσεις νά λάβουν τά μέτρα πού χρειάζονται - ὄχι στό χαρτί θέβαια - γιά ν' ἀναγκάσουν τό βάρβαρο εἰσβολέα ν' ἀποχωρήσει ἀπό τά ἐδάφη τοῦ μαρτυρικοῦ μας Νησιοῦ, γιά νά ἐπανέλθει ἡ ἐλευθερία καί ἡ εἰρήνη στόν τόπο μας, καί ν' ἀπομακρυνθοῦν ἔτσι οἱ κίνδυνοι γενικώτερης σύρραξης τόσο στήν Μέση Ἀνατολή, όσο καί στόν Κόσμο ὁλόκληρο.

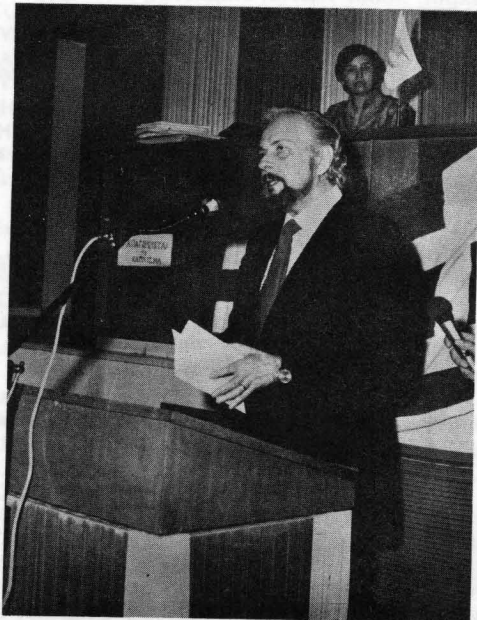
Ἄν ἀφεθοῦν οἱ Κύπριοι μόνοι, καί χωρίς ξένες ἐπεμβάσεις, Ἑλληνοκύπριοι καί Τουρκοκύπριοι μαζί θά εὔρουν εὐκόλα λύση σ' ὅλα τους τά προβλήματα. Λύση δίκαια πού νά βασίζεται πάνω στά ψηφίσματα, στίς ἀποφάσεις καί ἀρχές τοῦ Ο.Η.Ε.

Καμμιά καταστροφή, καμμιά στέρση, καμμιά ἀπειλή δέν εἶναι δυνατόν ν' ἀναχαιτίσουν τόν ἀγῶνα μας. Ἡ σεπτή μορφή τοῦ μεγάλου μας Ἡγέτη τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου καί ἡ ὑγιής ἐθνική ἀγωνιστική γραμμή, πού μάς ἐκληροδότησε, παραμένουν ζωντανές στήν ψυχή μας. «Ἀγῶν συνεχῆς καί ἀδιάκοπος μέχρι ἐσχάτων», μάς εἶπεν Ἐκεῖνος. Ἀγῶνα μέχρις ἐσχάτων εἶναι ἀποφασισμένη νά διεξαγάγη σήμερα ὅλη ἡ Κύπρος κάτω ἀπό τήν ἐμπνευσμένη καί θαρραλέα καθοδήγηση τοῦ νέου μας Προέδρου κ. Σπύρου Κυπριανοῦ. Ὅλοι κάτω πιστεύουμε, πῶς ἡ ἀπαθῆς ἀνοχή τῆς καταστάσεως πού ἐδημιούργησε ἡ Τουρκία στήν Κύπρο ἰσοδυναμεῖ πρὸς ὀριστικό ἐθνικό καί κοινωνικό ἀφανισμό τοῦ Νησιοῦ, καί πῶς τό μόνο φάρμακο πού θά ἀναγκάσει τόν Τοῦρκο νά φύγει, εἶναι ὁ ἀδιάκοπος ἀγῶνας. Περιπλέον πιστεύουμε, πῶς ὁ διεθνῆς παράγων δέν εἶναι δυνατό νά ἐνέχεται ἐπ' ἀπειρον τήν κατάσταση πού ἐπέβαλε ὁ Τουρκικός ἐπεκτατισμός στήν Κύπρο, γιὰτί μιά τέτοια ἀναγνώ-

ριση θά ἐσήμαινε τή διεθνή ἀναγνώριση τῆς καταργήσεως τοῦ νόμου τῆς ἐλευθέρως διαβίωσης ὅλων τών Λαῶν. Τοῦτο θά ἰσοδυναμοῦσε μέ τήν κατοχύρωση τοῦ ἐθνικοῦ καρκίνου στό σῶμα τῆς Διεθνούς Κοινότητος, πού ἂν δέν ἀποκοπῆ ἐγκαίρως, κάνει μετᾶσταση, κι ἡ ἀπειλή αὐτή κρέμεται σήμερα πάνω ἀπό τό πολιτικό στερέωμα. Ἄν ἡ ἀτιμώρητη κατάληψη τῆς Κύπρου ἀπό τό βάρβαρο ἀναγνώριστη σάν ἀξίωμα, δέν θ' ἀργήσει ἡ σειρά ἄλλων μικρῶν Λαῶν νά ὑποστοῦν τήν ἴδια τύχη.

Συνάδελφοι, Χημικοί ὅλου τοῦ Κόσμου, εἴμαστε βέβαιοι, ὅτι, σάν κήρυκες τῆς ἀλήθειας, θά διαλαλήσετε τήν πραγματικότητα στούς συμπατριῶτες σας καί θά τούς αἰσθητοποιήσετε τίς τραγικές συνθήκες κάτω ἀπό τίς ὁποῖες ζεῖ σήμερα ὁ Κυπριακός Λαός, μέ χιλιάδες ἀγνοουμένους, καί τόν ἀπάνθρωπο τρόπο ζωῆς κάτω ἀπό τόν ὁποῖο διαβιοῦν 200.000 μαραγκόβιοι Κύπριοι, διωγμένοι ἀπό τά σπίτια τους. Γίνετε πρεσβευτές τῆς σημερινῆς Κυπριακῆς τραγωδίας στίς ἐθνικές σας Κυβερνήσεις. Τονίστε τούς κινδύνους πού ἀπειλοῦν τόν Κυπριακό Λαό ἀπό τήν Τουρκική κατοχή, ἔνα Λαό μέ τρισχιλιετή πολιτιστική ἱστορία, καί ἰδίως τούς κινδύνους πού ἐπιφυλάσσει ὁ ἐποικισμός τῆς Νήσου μέ ἐποίκους ἀπό τή Μικρά Ἀσία καί ἐξάρατε τό γεγονός ὅτι ὁ ἐθνικός ἀφανισμός τῆς Κύπρου θά εἶναι πολιτικό ἐγκλημα, πού θά βαρύνει ὅλους τούς πολιτισμένους Λαούς.

Ὁ Γιάννης Ρίτσος διαβάζει ποιήματά του γιά τήν Κύπρο

*Νησί μικρό, νησί γλυκό, νησί τυραγισμένο,
κάνω τόν πόνο σου νά πῶ καί προσκυνῶ καί μένω.*

*Ἐσὺ τῆς θάλασσας ρυθμός, ὀλάνθιστο κλωνάρι,
πῶς σοῦ μαδῆσαν τ' ἄνθια σου διπλοῖ, τριπλοῖ θαρβάροι.*

*Τί θλιβερά πού σεργιανᾶν τριγύρω σου τά ψάρια,-
κ' οἱ ἀντίχριστοι νά παίζουνε τήν τύχη σου στά ζάρια.*

*Κουράγιο, μικροκόρη μας, πού μᾶς ἐγίνεις μάνα,
ἕμνος καί θρήνος τῆς ζωῆς κι ἀνάστασης καμπάνα.*

*Χρυσή, λιανότερη χορδή, στὸν ἀέρα τεντωμένη,
χαμόγελα κελήδαρες μέσα στὴν οἰκουμένη.*

*Καί τώρα πῶς σέ τύλιξαν ματόδροχο κονδάρι-
ἡ ὄργη μας μέσ στο δάκρυ μας μαχαίρι στο θηκάρι.*

*Κ' ἐκείνη ἡ ἄμωμη μορφή, πού ἐψαλμωδοῦσε τ' ἄγια,
χιλιάδες βόλια δέχτηκαν ἀντίς δάφνες καί βᾶγια.*

*Κι ἀπό μακριά τό πατρικό, τό μέγα χέρι ὑψώνει
καί τό κατάμανρο ψωμί τῆς προσφυγιᾶς σταυρώνει.*

*Τό δάκρυ κράτησέ το ὀρθό, κράτησε ὀρθό καί τό αἷμα
μή σου θολώσει τὴν καρδιά τῆς ἀρησιᾶς τό ρέμα.*

*Τοῦτο τό φῶς δέν κρύβεται, φεγγοβολάει καί δείχνει
μέσα στὴν πιό βαθειά νυχτιά δολοφόνων τὰ ἔχνη.*

*Τοῦτο τό φῶς δέ σώνεται, σπαθί δέν τό θερίζει·
ραντίστε τοὺς ὠραίους νεκροὺς μέ ἀνθόφυλλα καί ρύζι.*

*Κι ἀπέ στεριώστε τὴ γροθιά στοῦ κόσμου τό τραπέζι·
δῶ πέρα ὁ δίκαιος θά κριθεῖ κι αὐτός πού κρυφοπαίζει.*

*Πόσοι νεκροί, πόσοι γυμνοί, θλιμμένοι, ἀποδιωγμένοι,
ἀντάμα-ἀντάμα περπατᾶν τὶς νύχτες ἀγριεμένοι.*

*Ἄχ, οἱ νεκροί μας δέ χωρᾶν στο χῶμα καί στο κλάμα·
ψυχή καί σῶμα θάλανε στὸν ἅγιο ἀγῶνα τάμα.*

*Καί κοντοστέκουν μιά στιγμή, κ' ἔτσι σκυμμένοι - δές τους
βγάζουν μέ τὰ δαχτύλια τους τὰ βόλια ἀπ' τὶς πληγές τους,*

*Κι ὀρθοί ξανά καί δυνατοί πατᾶν τό θάνατό τους
καί στὸν ἀγῶνα ρίχνονται πιό πρῶτοι κι ἀπ' τοὺς πρῶτους.*

*Ἀρχαῖο νησί καί νέο νησί, νησί τῶν μαρτυριῶν,
τό αἰῶνιο φῶς σου μάτωσε στὰ δόντια τῶν θηριῶν.*

*Δῶστε τὸν ὄρκο, ἀδέρφια μου, καταμεσίς στὴν πλάση
τ' ἄδικο πιά νά δικαστεῖ, τό δίκιο νά γιορτάσει.*

*Κ' ἡ Δόξα, στὴν δλόμανρη πού περπατοῦσε ράχη,
τὴ Λευτεριά καί τὴ Χαρά γιά συντροφιά τῆς νᾶχει.*

*Κουράγιο, μικροκόρη μας, πού μᾶς ἐγίνεις μάνα,
ἕμνος καί θρήνος τῆς ζωῆς κι ἀνάστασης καμπάνα.*

Ψήφισμα τῆς ἐναρκτήριας συνεδρίασης

Τά Διοικ. Συμβούλια τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Χημικῶν καί τῆς Παγκυπρίου Ἑνώσεως Ἐπιστημόνων Χημικῶν κατά τὴν κοινή συνεδρίασή τους τῆς 14.4.1978 μέ τὴν εὐκαιρία τῆς Ἐκδηλώσεως «**Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΗΜΕΡΑ**» πού ὁργανώθηκε ἀπὸ τὶς δύο Ἑνώσεις Χημικῶν ἀπὸ 16-18 Ἀπριλίου '78 στὴν Ἀθήνα, ἐξέδωσαν τό πιό κάτω ψήφισμα τό ὅποιο διαβάστηκε στὴν ἐναρκτήρια συνεδρίαση τῆς ἐκδηλώσεως καί ἐγκρίθηκε ὁμόφωνα:

ΨΗΦΙΣΜΑ

Τά Διοικ. Συμβούλια τῆς Ἑνώσεως Ἑλλήνων Χημικῶν καί τῆς Παγκυπρίας Ἑνώσεως Ἐπιστημόνων Χημικῶν κατά τὴν κοινή τους συνεδρίαση τῆς 14ης Ἀπριλίου 1978 μέ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐπίσκεψης κλιμακίου τῶν Χημικῶν τῆς Κύπρου στὴν Ἀθήνα γιά τὴν ἐκδήλωση μέ θέμα «**Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΗΜΕΡΑ**».

Ψηφίζου

- Καταδικάζουν τὴν ἀπαράδεκτη γιά τὶς χώρες μας Ἀμερικάνικη Ἐξωτερικὴ Πολιτικὴ πού αὐτὴ τὴ στιγμή ἐκδηλώνεται μέ τὴν προσπάθεια γιά ἄρση τοῦ Embargo γιά τὴν Τουρκία ἀπὸ τὶς Η.Π.Α. Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ἔχει σάν ἀποτέλεσμα τὴν ἐνθάρρυνση τῶν ἐπεκτατικῶν σχεδίων τῶν Τούρκων Σωβινιστῶν καί τὴν δημιουργία ἐξαιρετικὰ ἐπικίνδυνης κατάστασης στὴν Νοτιοανατολικὴ Εὐρώπη καί στὴ Μεσόγειο.
 - Ζητοῦν γιά μιά ἀκόμα φορὰ τὴν ἄμεση ἐφαρμογὴ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας καί τοῦ Ο.Η.Ε. γιά τὴν ἄμεση ἀποχώρηση τῶν ξένων στρατευμάτων ἀπὸ τὴν Κύπρο.
 - Διαδηλώνουν τὴν ἀπόφαση τῶν χημικῶν νά προασπίσουν τὴν Ἐλευθερία τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ μαζί μέ ὀλόκληρο τὸν Ἑλληνικὸ λαό.
 - Πιστεύουν πῶς ἡ ἐνότητα ὄλου ἀνεξάρτητα τοῦ Ἑλληνικοῦ καί τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ, ἀνεξάρτητα ἀπὸ πολιτικὲς πεποιθήσεις, εἶναι ἡ μοναδικὴ ἀσπίδα γιά τὴν προστασία τῶν ἐλευθεριῶν τῆς Κύπρου καί τῆς Ἑλλάδος καί
 - Ἀποφασίζουν νά δοθῇ τό παρὸν ψήφισμα σέ ὅλες τὶς ξένες Πρεσβεῖες τῆς Ἀθήνας γιά νά λάβουν γνώση οἱ Κυβερνήσεις τους, καί στὸν Ἑλληνικὸ, Κυπριακὸ καί ξένο τύπο.
- Μετά τῆς
Γιά τό Δ.Σ. τῆς ΕΕΧ
καί τῆς ΠΕΕΧ

Οἱ Πρόεδροι Οἱ Γεν. Γραμματεῖς

Ε. Δηλάρη Ρ. Συμεῶν Π. Ξουθάλης Ε. Παύλου

Ἀθήνα, 18 Ἀπριλίου 1978

Ποιοὶ παρευρέθησαν στὴν πρώτη μέρα τῆς ἐκδήλωσης

Στὴ συγκέντρωση παρευρέθησαν ὁ Ἐπιτετραμμένος τῆς Πρεσβείας τῆς Κύπρου κ. Φ. Βράχας, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀλληλεγγύης τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ κ. Στ. Κανελλόπουλος, ἡ Κα Ἄμ. Φλέμιγκ, ὁ καθηγητὴς κ. Γιαννακόπουλος, ὁ ποιητὴς Γιάννης Ρίτσος, ὁ Γεν. Δ/ντῆς τοῦ ΕΛΚΕΠΑ κ. Γιάννης Καλαμιτσάκης, ὁ Δήμαρχος Νίκαιας κ. Κατσαφά-

νας καθώς και ο δήμαρχος Ν. Φιλαδέλφειας. Επίσης εκ μέρους των κομμάτων: από τό ΠΑΣΟΚ ο κ. Χριστοδουλιδης, μέλος του Έκτελεστικού Γραφείου, από την ΕΔΗΚ ο κ. Παπατσώρης, από τό ΚΚΕ ο Βουλευτής κ. Μαυριδόγλου, από την ΕΔΑ ο συνάδελφος κ. Βαγγέλης Σκυλακάκης.

Επίσης από την ΓΣΕΕ ο Όργανωτικός Σύμβουλος κ. Μοσκάινος, ο Πρόεδρος τής Ε.Ε. Φυσικών κ. Φιλοκύπρου, ο Πρόεδρος του ΤΕΑΧ κ. Σταματιάδης, από την Έλληνική Επιτροπή Ευρωπαϊκής Ασφαλείας και Συνεργασίας ο Γεν. Γραμματέας κ. Κοντογιαννάτος, ή κ. Φλώρα Καμάρη από τόν Σύνδεσμο Έλλήνων Έπιστημόνων, ή κ. Καραμάνου από την Ένωση Έλληνίδων Νομικών και ο συνάδελφος κ. Κατσικόπουλος, Γεν. Δ/ντής του Γενικού Χημείου του Κράτους.

Από την Κύπρο οι συνάδελφοι πού μās ήρθαν ήταν: Ο Ρένος Συμεών, ο Γιάννης Λοβαρίδης, ο Γιάννης Μπέτας, ο Λευτέρης Παύλου, ο Γιώργος Μαραθοβουινιώτης, ο Φίλιππος Μιχαηλίδης, ο Σπύρος Φυλακτής, ο Γιώργος Κουσουμίδης και ο Ανδρίτσος Μαυρογένης.

Τηλεγραφήματα και χαιρετιστήρια μνύματα στην πρώτη μέρα τής εκδήλωσης

Από τό Έλσίνκι, από τή Διεθνή Επιτροπή αλληλεγγύης για την Κύπρο:

Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΣΑΣ ΕΥΧΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΑΣ. ΔΙΚΑΙΗ ΛΥΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΒΑΣΙΣΜΕΝΗ ΣΤΟ ΣΕΒΑΣΜΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ, ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΑ ΣΠΙΤΙΑ ΤΟΥΣ ΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ.

ΡΟΜΕΣ ΓΙΑΝΤΡΑ, ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΕΥΓΕΝΙΑ ΚΥΡΑΝΑΒΑ, ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Η Ένωση Νέων Έπιστημόνων Κύπρου:
ΧΑΙΡΕΤΙΖΟΥΜΕ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΑΣ ΔΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΙΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ. ΤΕΤΟΙΟΥ ΕΙΔΟΥΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ ΑΝΑΠΤΕΡΩΣΟΝ ΤΟ ΗΘΙΚΟ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΑΣ ΓΙΑ ΑΓΩΝΑ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΠΛΗΡΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΜΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΥΡΚΟ ΕΙΣΒΟΛΕΑ, ΠΟΥ ΥΠΟΚΙΝΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΙΕΘΝΗ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ. ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ ΣΤΗΝ ΠΛΗΡΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΛΑΟΥ ΓΙΑ ΔΙΚΑΙΩΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΑΓΩΝΑ. ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΘΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΣΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ.
Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ: ΑΝΔΡΕΑΣ ΑΓΡΟΤΗΣ
Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ: ΚΛΕΛΙΑ ΣΟΥΡΜΕΛΗ

Η Δημοκρατική Ένωση Νέων Κύπρου (ΔΕΝΕΚ) ΚΛΙΜΑΚΙΟ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΑΘΗΝΑΣ.

«Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΝΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ (ΔΕΝΕΚ) ΧΑΙΡΕΤΑ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΣΑΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ. ΤΕΤΟΙΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΔΥΝΑΜΩΝΟΥΝ ΤΗΝ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ ΜΕ ΤΟΝ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΣΤΙΓΜΕΣ ΠΟΥ Ο ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΣ ΚΛΙΜΑΚΩΝΕΙ ΤΙΣ ΠΙΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΙΑ ΑΠΟΔΟΧΗ ΤΩΝ ΤΕΤΕΛΕΣΜΕΝΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΚΑΤΟΧΗΣ ΤΗΣ ΓΗΣ ΜΑΣ. Η ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΣΑΣ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥΤΙΜΗ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΕΝΩΣΟΥΜΕ ΤΗ ΦΩΝΗ ΜΑΣ ΖΗΤΩΝΤΑΣ:

- ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΤΟΧΗΣ ΑΠΟ ΤΟ ΕΔΑΦΟΣ ΜΑΣ

- ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΑ ΣΠΙΤΙΑ ΤΟΥΣ
- ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΟΥΣ
- ΕΝΙΑΙΟ ΚΥΡΙΑΡΧΟ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΚΡΑΤΟΣ.
- ΘΕΛΟΥΜΕ ΝΑ ΓΙΝΗ ΓΝΩΣΤΟ Σ ΟΛΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΟΤΙ Ο ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΛΑΟΣ ΔΕΝ ΘΑ ΚΑΝΗ ΕΙΡΗΝΗ ΜΕ ΤΟΝ ΕΙΣΒΟΛΕΑ ΠΟΥ ΘΑ ΚΡΑΤΑΕΙ ΕΣΤΩ ΚΑΙ ΜΙΑ ΣΠΙΘΑΜΗ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ ΤΟΥ. ΟΣΟ ΥΠΑΡΧΕΙ ΚΑΤΟΧΗ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ Ο ΑΓΩΝΑΣ ΘΑ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ.
ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΘΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ.

Από μέρους τής Γ.Σ.Ε.Ε.

« Η ΓΣΕΕ ΧΑΙΡΕΤΙΖΕΙ ΤΟΥΣ ΕΚΛΕΚΤΟΥΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΚΥΠΡΙΟΥΣ ΚΑΙ ΔΗΛΩΝΕΙ ΠΩΣ ΘΑ ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΜΕ ΟΛΕΣ ΤΗΣ ΤΙΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΚΑΙΩΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΛΑΟΥ. Η ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΓΣΕΕ ΣΕ ΚΑΘΕ ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΕΩΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ ΚΥΠΡΙΩΝ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΕΙ ΤΗ ΣΩΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΓΣΕΕ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΝΙΑΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΠΡΟ

ΓΙΑ ΤΗ Γ.Σ.Ε.Ε. : Ι. ΜΠΟΣΚΑΪΝΟΣ

Από τόν Πρόεδρο και τό Ε.Γ. του ΠΑΣΟΚ

«Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ ΣΤΕΛΝΕΙ ΘΕΡΜΟ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ. ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΗΜΕΡΙΝΕΣ ΚΡΙΣΙΜΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΜΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΙΓΜΕΣ ΚΑΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΑΝ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΠΟΚΤΟΥΝ ΤΕΡΑΣΤΙΑ ΣΗΜΑΣΙΑ ΓΙΑΤΙ ΕΝΙΣΧΥΟΥΝ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ, ΕΠΑΓΡΥΠΝΗΣΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΟΠΟΙΟΥΔΗΠΟΤΕ ΝΑΤΟΪΚΟΥ ΔΙΧΟΤΟΜΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΑΥΤΗ ΔΙΑΒΕΒΑΙΩΝΕΙ ΤΟΝ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΛΑΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΡΙΣΤΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΙ ΔΗΛΩΝΕΙ ΓΙΑ ΑΛΛΗ ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΝΑ ΕΠΙΛΥΘΗ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΗΕ ΠΟΥ ΚΑΤΟΧΥΡΩΝΟΥΝ ΜΙΑ ΚΥΠΡΟ ΕΝΙΑΙΑ, ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ, ΑΔΕΣΜΕΥΤΗ, ΚΥΡΙΑΡΧΗ, ΜΙΑ ΚΥΠΡΟ ΠΟΥ Ν' ΑΝΗΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟ ΛΑΟ ΤΗΣ

Εκ μέρους τής ΕΔΗΚ:

«Η ΚΥΠΡΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Π. ΠΑΠΑΤΣΩΡΗΣ, Δικηγόρος - Πολιτευτής
Αθηνών. ΕΔΗΚ.

Από μέρους του ΚΚΕ.

«ΑΓΑΠΗΤΟΙ ΦΙΛΟΙ ΕΠΙΤΡΕΨΤΕ ΜΟΥ ΑΠΟ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε. ΝΑ ΧΑΙΡΕΤΗΣΩ ΤΗΝ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΣΑΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗ. ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΜΑΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ ΑΤΑΛΑΝΤΕΥΤΑ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΛΑΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΤΟΥ, ΤΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΤΟΥ ΑΚΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ, ΤΗΝ ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΩΝ, ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΟΗΕ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΣΤΙΣ ΕΣΤΙΕΣ ΤΟΥΣ.

ΤΟ Κ.Κ.Ε. ΓΙΑ ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΛΑΟΥ ΘΕΩΡΕΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΥΣ ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΝΑΤΟ.

ΓΙ ΑΥΤΟ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ ΝΑ ΑΝΟΙΧΤΗ Ο ΦΑΚΕΛΛΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΓΙΑ ΝΑ ΦΑΝΟΥΝ ΟΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ. ΤΟ Κ.Κ.Ε. ΚΑΙ ΣΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΘΑ ΑΓΩΝΙΖΕΤΑΙ ΜΕΧΡΙ Ο ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΛΑΟΣ ΝΑ ΒΡΗ ΤΗΝ ΠΛΗΡΗ ΔΙΚΑΙΩΣΗ ΤΟΥ.
ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ

Δ. Μαυροδόγλου, Βουλευτής Κ.Κ.Ε.

Έκ μέρους της Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε. έσ.:
 «ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ ΘΕΡΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΤΗ ΔΙΚΗ ΣΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΧΗΜΙΚΩΝ. ΔΥΣΤΥΧΩΣ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΠΑΡΑΣΤΟΥΜΕ ΓΙΑΤΙ Η ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΣ ΣΑΣ ΣΥΜΠΙΠΤΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΜΑΣ. ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΠΛΗΡΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ ΝΑ ΜΑΣ ΤΗΡΗΣΕΤΕ ΕΝΗΜΕΡΟΥΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ.
 Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε. έσ.

Από μέρους της Ε.Δ.Α.
 «Η Ε.Δ.Α. ΧΑΙΡΕΤΙΖΕΙ ΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ «Η ΚΥ-»

ΠΡΟΣ ΣΗΜΕΡΑ» ΚΑΙ ΔΗΛΩΝΕΙ ΟΤΙ ΘΑ ΑΓΩΝΙΣΤΕΙ ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΑΙ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΗ ΚΥΠΡΟ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΥΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΗΣ Ε.Δ.Α. : Ό συνάδελφος Σκυλακάκης.

Από τον Υπουργό Πολιτισμού και Έπιστημών κ. Γ. Πλυτά ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΝΑ ΠΑΡΑΣΤΩ ΣΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΟΡΓΑΝΩΝΕΙ Η ΕΝΩΣΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ ΕΝΩΣΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΧΗΜΙΚΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ «Η ΚΥΠΡΟΣ ΣΗΜΕΡΑ». ΛΥΠΑΜΑΙ ΔΙΟΤΙ ΘΑ ΒΡΙΣΚΟΜΑΙ ΕΚΤΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΔΕΝ ΘΑ ΜΠΟΡΕΣΩ ΝΑ ΠΑΡΕΥΡΕΘΩ. ΕΥΧΟΜΑΙ ΚΑΘΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Η Ένωση Ελλήνων Χημικών στήν προσπάθειά της νά ενημερώσει τόν επιστημονικό κόσμο στό εξωτερικό και νά προβάλει τή δραστηριότητα τών συναδέλφων Χημικών τής Κύπρου, πάνω στήν προσπάθειά τους γιά νά βοηθήσουν τήν οικονομική ανάπτυξη του Νησιού μετά τήν Τουρκική εισβολή, εξέδωσε τίς όμιλίες τών Κυπρίων επιστημόνων πού έγιναν κατά τήν εβδομάδα τής Κύπρου στό Γ.Χ.Κ. στίς 16-18 Απριλίου 1978.

Ανάτυπα τής εκδόσεως αυτής στήν Άγγλική γλώσσα διατίθενται στήν Ε.Ε.Χ.
 Οί Συνάδελφοι πού έχουν έπαφές στό εξωτερικό μέ επιστήμονες ή επιστημονικά κέντρα μπορούν νά παίρνουν δωρεάν τά ανάτυπα και νά τά ταχυδρομούν οί ίδιοι ή νά δίνουν τίς διευθύνσεις στά γραφεία τής Ένώσεως, γιά νά ταχυδρομηθούν άπ' αυτή.

1. 1
 1.1
 1.2
 1.3
 2. Έρ
 2.1
 2.2
 2.3
 2.4
 2.5
 2.6
 2.7
 2.8
 2.9
 2.10
 2.11
 2.12
 2.13
 2.14
 3. Η πα
 3.1

ΔΕΥΤΕΡΑ, 17 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Τό Κυβερνητικόν Χημείον τῆς Κύπρου

τοῦ Ρένου Συμεών

1. Τό Νέον Κτίριον

- 1.1 Τό Κυβερνητικόν Χημείον τῆς Κύπρου εἶναι τό ἀρχαιότερον κρατικόν ἐργαστήριον τῆς νήσου. Ἰδρύθηκε ἀπό τήν Ἀγγλική ἀποικιοκρατική κυβέρνησι, τό 1900. Ὡς τό 1970 ἐστεγάζετο σ' ἕνα παλιό καί ἀκατάλληλο κτίριο, συνολικοῦ ἐμβαδοῦ 200 τετραγωνικῶν μέτρων.
- 1.2 Ἡ Κυβέρνησι τοῦ νεοσυστάτου κράτους μας ἀνεγνώρισε πολύ ἐνωρίς τή σπουδαιότητα τοῦ Κυβερνητικοῦ Χημείου, καί ἀπεφάσισε νά ἀνεγείρη στή Λευκωσία, γιά τή στέγασι τῶν ὑπηρεσιῶν του, νέο καί ἐκσυγχρονισμένο κτίριο. Ἡ ἐργασία ἄρχισε τό 1968 καί συμπληρώθηκε τό 1970.
- 1.3 Τό νέο κτίριο τό ὅποιον ἀπό τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1970 στεγάσει ἀνετα ὅλες τίς ὑπηρεσίες τοῦ Χημείου, καλύπτει ἕκτασι δύο χιλιάδων περίπου τετραγωνικῶν μέτρων. Διαθέτει ἄρτια ἐξοπλισμό καί μπορεῖ νά συγκριθῆ μέ τά καλύτερα χημεία τῆς Εὐρώπης.

2. Ἐργαστήρια

Τό Κυβερνητικό Χημείο εἶναι σήμερα ἄρτια συγκροτημένο καί περιλαμβάνει τά ἀκόλουθα ἐργαστήρια:

- 2.1 Ἐργαστήριο Τροφίμων,
- 2.2 Ἐργαστήριο Προσδιορισμοῦ Καταλοίπων Γεωργικῶν Φαρμάκων καί ἄλλων Τοξικῶν Οὐσιῶν στά Τρόφιμα.
- 2.3 Ἐργαστήριον Σιτηρῶν καί Ἀλεύρων,
- 2.4 Ἐργαστήριον Νερῶν,
- 2.5 Ἐργαστήριον Φαρμάκων,
- 2.6 Ἐργαστήριον Μικροβιολογίας γιά Τρόφιμα καί Φάρμακα,
- 2.7 Ἐργαστήριον Τοξικολογίας,
- 2.8 Ἐργαστήριον Ἐγκληματολογικῆς Χημείας,
- 2.9 Ἐργαστήριον Τελωνειακῶν Ὑποθέσεων,
- 2.10 Ἐργαστήριον Πετρελαιοειδῶν,
- 2.11 Ἐργαστήριον Ὑφανσίμων Ὑλῶν,
- 2.12 Ἐργαστήριον Φυσικοχημικῶν Μεθόδων,
- 2.13 Ἐργαστήριον Γενικῶν Ἀναλύσεων,
- 2.14 Ἐργαστήριον Ἐρευνῶν καί Μελετῶν.

3. Ἡ περί τό Χημείον Νομοθεσία

Οἱ εὐθύνες τοῦ Κυβερνητικοῦ Χημείου καθορίζονται κυρίως στούς ἀκόλουθους νόμους:

- 3.1 Ὁ Περί Πωλήσεως Τροφίμων καί Φαρμάκων Νόμος,

- 3.2 Ὁ Περί Φαρμάκων καί Δηλητηρίων Νόμος,
- 3.3 Ὁ Περί Ναρκωτικῶν Φαρμάκων Νόμος,
- 3.4 Ὁ Περί Ἐλέγχου Ποιότητος, Προμηθείας καί Τιμῶν τῶν Φαρμάκων Νόμος,
- 3.5 Ὁ Περί Τελωνειῶν καί Φόρων Καταναλώσεως Νόμος,
- 3.6 Ὁ Περί Ποινικοῦ Κώδικος Νόμος,
- 3.7 Ὁ Περί Ἐλέγχου Σιτηρῶν Νόμος,
- 3.8 Ὁ Περί Ἐλαιολάδου Νόμος,
- 3.9 Ὁ Περί Ἐμπορευμάτων καί Ὑπηρεσιῶν Νόμος,
- 3.10 Ὁ Περί Ἐργοστασιῶν Νόμος,
- 3.11 Ὁ Περί Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων Νόμος,
- 3.12 Ὁ Περί Γεωργικῶν Φαρμάκων Νόμος,
- 3.13 Ὁ Περί Γεωργικῶν Λιπασμάτων Νόμος,
- 3.14 Ὁ Περί Ἐλέγχου Ζωοτροφῶν Νόμος,
- 3.15 Ὁ Περί Κυπριακῶν Προτύπων καί Ἐλέγχου Ποιότητος Νόμος.
- 3.16 Ὁ Περί Πετρελαιοειδῶν Νόμος.

4. Ὑπηρεσίες καί Ἀρμοδιότητες

- 4.1 Τό Κυβερνητικό Χημείο προσφέρει διάφορες ὑπηρεσίες, χημικῆς, ἐρευνητικῆς καί συμβουλευτικῆς φύσεως σέ ὅλα τά Ὑπουργεῖα, τά Κυβερνητικά Τμήματα, στήν Ἀστυνομία, τόν Ὄργανισμό Προτύπων καί Ἐλέγχου Ποιότητος, τοὺς Ἡμικρατικούς Ὄργανισμούς, τὰ Δημαρχεῖα, τήν Ἐπιτροπήν Σιτηρῶν, τὰ Συμβούλια Ὑδατοπρομηθείας, Ἐλαιοκομικῶν καί Γαλακτοκομικῶν Προϊόντων, τήν Βιομηχανίαν καί τό κοινόν. Εἶναι στήν οὐσία τό Γενικό Χημείο τῆς Δημοκρατίας καί ἀντιστοιχεῖ πρὸς τά Κρατικά Γενικά Χημεία τῶν ἄλλων χωρῶν.
- 4.2 Οἱ Ἀρμοδιότητες του συνοψίζονται ὡς ἐξῆς:
- 4.2.1 Ἡ χημική, τοξικολογική, μικροβιολογική καί φυσική ἐξέτασι τῶν τροφίμων, τῶν ποτῶν καί γενικά ὄλων τῶν προϊόντων, γεωργικῶν ἢ βιομηχανικῶν γιά ἔλεγχον τῆς ποιότητος, ἢ γνησιότητάς των ἢ καί γιά καθορισμό τῆς καταλληλότητάς των γιά ἀνθρώπινη κατανάλωσι ἢ ἄλλῃ χρήσῃ, ἢ γιά ἀνακάλυψιν νοθειῶν.
- 4.2.2 Ἡ ἐξέτασι τῶν ποσίων, τῶν ἰαματικῶν καί ἀποχετευτικῶν νερῶν, καθὼς καί ἡ γνωμάτευσι ὡς πρὸς τήν χρήσι καί καλλιτέρευσι τῆς ποιότητάς των.
- 4.2.3 Ἡ χημική, μικροβιολογική, τοξικολογική καί φυσική ἐξέτασι τῶν φαρμάκων καί ὄλων γενικά τῶν φαρμακευτικῶν ειδῶν πρὸς ἐξακρίβωσι τοῦ κατὰ πόσον αὐτά εἶναι σύμφωνα μέ ἐπίσημες ἢ ἀναγνωρισμένες προδιαγραφές.
- 4.2.4 Ἡ ἐξέτασι τεκμηρίων πού ἀποστέλλουν οἱ Ἀστυνομικῆς Ἀρχῆς καί ἡ ἀνάληψι ἄλλῃ σχετικῆς ἐργασίας πού σκοπὸν ἔχει τήν διερεύνησι ἑνός ἐγκλήματος.

- 4.2.5 'Η εξέταση των εισαγομένων και εξαγομένων ειδών για σκοπούς ποιοτικού και φοροτεχνικού ελέγχου προς εφαρμογή του τελωνειακού δασμολογίου και των εμπορικών συμβάσεων με ξένες χώρες.
- 4.2 'Η εξέταση και μελέτη διαφόρων ουσιών που άπαντούν σε διάφορες βιομηχανίες, τά μεταλλεία και άλλους τόπους εργασίας για την προστασία της ζωής και της υγείας του προσωπικού των.
- 4.2.7 'Η διεξαγωγή αναλύσεων και άλλων επιστημονικών εργασιών για την επίλυση σχετικών προβλημάτων που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή των φορολογικών ή άλλων νόμων του Κράτους.
- 4.2.8 'Ο καθορισμός των τεχνικών προδιαγραφών καθώς και ο έλεγχος της ποιότητας των κρατικών προμηθειών στις οποίες περιλαμβάνονται τρόφιμα, φάρμακα, υφάσματα, άπορρυπαντικά, καύσιμα, βαφές, είδη οικοδομής κ.ά.
- 4.2.9 'Η μελέτη και κατάρτιση εισηγήσεων για τόν καθορισμό των όρων τούς οποίους πρέπει να πληρούν τά διάφορα καταναλωτικά αγαθά.
- 4.2.10 'Η διεξαγωγή έρευνών που σχετίζονται με τίς υπόλοιπες δραστηριότητες του Χημείου και γενικά με την δημοσίαν υγείαν.

5. 'Επιδιώξεις, Προβλήματα και 'Αποτελέσματα της εργασίας που γίνεται

- 5.1 'Η βασική επιδίωξη της εργασίας που γίνεται στο Κυβερνητικό Χημείο είναι η ποιοτική βελτίωση των προϊόντων μας, ή ανάπτυξη τιμίου εμπορίου, και ή προστασία της δημοσίας υγείας.
- 5.2 Στην περίπτωση των τροφίμων τά προβλήματα που δημιουργούνται όφειλονται στους ακόλουθους λόγους:
- 5.2.1 Στή γενική προσπάθεια της βιομηχανίας τροφίμων να παρασκευάση ή να συσκευάση τρόφιμα όσον τό δυνατόν περισσότερο άποδεκτά από τόν καταναλωτή ως προς την όψη, την γεύση και την όσμή, καθώς και ίκανά να διατηρηθούν αναλλοίωτα για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Για τόν σκοπόν αυτόν είναι δυνατόν να προστεθούν στα τρόφιμα διάφορες χημικές ουσίες, όπως π.χ. χρωστικές, γλυκαντικές, αντιοξειδωτικές, βελτιωτικές, γαλακτωματοποιητικές, άρωματικές καθώς και συντηρητικές.
- Οί περισσότερες από τίς ουσίες αυτές είναι βλαβερές, κυρίως όταν ή ποσότητά των ξεπερνά ώρισμένα όρια, που καθορίζονται από ειδικούς κανονισμούς, που γίνονται σύμφωνα με σχετικήν νομοθεσία. Γι' αυτό τά κρατικά χημεία που έχουν την ευθύνην για τόν έλεγχο ποιότητας πρέπει να εξέτάζουν συνεχώς τά τρόφιμα για άνιχνευση και προσδιορισμό τέτοιων ουσιών. Πρέπει όμως να αναφέρουμε στό σημείο αυτό πώς και ή χρήση τους από τίς βιομηχανίες τροφίμων πρέπει να βρίσκεται πάντοτε υπό την αυστηρά επίβλεψη και έλεγχο ειδικών επιστημόνων.
- 5.2.1.1 Στην Κύπρο ενεκρίθησαν από τή Βουλή τό 1971 κανονισμοί περί Χρωστικών Ουσιών και συντηρητικών, οί όποιοι όρίζουν ποιές χρωστικές ουσίες επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται σε τρόφιμα καθώς και ποιά συντηρητικά. 'Ορίζονται επίσης τά τρόφιμα και ποτά που επιτρέπεται να χρωματίζονται ή να συντηρούνται και οί επιτρεπόμενες ποσότητες των ουσιών αυτών.
- 5.2.1.2 Τό 'Επιστημονικό Συμβούλιο Τροφίμων (τό αντίστοιχο του 'Ανωτάτου Χημικού Συμβουλίου 'Ελλάδας) τό όποιον τό Κυβερνητικό Χημείο με τίς έρευνες και τίς μελέτες του βοηθεί στό έργο του. μελετά

τήν σύνταξη κανονισμών που να έλέγχουν και τίς ποσότητες άλλων προσθέτων ουσιών, π.χ. των αντιοξειδωτικών, των βελτιωτικών και άλλων που θα επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται σε τρόφιμα.

- 5.2.2 'Εκτός από τή Βιομηχανία και ή Γεωργία προσπαθεί με διάφορους τρόπους να αύξηση και να βελτιώση την παραγωγή τροφίμων. Για τόν σκοπό αυτό χρησιμοποιεί όλο και περισσότερα φυτοφάρμακα, τά όποια δέν είναι μόνον τοξικά για τά έντομα και τούς μύκητες αλλά και για τόν άνθρωπο. Γι' αυτό και διάφορες χώρες έχουν θεσπίσει ειδική νομοθεσία με την όποια περιορίζονται τό είδος και ή ποσότητα του καθενός φυτοφαρμάκου που επιτρέπεται να περιέχει κάθε τρόφιμο που προσφέρεται στην κατανάλωση.
- 5.2.2.1 'Ο προσδιορισμός των καταλοίπων των φυτοφαρμάκων στα τρόφιμα είναι μία πολύπλοκη εργασία που απαιτεί ειδικευμένο προσωπικό και πολυδάπανα όργανα. Τό Κυβερνητικό μας χημείο διαθέτει ήδη τά απαραίτητα μέσα και διεξάγει τέτοιους προσδιορισμούς για τά τρόφιμα που χρησιμοποιούνται στό τόπο μας, κυρίως όμως για εκείνα που εξαγομεν, για τά όποια απαιτείται από τίς χώρες που τά αγοράζουν πιστοποιητικών αναλύσεως που να περιλαμβάνη, εκτός άλλων, και την περιεκτικότητα των σε φυτοφάρμακα και άλλες τοξικές ουσίες.
- 5.2.3 Σάν αποτέλεσμα της παραγωγής ή της συσκευασίας ή της αποθηκείωσης των τροφίμων, είναι δυνατόν αυτά να μολυνθούν και με άλλες βλαβερές ουσίες, π.χ. με δηλητηριώδη μέταλλα, όπως είναι ό μόλυβδος, τό άρσενικό, ό υδράργυρος κ.ά., καθώς και με βλαβερούς οργανισμούς, όπως είναι τά παθογόνα μικρόβια και οί μύκητες που παράγουν επικίνδυνες τοξίνες, σάν τίς μυκοτοξίνες.
- 5.2.3.1 "Όπως τά κατάλοιπα των φυτοφαρμάκων έτσι και τά δηλητηριώδη μέταλλα πρέπει να προσδιορίζονται και να μή επιτρέπεται ή κατανάλωση τροφίμου που περιέχει τά μέταλλα αυτά, πέραν ώρισμένου όρίου. Τά όρια αυτά έχουν καθορισθή από τήν Διεθνή 'Οργάνωση 'Υγείας και τήν Διεθνή 'Οργάνωση Τροφίμων και Γεωργίας και είναι πράγματι πολύ χαμηλά, π.χ. θεωρείται επικίνδυνο για την υγεία μας τρόφιμο ή ποτό που περιέχει πάνω από 0.5 p.p.m. μόλυβδο ή υδράργυρο.
- 5.2.3.2 Πολλές φορές άπερρίψαμε τρόφιμα διότι περιείχαν πέραν των όρίων αυτών δηλητηριώδη μέταλλα. 'Επίσης άπερρίψαμε τρόφιμα που περιείχαν βλαβερούς μικροοργανισμούς.
- 5.2.3.3 "Όσο για τίς μυκοτοξίνες, τό πρόβλημα είναι ακόμη σοβαρότερο. Αυτές είναι τοξικές ουσίες που παράγονται υπό ώρισμένες συνθήκες από μύκητες που αναπτύσσονται πάνω σε τρόφιμα.
- 5.2.3.3.1 Τέτοιες τοξίνες εύρέθησαν πάνω σε ξηρούς καρπούς (π.χ. στα καρύδια, τά άμύγδαλα, τά φυστίκια), σε σπόρους (σάν στό σιτάρι, στό ρίζι, τό σόργο, τό θαμβακόσπορο, τά φασόλια), στό γάλα, στα προϊόντα γάλακτος, στό κρέας, στό θούτυρο, κ.ά. Τουλάχιστον 150 είδη μυκήτων μπορούν να παράγουν βλαβερές τοξίνες σε τρόφιμα. Οί σπουδαιότερες είναι οί άφλατοξίνες, ή patylin, ή ochratoxin A, ή islanditoxin, ή sterigmatocystin, κ.ά. Πιο γνωστές άπ' όλες είναι οί άφλατοξίνες που είναι καρκινογόνες και παράγονται από τόν μύκητα *Aspergillus flavus*, υπό εύνοϊκές συνθήκες ύγρασίας, θερμοκρασίας και άπουσίας άλλων μικροοργανισμών. Είναι πράγματι άπίστευτον πώς αυτός ό ίδιος μικροοργανισμός χρησιμοποιείται στην παραγωγή διαστάσης, και του ποτού «σάκε» που παράγεται από τό ρύζι στις 'Ανατολικές χώρες 'Εκτός του ότι

- διάφορες μυκοτοξίνες είναι καρκινογόνες και τερατογόνες, μπορούν να προκαλέσουν και διάφορες άλλες βλάβες στον οργανισμό μας, όπως είναι η ήπατιτιδα, η νευροτοξικωση, η κίρρωση του ήπατος, η έγκεφαλοπάθεια, κ.ά. καθώς και ελάττωση της αντίστασης του οργανισμού στις μολύνσεις.
- 5.2.3.3.2 Γι' αυτό είναι απαραίτητο όπως εμείς που εργαζόμαστε στα εργαστήρια ελέγχου να κοιτάζουμε συστηματικά για τις ουσίες αυτές ώστε να προλάβουμε τη χρήση τροφίμων ή ζωοτροφών που τις περιέχουν. Τό πρόβλημα όμως είναι τεράστιο και δεν λύεται μόνο με την αναζήτηση των μυκοτοξινών στα τρόφιμα. Η προσοχή όλων μας πρέπει να στραφεί στην πρόληψη του κακού, στην φύλαξη δηλαδή όλων των τροφίμων σε συνθήκες που να είναι ακατάλληλες στην παραγωγή μυκοτοξινών. Αυτό πρέπει να αρχίσει από τη συγκομιδή, την μεταφορά, διανομή και αποθήκευση των τροφίμων.
- 5.2.4 Παράλληλα με τα εργαστήρια τροφίμων και τοξικών ουσιών, στο Κυβερνητικό Χημείο λειτουργεί και το εργαστήριο Σιτηρών και Ψαλιδιών, στο οποίο εξετάζονται οι ρεολογικές και άρτοποιητικές ικανότητες τόσο των σιτηρών που παράγονται στον τόπο, όσον και εκείνων που εισάγονται. Με την εργασία αυτή το Χημείο βοηθεί την Έπιτροπή Σιτηρών που έχει την ευθύνη της συγκεντρώσεως και προμηθείας σιτηρών, να προμηθευτεί τό κατάλληλο σιτάρι για τις ανάγκες του τόπου. Βοηθεί επίσης τό 'Ινστιτούτο Γεωργικών Έρευνών που καλλιεργεί διάφορες ποικιλίες και διασταυρώσεις σιταριών και προσπαθεί να βρη ποικιλία που να εϋδοκιμη στή Κύπρο με καλή αποδοτικότητα και ικανοποιητικά χαρακτηριστικά.
- 5.2.5 Στο εργαστήριο νερών εξετάζονται συστηματικά δείγματα νερών που παίρνονται από τις διάφορες πηγές της νήσου για να εξακριβωθή ή καταλληλότητά των για υδρευτικούς ή άλλους σκοπούς. Διεξάγεται επίσης έρευνα για να εξακριβωθή ό βαθμός μόλυνσεως των νερών μας από γεωργικά φάρμακα, έντομοκτόνα, λιπάσματα, άπορρυπαντικά κ.ά. Στο σημείο αυτό μπορούμε να αναφέρουμε πώς τό Χημείο μας είναι μεταξύ των πρώτων που έπισήμαναν την μόλυνση των ύπογειων νερών με θόριο, τό όποιο προέρχεται από τά άπορρυπαντικά που περιέχουν υπερβορικά άλατα. Τό θόριο είναι, ως γνωστόν, θλαβερό στό φυτά και κυρίως στό έσπεριδοειδή. Γι' αυτό και ή Κυβέρνησή μας έλαθε διάφορα μέτρα για να προστατεύσει τά ύπόγεια νερά μας από την μόλυνση των με θόριο, τελευταία μάλιστα άπαγόρευσε και την εισαγωγή υπερβορικών άλάτων.
- 5.2.5.1 Έπισημάναμε επίσης στό νερά μας ενεργά συστατικά των άπορρυπαντικών, τά όποια δέν άποσυντίθενται από μικροοργανισμούς. Κατόπιν ύποδειξεώς μας ή Κυβέρνηση εξετάζει τό κατά πόσον επιβάλλεται ή άπαγόρευση τέτοιων άπορρυπαντικών και ή αντικατάστασή των με άλλα που να περιέχουν μόνο ενεργά συστατικά που να είναι βιολογικώς φθαρτά.
- 5.2.5.2 Παρατηρήσαμε ακόμη πώς σε νερά από διάφορες πηγές ύπάρχει αρκετή ποσότητα νιτρικών άλάτων, τά όποια σε μερικές περιπτώσεις έχουν αύξηθει και ξεπεράσει τά έπιτρεπόμενα όρια (των 45 p.p.m. ως - NO₃). Η αύξηση αυτή σχετίζεται με την χρήση λιπασμάτων. Έφ' όσον δέ τά περισσότερα νερά μας είναι ύπόγεια, τό πρόβλημα τούτο χρειάζεται σοβαρή μελέτη. Τά νιτρικά άλατα άποδείχθηκε πώς είναι πολύ θλαβερά στον οργανισμό των βρεφών, στον όποιον μπορούν να προκαλέσουν Methaemoglobinemia. Τά άλατα αυτά είναι επίσης θλαβερά γιατί μπορούν να σχηματίσουν νιτροσαμίνες (nitrosamines) που θεωρούνται σαν καρκινογόνες ουσίες. Γι' αυτό πρέπει να μάς προβληματίσει ή έπιτρεπομένη προσθήκη νιτρικών άλάτων στό παρασκευάσματα κρέατος.
- 5.2.5.3 Συνεχίζεται επίσης έρευνα για προσδιορισμό του φθορίου και ιωδίου, τά όποια άπαντούν στό νερό σαν ίχνοστοιχεία. Τά στοιχεία αυτά θεωρούνται άπαραίτητα στον οργανισμό σε καθωρισμένη μικροποσότητα, επιφέρουν όμως θλάβη εάν βρίσκονται σε μεγαλύτερη ποσότητα. Η πλήρης άπουσία των από την άλλη θά επέφερε καταστροφών των δοντιών και άδενοπάθειες αντίστοιχως.
- 5.2.6.1 Έκτός από τά τρόφιμα και τά νερά άυστηρός έλεγχος επιβάλλεται και για τά φάρμακα άνεξάρτητα από τό εάν τέτοιος έλεγχος γίνεται ή όχι στό εργοστάσια ή στό κρατικά εργαστήρια των χωρών που μάς τά προμηθεύουν. Είναι γεγονός πώς μερικές χώρες δέν ελέγχουν την ποιότητα των προϊόντων που μάς πωλούν. Τούτο καθιστά τον δικό μας έλεγχο περισσότερο αναγκαίο.
- 5.2.6.2 Στο Κυβερνητικό Χημείο ελέγχονται όλα σχεδόν τά φαρμακευτικά είδη, π.χ. δισκία, ένεσεις, καψούλες, άλοιφές, κολλύρια, σιρόπια, γάζες, έπίδεσμοι, θαμβάκι, κτλ. που παράγονται ή εισάγονται στην Κύπρο. Η εξέταση μπορεί να είναι χημική, φυσική ή και μικροβιολογική και σκοπόν έχει να διαπιστώσει την ποιότητα και καθαρότητα των διαφόρων ειδών και κατά πόσον αυτά πληρούν έπίσημες προδιαγραφές σαν αυτές της Βρετανικής ή της Εϋρωπαϊκής Φαρμακοποιίας.
- 5.2.6.3 Τά ακόλουθα παραδείγματα φανερώνουν την σημασία του ελέγχου αυτού.
- 5.2.6.3.1 Ό συστηματικός έλεγχος των φαρμάκων στην Κύπρο άρχισε τό 1971, μετά την ψήφιση ειδικού νόμου «Περί Έλέγχου Ποιότητας Φαρμάκων», ό όποιος προνοεί για την έγγραφη και έλεγχο όλων των φαρμακευτικών ειδών, φυσική ή και μικροβιολογική και σκοπόν έχει να διαπιστώσει την ποιότητα και καθαρότητα των διαφόρων ειδών και κατά πόσον αυτά πληρούν έπίσημες προδιαγραφές σαν αυτές της Βρετανικής ή της Εϋρωπαϊκής Φαρμακοποιίας.
- 5.2.6.3.2 'Ανάμεσα στό είδη που άπερρίψαμε περιλαμβάνονται τά ακόλουθα:
- 5.2.6.3.2.1 Φαρμακευτικά παρασκευάσματα, (δισκία, καψούλες, ένεσεις) που περιείχαν πολύ λιγώτερο ενεργό συστατικό, π.χ. χάπια τολβουταμίδης που δίδονται σε διαβητικούς δέν περιείχαν καθόλου τολβουταμίδη. Αν αυτό ώφείλετο σε λάθος ή άπάτη εκ μέρους του παρασκευαστού ή προμηθευτού δέν μπορούμε να ξέρουμε. Εκείνο που μπορούμε να πούμε είναι πώς οι άτυχεις διαβητικοί που θά έπαιρναν τά δισκία αυτά, άν δέ τά άπερρίπταμεν βέβαια, θά έπεριμέναν μάταια ανακούφιση από την χειροτέρευση της καταστάσεώς των.
- 5.2.6.3.2.2 Μερικά παρασκευάσματα περιείχαν άλλο φάρμακο από εκείνο που έδηλώνετο πώς είχαν ένεσεις π.χ. όξυτετρακυκλίνης περιείχαν τετρακυκλίνη, δισκία άμιτρυπτιλίνης περιείχαν όξαζεπάμ, δισκία προμεθαζίνης περιείχαν προμαζίνη κ.ά.
- 5.2.6.3.2.3 Ό χρόνος άποσασθώσεως ώρισμένων δισκίων ήτο πολύ μεγαλύτερος, κάποτε 3πλάσιος και 4πλάσιος, του άνωτάτου όριου των έπισημων προδιαγραφών.
- 5.2.6.3.2.4 Διάφορα ένεσιμα παρασκευάσματα άπερρίφθη-

- σαν διότι περιείχαν ακαθαρσίες, όπως π.χ. κομμάτια γυαλιού, κλωστών, ή άλλες αδιάλυτες ουσίες. Σέ μία περίπτωση μία φύσιγγα περιείχε ολόκληρο έντομο.
- 5.2.6.3.2.5 Γάζες, επίδεσμοι και θαμβάκι απερρίφθησαν είτε διότι δεν είχαν καμμιάν απορροφητικότητα, είτε διότι ήταν λερωμένα, είτε διότι φθόριζαν πολύ.
- 5.2.6.3.3 Στην Κύπρο τό Συμβούλιο έγγραφως φαρμάκων έχει ήδη εγγράψει κάπου 6.000 φαρμακευτικά παρασκευάσματα. Αντιλαμβάνεσθε τό τεράστιο πρόβλημα πού αντιμετώπιζομε για τόν έλεγχο όλων αυτών των προϊόντων. Μπορούμε όμως να πούμε πώς ή εργασία πού κάμνομε δεν ύστερεί τής αντίστοιχης εργασίας πού γίνεται στά εργαστήρια των πιό ανεπτυγμένων χωρών.
- 5.3 Μιά άλλη σοβαρή αρμοδιότητα του Κυβερνητικού Χημείου είναι και ή εξέταση τεκμηρίων πού αποστέλλουν οι Άστυνομικές Άρχές.
- 5.3.1 Η έπιστημονική εξέταση πού γίνεται επιδιώκει τά εξής:
- 5.3.1.1 Στο να παρουσίαση έπιστημονική μαρτυρία πού να συνδέει τόν ύποπτον μέ τόν τόπον του έγκλήματος ή μέ τό θύμα, μέσον του ύλικου πού εύρέθηκε στην κατοχή του ύπόπτου ή στην σκηνή του έγκλήματος.
- 5.3.1.2 Στο να διαπιστώση κατά πόσον πραγματικά διαπράχθηκε έγκλημα ή ήτο ένα τυχαίο γεγονός π.χ. αν μία πυρκαϊά ήτο τυχαία ή ώφειλετο σε έμπρησμό.
- 5.3.1.3 Στο να μάς δώση πληροφορίες για τήν ταυτότητα του έγκληματος από τήν εξέταση αντικειμένων πού ανήκουν σ' αυτόν και βρέθηκαν στην σκηνή του έγκλήματος.
- 5.3.1.4 Στο να αποδείξη κατά πόσον ο ύποπτος είναι εκείνος πού διέπραξε τό έγκλημα ή αν είναι άθως συνηγορώντας έτσι υπέρ ή κατά του άλλοθι ενός προσώπου.
- 5.3.2. Δεν είναι δύσκολο να αντιληφθούμε τήν σοβαρότητα και ύπευθυνότητα τής εργασίας αυτής, στα αποτελέσματα τής οποίας κρέμεται πολλές φορές ή υπόληψη, ή ή άθωότητα ή ή ένοχη ενός προσώπου.
- 5.3.3 Τά προβλήματα πού δημιουργούνται είναι πολύ δύσκολα και πολύπλοκα λόγω τής φύσεως των τεκμηρίων και των σκοπών για τούς οποίους γίνεται ή εξέτασή των.
- 5.3.3.1 Τά τεκμήρια πού αποστέλλονται πολλές φορές είναι σε μικροσκοπικές ποσότητες - π.χ. ένα κομματάκι γυαλιού, λίγες ίνες, λίγη κλωστή, λίγο χώμα, ίχνη αίματος, ή μογιιάς, μερικές σταγόνες ύγρου κτλ. Κάποτε όμως είναι σε μεγάλες ποσότητες, όπως π.χ. ολόκληρα έντόσθια, ρούχα, εργαλεία κ.ά.
- 5.3.3.2 Όλα αυτά για να εξετασθούν πρέπει να έπινοηθούν ανάλογες μέθοδοι και να χρησιμοποιηθούν κατάλληλα μέσα. Σ' αυτές περιλαμβάνονται όλες οι μέθοδοι τής κλασσικής αναλυτικής χημείας, αλλά και όλες οι σύγχρονες πού απαιτούν πολύπλοκα και πολυδάπανα όργανα, όπως είναι τά φασματοφωτόμετρα υπεριώθρων και υπεριωδών καθώς και ατομικής απορροφήσεως, τά φθορισμόμετρα, οι φασματογράφοι έκπομπής, και ακτίνων Χ, τά φασματοφωτόμετρα μάζης, οι πολυρογράφοι, τά όργανα χρωματογραφίας κ.ά.
- 5.3.3.3 Τά πιό συνηθισμένα τεκμήρια πού αποστέλλονται σχετίζονται μέ φόνους, τροχαία άτυχήματα, κακόβουλες ζημιές, εκρήξεις, κλοπές, διαρρήξεις, έμπρησμούς, πλαστά νομίσματα, παραποιημένα έγγραφα, δηλητηριάσεις, ναρκωτικά ή άλλα επικίνδυνα φάρμακα, άπόπειρες αυτοκτονίας κ.ά.
- Άξίζει ν' αναφέρουμε πώς πριν λίγα χρόνια είχαμε μίαν άπόπειρα κλοπής Βυζαντινών εικόνων. Αυτό μπορεί να συμβή κι εδώ στα μέρη σας αν δεν ληφθούν τά απαραίτητα μέτρα. Μιά σειρά ξένων λωποδυτών έκανε πιστές αντίγραφές εικόνων πού ήσαν αναρτημένες σ' ένα εικονοστάσιο μιās έρμηικής εκκλησίας. Σκοπός ήτο ή αντικατάσταση των πραγματικών εικόνων μέ αυτά τά αντίγραφα. Δεν ήτο καθόλου εύκολο μια και έπιτυχάνετο ή αντικατάσταση αυτή να ύποψιασεί κανείς πώς οι εικόνες του εικονοστασίου ήσαν ψεύτικες. Τόσο πιστή ήτο ή αντίγραφή σ' όλες τις λεπτομέρειες.
- 5.3.3.3.1 Ένα μεγάλο μέρος τής τοξικολογικής εργασίας μας άποτελεί μέρος τής Έγκληματολογικής Χημείας γιατί σχετίζεται μέ κακόβουλες δηλητηριάσεις και ναρκωτικά.
- 5.3.3.3.2 Η χρήση ναρκωτικών, όπως είναι γνωστό, άποτελεί σήμερα ένα μεγάλο κοινωνικό πρόβλημα, ιδίως στις Δυτικές χώρες. Νέοι και νέες είναι τά εύκολα θύματα διαφόρων έγκληματιών - δολοφόνων, πού μέ κάθε τρόπο προσπαθούν να έθίσουν τά θύματά των στα ναρκωτικά για να τά άπειλουν μετά και να τά εκμεταλλεύονται σ' όλη των τή ζωή.
- 5.3.3.3.3 Για τήν μετακόμιση και τήν διάδοση των ναρκωτικών χρησιμοποιούνται όλα τά μέσα πού μπορεί να φαντασθή κανένας. Ανακαλύψαμε όπιο ή ρητίνη καννάβωως σε καρύδια, σε φρούτα, σε γλυκά, σε παιδικές τροφές ή άλλα κλειστά κουτιά μέ έτικέτες τροφίμων, σε τσιγάρα, σε πίπες, σε τροχούς αυτοκινήτων, και σε πολλά άλλα αντικείμενα και σε διάφορες συσκευασίες.
- 5.3.3.3.4 Διάφορα δηλητήρια πού άπαντούν στην φύση καθώς και τά αποτελέσματά των στο ζωικό όργανισμό ήσαν γνωστά από τά πολύ παλιά χρόνια, (τό κώνειο π.χ. πού έδωσαν στο Σωκράτη, και ο έθισμός του Μιθριδάτη στα δηλητήρια, πού όταν ήθέλησε ν' αυτοκτονήση μέ δηλητήριο, όπως λένε, δεν τά κατάφερε γιατί ο οργανισμός του τά είχε συνηθίσει). Η ιστορία είναι γεμάτη από παραδείγματα δηλητηριάσεων πού έγιναν για σκοπούς εκδικήσεως ή διαδοχής ή για να ξεκάνουν έρωτικούς αντιζήλους, καθώς και σχετικές αυτοκτονίες μέ δηλητήρια.
- 5.3.3.3.5 Ο αριθμός των δηλητηρίων είναι σήμερα πολύ μεγάλος. Σ' αυτά περιλαμβάνονται δηλητηριώδη μέταλλα και ενώσεις των (π.χ. μολύβδου, άρσενικού, ύδραργύρου), διάφορα φυτοφάρμακα (π.χ. τό παράθιο, τό μαλάθιο, κ.ά.), τό κυανιούχα και πολλές άλλες ενώσεις και φάρμακα.
- 5.3.3.3.6 Τά περισσότερα από αυτά είναι πολύ τοξικά. Πολύ μικρή ποσότητά των είναι αρκετή για να έπιφέρη τόν θάνατον. Για τόν λόγον αυτό τό έργο τής άνιχνεύσεως και προσδιορισμού των, ιδίως σε βιολογικές ουσίες, είναι πολύ δύσκολο και πολύπλοκο.
- 5.3.3.3.7 Στο τοξικολογικό μας εργαστήριο εξετάζομε εκτός άλλων, και αρκετές περιπτώσεις πού σχετίζονται μέ δηλητηριάσεις ανθρώπων και ζώων, καθώς και μέ άπόπειρες αυτοκτονίας. Είναι αξιοσημείωτο τό γεγονός ότι τό άσθενές φύλον έχει τά πρωτεία σε άνεπιτυχείς άπόπειρες αυτοκτονίες για τις οποίες συνήθως χρησιμοποιούνται φαρμακευτικά παρασκευάσματα.
- 5.3.3.3.8 Συχνά ύποχρεωνόμαστε να άνιχνεύσομε τό δηλητήριο πού χρησιμοποιήθηκε όσο τό δυνατό γρηγορότερα για να βοηθώσομε έτσι τό Τμήμα Πρώτων Βοηθειών Νοσοκομείων στο να εφαρμόση τή κατάλληλη θεραπεία. Για τόν σκοπό αυτό έχομε

συλλέξει και ταξινομήσει όλα σχεδόν τα είδη δισκίων και καψουλών που κυκλοφορούν στην Κύπρο. Επίσης φυλάττονται για αυτά ταξινομημένα διάφορα αναλυτικά των δεδομένα που σχετίζονται κυρίως με φασματοφωτομετρικές ή χρωματογραφικές των αναλύσεις.

- 5.3.3.3.9 Τό τοξικολογικό τμήμα ασχολείται επίσης με τον προσδιορισμό οινοπνεύματος σε αίματα ή ούρα από πρόσωπα που εμπλέκονται σε τροχαία ατυχήματα ή φιλονικίες. Αξίζει να αναφέρουμε πως σε πολλές περιπτώσεις οδηγών που είχαν εμπλακεί σε ατυχήματα εύρηθη στο αίμα των αρκετή αλκοόλη, πέραν των 100 mg ανά 100 mls. αίματος, γεγονός που μαρτυρεί πως θρίσκονταν υπό την επίδραση του οινοπνεύματος όταν έγινε τό ατύχημα.
- 5.3.3.4 Μιά άλλη σοβαρή τοξικολογική εργασία που γίνεται στο χημείο μας αφορά τον προσδιορισμό μολύβδου στα ούρα και στο αίμα προσώπων που έρχονται σε επαφή με τον μόλυβδο, όπως π.χ. εκείνων που εργάζονται σε τυπογραφεία ή εργοστάσια συσσωρευτών. Η μολυβδίαση που μπορεί να προκληθεί από την μόλυνση με μόλυβδο (όταν ή συγκέντρωση του στο αίμα ξεπεράσει τα 100 mg ανά 100 mls. αίμα), μπορεί να οδηγήσει και προς τον θάνατο. Για να προλάβουμε τέτοιες ανεπιθύμητες καταστάσεις, αυτές οι εξετάσεις γίνονται συχνά. Παράλληλα εξετάζεται και ο άερας των εργοστασίων για τον προσδιορισμό μολύβδου ή άλλων τοξικών ουσιών.
- 5.3.3.5 Προσδιορίζουμε επίσης τον σίδηρο που αποβάλλεται από τον οργανισμό των παιδιών που υποφέρουν από μεσογειακή αναιμία και που επιχειρείται αποσιδήρωση του οργανισμού των με ώρισμα φάρμακα (Iron chelating agents). Από τις συχνές χορηγήσεις αίματος στα πρόσωπα αυτά ο σίδηρος αυξάνεται αισθητά στον οργανισμό τους και πρέπει να εξευρεθούν τρόποι για την αποβολή του.

5.4 Μέ την εγκαθίδρυση του Οργανισμού Κυπριακών Προτύπων και Ελέγχου Ποιότητας, οι ευθύνες και τα προβλήματα του Κυβερνητικού Χημείου αυξήθηκαν κατά πολύ, γιατί στο Χημείο μας διεξάγονται όλες οι χημικές εργασίες του Οργανισμού Προτύπων και σ' όλες τις επιτροπές που γίνονται για την έτοιμασία των διαφόρων προδιαγραφών. Για τον σκοπόν αυτό διεξάγεται αρκετή εργασία με βιομηχανικά και γεωργικά προϊόντα για εξακρίβωση της συστάσεως και των φυσικοχημικών των σταθερών, στοιχεία δηλαδή που χρησιμεύουν στην έτοιμασία των προδιαγραφών και στον απαραίτητο έλεγχο ποιότητας.

6. Συμμετοχή σε Συμβούλια

Τό Κυβερνητικό Χημείο εκπροσωπείται σε διάφορα συμβούλια, για τό όποια προσφέρει πολλές υπηρεσίες.

- 6.1 Στο Έπισημονικό Συμβούλιο Τροφίμων που αντίστοι-

χει μέ τό Άνώτατο Χημικό Συμβούλιο της Ελλάδος. Τό Συμβούλιο αυτό αποτελείται από 4 χημικούς, 2 γιατρούς και 1 φαρμακοποιό. Φέτος ανέλαβε αρκετή εργασία για την εισαγωγή νομοθεσίας που νά διέπει τά κατάλοιπα γεωργικών φαρμάκων, τον περιορισμόν τοξικών ουσιών και την προσθήκη χημικών ουσιών (άντιοξειδωτικών, γαλακτωματοποιητικών, άρωματικών και βελτιωτικών ουσιών), στα τρόφιμα καθώς και για την αναθεώρηση των κανονισμών που διέπουν τις χρωστικές και συντηρητικές ουσίες.

- 6.2 Στο Διοικητικό Συμβούλιο του Κυπριακού Οργανισμού Προτύπων και Ελέγχου Ποιότητας.
- 6.3 Στο Συμβούλιο Έγγραφης Φαρμάκων.
- 6.4 Στο Συμβούλιο Φαρμακευτικής και Δηλητηρίων.
- 6.5 Στο Συμβούλιο Ελέγχου Γεωργικών Φαρμάκων.
- 6.6 Στο Συμβούλιο του Οργανισμού Γαλακτοκομικών Προϊόντων.
- 6.7 Στο Συμβούλιο Παραλαθής Τροφίμων της Έθνικής Φρουράς
- 6.8 Στο Μεσανατολικό Συμβούλιο Μικροβιολογικών Προδιαγραφών για Τρόφιμα. Τό Συμβούλιο αυτό συνήλθε πέραν στο Κάιρο και προγραμματίσει διάφορες μελέτες και έρευνες που σχετίζονται με την Μικροβιολογία Τροφίμων της περιοχής μας.
- 6.9 Στην ομάδα εργασίας του Συμβουλίου της Εύρώπης για την Οργάνωση και Διοίκηση Έργαστηρίων Δημοσίας Υγείας όπου υπεβάλαμε ειδική μελέτη, για την ασφάλεια στα εργαστήρια. Την μελέτην αυτήν σκοπεύομε, αφού μεταφράσωμε στα Έλληνικά, να την δώσωμε νά δημοσιευθή στα Χημικά Χρονικά. Τά θέματα που πραγματεύεται, συγκεκριμένα οι κίνδυνοι στα εργαστήρια, ιδιαίτερα από τοξικές, καρκινογόνες, καυστικές, εύφλεκτες, έκρηκτικές και ραδιενεργές ουσίες, και τρόποι αποφυγής των, ενδιαφέρουν, πιστεύομε, τον καθένα μας.

7. Πρόσθετες Έργασίες

Έκτός από όλες τις ευθύνες και δραστηριότητες που αναφέραμε ανατίθενται κατά καιρούς στο προσωπικό του Χημείου διάφορες πρόσθετες εργασίες, οι σπουδαιότερες από τις όποιες είναι ή παράδοση ειδικών μαθημάτων έγκληματολογικής χημείας στην Σχολήν Άστυνομικών, και χημείας τροφίμων στην Έγειονομική Σχολήν, καθώς και ή συμμετοχή σε επιτροπές για μελέτη ειδικών θεμάτων.

8. Επίλογος

Κυρίες και Κύριοι, μέ όσα σās είπα και σās εύχαριστώ για την καλοσύνη σας και την ύπομονή σας νά μέ άκούσετε, άποσκοπούσα στο νά δώσω μία εικόνα της προσφοράς του Κυβερνητικού Χημείου της Κύπρου στην οίκονομία και την δημοσία υγεία της νήσου, που είναι βασικά μία μικρή προσφορά των συναδέλφων Χημικών στην όλη προσπάθεια για την πρόοδο και την ανάπτυξη του τόπου μας.

Ο Κυπριακός Όργανισμός Προτύπων και Έλέγχου ποιότητας και τό πρόγραμμα Τυποποιήσεως τροφίμων

Του Ιωάννη Καρή

Ο Κυπριακός Όργανισμός Προτύπων και Έλέγχου Ποιότητας

Ο Κυπριακός Όργανισμός Προτύπων και Έλέγχου Ποιότητας συνεστήθη τον Μάϊον του 1976 και αποτελεί ουσιαστικά τμήμα του Υπουργείου Έμπορίου και Βιομηχανίας. Δυνάμει του περί Κυπριακών Προτύπων και Έλέγχου Ποιότητας Νόμου, αρ. 68 του 1975, ο Όργανισμός διοικείται υπό Διοικητικού Συμβουλίου, εις τό όποϊον εκπροσωπούνται τό Έμπορειον Έμπορίου και Βιομηχανίας, ο Σύνδεσμος Προστασίας Καταναλωτών, ή Όμοσπονδία Έργοδοτών Κύπρου, ο Σύνδεσμος Έπιστημόνων Μηχανικών, ο Σύνδεσμος Αρχιτεκτόνων και Πολιτικών Μηχανικών, ο Συνεργατισμός, τό Κυπριακόν Έμπορικόν και Βιομηχανικόν Έπιμελητήριον, τό Κέντρον Παραγωγικότητας Κύπρου, τό Γραφειον του Γενικοϋ Εισαγγελέως, τό Έμπορειον Υγείας, τό Κυβερνητικόν Χημειον και τό Έμπορειον Συγκοινωνιων και Έργων.

Συμφώνως προς τόν σχετικόν νόμον ο Όργανισμός έχει αποκλειστικήν αρμοδιότητα εις τόν καθορισμόν Κυπριακών Προτύπων, ως επίσης και νά εκπροσωπή τήν Κύπρον εις διεθνή συνέδρια σχετιζόμενα με τήν τυποποίησιν και άλλα συναφή θέματα.

Μεγίστη σημασία διά τόν καταναλωτήν και τήν βιομηχανίαν έν γενεί είναι τό γεγονός, ότι ο Έμπορος Έμπορίου και Βιομηχανίας ένασκών τας υπό του άρθρου 9 του περί Κυπριακών Προτύπων και Έλέγχου ποιότητας Νόμου χορηγούμενας εις αυτόν έξουσίας διά λόγους δημοσίου συμφέροντος καθορίζει πρότυπα, τά όποια θά εφαρμόζονται, άνευ έξαιρέσεως, καθ' άπασαν τήν Δημοκρατίαν.

Αί τεχνικάί επιτροπαί, αί όποιαί συνιστώνται υπό του Διοικητικοϋ Συμβουλίου του Όργανισμοϋ, επιφορτίζονται με τό έργον τής προετοιμασίας των προτύπων. Συνήθως αί τελικάί αποφάσεις δι' έκαστον πρότυπον λαμβάνονται όμοφώνως ή κατόπιν επιτευξεως τής εύρυτερας δυνατής συμπτώσεως γνώμων. Αί τελικάί πρότυποι προτάσεις ύποβάλλονται προς τό Διοικητικόν Συμβούλιον του Όργανισμοϋ διά τελικήν έγκρισιν.

Η τυποποίησης τροφίμων

Η προσπάθεια εφαρμογής προτύπων και έλέγχου ποιότητας εις τήν βιομηχανίαν τροφίμων του Κυπριακοϋ Όργανισμοϋ Προτύπων και Έλέγχου Ποιότητας ένχει τεραστίαν

σημασίαν διά τήν βιομηχανικήν ανάπτυξιν τής νήσου, ως επίσης και εις τήν αποτελεσματικήν προστασίαν του καταναλωτοϋ.

Εις τήν προσπάθειαν αυτή, δηλαδή νά πετύχη ο Όργανισμός τά καλύτερα αποτελέσματα, Κυβέρνησις, βιομηχανία, καταναλωτές συνεργάζονται σιτενά, καθ' ότι ύπάρχουν άμοιβαία συμφέροντα. Πάντοτε ή Κυπριακή βιομηχανία προσθλέπει εις τόν Όργανισμόν Προτύπων διά νά επιβάλή ύψηλόν ποιοτικόν έλεγχον, πρώτον διότι τοϋτο άποτελεί διά τήν καλώς νοουμένην βιομηχανίαν ασφάλειαν από τήν παντοειδή προπαγάνδαν, δεύτερον διά νά παρεμποδίση τήν πώλησιν τροφίμων μη ικανοποιούντων τήν άπαιτουμένην ποιότητα και τρίτον, όπερ καθίσταται και μέριμνα τής οικονομίας ένός τόπου, ύψηλός ποιοτικός έλεγχος όχι μόνο καθιστά δυνατόν νά επιβιώσουν εις τό έξωτερικόν βιομηχανία παράγουσαι ύψηλής ποιότητας τρόφιμα, αλλά και διευκολύνεται ή προώθησις των προϊόντων τούτων εις τό διεθνές έμπόριον.

Βασικοί παράγοντες πού διέπουν τήν εργασία των Τεχνικών Έπιτροπών Τροφίμων του Όργανισμοϋ.

1. Υιοθέτησις προτύπων προηγμένων χωρών και άλλων Όργανισμών.

Έφαρμογή προτύπων εις τήν βιομηχανίαν τροφίμων άποτελεί έργον έν πολλοίς δύσκολον και πολυδάπανον. Η καθ' όλα όμως ζωτική του σημασία τό καθιστά άπαραίτητον. Καθοδηγητικός παράγων δι' όλας τας Τεχνικάς Έπιτροπάς είναι ή έρευνα τής διανυθείσης υπό άλλων χωρών πορείας εις τήν έπεξεργασίαν και εφαρμογήν προτύπων. Η παγκόσμιος κοινή γνώμη, άντιληφθείσα τήν σημασίαν του παράγοντος τούτου, έδημιούργησε υπό τήν αιγίδα του Όργανισμοϋ 'Ηνωμένων Έθνών τήν επιτροπήν «Codex Alimentarius Commission», ή όποία αποκλειστικόν και κύριον σκοπόν έχει τήν συγκέντρωσιν και καθορισμόν προτύπων παγκοσμίας άνεγνωρισμένων. Πιστεύεται δς ότι ή υιοθέτησις των προτύπων αυτών και ή έναρμόνισις των εις τά Κυπριακά πλαίσια θά προστατεύσουν επαρκώς τήν υγείαν του καταναλωτοϋ, θά συμβάλουν εις τήν κανονικήν και νόμιμον άγοραπωλησίαν των τροφίμων, ως επίσης θά προωθήσουν και θά διευκολύνουν τας άγοράς μας εις τό διεθνές έμπόριον τροφίμων. Μεγίστη προσοχή επίσης δίδεται εις οίουσδήποτε κανονισμούς, κατευθυντήριους γραμμάς, εισηγήσεις ή συστάσεις προωθηθείσας υπό τής Εύρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος διά νά άποφευχθούν, άφ' ένός μέν δυσμενείς συνέπειαι, άφ' έτέρου δέ τά Κυπριακά προϊόντα νά έχουν τήν εκ τής εύθυγραμμίσεως προς τας κατευθυντήριους γραμμάς εύμενή μεταχείρισιν. Είναι δέ ουσιαστικές και επιβεβλημένον διά τόν Κυπριακόν Όργανισμόν όπως καθ' όν χρόνον ή Έπιτροπή «Codex Alimentarius Commission» και ή Εύρωπαϊκή Οικονομική Κοινότης προβαίνουν εις τόν καθορισμόν των άπαιτουμένων προτύπων, νά λάβη σοβαρώς ύπ' όψιν τήν άκολουθουμένην πορείαν και πρόσδοον εις τά προγράμματα έπεξεργασίας προτύπων τροφίμων, έφ' όσον πρόθεσις είναι όπως τά Κυπριακά τρόφιμα γίνουσι άποδεκτά εις τόν Εύρωπαϊκόν χώρον.

Έχοντες ύπ' όψιν τά άνωτέρω, τά κάτωθι εκδοθέντα Κυπριακά Πρότυπα, τά όποια έχει έπεξεργασθή ή Τεχνική Έπιτροπή Κονσερβοποιημένων Φρούτων, Λαχανικών και Χυμών, είναι πλήρως εύθυγραμμισμένα με τά πρότυπα του Codex Alimentarius Commission και με τας τυχόν ύπαρχούσας άπαιτουμένας διατάξεις τής Κοινής Άγοράς.

CYS 30:1977 Κώδιξ Γενικών Άρχών Υγιεινής Τροφίμων επίσης και εις τήν αποτελεσματικήν προστασίαν του καταναλωτοϋ.

CYS 31:1977 Κώδιξ Γενικών άρχών Υγιεινής Κονσερβοποιημένων Φρούτων και Λαχανικών

CYS 32:1977 Μέθοδοι έξετάσεως Φρούτων και Λαχανικών
CYS 33:W:1977 Πρότυπον έγγραφής συσκευασμένων Τροφίμων

- CYS 34:1977 Πρότυπον Δειγματοληψίας Συσκευασμένων Τροφίμων
 CYS 35:1977 Πρότυπον διά έγκυτιωμένα κρέιπφρουτ
 CYS 36:1977 Πρότυπον διά έγκυτιωμένας ντομάτας.
 CYS 37:1977 Πρότυπον διά έγκυτιωμένον ντοματοπολτόν
 CYS 38:1977 Πρότυπον Σίτου
 CYS 39:1977 Πρότυπον Κοινοῦ Ἀλεύρου
 CYS 40:1977 Πρότυπον Κοινοῦ Ἄρτου
 CYS 41:1977 Πρότυπον Λευκοῦ Ἄρτου
 CYS 42:1977 Πρότυπον Φαρίνας
 CYS 43:1977 Πρότυπον Φυσικοῦ Χυμοῦ Πορτοκαλιοῦ Συντηρημένου διά Φυσικῶν Μεθόδων
 CYS 44:1977 Πρότυπον Φυσικοῦ Χυμοῦ Κρέιπφρουτ Συντηρημένου διά Φυσικῶν Μεθόδων
 CYS 45:1977 Πρότυπον Φυσικοῦ Χυμοῦ Λεμονιοῦ Συντηρημένου διά Φυσικῶν Μεθόδων
 CYS 46:1977 Πρότυπον φυσικοῦ Χυμοῦ Ντομάτας Συντηρημένου διά Φυσικῶν Μεθόδων

Ἡ Κοινὴ Ἀγορὰ δέν εἶναι μιά στατική ὑπαρξίς, ἀλλὰ μιά συνολική προσπάθεια προηγμένων χωρῶν, σκοπός τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἐπίτευξις ὑψηλοτέρων στόχων. Εὐνοϊκός παράγων τυγχάνει τὸ γεγονός ὅτι διαρκῶς θά ἀπαιτοῦνται ὑψηλότερα ἐπίπεδα ποιότητος ὑπὸ τῶν καταναλωτῶν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ χώρου. Διὰ τοῦτο μεγάλαί θά πρέπει νά εἶναι αἱ εὐθύναι τοῦ Κυπριακοῦ Ὄργανισμοῦ ὄχι μόνο νά καλύπτει τὴν σημερινὴν ὑπάρχουσαν διαφορὰν, ἀλλὰ καὶ νά εὐθυγραμμίζει συνεχῶς τὰ πρότυπα διὰ νά ικανοποιῇ τὰς αὐξανόμενας ἀπαιτήσεις τῶν προηγμένων χωρῶν. Κυριώτεροι χαρακτηριστικοὶ παράγοντες πού συνήθως χρησιμοποιοῦνται διὰ τὴν προετοιμασίαν εἰς τὸ πεδίον τροφίμων, ἀναφέρονται εἰς τὴν ὑγιεινὴν χημικὴν βιοχημικὴν, μικροβιολογικὴν καὶ ὀργανοληπτικὴν ὑπόστασιν τῶν τροφίμων.

2. Προδιαγραφαὶ Ὑγιεινῆς Συσκευασίας
 Ὅλα τὰ ἤδη ἐκδοθέντα Κυπριακὰ Πρότυπα Τροφίμων ἀπαιτοῦν ὑγιεινὴν συσκευασίαν ὡς ἐπίσης καὶ ἐγγραφὴν ὄλων τῶν ποσοτικῶν εἰς τὸ Ἐπιστημονικὸν Συμβούλιον Τροφίμων, διὰ νά ἐπιβεβαιωθῇ ὅτι πληροῦν ὅλας τὰς ἐνδεδειγμένας ὑγιεινομικὰς διατάξεις τοῦ Περί Ὑγιεινῆς Τροφίμων καὶ Φαρμάκων Νόμου.

3. Χημικαὶ καὶ Βιοχημικαὶ Προδιαγραφαὶ
 Αἱ χημικαὶ καὶ βιοχημικαὶ προδιαγραφαὶ ἀποσκοποῦν εἰς τὸ νά προσδιορίσουν τὴν χημικὴν ἢ καὶ βιοχημικὴν ἀξίαν τῶν τροφίμων, τὴν ποιότητα καὶ ποσότητα πρωτεϊνῶν, ὑδατανθράκων, λιπῶν, θιταμινῶν, μετάλλων, ὡς ἐπίσης καὶ εἰς τὴν ποιοτικὴν καὶ ποσοτικὴν ἀνίχνευσιν χημικῶν προσθετικῶν οὐσιῶν, αἱ ὁποιαὶ ἔχει ἀποδειχθῆ ἐπιστημονικῶς ὅτι ἐπηρεάζουν δυσμενῶς οἰανδήποτε φυσιολογικὴν λειτουργίαν τοῦ ἀνθρώπινου ὀργανισμοῦ. Ὁ ἔλεγχος αὐτὸς ἀποσκοπεῖ εἰς τὸ νά ἐμποδίσῃ τὴν βιομηχανίαν ἀπὸ τοῦ νά χρησιμοποιῇ τοιοῦτου εἴδους χημικὰς οὐσίας. Ἐπίσης ὁ χημικὸς ἔλεγχος ἀποσκοπεῖ εἰς τὴν ἀνίχνευσιν εὐρισκομένων ὑπολειμμάτων προερχομένων κυρίως ἐκ τῆς χρήσεως γεωργικῶν καὶ ἄλλων φαρμάκων.

4. Μικροβιολογικαὶ Προδιαγραφαὶ
 Αἱ μικροβιολογικαὶ προδιαγραφαὶ ἔχουν ὡς στόχον τὴν ἀνίχνευσιν παθογόνων ὀργανισμῶν εἰς τὰς πρῶτας ὕλας, εἰς τὰ μέσα ἐπεξεργασίας, ὡς ἐπίσης καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν τελικῶς προκυπτόντων τροφίμων. Διὰ τῶν προδιαγραφῶν αὐτῶν λαμβάνονται τὰ ἀπαραίτητα μέτρα διὰ νά ἀποφεύγεται ἡ τροφικὴ δηλητηρίασις, ἡ ὁποία εἶναι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς παρουσίας καὶ δράσεως τῶν παθογόνων μικροοργανισμῶν (π.χ. κλωστρίδια, σαλμονέλλα, σταφυλόκοκκος, μύκητες κ.τ.λ.).

5. Ὄργανοληπτικαὶ Προδιαγραφαὶ
 Αἱ ὀργανοληπτικαὶ προδιαγραφαὶ ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἐν

γένει ἐκτίμησιν τῶν τροφίμων διὰ τῶν αἰσθήσεων. Συγκεκριμένως περιλαμβάνει τὴν ἐκτίμησιν τοῦ χρώματος, σταθερότητος σχήματος καὶ μεγέθους, ἐμφανίσεως, ὀσμῆς γεύσεως κ.τ.λ. Κατὰ τὰ τελευταῖα ὀλίγα ἔτη ὑπὸ τῆς Κυπριακῆς βιομηχανίας ἐδόθη εἰς τὴν ὀργανοληπτικὴν ἀξιολόγησιν τεραστία σημασία καθ' ὅτι εἶναι πιθανῶς τὸ κυριότερον κριτήριον εἰς τὴν ὑποδοχὴν τῶν τροφίμων ὑπὸ τοῦ καταναλωτοῦ. Πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ ὑπερτονισμοῦ τοῦ ὀργανοληπτικοῦ παράγοντος, αἱ διάφοροι τεχνικαὶ ἐπιτροπαὶ τοῦ Ὄργανισμοῦ καταβάλλουν προσπάθειαι διὰ τὴν ὑπαρξίαν καλῶς νοουμένης ἰσορροπίας μεταξύ ὀργανοληπτικῶν προδιαγραφῶν καὶ ἄλλων, πού κυρίως ἀποσκοποῦν εἰς τὴν προστασίαν τοῦ καταναλωτοῦ.

Τὸ πρόγραμμα τροφίμων τοῦ Κυπριακοῦ Ὄργανισμοῦ Προτύπων καὶ Ἐλέγχου Ποιότητος. Τεχνικαὶ Ἐπιτροπαὶ καὶ ἡ ἐπιτελεσθεῖσα ἐργασία.

Συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ διὰ Πρότυπα Τροφίμων

Τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον διὰ τὴν καλύτεραν ἐναρμόνισιν τῶν ἀπαραίτητων σχέσεων καὶ συντονισμοῦ τῶν διαφόρων ἀρμοδιοτήτων, Κυβερνητικῶν Τμημάτων, βιομηχανίας καὶ ἄλλων ἐνδιαφερομένων μερῶν, ἀπεφάσισε τὴν σύστασιν Συντονιστικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη θά συμβουλεύει καὶ θά προβαίνει εἰς εἰσηγήσεις ἐπὶ τῶν ἀκολουθῶν θεμάτων, ἧτοι εἰς ὅτι ἀφορᾷ τὰ μελλοντικὰ προγράμματα, τὸ θέμα προτεραιότητος ἐργασίας, τὴν σύστασιν τεχνικῶν ἐπιτροπῶν, τὴν ἀξιολόγησιν τῶν ἤδη ἐτοιμασθέντων προτύπων ὑπὸ τῶν Τεχνικῶν Ἐπιτροπῶν κ.ά.

Τεχνικὴ Ἐπιτροπὴ Ἐγκυτιωμένων Φρούτων, Λαχανικῶν καὶ Φρούτων.

Τὴν Ἐπιτροπὴν αὕτην ἀρρατίζουν ἐκπρόσωποι τῆς βιομηχανίας κονσερβοποιίας, τὸ Κυβερνητικὸν Χημεῖον, ὁ Σύνδεσμος Προστασίας Καταναλωτῶν, τὸ Ὑπουργεῖον Ὑγείας καὶ ἡ Παγκύπριος Ἐνωσις Χημικῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ἐπεξεργάσθη τὰ ἀκόλουθα πρότυπα, τὰ ὁποία ἔχουν καθορισθῆ ὡς Κυπριακὰ πρότυπα ὑπὸ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὄργανισμοῦ.

- CYS 30:1977 Κώδιξ Γενικῶν Ἀρχῶν Ὑγιεινῆς Τροφίμων
 CYS 31:1977 Κώδιξ Γενικῶν Ἀρχῶν Ὑγιεινῆς Κονσερβοποιημένων Φρούτων καὶ Λαχανικῶν
 CYS 32:1977 Μέθοδοι ἐξετάσεων Φρούτων καὶ Λαχανικῶν
 CYS 33:1977 Πρότυπον ἐπιγραφῆς συσκευασμένων Τροφίμων
 CYS 34:1977 Πρότυπον Δειγματοληψίας Συσκευασμένων Τροφίμων

- CYS 35:1977 Πρότυπον διά ἐγκυτιωμένα κρέιπφρουτ
 CYS 36:1977 Πρότυπον διά ἐγκυτιωμένας ντομάτας
 CYS 37:1977 Πρότυπον διά ἐγκυτιωμένον ντοματοπολτόν
 CYS 38:1977 Πρότυπον Σίτου
 CYS 39:1977 Πρότυπον Κοινοῦ Ἀλεύρου
 CYS 40:1977 Πρότυπον κοινοῦ Ἄρτου
 CYS 41:1977 Πρότυπον Λευκοῦ Ἄρτου
 CYS 42:1977 Πρότυπον Φαρίνας
 CYS 43:1977 Πρότυπον Φυσικοῦ Χυμοῦ Πορτοκαλιοῦ Συντηρημένου διά Φυσικῶν Μεθόδων
 CYS 44:1977 Πρότυπον φυσικοῦ χυμοῦ Κρέιπφρουτ Συντηρημένου διά φυσικῶν Μεθόδων
 CYS 45:1977 Πρότυπον Φυσικοῦ Χυμοῦ Λεμονιοῦ Συντηρημένου διά Φυσικῶν Μεθόδων
 CYS 46:1977 Πρότυπον Φυσικοῦ Χυμοῦ Ντομάτας Συντηρημένου διά Φυσικῶν Μεθόδων

Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη συμπλήρωσε τὴν σύνταξιν τῶν κάτωθι προτύπων, τὰ ὁποία ἔχουν ὑποβληθῆ εἰς τὴν Συντονιστικὴν Ἐπιτροπὴν δι' ἀξιολόγησιν.

1. Πρότυπον διά Κονσερβοποιημένα Νωπά Μπιζέλια
 2. Πρότυπον διά Κονσερβοποιημένα Μπιζέλια
 3. Πρότυπον διά Κονσερβοποιημένα Τεμάχια Πορτοκαλιού
 4. Πρότυπον διά Κονσερβοποιημένα Άχλάδια
 5. Πρότυπον διά Κονσερβοποιημένα Ροδάκινα
 6. Πρότυπον διά Κονσερβοποιημένα Σπαράγγια
 7. Πρότυπον διά διαφόρους Τύπους Μαρμελάδας
- Ή Έπιτροπή έπεξεργάζεται επί του παρόντος τά πρότυπα διά τά ακόλουθα προϊόντα.
1. Κονσερβοποιημένους Χυμούς Σταφυλιού
 2. Κονσερβοποιημένας Φρουτοσαλάτας

Τεχνική Έπιτροπή Δημητριακών και Παραγώγων Αυτών

Τήν Έπιτροπή αυτήν άπαρτίζουν έκπρόσωποι τής Έπιτροπής Σιτηρών Κύπρου, τής Παγκυπρίου Έταιρείας Άρτοποιών, των Ήνωμένων Άρτοποιείων Λτδ, τής Έταιρείας Έμπόρων και Βιομηχανών Σίτου, του Συνδέσμου Προστασίας Καταναλωτών, τό Κυβερνητικόν Χημείον, τό Ύπουργείον Γεωργίας και Φυσικών Πόρων, τό Ύπουργείον Έμπορίου και Βιομηχανίας και τό Ύπουργείον Ύγείας. Ή Έπιτροπή αυτή έπεξεργάσθη τά ακόλουθα πρότυπα, τά όποία όχι μόνον έχουν καθορισθί ώς Κυπριακά Πρότυπα υπό του Διοικητικού Συμβουλίου του Όργανισμού, αλλά, διά σχετικής άποφάσεως του Ύπουργού Έμπορίου και Βιομηχανίας και διά λόγους δημοσίου συμφέροντος, θά εφαρμόζονται ύποχρεωτικώς καθ' άπασαν τήν Δημοκρατίαν από τής 1ης Σεπτεμβρίου 1977.

CYS 38:1977 Σίτος

CYS 39:1977 Κοινόν Άλευρον

CYS 40:1977 Κοινός Άρτος

CYS 41:1977 Λευκός Άρτος

CYS 42:1977 Φαρίνα

Έπίσης ή Έπιτροπή αυτή έχει έτοιμάσει πρότυπον δι' ειδικά άρτοποιασμάτα, τό όποιον έχει ήδη σταλή εις τήν Συντονιστική Έπιτροπήν δι' άξιολόγησιν. Λίαν συντόμως ή Έπιτροπή θά άρχισι έργασίαν διά τήν τυποποίησιν διαφόρων ειδών μακαρονίων.

Τεχνική Έπιτροπή Γάλακτος και Γαλακτοκομικών Προϊόντων

Τήν Έπιτροπήν αυτήν άπαρτίζουν έκπρόσωποι του Κυπριακού Συνδέσμου Παστεριωτών Γάλακτος, του Κυπριακού Συνδέσμου Τυροκόμων, του Συνδέσμου Όργανισμών Βιομηχανίας Γάλακτος, τής Παγκυπρίου Ένώσεως Χημικών, του Συνδέσμου Προστασίας Καταναλωτών, των Κτηνιατρικών Ύπηρεσιών, του Ύπουργείου Γεωργίας και Φυσικών πόρων και του Ύπουργείου Έμπορίου και Βιομηχανίας. Ή Έπιτροπή έχει άποπερατώσει τά ακόλουθα δύο πρότυπα, τά όποία έχουν ήδη σταλή εις τήν Συντονιστική Έπιτροπήν δι' άξιολόγησιν.

1. Πρότυπον Κώδικος Άρχων διά Γαλακτοκομικά Προϊόντα

2. Πρότυπον Νωπού Γάλακτος

Ή έν προκειμένω Έπιτροπή έπεξεργάζεται επί του παρόντος πρότυπα διά τά ακόλουθα προϊόντα.

1. Πρότυπον Παστεριωμένου Γάλακτος
2. Πρότυπον Κυπριακού Χαλλουμιού

Τεχνική Έπιτροπή Έδωδίων Λιπών και Έλαιών

Τήν Έπιτροπήν αυτήν άπαρτίζουν έκπρόσωποι τής βιομηχανίας, εισαγωγών, του Συμβουλίου Έμπορίας Κυπριακών Έλαιοκομικών Προϊόντων, του Συνδέσμου Προστασίας Καταναλωτών, του Ύπουργείου Έμπορίου και Βιομηχανίας, του Ύπουργείου Γεωργίας και Φυσικών Πόρων, τής Παγκυπρίου Ένώσεως Έπιστημόνων Χημικών, του Κυβερνητικού Χημείου και του Ύπουργείου Ύγείας. Ή νεοσυσταθείσα αυτή Έπιτροπή ήρχισεν έργασίαν διά τήν προετοιμασίαν προτύπων σχετιζομένων μέ φυτικά έλαια, ώς επίσης και διά τάς άνεγνωρισμένας μεθόδους αναλύσεως φυτικών ελαίων. Μελλοντικοί στόχοι του Όργανισμού θά είναι ή σύστασις και άλλων τεχνικών Έπιτροπών διά νά καλύψουν όλόκληρον τό πεδίο τροφίμων, ήτοι τήν τυποποίησιν άλλαντικών και άλλων προϊόντων κρέατος, ώς επίσης άεριούχων ποτών κ.τ.λ.

Θά πρέπει νά τονισθί ιδιαίτέρως ότι εφαρμογή προτύπων εις τήν βιομηχανίαν τροφίμων, είτε έξασκεΐται από Κρατικής πλευράς είτε από πλευράς βιομηχανίας, είτε άποβαίνει δεοντολογικός παράγων συνδυασμένης προσπάθειας άμφοτέρων, πρέπει νά έχη διπλοϋν προορισμόν και κατεύθυνσιν. Πέραν τής προσπάθειας πρός έπιβεβαίωσιν των τιθεμένων κριτηρίων και έλέγχου ποιότητος άρχεται ή κυρία άποστολή του Όργανισμού. Ό Όργανισμός πρέπει νά είναι εις θέσιν νά καθοδηγή τήν βιομηχανίαν επί τής όρθής αντιμετώπισεως τεχνολογικών και άλλων προβλημάτων και νά εισηγεΐται τρόπους διά νά επιτυγχάνεται ό άπαιτούμενος ποιοτικός έλεγχος. Πρός αυτήν τήν κατεύθυνσιν ό Κυπριακός Όργανισμός Προτύπων και Έλέγχου Ποιότητος έχει διαθέσει σημαντικά ποσά, τόσον διά τόν άρτιον έξοπλισμόν του Κυβερνητικού Χημείου, όσον και διά τήν μετεκπαίδευσιν λειτουργών του Όργανισμού σέ θέματα ποιοτικού έλέγχου.

Πέραν των έκτεθεισών άπόψεων, αι όποια είναι ένημερωτικής φύσεως, είναι άπαραίτητον και βασική προϋπόθεσις, διά νά καρποφορήσ η προσπάθεια εφαρμογής προτύπων εις τήν βιομηχανίαν τροφίμων, νά ύπάρχη συλλογική προσπάθεια εις όλας τάς βαθμίδας παραγωγής. Εις μεγάλον βαθμόν ή συλλογική αυτή προσπάθεια άντανακλάται εις όλας τάς Τεχνικές Έπιτροπές και δι' αυτό μεγάλαί είναι αι προοπτικά έπιτυχίας του Όργανισμού εις τόν Κυπριακόν χώρον.

(Διάβασε ό Φ. Μιχαηλίδης, σύμβουλος τής ΠΕΕΧ).

Οικονομική, Βιομηχανική και Τουριστική Ανάπτυξη της Κύπρου μετά την Τουρκική Εισβολή

Του Σπύρου Φυλακτή

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Προβλήματα

Οι δυσμενείς επιπτώσεις από την Τουρκική εισβολή πάνω στην οικονομία της Νήσου υπήρξαν τεράστιες. Οι διαρθρωτικές μεταβολές εξήρθησαν την οικονομία, η οποία, παρά το μικρό μέγεθός της, απέδειξε κατά την δεκαετία του προηγούμενου πως ήταν βιώσιμη. Η βίαιη εκτόπιση 200.000 Ελλήνων Κυπρίων από τα σπίτια και τις περιουσίες τους εδμιούργησε απότομα οξύ προσφυγικό πρόβλημα, άνεργια και συνθήκες φτώχειας μεγάλων διαστάσεων. Το πρόβλημα έγινε οξύτερο, γιατί η εμφάνισή του συνέπεσε με γενική κάμψη της οικονομικής δραστηριότητας. Λόγω του μεγέθους και της φύσεως του δημιουργηθέντος κοινωνικού προβλήματος προέβαλλαν επιτακτική ή ανάγκη εξευρέσεως και εφαρμογής προσωρινών λύσεων για τη στέγαση, παροχή διατροφής, ενδύσεως, υποδήσεως στους εκτοπισθέντες αλλά και στους δυσπραγούντες γενικά. Ταυτόχρονα προέβαλλαν επίσης η ανάγκη λήψεως όλων των μέτρων που ενδείκνυτο για την επαναδραστηριοποίηση της οικονομίας.

Τά δεδομένα και οι οικονομικές συνθήκες κατά το δεύτερον ήμισυ του 1974 ήλλαξαν, τά δε θεμέλια πάνω στα οποία στηρίχθηκε η ανάπτυξη της Οικονομίας της Νήσου ανατράπηκαν. Τό μέγεθος και η οξύτης των κοινωνικών και οικονομικών προεκτάσεων των μεταβολών που πραγματοποιήθηκαν επέβαλαν τη ριζική αναπροσαρμογή της Αναπτυξιακής πολιτικής της Κυβερνήσεως, την διαγραφή νέων στόχων και την επεξεργασία νέων προγραμμάτων και μέτρων πολιτικής που να προσαρμόζονται στα νέα δεδομένα. Αναλυτικότερα τά κυριώτερα προβλήματα τά οποία αντιμετώπισε ή Κυβέρνηση κατά την περίοδο μετά την Τουρκική εισβολή ήσαν, μεταξύ άλλων, τά εξής:

α. Η βίαιη εκτόπιση μεγάλου μέρους του πληθυσμού από τίς εστίες, περιουσίες, και παραγωγικές του ασχολίες και ή τεράστια αύξηση του αριθμού των οικονομικά εξαρτημένων προσώπων από διάφορα Κυβερνητικά σχέδια ανακουφίσεως σέ περίοδο απότομης πτώσεως των δημοσίων εσόδων.

β. Η μαζική άνεργια, που ή έκτασή της προσέλαθεν ανησυχητικές διαστάσεις και ή αύξηση της ύποαπασχόλησης μεγάλου μέρους του εργατικού δυναμικού.

γ. Η απότομη μείωση των οικονομικών δραστηριοτήτων και των εισοδημάτων και οι σοβαρές προεκτάσεις της πάνω στίς αποταμιεύσεις μέ αποτέλεσμα να περιορισθεί ή δυνατότητα χρηματοδότησεως των αναγκαίων επενδύσεων από έγχώριες πηγές και ή εξάρτηση της οικονομίας από πηγές του εξωτερικού ή και από τά συναλλαγματικά αποθέματα.

δ. Η ουσιαστική μείωση τόνος της παραγωγικής δυναμικότητας όσον και της έγχωρίου παραγωγής μέ αποτέλεσμα την κάμψη των εξαγωγών.

ε. Τό κλίμα πολιτικής άβεβαιότητας που δημιουργήθηκε είχε δυσμενείς επιπτώσεις πάνω στόν ρυθμό των επενδύσεων και την προθυμία των Τραπεζών για την παραχώρηση πιστώσεων για σκοπούς επενδύσεων.

στ. Οι συνθήκες αύξημένης πιέσεως που δημιουργήθηκαν πάνω στό ύψος των σέ ξένο συνάλλαγμα αποθεμάτων λόγω της απότομης κάμψεως της εισροής κεφαλαίων από τό εξωτερικό.

ζ. Η απότομη μείωση των δημοσίων εσόδων και ή αύξηση των δημοσίων δαπανών λόγω της πτώσεως του ιδιωτικού

εισοδήματος και των εισαγωγών και της ανάγκης αύξήσεως του όγκου των δαπανών για κοινωνικές και άλλες υπηρεσίες.

Τά προβλήματα που αναφέρθηκαν επέβαλαν την ανάληψη προσπαθειών μέ βάση ένα πρόγραμμα άμεσης δράσεως, για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων που δημιουργήθηκαν και για την εισαγωγή μέτρων που να άποσκοπούν στή συγκράτηση της οικονομίας από πάρα πέρα πτώση και επαναδραστηριοποίησή της.

Αντικειμενικοί Σκοποί και Χαρακτηριστικά της Κυβερνητικής Πολιτικής

Η πολιτική που υιοθετήθηκε άπεσκόπει στήν άπάμβλυνση των βασικών προβλημάτων που δημιουργήθηκαν σάν άποτέλεσμα της Τουρκικής εισβολής. Οι αντικειμενικοί σκοποί αυτής καθωρίσθηκαν σέ συντομία ως εξής:

α. Αναπλήρωση κατά τό μεγαλύτερο δυνατό βαθμό της παραγωγής που άπωλέσθηκε και τόνωση του επιπέδου και ρυθμού των επενδύσεων.

β. Αναπλήρωση και έξοικονόμηση όσον τό δυνατόν περισσότερων συναλλαγματικών αποθεμάτων.

γ. Δημιουργία εύκαιριών άπασχολήσεως πάνω σέ προσωρινή ή μόνιμη βάση για την άπασχόληση μεγαλύτερου αριθμού ατόμων.

δ. Πιο δίκαιη κατανομή των οικονομικών βαρών που προέκυψαν λόγω της έκτάκτου καταστάσεως και έξασφάλιση ενός κατωτάτου επιπέδου διαβίωσης για όλόκληρο τόν πληθυσμό.

Τά κύρια χαρακτηριστικά της πολιτικής που υιοθετήθηκε από την Κυβέρνηση απέθλεπαν στήν ανάγκη τεχνολογικής αναπροσαρμογής από πλευράς παραγωγής για μεγαλύτερο αριθμό έργων και σχεδίων εντάσεως εργασίας, τόν προσανατολισμό της παραγωγής για την αύξηση των εξαγωγών, τη συμπίεση των καταναλωτικών δαπανών, την ύποβοήθηση και ενθάρρυνση της οικονομικής δραστηριότητας του ιδιωτικού τομέα και την ενεργότερη συμμετοχή και διεύρυνση του ρόλου του Δημοσίου τομέα στήν οικονομική διαδικασία. Η όλη προσπάθεια θά ενισχύετο μέ έπεκτατική, δημοσιονομική και πιστωτική πολιτική για την παραπέρα τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας.

Ακαθάριστο Έγχώριο Προϊόν - Αναπλήρωση Απολεσθείσας Παραγωγής

Οι οικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν και ή έλλειψη στατιστικών δεδομένων κατά την περίοδο μετά την τουρκική εισβολή και ή προτεραιότης που δόθηκε στήν επίλυση των έπειγουσών αναγκών των εκτοπισθέντων και στή δραστηριοποίηση των άνέργων δέν επέτρεψαν τόν καθορισμό συγκεκριμένων ποσοτικών στόχων σχετικά μέ την αύξηση της παραγωγής.

Τό ύψος του Ακαθάριστου Έγχωριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.) σέ σταθερές τιμές συντελεστών παραγωγής του 1973 ύπολογίζεται πως έχει ανέλθει κατά τό 1976 σέ £ 244.4 εκ. σέ σύγκριση των £ 213.0 εκ. τό 1975 και £ 309.5 εκ. τό 1973. Έτσι ή μείωση του Α.Ε.Π. τό 1976 σέ σύγκριση μέ τό 1973 κυμαίνεται περίξ του 21% σέ σύγκριση μέ την εκ 31.2% μείωση τό 1975. Άν και τό Α.Ε.Π. τό 1976 είναι κατά πολύ μικρότερο από εκείνο που πραγματοποιήθηκε πρό της τουρκικής εισβολής, εν τούτοις από τά στοιχεία που αναφέρθηκαν προκύπτει πως ή οικονομία δραστηριοποιήθηκε κατά την περίοδο 1975-76. Η ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας άρχισε κατά τό 1975 και έπεταχύνθη κατά τό 1976, ή δέ αύξηση του Α.Ε.Π. των 14.7% που πραγματοποιήθηκε κατά τό 1976 είναι αξιόλογη.

Η ταχεία αύξηση της έγχώριας παραγωγής ιδιαίτερα τό 1976 όφείλεται κυρίως στό ύψηλό επίπεδο της ζητήσεως εκ

του εξωτερικού και στην πολιτική ένισχύσεως της ένεργου ζητήσεως που άσκήθηκε από την Κυβέρνηση. Δέον έν τούτοις νά σημειωθή πώς ή άναπλήρωση μέρους της άπολεσθείσης παραγωγής ώφείλετο σέ κάποιο βαθμό και σέ έξωγενείς παράγοντες που δέν δύνανται νά θεωρηθούν σάν μόνιμοι. Στους συντελεστές άνακάμψεως της έγχώριας παραγωγής δύνανται νά περιληφθούν μεταξύ άλλων οι αύξημένες έξαγωγές, ή αύξημένη γεωργική παραγωγή και τά δημοσιονομικά έλλείμματα.

Η σχετικά ταχεία άναπόκριση της έγχώριας παραγωγής στις εύνοϊκές συνθήκες ζητήσεως έπετεύχθηκε με την πιό έντατική χρησιμοποίηση του ύφισταμένου κεφαλαίου έξοπλισμού, την κινητοποίηση του άδρανούντος έργατικού δυναμικού και την κατάλληλη δραστηριοποίηση των έπιχειρηματιών, οι όποιοι προέβησαν στην έπαναλειτουργία των ύφισταμένων ή την ίδρυση νέων παραγωγικών μονάδων σέ σύντομο χρονικό διάστημα. Ένισχυτικός παράγοντας ύπήρξεν έπίσης ή έλαστική προσφορά έργασίας σέ συναγωνισίμους πρός ξένες χώρες όρους έργασίας. Οι πληθωριστικές πιέσεις που έπικρατούσαν στις διεθνείς άγορές, σέ συνδυασμό με τή συγκρατημένη άνοδο του έσωτερικού έπιπέδου των τιμών που παρατηρήθηκε και κατ' έπέκταση των στοιχείων κόστους, άποτελέσαν έπιπρόσθετο κίνητρο για την αύξηση της παραγωγής και την πραγματοποίηση έξαγωγών.

Η πραγματική προστιθεμένη άξια όλων των τομέων δραστηριότητας, πλίν της Γεωργίας, ύπολογίζεται πώς κατά τό 1976 ήτο χαμηλότερη από εκείνη του 1973. Οι εύνεμενεις καιρικές συνθήκες κατά τό 1976, σέ αντίθεση με την πρωτοφανή Ξηρασία του 1973, συνέτειναν ώστε ή γεωργική παραγωγή κατά τό έτος τούτο νά ύπερβεί εκείνη του 1973, παρά την άποκοπή του 42.4% της καλλιεργησίμου γεωργικής γής και 48.4% του άριθμού των ζώων. Οι έξελίξεις αυτές είχαν άνάλογες εύνοϊκές έπιπτώσεις πάνω σέ πολλούς τομείς δραστηριότητας, όπως της βιομηχανίας μεταποίησης γεωργικών προϊόντων, των μεταφορών, του έμπορίου, κλπ. Η πραγματοποίηση έν τούτοις κατά τό 1976 άνοδος του Α.Ε.Π. σέ σύγκριση με τό 1975 ώφείλεται στην αύξηση της συνεισφοράς όλων των κλάδων της οικονομικής δραστηριότητας. Ο τομέας του Έμπορίου έχει σημειώσει τή μεγαλύτερη αύξηση, ως άποτέλεσμα της σημαντικής έπέκτασης των διεθνών έμπορικών συναλλαγών και της αύξησης του όγκου παραγωγής των έξαγωγικών τομέων της οικονομίας. Άξιόλογες αύξήσεις ύπολογίζεται ότι σημείωσαν έπίσης οι τομείς των Κατασκευών, λόγω, κυρίως, των δραστηριοτήτων που αναλήφθηκαν από την Κυβέρνηση για την αντιμετώπιση του στεγαστικού προβλήματος των έκτοπισθέντων, της Μεταποίησης, λόγω κυρίως, της έξωτερικής ζητήσεως και των σχεδίων έπαναδραστηριοποίησης έκτοπισθεισών μονάδων και της γεωργίας, λόγω κυρίως των έπικρατούσων καιρικών συνθηκών και της παραγωγικής δραστηριότητας έκτοπισθέντων γεωργών.

Έξαγωγικός Προσανατολισμός της Έγχωρίου Παραγωγής

Ο προσανατολισμός της έγχώριας παραγωγής στις έξαγωγές άποτέλεσε, μετά την κατακόρυφη πτώση του ίδιωτικού διαθεσίμου εισοδήματος και τίς παρατηρηθείσες πιέσεις πάνω στά συναλλαγματικά άποθέματα, ουσιαστική έπίδωξη της προσπάθειας για έπαναδραστηριοποίηση της οικονομίας. Οι συνολικές έξαγωγές άγαθών περιλαμβανόμενων των έπανεξαγωγών σέ τρέχουσες τιμές (ΦΟΒ) ήσαν £ 52.4 εκ. τό 1975 και £ 101.0 εκ. τό 1976 σέ σύγκριση με £ 57.2 εκ. τό 1973.

Η σημαντική πρόοδος που έπετεύχθηκε σόν τομέα του προσανατολισμού της έγχώριας παραγωγής σέ έξαγωγικές κατευθύνσεις άποτελεί ίσως και την πιό άξιόλογη οικονο-

μική έξέλιξη της περιόδου 1975-1976 γιατί, μεταξύ άλλων, συνέβαλε στην άποτροπή των άναμενομένων κατά τό 1976 πιέσεων πάνω στο Έσοζύγιο Πληρωμών, ως και στην προσπάθεια αύξησης της παραγωγής και έπαναδραστηριοποίησης του έργατικού δυναμικού.

Η ύπερκάλυψη των έξαγωγών που άπωλέσθηκαν ώφείλεται σέ μεγάλο βαθμό και σέ έξωγενείς εύνοϊκούς παράγοντες. Η αύξηση των έγχώριων έξαγωγών μεταξύ 1973 και 1976 ώφείλεται σέ μεγάλο μέρος στην αύξηση των διεθνών τιμών και όλιγότερο στην αύξηση του όγκου των έξαγωγών. Έπιπλέον ή άναπλήρωση του όγκου των έξαγωγών ώφείλεται και σέ άλλους έξωγενείς ή έκτακτους παράγοντες, ως οι καλές καιρικές συνθήκες, ή κατάσταση στο Λίβανο, ή ένάρξη λειτουργίας ώρισμένων μεγάλων έξαγωγικών μονάδων, που δημιουργήθηκαν πρό της εισβολής κλπ.

Άνεξάρτητα από αυτά δύνανται νά λεχθή πώς ή προσπάθεια ύποκαταστάσεως της μειωμένης έγχώριας ζητήσεως με την έξεύρεση άγορών για τά Κυπριακά προϊόντα στο έξωτερικό άπέφερε καρπούς. Η γεωγραφική θέση της Κύπρου, τό σχετικά χαμηλό κόστος παραγωγής, καθώς και ή ύπαρξη έξειδικευμένου έπιχειρηματικού, διεθντικού και έργατικού δυναμικού άποτέλεσαν θετικούς παράγοντες για την αύξηση των έξαγωγών βιομηχανικών, κυρίως, προϊόντων. Ουσιαστική ύπήρξε έν προκειμένω ή συμβολή της Κυβερνήσεως με την εισαγωγή κινήτρων για προώθηση των έξαγωγών. Μεταξύ των κυριωτέρων Κυβερνητικών έργων, προγραμμάτων και μέτρων πολιτικής για ένθάρρυνση και διευκόλυνση των έξαγωγών ήσαν: ή δημιουργία και ή βελτίωση των άερολιμενικών και λιμενικών έργων ύποδομής και των άεροπορικών και άτμοπλοϊκών διευκολύνσεων, ή εισαγωγή του σχεδίου παροχής έγγυήσεων για έξαγωγές, ως έπίσης και του σχεδίου παροχής Κυβερνητικής έγγυήσεως για τραπεζικές πιστώσεις, για έξαγωγικές έκμεταλλεύσεις, ή έκπτωση που χορηγήθηκε πάνω στο φορολογητέο εισόδημα από εισαγόμενο ξένο συναλλάγμα από έξαγωγές, ή ίδρυση Έμπορικών Γραφείων στο έξωτερικό, ή συμμετοχή σέ γενικές και ειδικές Έκθέσεις στο έξωτερικό, ή ένάρξη λειτουργίας της Κρατικής Έκθέσεως Κύπρου, ή μετάβαση Κυπριακών Έμπορικών Άποστολών σέ διάφορες χώρες, ή σύναψη ή άνανέωση διμερών οικονομικών και έμπορικών συμφωνιών, ή εισαγωγή του θεσμού των έλευθέρων ζωνών έμπορίου κ.ά.

Άπασχόληση - Άνεργία

Μεταξύ των κυριωτέρων στόχων της Κυβερνητικής πολιτικής που άκολουθήθηκε ήτο και ή προσφορά μόνιμων εύκαιριών άπασχολήσεως σέ 16.000 - 20.000 άτομα κατά τή διετία 1975-76 με τή διενέργεια νέων έπενδύσεων. Έπιπρόσθετες εύκαιρίες άπασχολήσεως άνεμένοντο νά δημιουργηθούν σάν άποτέλεσμα της πιό έντατικής χρησιμοποίησης ύφισταμένου κεφαλαίου έξοπλισμού με την εισαγωγή του συστήματος περισσότερων βάρδιων, με την προώθηση της οικοτεχνίας-χειροτεχνίας, με την προσωρινή άπασχόληση Κυπρίων στο έξωτερικό κλπ.

Η πολύπλευρη αντιμετώπιση του προβλήματος μαζικής άνεργίας που δημιουργήθηκε λόγω της εισβολής άπέφεραν άξιόλογα άποτελέσματα σέ βραχύ χρονικό διάστημα. Ο ύψηλός ρυθμός αύξησης του Α.Ε.Π. που πραγματοποιήθηκε μαζί με την πολιτική προώθησεως έργων και σχεδίων έντάσεως έργασίας, που άκολουθήθηκε κατά τή διάρκεια της περιόδου 1975-1976, συνέβαλαν στην αύξηση του έπιπέδου άπασχολήσεως.

Οι πρωτογενείς και δευτερογενείς τομείς της οικονομίας, ιδιαίτερα ή Γεωργία, οι Κατασκευές και ή Μεταποίηση παρουσίασαν την μεγαλύτερη αύξηση άπορροφήσεως έργατικού δυναμικού κατά την περίοδο 1975-76. Η μείωση του ποσοστού άνεργίας, που έκ πρώτης όψεως άποτελεί άξιό-

λογη επίδοσης, δέν όφείλεται μόνον στην έπαναδραστική-ποίηση της οικονομίας, άλλ' έπίσης και στην μετανάστευση, στην προσωρινή άπασχόληση στό έξωτερικό και στην εύ-ρεία ύποαπασχόληση έργατικού δυναμικού.

Ίσοζύγιο Πληρωμών

Οί δημιουργηθείσες συνθήκες αύξημένης πιέσεως πάνω στό Ίσοζύγιο Πληρωμών και ή άναμενόμενη μείωση των συναλλαγματικών άποθεμάτων της οικονομίας, σάν άποτέλεσμα από την μία του ούσιαστικού περιορισμού των πηγών ξένου συναλλάγματος και από την άλλη της υιοθετηθείσας πολιτικής άναθερμάνσεως της οικονομίας και τώνσεως της επενδυτικής δραστηριότητας, έτυχαν ιδιαίτερης προσοχής κατά τή χάραξη της Κυβερνητικής πολιτικής. Άντικειμενικός σκοπός της πολιτικής πού υιοθετήθηκε ήτο ή άναπλήρωση και έξοικονόμηση όσον τό δυνατό περισσοτέρων συναλλαγματικών άποθεμάτων, στόχος δέ ή συγκράτηση των δυσμενών έπιπτώσεων πάνω στό Ίσοζύγιο Πληρωμών μέσα σέ έπιτρεπτά όρια. Κατά τό 1975 τό έλλειμμα άνήλθεν σέ £14.3 εκ., ένψ κατά τό 1976 ύπολογίζεται ότι τό Ίσοζύγιο Πληρωμών έχει παρουσιάσει πλεόνασμα της τάξεως των £17.8 εκ. Τό ύψος του έλλείμματος του Ίσοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών εύρίσκετο στό επίπεδο των £13.7 εκ. κατά τό 1975, ένψ για τό 1976 τό Ίσοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών παρουσίασε μικρό μόνον έλλειμμα.

Οί εύνοϊκές εξέλιξεις στό Ίσοζύγιο Πληρωμών κατά τή διάρκεια του 1976 ώφειλοντο, κυρίως, στην ύπερκάλυψη των στόχων πού τέθηκαν σέ ό,τι άφορά τούς ρυθμούς αύξησης των εξαγωγών αγαθών και των άδήλων εισπράξεων έν συνδυασμψ με σχετικά συγκρατημένη διόγκωση της έξαγωγής ξένου συναλλάγματος σέ μορφή εισαγωγών αγαθών και ύπηρεσιών. Έπιπρόσθετα, παρατηρήθηκε συγκριτικά πολύ ύψηλή είσοδη κεφαλαίων εκ του έξωτερικού, ιδιαίτερα στό Δημόσιο τομέα σέ μορφή δανείων.

Η πιό σημαντική εξέλιξη ήτο ή επέκταση του όγκου των έγχώρων εξαγωγών και οι συγκριτικά εύνοϊκές τιμές πού εξασφαλίσηκαν για ώρισμένα γεωργικά προϊόντα, σάν π.χ. για τίς πατάτες και τά σταφύλια. Η συνεισφορά του τομέα της Μεταποίησης στην αύξηση του όγκου των έξαγωγών ήτο έντυπωσιακή στους τομείς των ειδών ένδύσεως, ύποδήσεως, μεταλλικών ειδών, τσιμέντων, χαρτίνων κιβωτίων, σιγαρέττων και δερματίνων ειδών. Οί μεταβολές αυτές είναι ένδεικτικές μιάς θετικής άναδιάρθρωτικής εξέλιξης προς την κατεύθυνση σταθεροποίησης των πηγών ξένου συναλλάγματος. Η καθαρή διακίνηση κεφαλαίων εκ του έξωτερικού συνέβαλεν ούσιωδώς στην πραγματοποίηση του γενικού πλεονάσματος του Ίσοζυγίου Πληρωμών κατά τό 1976. Αύτή άνήλθεν σέ £19.3 εκ. τό 1976 έν συγκρίσει προς £3.0 εκ. κατά τό 1975. Τά £13.5 εκ. περίπου ήτοι τό 70.0% αντίπροσωπεί εισπράξεις του Δημοσίου τομέα περιλαμβανομένων των Ήμικρατικών Όργανισμών από δάνεια συν-αφθέντα εκ διαφόρων πηγών του έξωτερικού.

Δημοσιονομικές Έξελίξεις και Δημοσιονομική Πολιτική

Η άπότομη μείωση του Έθνικού Εισοδήματος και της συνολικής ένεργου ζήτησεως, οι συνθήκες άδρανεϊας και ύποαπασχόλησεως των συντελεστών παραγωγής και ιδιαίτερα οι συνθήκες μαζικής άνεργίας, πού δημιουργήθηκαν από την τουρκική εισβολή, έπέβαλλαν την έπίδιψη έλλειμματος δημοσιονομικής πολιτικής για την τόνωση της ένεργου ζήτησεως κατά την διάρκεια των δύο πρώτων χρόνων μετά την τουρκική εισβολή. Οί συνθήκες φτώχειας και μαζικού έκτοπισμού μεγάλου μέρους του πληθυσμού και ή οικονομική έξάρτησή τους από Κρατικά προγράμματα βοήθειας ύπαγόρευαν την πραγματοποίηση δημοσιονομικών έλλειμμάτων με την αύξηση του όγκου των Κυβερνητικών

δαπανών. Τό δημιουργηθέν κλίμα πολιτικής άβεβαιότητας και ή κάμψη της επενδυτικής δραστηριότητας έπέβαλλαν ταυτόχρονα τή διενέργεια σχετικά αύξημένων δημοσίων επενδύσεων. Έξ ίσου σημαντικοί στόχοι ήσαν ή συμπίεση των καταναλωτικών δαπανών μέσα σέ έπιτρεπτά όρια, ή ένθάρρυνση των έγχωρίων άποταμιεύσεων και ή προσέλευση κεφαλαίων από τό έξωτερικό. Οί στόχοι αυτοί προωθήθηκαν με την εισαγωγή σειράς μέτρων σέ μορφή φορολογικών παραχωρήσεων και κινήτρων πού άποσκοπούσαν στην τόνωση της ιδιωτικής επενδυτικής δραστηριότητας, στην αύξηση των έγχωρίων άποταμιεύσεων και στην σύναψη έξωτερικών δανείων από Διεθνείς Όργανισμούς και δανείων από άλλες πηγές του έσωτερικού.

Παρά την έπιτυχή χρηματοδότηση των δημοσιονομικών έλλειμμάτων κατά τά έτη 1975-1976, ή δημοσιονομική κατάσταση παρουσιάζει προβλήματα. Ταύτα πηγάζουν εκ της ανάγκης συνεχούς αύξησης του όγκου των δαπανών για την επέκταση των προγραμμάτων παροχής βοήθειας στους έκτοπισθέντες και δυσπραγούντες και εκ της παρατηρούμενης σχετικά χαμηλής έλαστικότητας την όποιαν παρουσιάζουν τά έγχώρια έσοδα του Δημοσίου προς τό ύψος και την αύξηση του Α.Ε.Π. Η σύναψη έξωτερικών δανείων παρά τίς εύμενείς θραχυπρόθεσμες έπιπτώσεις της πάνω στό Ίσοζύγιο Πληρωμών και των συναλλαγματικών άποθεμάτων δημιουργεί μεσοπρόθεσμα συνθήκες πιέσεων πάνω στα συναλλαγματικά άποθέματα λόγω της ανάγκης άποπληρωμής των δανείων σέ ξένο συναλλάγμα.

Κοινωνική Πολιτική - Κατανομή Οικονομικών Βαρών

Η έκταση και ή σοβαρότητα των κοινωνικών προβλημάτων πού δημιουργήσε ή τουρκική εισβολή ύπαγόρευαν τή ριζική άναθεώρηση της κοινωνικής πολιτικής της Κυβερνήσεως και τή λήψη μέτρων πολύ πέραν των πλαισίων εκείνων πού ίσχυαν πρό της εισβολής. Ο πλέον ούσιωδης στόχος της έν προκειμένου Κυβερνητικής πολιτικής ήτο ή έξασφάλιση ένός άποδεκτου έπιπέδου διαβίωσης δι' όλόκληρο των πληθυσμό και ή πιό δίκαιη κατανομή των οικονομικών βαρών πού προέκυψαν εκ της έκτάκτου καταστάσεως.

Η κοινωνική πολιτική της Κυβερνήσεως απέβλεπεν ιδιαίτερα στην:

- άντιμετώπιση των βασικών αναγκών των έκτοπισθέντων και του προβλήματος της προσωρινής στεγάσεως των και τή σταδιακή βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των.
- έξασφάλιση οικονομικής έπιβίωσης για όλους τούς πολίτες έκτοπισθέντες και δυσπραγούντες.
- επέκταση των παρεχομένων κοινωνικών ύπηρεσιών σέ έκτοπισθέντες και δυσπραγούντες.
- ένταξη των προσφύγων στην παραγωγική διαδικασία και τή δραστηριοποίηση των και στην
- πιό δίκαιη κατανομή των οικονομικών βαρών μεταξύ όλων των τάξεων του λαού.

Η πολιτική αύτή προωθήθηκε, πρώτα με την σημαντική αύξηση του όγκου των κοινωνικών δαπανών, και δεύτερον με την εισαγωγή διαφόρων θεσμικών και νομοθετικών μέτρων. Η αύξηση του όγκου των κοινωνικών δαπανών έλαβε τή μορφή άπ' εύθείας μεταβίβσεως εισοδήματος και δωρεάν παροχής βασικών ειδών καταναλωτικών αγαθών και κοινωνικών ύπηρεσιών, ως της στεγάσεως, ιατροφαρμακευτικής περιθάλψεως, παιδείας και άλλων συναφών ύπηρεσιών. Η δίκαιότερη κατανομή των οικονομικών βαρών έπεδιώχθη διά της χρηματοδότησεως των έπιπροσθέτων κοινωνικών δαπανών ύπό των παραγωγικά άπασχολούμενων τάξεων.

Παρά την πρόοδο πού έπετεύχθηκε μέχρι τό τέλος του 1976 ότε λήγει και ή περίοδος την όποια εκάλυπτε τό πρώτο Έκτακτο Σχέδιο Οικονομικής Δράσεως, έν τούτοις παρέμειναν άκόμη προβλήματα τά όποια έπρεπε να αντιμετώπισθούν. Αύτά σέ συντομία είναι τά ακόλουθα:

α. Τό συγκριτικά χαμηλό επίπεδο των εισοδημάτων τό οποίο ήτο χαμηλότερο από ό,τι κατά την περίοδο πρό της τουρκικής εισβολής, πράγμα τό όποιον συνέτεινε στόν περιορισμό του μεγέθους των έγχωρίων άποταμιεύσεων.

β. Η έλλειψη έπαρκούς σταθερότητας στό ίσοζύγιο πληρωμών πού όφείλεται στην έξάρτηση του από άσταθείς παράγοντες.

γ. Τό χαμηλό επίπεδο των νέων επενδύσεων παρά την άξιοσημείωτη αύξηση πού σημειώθηκε κατά την περίοδο 1975-1976 και

δ. Τό συγκριτικά ύψηλό ποσοστό άνεργίας.

Οί συνέπειες των προβλημάτων αυτών άξιολογήθηκαν προσεκτικά κατά την διατύπωση και υιοθέτηση στόχων νιά τό Δεύτερο Έκτακτο Σχέδιο Οικονομικής Δράσεως.

Οί κυριώτεροι οικονομικοί σκοποί της Κυβερνητικής πολιτικής γιά τό 1977-78 είναι:

α. Η επίτευξη ενός ικανοποιητικού ρυθμού αύξήσεως του Άκαθαρίστου Έγχωρίου Προϊόντος πρός τόν σκοπόν βελτιώσεως του βιοτικού επιπέδου του λαού. Η επιδίωξη αυτή κρίνεται επίσης αναγκαία γιά την αύξηση των έγχωρίων άποταμιεύσεων, των δημοσίων έσόδων και την περαιτέρω μείωση της άνεργίας.

β. Η δημιουργία εύκαιρών μόνιμης και πιό παραγωγικής και άμειπτικής άπασχολήσεως γιά την ταχεία μείωση του επιπέδου άνεργίας και ύποαπασχολήσεως, τή μερική άπορόφηση του προσωρινά άπασχολουμένου στό έξωτερικό έργατικό δυναμικό και των μετά την εισβολή Κυπρίων πού μετανάστευσαν.

γ. Η πλήρης άποκατάσταση κλίματος έμπιστοσύνης γιά την τόνωση της επενδυτικής δραστηριότητας του ιδιωτικού τομέα και ή δημιουργία συνθηκών καταλλήλων γιά την αύξηση του ρυθμού των έγχωρίων άποταμιεύσεων.

δ. Η διατήρηση των συναλλαγματικών άποθεμάτων της οικονομίας σε ικανοποιητικά επίπεδα.

ε. Η διατήρηση θιομηχανικής ειρήνης και

στ. Η διατήρηση έσωτερικής και έξωτερικής νομισματικής σταθερότητας.

Κοινωνικοί Σκοποί: Οί άντικειμενικοί σκοποί της Κυβερνητικής πολιτικής στό κοινωνικό επίπεδο συνοψίζονται ως ακολούθως:

α. Έξασφάλιση γιά όλους τους πολίτες ενός άποδεκτού επιπέδου διαβίωσης.

β. Επίλυση του προβλήματος στεγάσεως των έκτοπισθέντων των διαμενόντων σε προσφυγικούς καταυλισμούς και σε πρόχειρα καταλύματα και εισαγωγή νέων διευθετήσεων, κυρίως χρηματοδοτικών, γιά την προώθηση σχεδίων άνεγέρσεως κατοικιών χαμηλού κόστους.

γ. Έξουδετέρωση των άντικινήτρων γιά έπαναδραστηριοποίηση των έκτοπισθέντων και επιτάχυνση της εντάξεως των στην παραγωγική διαδικασία στίς ύπό του Κράτους έλεγχόμενες περιοχές μέχρις ότου έξευρεθεί μόνη πολιτική λύση.

δ. Περαιτέρω προώθηση της πολιτικής ίσομερούς κατανομής των οικονομικών βαρών μεταξύ όλων των τάξεων του λαού και πιό δίκαιη κατανομή του Έθνικού Εισοδήματος μεταξύ των διαφόρων εισοδηματικών τάξεων.

Ο στόχος πού τέθηκε γιά τό ρυθμό αύξήσεως του Άκαθαρίστου Έγχωρίου Προϊόντος είναι της τάξεως του 8.5% έτησίως γιά την περίοδο 1977-1978. Ο έπιλεγείς ρυθμός οικονομικής ανάπτυξεως έκρίθη ότι έξυπηρετεί καλύτερον τίς επιδιώξεις της βραχυπροθέσμου διευθετήσεως της οικονομίας, περιορίζει τίς πιθανές δυσμενείς επιπτώσεις πάνω στό ίσοζύγιο Πληρωμών και του γενικού επιπέδου των τιμών, ενώ ταυτόχρονα δημιουργεί περιθώρια ουσιαστικής αύξήσεως του βιοτικού επιπέδου με την έννοια αύξήσεως του κατά κεφαλήν Άκαθαρίστου Έγχωρίου Προϊόντος σε σταθερές τιμές.

Οί τομείς των Κατασκευών, του Χονδρικού και Λιανικού Έμπορίου και της Μεταποίησης αναμένεται νά πραγματοποιήσουν τους ύψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξεως. Η ταχεία ανάπτυξη των τομέων Μεταποίησης και Έμπορίου συνδέεται άμεσα με τους προβλεπόμενους ύψηλούς ρυθμούς αύξήσεως της έξωτερικής ζήτησεως, ενώ στην περίπτωση του τομέα των Κατασκευών με τόν αύξημένο όγκο των αναληφθησομένων επενδύσεων, ιδιαίτερα στόν τομέα της Οικήσεως. Ο τομέας της Γεωργίας αναμένεται πώς σε όμαλές καιρικές συνθήκες θά αύξηθει με ρυθμό χαμηλότερο του μέσου ρυθμού ανάπτυξεως της οικονομίας σάν σύνολο. Σημαντικές αύξήσεις της συνεισφοράς του Γεωργικού τομέα στό γενικό ρυθμό ανάπτυξεως αναμένονται μετá την έκπνοή της περιόδου 1977-78 όταν συμπληρωθούν οί ήδη αναληφθείσες επενδύσεις γιά την αύξηση των άρδευσίμων εκτάσεων. Ο τομέας των Μεταλλείων και Λατομείων αναμένεται νά παρουσιάσει σημαντική αύξηση λόγω της συνεισφοράς του ύποτομέα των λατομικών υλικών. Από τους τριτογενείς τομείς της οικονομίας, σχετικά ύψηλούς ρυθμούς ανάπτυξεως θά παρουσιάσουν οί τομείς των Μεταφορών και Έπικοινωνιών, των Τραπεζών και των Άλλων Ύπηρεσιών, οί όποιοι συνδέονται άμεσα με την προβλεπόμενη αύξημένη δραστηριοποίηση των δευτερογενών τομέων και με τόν όγκο του έξωτερικού έμπορίου.

Εργατικό δυναμικό - Άπασχόληση - Έργατική Πολιτική

Εργατικό δυναμικό - Άπασχόληση - Έργατική Πολιτική

Προεξέχουσαν θέση μεταξύ των επιδιώξεων του Δεύτερου Έκτακτου Σχεδίου εξακολουθεί νά κατέχει ή μείωση του ποσοστού άνεργίας. Στόχος του Σχεδίου είναι ή μείωση του ποσοστού άνεργίας σε 3.8% του Οικονομικά Ένεργου Πληθυσμού μέχρι τό 1978. Με βάση τους προβλεπόμενους ρυθμούς αύξήσεως της έγχώριας παραγωγής και του ρυθμού αύξήσεως της παραγωγικότητας αναμένεται πώς τό επίπεδο άπασχολήσεως θά αύξηθει κατά 15.700 περίπου άτομα κατά τά έτη 1977-78, δηλαδή με έτήσιο ρυθμό αύξήσεως περίεξ του 4.9%. Βεβαίως αναμένεται ή δημιουργία μεγαλύτερου άριθμού εύκαιρών άπασχολήσεως. Η συνολική άνεργία αναμένεται νά μειωθεί από 16.800 περίπου άτομα σε 7.900 περίπου άτομα τό 1978.

Τά κυριώτερα μέτρα γιά την ενθάρρυνση των άποταμιεύσεων και την τόνωση των επενδύσεων πού θά συνεχίσουν νά ισχύουν ή θά ληφθούν στην περίοδο 1977-78 είναι τά ακόλουθα:

α. Παραχώρηση δικαιώματος πλήρους άποσβέσεως από τό πρώτο έτος αναφορικά με κεφαλαιουχικές δαπάνες πέραν της ήδη παραχωρουμένης έκπτώσεως λόγω επενδύσεως.

β. Συνέχιση των φορολογικών έκπτώσεων γιά την μείωση των έπιχειρηματικών κινδύνων γιά την περαιτέρω προώθηση και ενθάρρυνση έρευνών γιά ανακάλυψη νέων μεταλλείων, σε περιπτώσεις πού οί αναληφθησόμενες έρευνες άποτύχουν.

γ. Συνέχιση του χαμηλού φορολογικού συντελεστού των 250 μίλες κατά λίρα και σε Δημόσιες Έταιρείες στίς όποιες τό κοινό θά συμμετέχει γιά τά πρώτα έπτά έτη της λειτουργίας τους.

δ. Συνέχιση της προνοίας γιά άπαλλαγή από τό φόρο εισοδήματος μέχρι £ 300 έτησίως γιά εισόδημα προερχόμενο από χρεώγραφα της Κυβερνήσεως και μερίσματα Κυπριακών Δημοσίων Έταιρειών, ως και άλλου ποσού μέχρι £ 300 έτησίως προερχόμενου από καταθέσεις σε Τράπεζες.

ε. Συνέχιση της προνοίας γιά παραχώρηση σε περίπτωση συγχωνεύσεως έπιχειρήσεως, πρόσθετης έκπτώσεως λόγω επενδύσεως ίσης με τό 15% της άξιας των μεταχειρισμένων έγκαταστάσεων και μηχανημάτων.

στ. Διατήρηση της ισχύος του σχεδίου παροχής Κυβερνητικών έγγυήσεων γιά την διευκόλυνση της χρηματοδοτή-

σεως από Τράπεζες επιχειρηματικών μονάδων σε τομείς προτεραιότητας.

ζ. Ενίσχυση του Ειδικού Ταμείου χρηματοδότησεως που ιδρύθηκε στην Κεντρική Τράπεζα για την αύξηση του ρυθμού επενδύσεων στους τομείς της Βιομηχανίας, των Κατασκευών και Οικήσεως και σε άλλους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας.

η. Περαιτέρω ενίσχυση των δραστηριοτήτων της Κυπριακής Τραπεζής Αναπτύξεως για την δανειοδότηση και την προώθηση νέων παραγωγικών μονάδων σε τομείς προτεραιότητας.

θ. Δημιουργία κατάλληλου φορέα, εάν οι περιστάσεις το απαιτήσουν, για την ίδρυση βιομηχανικών και μεταλλευτικών συγκροτημάτων μεγάλης κλίμακος για την εκμετάλλευση των έγχωριων πρώτων ύλων και του υπογείου φυσικού πλούτου.

ι. Σύναψη εξωτερικών δανείων για την ταχεία κινητοποίηση των άποταμειωτικών πλεονασμάτων του ιδιωτικού τομέα με σκοπό τη χρηματοδότηση των Κυβερνητικών επενδύσεων που προγραμματίστηκαν.

ια. Ενίσχυση και συντονισμός των Κυβερνητικών ενεργειών και μηχανισμών για την ταχεία εκπόνηση τεχνικο-οικονομικών μελετών για την επίσημανση και ιεράρχηση τυχόν νέων επενδυτικών ευκαιριών ιδιαίτερα στους τομείς της Μεταποίησης, των Μεταλλείων και Λατομείων.

ιβ. Επιτάχυνση των Κυβερνητικών ενεργειών για τη δημιουργία νέων καταλλήλων έργων υποδομής και ιδιαίτερα εκείνων που σχετίζονται με την επέκταση και ίδρυση βιομηχανικών περιοχών και ελεύθερων βιομηχανικών ζωνών, λιμενικών και αερολιμενικών διευκολύνσεων, κλπ.

Πέραν των μέτρων που ανέφερα θά μελετηθεί και η σκοπιμότητα εισαγωγής επιπροσθέτων κινήτρων για την τόνωση του ρυθμού εισροής ξένων κεφαλαίων για σκοπούς επενδύσεων και ξένης κατάλληλης τεχνολογίας για την προώθηση του προγράμματος εκβιομηχανίσεως της έγχωριου παραγωγής και την προώθηση εκμεταλλεύσεως της γεωγραφικής θέσεως της Κύπρου.

Με τη βασική προϋπόθεση πως ο ρυθμός της οικονομικής βοήθειας και των δανείων που θά συναφθούν από το εξωτερικό θά διατηρηθεί σε ύψηλά επίπεδα κατά την περίοδο 1977-78 οι προβλεπόμενες εξελίξεις στο Ίσοζυγιο Πληρωμών δέ θά αποτελέσουν περιοριστικό παράγοντα μέχρι το τέλος του 1978. Παρ' όλον που το ύψος των συναλλαγματικών άποθεμάτων προβλέπεται πως τό 1978 θά υπερβεί τά επίπεδα του 1976, εν τούτοις θά παρατηρηθεί κάμψη του ποσοστού καλύψεως των ετησίων εισαγωγών αγαθών από 78.1% τό 1976 σε 70.6% τό 1978.

Η έπιθυμητή εξέλιξη των διαφόρων μεγεθών του Ίσοζυγίου Πληρωμών προβλέπει την εξασφάλιση οικονομικής βοήθειας σε μορφή μεταβιβάσεων από τό εξωτερικό της τάξεως των £ 35.0 εκ. περίπου για τά έτη 1977-1978 και καθαρή εισροή κεφαλαίων, περιλαμβανομένων και δανείων ύψους £ 46.0 εκ. και για τά δύο έτη.

Τό έμπορικό έλλειμμα αναμένεται νά αύξηθεί κατά 23.3% μεταξύ της περιόδου 1976 και 1978 λόγω του προβλεπομένου ύψηλου ρυθμού αύξήσεως των εισαγωγών. Τό ίσοζυγίο άδηλών πόρων προβλέπεται νά είναι πλεονασματικό και για τά δύο έτη 1977-78 με την προϋπόθεση πως ή έξωτερική βοήθεια θά διατηρηθεί σε ψηλά επίπεδα και έτσι νά περιορισθεί τό μέγεθος του έλλείμματος Τρεχουσών Συναλλαγών τό 1978. Νοούμενου δέ ότι ή καθαρή διακίνηση κεφαλαίων θά διατηρηθεί στα επίπεδα των £ 46.0 εκ. για τά έτη 1977 και 1978 δύναται νά αναμένεται γενικό πλεόνασμα ύψους £ 11,6 εκ. τό 1978. Οι στόχοι ούτοι είναι εν τούτοις μόνον ένδεικτικοί των αναμενόμενων μεταβολών λόγω της μεγάλης εύαισθησίας των οικονομικών μεγεθών του Ίσοζυγίου Πληρωμών, ιδιαίτερα εκείνων του ίσοζυγίου κεφαλαιουχικών συναλλαγών, στις επιδράσεις έξωγενών παραγόντων που δέν δύναται νά προβλεφθούν μετ' ακρίβειας

Οι προβλέψεις που αναφέρθηκαν δυνατόν νά αλλοιωθούν από τίς εξελίξεις των όρων έμπορίου και ιδιαίτερα από τον ρυθμό αύξήσεως του διεθνούς πληθωρισμού, καθώς επίσης και λόγω τυχόν αδυναμίας άποτελεσματικού έλέγχου πάνω στην παρατηρούμενη αύξηση των εισαγωγών.

Οι πλέον σημαντικές εξελίξεις των επί μέρους μεγεθών του έμπορικού ίσοζυγίου στη διετία 1977-78 είναι ο προβλεπόμενος ψηλός ετήσιος ρυθμός αύξήσεως των έγχωριών βιομηχανικών εξαγωγών και ή κρότερο βαθμό των εξαγωγών μεταλλευμάτων και ή μέτριο ρυθμός εξαγωγών γεωργικών προϊόντων λόγω της ύστερας του προβλεπόμενου χαμηλού επιπέδου τιμών των εξαγόμενων προϊόντων. Ο προβλεπόμενος ψηλός ετήσιος ρυθμός αύξήσεως των εισαγωγών αγαθών όφείλεται στην άνοδική τάση του διεθνούς επιπέδου τιμών και στην αύξηση του όγκου των εισαγωγών ως άποτέλεσμα κυρίως των αύξημένων αναγκών σε κεφαλαιουχικά αγαθά και πρώτες ύλες, των όποιων τό ποσοστό συμμετοχής θά αύξηθεί μέχρι τό τέλος του 1978. Ο ετήσιος ρυθμός αύξήσεως των εισαγωγών καταναλωτικών αγαθών προβλέπεται, λόγω της λήψεως διαφόρων μέτρων, νά περιορισθεί σε επίπεδο χαμηλότερο του μέσου ετήσιου ρυθμού αύξήσεως του συνόλου των εισαγωγών.

Βιομηχανία

Κύριος άντικειμενικός στόχος των Κυβερνητικών άναπτυξιακών προσπαθειών βιομηχανικό τομέα από της Άνεξαρτησίας του 1960 ήταν ή χρησιμοποίηση της βιομηχανικής ανάπτυξης ως μέσου για την αναδιάρθρωση της Κυπριακής οικονομίας με στόχο την θελιωμένη έσωτερική σταθερότητα και την μειωμένη εξάρτηση από τούς έξωτερικούς και έκτακτους οικονομικούς παράγοντες. Η σημαντικότερα επιδίωξη προς επίτευξη του άντικειμενικού αυτού σκοπού ήτο ή δημιουργία μίας βιομηχανικής διάρθρωσης ή όποία νά συνέβαλε στην ανάπτυξη έπιταχυνόμενης και αδύναμης μακροπρόθεσμης ανάπτυξης του βιομηχανικού τομέα.

Τρέχουσαι εκτιμήσεις των έπιτεύξεων του βιομηχανικού τομέα τονίζουν ότι κατά την διάρκεια της περιόδου 1960 έως 1973 ο τομέας αυτός έπραγματοποίησε σημαντική πρόοδο. Κατά την διάρκειαν της περιόδου του Δευτέρου Πενταετούς Προγράμματος, 1967-71, ή προστιθέμενη άξια της βιομηχανίας επέτυχε μέσον ετήσιον ρυθμόν ανάπτυξης 9.2 τοίς εκατόν έναντι 4.9 τοίς εκατόν κατά την διάρκειαν της περιόδου του Πρώτου Πενταετούς Προγράμματος, 1962-66. Τό Τρίτο Πενταετές Πρόγραμμα, 1972-76, πρόβλεπε αύξηση της συμμετοχής της βιομηχανίας στο Άκαθάριστο Έγχώριο Προϊόν από 12% περίπου τό 1971 σε 14.1% περίπου τό 1976. Αυτό απαιτούσε αύξηση της προστιθέμενης άξιας της βιομηχανίας κατά 11.1% έτησίως. Κατά την διάρκεια των δύο πρώτων έτών του Τρίτου Προγράμματος, 1972 έως 1973, ο στόχος αυτός είχε υπερκαλυφθεί. Η προστιθέμενη άξια του βιομηχανικού τομέα πραγματοποιήσε πραγματικό μέσο ρυθμό ανάπτυξης 12% έτησίως και ή συνεισφορά του βιομηχανικού τομέα στο Άκαθάριστο Έγχώριο Προϊόν αύξήθηκε στο 14% έναντι εκείνου που προβλέφθηκε κατά τό 1976 στο Τρίτο Πρόγραμμα. Όλες οι ένδείξεις έδειχναν ότι κατά τη διάρκεια των ύπολοίπων έτών του Τρίτου Προγράμματος ο βιομηχανικός τομέας θά συνέχιζε την άνοδική του πορεία έπιτυγχάνοντας ύψηλους ρυθμούς ανάπτυξης.

Έπιπτώσεις της Τουρκικής Εισβολής επί της Βιομηχανικής Ανάπτυξης

Δυστυχώς όλες οι έλπίδες για έπιταχυνόμενη βιομηχανική ανάπτυξη έξανεμίστηκαν από την τουρκική εισβολή.

Όπως έχω ήδη αναφέρει, οι Τουρκικές δυνάμεις εισβολής κατέλαβαν το 40% περίπου του εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το κατεχόμενο τμήμα εδάφους είναι ευφορο και πλούσιο σε οικονομικούς πόρους και η οικονομική του σπουδαιότητα είναι πολύ μεγαλύτερη από την αναλογία του στο συνολικό έδαφος.

Στό βιομηχανικό τομέα περισσότερα από 36.000 πρόσωπα παρήγαγαν το 14% της συνολικής παραγωγής της οικονομίας. Οι δυνατότητες, εν πάση περιπτώσει, ήταν πολύ μεγαλύτερες. Προσφάτως η βιομηχανία πραγματοποιούσε μεγάλες επενδύσεις και η πορεία του έκσυγχρονισμού και της επέκτασης συνέχιζε άμειωτη. Η τουρκική εισβολή επηρέασε σοβαρώς την βιομηχανική δραστηριότητα. Έκτός από την φυσική καταστροφή των εργοστασίων δι' έχθρικών ενεργειών, υπολογίζεται ότι τα εργοστάσια τα οποία εφίσκονταν στο κατεχόμενο έδαφος από τον Τουρκικό στρατόν απαχολούσαν το 30% περίπου του βιομηχανικού εργατικού δυναμικού και παρήγαγαν το 26% της συνολικής άκαθαρίστου παραγωγής του βιομηχανικού τομέα δηλ. Κ£ 29.0 εκ. περίπου ετήσιως. Οι βιομηχανίες αυτές έπαυσαν την παραγωγή των και το πάγιον ενεργητικών των το όποιον συντηρητικώς εκτιμάται στο ποσόν των Κ£ 28.3 εκ. θά καταστραφεί σταδιακώς λόγω έλλειψης συντηρήσεως. Επιπροσθέτως άποθέματα έτοιμων προϊόντων, πρώτων ύλων κ.λ.π. υπερβαίνοντα το ποσόν των Κ£ 19.0 εκ. έχουν σχεδόν άπολεσθεί όλοσχερώς.

Η συνολική επίδραση επί της μεταποιητικής βιομηχανίας, εν πάση περιπτώσει, είναι μεγαλύτερα. Πολλές βιομηχανίες οι όποιες συνορεύουν με επικίνδυνες ζώνες δέν μπορούν νά επαναλάβουν τις εργασίες των επί έμπορικης βάσεως. Άλλες βιομηχανίες οι όποιες βασίζονται επί έγχωρίων πρώτων ύλων πού τώρα εφίσκονται υπό τον έλεγχον του Τουρκικού στρατού άντιμετωπίζουν σοβαράν έλλειψη πρώτων ύλων, όπως η βιομηχανία παστεριωμένου γάλακτος, η βιομηχανία μωσαϊκών, κ.λπ. Το σημαντικώτερον όμως είναι ότι η πτώση της άγοραστικής δύναμης λόγω της μείωσης της παραγωγής, των εισοδημάτων και της οικονομικής δραστηριότητος σ' όλους τούς τομείς, επηρέασε σοβαρώς την ήδη μικράν έγχωρίον άγοράν και ούτω η βιομηχανική παραγωγή μειώθηκε αισθητώς.

Πρώτον Έκτακτον Σχέδιον, 1975-76

Η Κυπριακή Κυβέρνηση, στίς προσπάθειές της γιά άναζωογόνηση της οικονομίας μετά την τουρκική εισβολή, έτοιμάσε Έκτακτο Πρόγραμμα Δράσεως γιά τό 1975-76 πρós άντικατάσταση των δύο τελευταίων έτων του Τρίτου Πενταετούς Προγράμματος, 1972-76. Σύμφωνα με τό Έκτακτον Πρόγραμμα Δράσεως, η Κυβέρνηση υιοθέτησε διάφορα έπιπρόσθετα φορολογικά κίνητρα γιά επένδυση στην βιομηχανία και έλαβε πολλά μέτρα ως η ίδρυση και επέκταση των βιομηχανικών περιοχών, η άνέγερση εργοστασιακών κτιρίων, η διεξαγωγή βιομηχανικής έπισκοπήσεως πρós έπισήμανση νέων ευκαιριών επένδυσης, η έφαρμογή σχεδίου άσφαλίσεως εξαγωγών, η εισαγωγή σχεδίου Κυβερνητικών έγγυήσεων σύμφωνα με τό όποιο η Κυβέρνηση έγγυάται δάνεια πρós βιομηχάνους υπό έμπορικών τραπεζών, η μείωση του ποσοστού τραπεζικής ρευστότητος με ποινές διά τις τράπεζες πού διατηρούν υπερβολική ρευστότητα ούτως ώστε νά βοηθηθεί ό τραπεζικός δανεισμός πρós την βιομηχανία, η προμήθεια έπαρκών κεφαλαίων πρós την Κυπριακήν Τράπεζαν Άναπτύξεως, η όποια άποτελεί Κυβερνητική Βιομηχανική Τράπεζα, ώστε νά δύναται νά παραχωρεί μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια πρós θιώσιμες βιομηχανίες οι όποιες ιδρύονται υπό του ιδιωτικού τομέα, η δημιουργία υπηρεσίας βιομηχανικών έφαρμογών και Όργανισμού Προτύπων και Έλέγχου Ποιό-

τητος, και η προστασία της έγχωρίου βιομηχανίας σέ τομείς προσεκτικής διαλογής. Τά άνωτέρω κίνητρα και μέτρα έδημιούργησαν κατάλληλο κλίμα γιά επένδυση στό βιομηχανικό τομέα υπό των έπιχειρηματιών.

Ός άποτέλεσμα των ληφθέντων μέτρων υπό της Κυβερνήσεως και της πρωτοβουλίας πού επέδειξε ό ιδιωτικός τομέας, υπάρχουν τώρα συγκεκριμένες ένδειξεις βιομηχανικής άνάκαμψης στην Κύπρο. Κατά την διάρκεια του 1975 και 1976, 210 μικρές, μεσαίες και μεγάλες βιομηχανίες ιδρύθηκαν ή επαναδραστηριοποιήθηκαν. Αύτές περιλαμβάνουν ένα εργοστάσιον χαρτοσακκουλών, ένα εργοστάσιον κρέατος, νέα εργοστάσια διά διάφορα είδη ένδυμάτων, έν εργοστάσιον μπαταριών, επέκταση των δύο τοιμενοποιείων, ένα συγκρότημα πριονιστής ξυλείας και μοριοσανίδων, γαλακτοκομεία, εργοστάσια πλαστικών κλπ. Έπιπροσθέτως άλλες 131 βιομηχανικές μονάδες άντιπροσωπεύουσαι συνολικήν επένδυση εκ Κ£ 14 εκ. περίπου εφίσκονται υπό ίδρυση. Η προστιθέμενη άξια της βιομηχανικής παραγωγής σέ σταθερές τιμές έφθασε τό 1976 εκείνην του 1974 δηλαδή £ 24.9 εκ. Οι έξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων, περιλαμβανομένων και μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων, κατά τό 1976 υπερέβησαν σέ μεγάλο βαθμό εκείνες του 1973 και άνήλθαν σέ Κ£ 38.3 εκ. έν συγκρίσει πρós Κ£ 14.9 εκ. κατά τό 1973. Η έπιτυχία αύτή όφείλεται μερικώς σέ έξωγενείς παράγοντες.

Σημερινή κατάσταση

Η παρούσα κατάσταση του βιομηχανικού τομέα δύναται νά συνοψισθεί ως ακόλουθως:

α) Ό εκτοπισμός μεγάλου άριθμού εκ του Κυπριακού πληθυσμού ως άποτέλεσμα της εισβολής έδημιούργησε άδρανον εργατικών δυναμικών, τό όποιον έχει ανάγκην άπασχόλησης. Έν πάση περιπτώσει, ό άριθμός των εκτοπισμένων πού είναι άνεργοι τώρα είναι πολύ μικρότερος από εκείνον του τέλους του 1974 και του 1975.

β) Η μείωση της άγοραστικής δύναμης των Κυπρίων καταναλωτών και η κατά συνέπειαν μείωση της ζήτησης, συνέβαλε ώστε οι Κύπριοι βιομηχάνοι νά άποκτήσουν έξαγωγικό προσανατολισμό με ευεργετικά άποτελέσματα στίς έξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων.

γ) Πλεονάζουσα δυναμικότητα ύφίσταται σέ ώρισμένους κλάδους της βιομηχανίας, ιδιαίτερα στή βιομηχανία τροφίμων, στή βιομηχανία επίπλων και στή βιομηχανία έκτυπώσεων. Η κατάσταση αύτή δημιουργήθηκε λόγω της μείωσης της έγχωρίου άγοράς και της έλλειψης έπαρκών έγχωρίων πρώτων ύλων πού εφίσκονται τώρα υπό τον έλεγχον του Τουρκικού στρατού.

δ) Μειωμένη δυναμικότητα σέ ώρισμένους κλάδους της βιομηχανίας ως τά σκυροποιεία και η βιομηχανία άσθέστου και τούβλων, γιάτι πολλές άπ' αυτές τις βιομηχανίες εφίσκονται τώρα υπό τον έλεγχον του Τουρκικού στρατού.

ε) Ό βιομηχανικός τομέας στην όλότητά του εξακολουθεί νά χρειάζεται χρηματοδότηση γιά κεφάλαια κινήσεως και επενδύσεις σέ κτίρια, μηχανήματα και έξοπλισμόν. Τό πρόβλημα αύτό όφείλεται σέ μεγάλο βαθμό στην έλλειψη ύποθήκης ή άσφάλειας εκ μέρους των βιομηχάνων διά την έξασφάλιση δανείων, χορηγήσεων και άλλων πιστωτικών διευκολύνσεων παρά των έμπορικών τραπεζών, διότι πλείστοι βιομηχάνοι άπώλεσαν την περιουσίαν των στό κατεχόμενο τμήμα της Νήσου.

ζ) Παρά την δημιουργία μεγάλου αριθμού μονάδων, η διάρθρωση της μεταποιητικής βιομηχανίας εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη μεγάλου αριθμού σχετικά μικρών μονάδων, οι οποίες χρησιμοποιούν ανεπαρκείς διαδικασίες και μεθόδους παραγωγής. Οι βιομηχανίες αυτές χρειάζονται καθοδήγηση και βοήθεια σε όλα τα θέματα της ίδρυσης, διεύθυνσης, παραγωγής και λειτουργίας.

η) Η άνακοπή της βιομηχανικής παραγωγής και η αποδιοργάνωση της μεταποιητικής βιομηχανίας λόγω της τουρκικής εισβολής επηρέασε την βιομηχανική αποτελεσματικότητα.

θ) Υπάρχει άνισοσκέλεια αναφορικά με την συνεισφοράν ώρισμένων τομέων της βιομηχανίας προς την συνολική προστιθέμενη αξία του βιομηχανικού τομέα. π.χ. κατά το 1976 οι τομείς των τροφίμων και ποτών συνεισφέρουν μαζί Κ £ 11.5 εκ. στην συνολική προστιθέμενη αξία και οι τομείς των υποδημάτων και ένδυμάτων Κ £ 11.3 εκ., ενώ ο τομέας των μεταλλικών προϊόντων, ο τομέας των μηχανημάτων και ο τομέας των ηλεκτρικών μηχανημάτων συνεισφέρουν μόνον Κ £ 2.3 εκ., Κ £ 1.0 εκ. και Κ £ 745.000 αντίστοιχως.

ι) Η παρουσία των Τουρκικών δυνάμεων εισβολής όχι μόνον δημιουργεί πολιτική αβεβαιότητα, αλλά επιπρόσθετα δέν συμβάλλει στη δημιουργία εύνοϊκού κλίματος για επενδύσεις στη βιομηχανία.

κ) Παρά τις ανωτέρω αδυναμίες ο βιομηχανικός τομέας επαναδραστηριοποιήθηκε και υπάρχουν τώρα συγκεκριμένες ενδείξεις ότι η Κύπρος εύρισκται στην άφετηρία ραγδαίας βιομηχανικής ανάπτυξης.

Δεύτερο Έκτακτο Σχέδιο, 1977-78

Η Κυβέρνηση μετά την έκποσή του Πρώτου Έκτακτου Σχεδίου Οικονομικής Δράσεως έφηρμωσε, ως έχει ήδη λεχθεί, τό Δεύτερο Έκτακτο Σχέδιο Οικονομικής Δράσεως τό οποίο καλύπτει την περίοδο 1977-78. Οι κύριοι αντικειμενικοί σκοποί των Κυβερνητικών αναπτυξιακών προπαθειών στό βιομηχανικό τομέα κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Έκτακτου Σχεδίου θά είναι, όπως και στην περίπτωση των άλλων τομέων, η αντίκρυση των γενικών προβλημάτων της οικονομίας τά οποία δημιουργήθηκαν από την τουρκική εισβολή, όπως τό πρόβλημα της ανεργίας, η άριστη χρησιμοποίηση της επένδυσης κεφαλαίων, η ανάγκη διατήρησης και αύξησης της παραγωγής ιδιαίτερα της παραγωγής τροφίμων και βασικών ειδών. Ο βιομηχανικός τομέας συμβάλει στην επαναδραστηριοποίηση της οικονομίας με πολύ ταχύ ρυθμό και είναι ικανός νά άνθέξει τό κτύπημα της εισβολής αποτελεσματικώτερα από οποιοδήποτε άλλο τομέα της οικονομίας. Ο τομέας αυτός έπομένως θά συντελέσει και θά διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην επιτάχυνση της επαναδραστηριοποίησης της οικονομίας. Ειδικώτερα αναμένεται ότι η βιομηχανική ανάπτυξη κατά τη διάρκεια των δύο έπομένων ετών α) θά δημιουργήσει περισσότερες ευκαιρίες γιά άπασχόληση, β) θά αύξησει τη βιομηχανική παραγωγή με την επαναδραστηριοποίηση των βιομηχανιών, την επέκταση των ύφισταμένων βιομηχανιών και τη δημιουργία νέων τοιούτων, γ) θά βοηθήσει στη μείωση του έμπορικού έλλείμματος με την αύξηση των εξαγωγών και την υποκατάσταση των εισαγωγών, και δ) θά συμβάλει στη μεγαλύτερη χρησιμοποίηση των διαθέσιμων έγχωρίων πρώτων ύλων.

Στόχοι του Δευτέρου Έκτακτου Σχεδίου

Πιστεύεται ότι υπάρχουν πολλές δυνατότητες γιά έπιταχυνόμενη ανάπτυξη του βιομηχανικού τομέα στην Κύπρο και σύμφωνα με τό Δεύτερο Έκτακτο Σχέδιο Οικονομικής Δράσεως ύπολογίζεται ότι η προστιθέμενη αξία του βιομηχανικού τομέα θά αύξάνει κατά 11% έτησίως. Αύτός ο ρυθμός ανάπτυξης είναι κατορθωτός και μέσα στα πλαίσια των δυνατοτήτων της Κυπριακής οικονομίας και ύπολογίσθηκε άφου λήφθηκαν ύπ' όψη η επαναδραστηριοποίηση των βιομηχανιών που βρίσκονται υπό τον έλεγχο του Τουρκικού στρατού, η επέκταση των ύφισταμένων βιομηχανιών και η ίδρυση νέων τοιούτων.

Οι τομείς οι οποίοι αναμένεται νά έπιδείξουν ταχεία ανάπτυξη κατά τη διάρκεια των ετών 1977 και 1978 είναι εκείνοι του μεταφορικού έξοπλισμού, των πλαστικών, των έπιπλων, των δερμάτινων ειδών, των ένδυμάτων περιλαμβανομένων των πλεκτών, των ύφαντων προϊόντων και των ειδών ένδυσης, των προϊόντων εκ χάρτου, των χημικών προϊόντων και των υποδημάτων.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, προς τό παρόν υπάρχουν 131 βιομηχανίες υπό ίδρυση. Αύτες περιλαμβάνουν βιομηχανίες φαρμακευτικών προϊόντων, ξυλοβιδών, Ρ.Υ.Ο., δύο βιομηχανίες χάρτου, τρεις βιομηχανίες χαρτοκιβωτίων, βιομηχανίες κατασκευής ραδιατέρς, ειδών έξ έλουμινίου, καλλυντικών, σωλήνων εκ χάλυθος, δύο εργοστάσια έξευγενισμού έδωδιμων ελαίων, εργοστάσια γαλθανισμού, κατασκευής σωλήνων πίεσεως έξ άμιαντοτομημένου, μεταξοτυπίας, χρωμάτων, ύφαντων έτικεττών, κουπιών άνοδιώσεως άλουμινίου, ηλεκτρικών έξαρτημάτων, φυσισγγίων, τμημάτων προκατασκευασμένων οικιών, καραμελλών, ύλοβάμβακα, κατεψυγμένων λαχανικών, τρία τουβλοποιεία, βιομηχανίες κατασκευής τηλεφωνικού έξοπλισμού, τσίπς, τεχνητών δερμάτων, δύο ναυπηγεία γιά έπιδιορθώσεις σκαφών και ναυπήγηση μικρών σκαφών, 50 βιομηχανίες ένδυμάτων, 3 βιομηχανίες υποδημάτων, έγκυτιώσεως φρούτων και λαχανικών, κατασκευής μεταλλικών κυτίων, τρία σκυροποιεία και δύο μηχανουργεία.

Έκτός από τις ανωτέρω βιομηχανίες αναμένεται νά ίδρυθούν οι ακόλουθες βιομηχανίες κατά τη διάρκεια της περιόδου του Δευτέρου Έκτακτου Σχεδίου Οικονομικής Δράσεως: συγκρότημα λιπασμάτων, μονάδα έπεξεργασίας άλατος, κατασκευής συρμάτων, χρησιμοποίησης ζωικών ύποπροϊόντων, έγκυτιωμένου κρέατος, βιομηχανία άφυδατώσεως λαχανικών, οικιακών συσκευών, ως π.χ. συσκευών τηλεοράσεως, ψυγείων, πλυντηρίων, κουζιμών, ραδιοφώνων κλπ. κατασκευής ηλεκτρικού έξοπλισμού, βιδών, σιλιθωμένων κεραμικών διά τοίχους και πατώματα, έπεξεργασίας πεντονιτών, κεραμικών, πιατικών, νημάτων εκ μαλλιού και βάμβακα, μονωτικών ύλικών γιά την οικοδομική βιομηχανία, άσβεστού, ειδών ύγιεινής και μεγάλο ναυπηγείο.

Έξαγωγές Βιομηχανικών Προϊόντων

Η έπιτυχία του Δευτέρου Έκτακτου Σχεδίου Οικονομικής Δράσεως γιά τό βιομηχανικό τομέα θά έξαρτηθί σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα της Κυπριακής βιομηχανίας νά έπεκτείνει τις νέες έξαγωγές στις ύφιστάμενες αγορές και νά διεισδύσει σε νέες τοιαύτες. Η έγχώριος αγορά μπορεί νάνα περιορισμένη αλλά η διεθνής αγορά είναι άπεριόριστη.

Σύμφωνα με τό Δεύτερο Έκτακτο Σχέδιο Οικονομικής Δράσεως στόχος είναι η αύξηση των έξαγωγών των βιομηχανικών προϊόντων περιλαμβανομένων των μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων από Κ £ 38.0 εκ. τό 1976 σε Κ £ 50.75 εκ. τό 1978. Οι έξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων κατά τό 1977 έχουν ήδη ξεπεράσει τό στόχο του Δευτέρου Σχεδίου και έχουν φτάσει τά £ 65 εκ.

Η στρατηγική του Δευτέρου Έκτακτου Σχεδίου Οικονομικής

μικής Δράσεως για αύξηση των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων πρέπει να αντικρυσθεί σε συσχετισμό με τις ευκαιρίες που υπάρχουν για εξαγωγή στις διεθνείς αγορές. Η Κύπρος κατέχει μία αξιοσημείωτη κεντρική θέση για κατασκευή και διάθεση μεγάλου αριθμού προϊόντων σε όλη τη Μέση Ανατολή και τις Αφρικανικές χώρες. Η ενεργός αγοραστική δύναμη των χωρών αυτών αυξάνει ταχέως και τουοτοτρόπως αυξάνεται και η εισαγωγική ικανότητά των. Η Κυβέρνηση της Κύπρου διατηρεί φιλικές και στενές σχέσεις με όλες τις Μεσανατολικές και Αφρικανικές χώρες και εν δυνάμει και του γεωγραφικού πλεονεκτήματος, η Κύπρος μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν βάση για τήν κατασκευή ή συναρμολόγηση μεγάλης ποικιλίας προϊόντων για εξαγωγή στις χώρες αυτές. Συναφώς η επαναλειτουργία της Διώρυγας του Σουέζ θα παράσχει σημαντικές ευκαιρίες για τήν εξαγωγή Κυπριακών βιομηχανικών προϊόντων. Ταυτόχρονα η σύνδεση της Κύπρου με τήν Εύρωπαική Κοινή Αγορά παρέχει θετικά κίνητρα στην Κυπριακή βιομηχανία και προσφέρει μεγάλες ευκαιρίες στους Κυπρίους βιομηχάνους για εξαγωγή των προϊόντων τους στην άχανη αγορά της Κοινότητας. Επιπρόσθετα οι Συμφωνίες Έμπορίου και πληρωμών τύπου «κλήρικ» που συνήφθηκαν με Άνατολικοευρωπαϊκές χώρες θα συμβάλουν στην αύξηση των βιομηχανικών εξαγωγών. Η Κυβέρνηση θα καταβάλει κάθε προσπάθεια για τήν κατά τό δυνατόν μεγαλύτερη διείσδυση των Κυπριακών προϊόντων στην αγορά της Κοινότητας.

Πρός τό σκοπό αύξησης των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων θα αναληφθεί ή μετά προσοχής προγραμματισθείσα έκστρατεία. Τό πρόσθετα συσταθέν Σχέδιο Άσφαλίσεως Έξαγωγών θα ένθαρρύνει επίσης τούς Κυπρίους βιομηχάνους να αύξήσουν τις εξαγωγές των στις ύφιστάμενες αγορές και να εξερευνηήσουν νέες τοιαύτες. Η ίδρυση του Κυπριακού Όργανισμού Προτύπων και Έλέγχου Ποιότητας θα βοηθήσει τούς βιομηχάνους να βελτιώσουν τήν ποιότητα και τή στάθμη των προϊόντων τους. Η Υπηρεσία Βιομηχανικών Έφαρμογών του Υπουργείου, ή οποία έχει ένισχυθεί με κατάλληλο επίσημονικό προσωπικό, θα βοηθήσει τούς βιομηχάνους να γίνουν περισσότερο άποτελεσματικοί και να βελτιώσουν τήν εμφάνιση των προϊόντων τους.

Τελικώς ή ίδρυση μιάς Έλεύθερης Βιομηχανικής Ζώνης τό 1978 κοντά στο Διεθνές Άεροδρόμιο της Λάρνακας θα διευκολύνει τή δημιουργία εξαγωγικών βιομηχανιών οι οποίες θα δύνανται να λειτουργούν με ελάχιστες τελωνειακές διατυπώσεις

Μέτρα και Πολιτική Βιομηχανικής Άνάπτυξης

Η πολιτική της Κυβερνήσεως πριν από τήν τουρκική εισβολή, άναφορικά με τή βιομηχανική άνάπτυξη, συνίστατο στη δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων, οι οποίες θα συντελούσαν στην ένθάρρυνση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας να εκμεταλλευθεί τις ευκαιρίες που προσεφέροντο για τήν ίδρυση βιομηχανιών.

Παρ' όλον ότι ή πολιτική της Κυβερνήσεως για τήν ένθάρρυνση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και τή δημιουργία ευνόικων συνθηκών για βιομηχανική άνάπτυξη εξακολουθεί να παραμένει βασικά ή ίδια, οι παρούσες συνθηκες απαιτούν άμεσώτερη άνάμιξη της Κυβερνήσεως στο βιομηχανικό τομέα, ιδίως σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ή ιδιωτική πρωτοβουλία δέν επιδεικνύει ένδιαφέρο στην εκμετάλλευση παρουσιαζόμενων ευκαιριών για επενδύσεις κυρίως λόγω έλλείψεως κεφαλαίων.

Άλλοι τρόποι με τούς οποίους δύνανται να εκδηλωθή μεγαλύτερη Κυβερνητική άνάμιξη στην προσπάθεια για βιομηχανική άνάπτυξη είναι ή διάθεση βιομηχανικών γηπέδων, ή άνέγερση εργοστασιακών κτιρίων δι' εκμίσθωση στους βιομηχάνους με χαμηλά ένοικια και ή διευκόλυνση της

χρηματοδότησης για τήν άνάπτυξη των ύφιστάμενων βιομηχανιών, τήν επαναδραστηριοποίηση πληγεισών βιομηχανιών και τήν ίδρυση νέων τοιούτων. Έπιπρόσθετα ή Κυβέρνηση θα ένθαρρύνει τή βελτίωση της βιομηχανικής παραγωγής, τήν αύξηση της παραγωγικότητας, τή βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, τήν άνάπτυξη των τεχνικών έμπειριών και της στάθμης της διευθύνσεως, τήν ποιοτική βελτίωση των προϊόντων, τήν προώθηση των πωλήσεων των έγχωρίων βιομηχανικών προϊόντων στην έγχωριο αγορά και ιδιαίτερα στις ξένες αγορές, τήν επένδυση στις βιομηχανίες μέσω φορολογικών κινήτρων και τήν προέλκυση ξένου κεφαλαίου και έμπειρίας για τήν ίκανοποίηση των άναγκών οι οποίες δέν μπορούν να ίκανοποιηθούν έξ έγχωρίων πηγών.

Πολιτική για τις ξένες επενδύσεις

Η πολιτική της Κυπριακής Κυβερνήσεως άποβλέπει στην προσέλκυση της ξένης συμμετοχής ιδιαίτερα τή δημιουργία κοινών επιχειρήσεων, για τήν εισροή όχι μόνον κεφαλαίων από τό έξωτερικό αλλά ιδιαίτερα τήν άπόκτηση βελτιωμένων μεθόδων σε ό,τι άφορά τήν παραγωγή, τή διεύθυνση και τήν αύξηση των εξαγωγών, και συντελει άμεσα ή έμμεσα στην άξιοποίηση των έγχωρίων πλουτοπαραγωγικών πηγών, του άνθρώπινου δυναμικού και των φυσικών πόρων. Συναίμα, κατά τήν εξέταση αιτήσεων για ξένες επενδύσεις, και ιδιαίτερα σε ό,τι άφορά τό ποσοστό της ξένης συμμετοχής λαμβάνονται ύπόψη έκτός από τά οικονομικά κριτήρια που άναφέρθηκαν πιο πριν και ό τυχόν ανταγωνισμός που θα δημιουργηθή με τις ύφιστάμενες επιχειρήσεις.

Λόγω της φιλελεύθερης πολιτικής που ακολουθεί ή Κυβέρνηση και του νομοθετικού πλαισίου που άφορά τήν ξένη συμμετοχή στην οικονομία της Νήσου και τήν άκολουθούμενη πολιτική για τή μη παρέμβαση στις επιχειρήσεις γενικά, είτε έγχωριες είναι είτε ξένες, ή Κύπρος δέ θεώρησε άναγκαίο τόν καθορισμό πολιτικής και διαδικασιών που να άφορούν τις ξένες επενδύσεις με τή θέσπιση ειδικής νομοθεσίας. Έκτός από τήν έγκριση που παρέχεται από τήν Κυβερνητική πλευρά ύπό τύπο άδειας σύμφωνα με τό Νόμο περί Έλέγχου του Συναλλάγματος, δέν υπάρχουν άυστηροί κανόνες ή άλλα κριτήρια που να διέπουν τήν ίδρυση βιομηχανιών ύπό ξένων. Έκείνο που λαμβάνεται σοβαρά ύπόψη είναι ή συνεισφορά της προτεινομένης βιομηχανίας στην οικονομία του τόπου.

Παρ' όλο που δέν ύπάρχει ειδική νομοθεσία παροχής κινήτρων πάνω σε θέματα φορολογίας των εισοδημάτων που πραγματοποιούνται στην Κύπρο από επιχειρήσεις, ή ύφιστάμενη νομοθεσία περιέχει άρκετά κίνητρα. Η μέθοδος φορολογίας των εισοδημάτων που πραγματοποιούνται από επιχειρήσεις στην Κύπρο είναι άπλη και ή επιβάρυνση από τήν ίσχύουσα φορολογία δύνανται να συγκριθεί ευνόικα με εκείνη χωρών που προσφέρουν ειδικά φορολογικά κίνητρα για ξένες επενδύσεις. Άναφέρω πληροφοριακά ότι τό Υπουργείον Έμπορίου και Βιομηχανίας σε μία προσπάθεια να ένημερώση ξένους επιχειρηματίες για τά πλεονεκτήματα που προσφέρει ή Κύπρος (περιλαμβανομένων και των φορολογικών κινήτρων) έχει εκδώσει Όδηγό για τούς προτιθέμενους να επενδύσουν στην Κύπρο.

Παρ' όλο που οι επιχειρήσεις στην Κύπρο μπορούν να άνήκουν άκόμη και στην ολότητα τους σε άλλοδαπους, έν τούτοις ή Κυβέρνηση βλέπει με ιδιαίτερη συμπάθεια τις κοινές επιχειρήσεις, στις οποίες ή ξένη συμμετοχή άποτελει μέρος της όλης επενδύσεως. Παρ' όλο δέ που Κυπριακή συμμετοχή από 51% τουλάχιστο θεωρείται επιθυμητή, έν τούτοις κάθε περίπτωση εξέτάζεται ξεχωριστά.

Όλα τά παρεχόμενα κίνητρα, παραχωρήσεις και διευκολύνσεις άπολαμβάνονται έξ ίσου τόσο από τούς Κυπρίους επενδυτές όσο και από τούς ξένους χωρίς καμμία διάκριση. Στις έγκρινόμενες επενδύσεις παραχωρείται έγγύηση για

τήν ελεύθερη μεταβίβαση κερδών, τόκων και μερισμάτων και τόν επαναπατρισμό κεφαλαίων (περιλαμβανομένων τών υπερτιμήσεων) σύμφωνα με τούς ύφιστάμενους κανονισμούς περί έλέγχου του συναλλάγματος. Σέ καμμία περίπτωση από τής άνεξαρτησίας τής Νήσου ή κρατικοποίηση ή υπήρξε μέρος τής Κυβερνητικής πολιτικής. Επίσης, ή Κυβέρνηση δέν άκολουθεί πολιτική άκούσιας μεταβιβάσεως τής ξένης ιδιοκτησίας σέ Κυπρίους επενδυτές. Η πολιτική τής Κυβερνήσεως στόν τομέα αυτό είναι φιλελεύθερη και πολιτική μή παρεμβάσεως στή σφαίρα του ιδιωτικού τομέα. Ο ρόλος τής Κυβερνήσεως περιορίζεται στή δημιουργία συνθηκών πού νά συντελοούν στήν άνάπτυξη τής ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Έτσι οί επενδυτές δύνανται νά είναι θέβαιοι γιά τή συνεπή και σταθερή πολιτική τής Κυβερνήσεως έναντι τής ιδιωτικής επιχειρήσεως. Άν, γιά νά προωθήσει ένα έργο (συνήθως μεγάλο) ή Κυβέρνηση λαμβάνει ή ίδια τήν πρωτοβουλία γιά τήν ίδρυση μιάς βιομηχανίας, τούτο γίνεται πάντοτε σέ συνεργασία με τόν ιδιωτικό τομέα και άφορά περιπτώσεις στίς όποιες οί ιδιώτες παρουσιάζονται άπόρθημοι νά αναλάβουν μόνοι όλόκληρο τό ύψος τής επενδύσεως ή όταν πρόκειται γιά έπεξεργασία πρώτων ύλών πού άποτελοούν μέρος του έθνικού πλούτου.

Τουρισμός

Η τουριστική βιομηχανία δύνανται νά καταστεί γιά πολλές χώρες σημαντική πηγή εισροής ξένου συναλλάγματος, νά άναπτυχθεί και νά άποδώσει μέσα σέ λίγο χρονικό διάστημα, νά βοηθήσει στήν άνακατανομή του έθνικού εισοδήματος, νά συμβάλει στήν περιφερειακή άνάπτυξη και νά δημιουργήσει μεγάλο άριθμό ευκαιριών άπασχολήσεως.

Η Κυβέρνηση τής Κυπριακής Δημοκρατίας άνεγνώρισε εύθύς εξ άρχής τή σημασία του τουρισμού στήν όλη άναπτυξιακή προσπάθεια. Τό θαυμάσιο κλίμα, ή φυσική όμορφιά, ό άρχαιολογικός πλούτος, οί άμμόδεις παραλίες και ή πατροπαράδοτη φιλοξενία τών κατοίκων τής καθιστούν τήν Κύπρο ιδεώδη τουριστικό χώρο. Έτσι μεταξύ τών έτών 1960 - 1973 τό τουριστικό ρεύμα πρός τήν Κύπρο αύξήθηκε άλματωδώς από 25.700 τουρίστες τό 1960 σέ 264.066 τουρίστες τό 1973. Κατά τήν περίοδο αυτή ή εισροή ξένου συναλλάγματος από τόν τουρισμό αύξήθηκε από £2.3 εκ σέ £23.8 εκ. Γιά νά μπορέσει ή Κύπρος νά δεχθεί τό συνεχώς αύξανόμενο τουριστικό ρεύμα οί Ξενοδοχειακές κλίνες αύξήθηκαν από 4.000 τό 1960 σέ 18.500 τό 1973. Παράλληλα ή Κυβέρνηση παραχώρησε δάνεια διά τήν ίδρυση Ξενοδοχειακής σχολής, τήν κατασκευή τουριστικών δρόμων, διεθνές άεροδρόμιο και λιμένων ως και άλλα παρεμφερή έργα.

Η τουρκική εισβολή επέφερε μεγάλο πλήγμα στήν τουριστική βιομηχανία τής νήσου. Έτσι σέ μιά νύχτα ή Κύπρος έχασε τό 65% τών Ξενοδοχειακών κλινών τής, τά καλύτερα τουριστικά θέρετρα τής Κυρήνειας και τής Άμμοχώστου ως επίσης και τίς καλύτερες άμμόδεις παραλίες τής.

Στό Πρώτο Έκτακτο Οικονομικό Σχέδιο του 1975 - 76 δόθηκε σχετική προτεραιότητα στήν άνάπτυξη του τουριστικού τομέα. Έτσι παραχώρησε δάνεια γιά τή συμπλήρωση και άνέγερση νέων Ξενοδοχείων, κατασκεύασε τό νέο διεθνές άεροδρόμιο τής Λάρνακας, θελτίωσε τό έναπομείναν συγκοινωνιακό δίκτυο και επαναδραστηριοποίησε τόν άεροπορικό μεταφορέα τών Κυπριακών Άερογραμμών. Παράλληλα ό Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού πού είναι έπιφορτισμένος με τήν άνάπτυξη του τουρισμού άνέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα με τήν προβολή τής Κύπρου στό έξωτερικό και τήν ίδρυση Τουριστικών Κέντρων σέ χώρες όπου υπάρχουν καλές προοπτικές γιά τήν προσέλκυση τουριστών. Αποτέλεσμα τών ως άνω ένεργειών τό τουριστικό ρεύμα πρός τήν Κύπρο αύξήθηκε από 47.000 τό 1975 σέ 180.000 τό 1976 τό δε ξένο συνάλλαγμα από τόν τουρι-

σμό έφτασε τό 1976 έκείνο του 1973 δηλαδή τά £23 εκ Κατά τή διάρκεια του Δευτέρου Έκτάκτου Σχεδίου 1977 - 78 στόχος τής Κυπριακής Κυβερνήσεως είναι νά αύξηθεί τό τουριστικό ρεύμα σέ 190.000 τουρίστες τό 1976 και οί εισπράξεις από τόν τουρισμό σέ 25.7 εκ. Επίσης προβλέπεται νά αύξηθεί ή προσφορά Ξενοδοχειακών κλινών. Παράλληλα ή Κυβέρνηση θά συνεχίσει τήν παροχή δανείων γιά τήν άνέγερση νέων Ξενοδοχείων και τήν επέκταση ύφιστάμενων Ξενοδοχείων, τή δημιουργία νέων έργων ύποδομής, τή νομοθετική ρύθμιση τών τουριστικών δραστηριοτήτων, κλπ.

Οικοτεχνία / Χειροτεχνία

Μετά τήν καταστροφή πού έφερε στόν τόπο μας τό πραξικόπημα και ή τουρκική εισβολή και πού είχε σάν άποτέλεσμα τήν προσφυγοποίηση του 1/3 τών κατοίκων του νησιού μας ή Κυβέρνηση άντιμετώπισε σοβαρά οικονομικά αλλά και κοινωνικά προβλήματα. Γιατί δέν ήταν άρκετό νά δίδεται στούς πρόσφυγες οικονομική βοήθεια γιά νά εξασφαλίσουν ένα ύποφερτό βιοτικό επίπεδο. Έπρεπε νά τούς δοθεί ή εύκαιρία νά άπασχοληθούν, νά προσφέρουν και νά μή αισθάνονται πώς άποτελοούν θάρος γιά τόν τόπο τους.

Ήταν κάτω από τέτοιες συνθήκες πού άποφασίσθηκε νά προωθηθί έντονα τό Πρόγραμμα Χειροτεχνίας και νά άξιοποιηθί ή έμφυτη καλλιτεχνική διάθεση του λαού. Καί πράγματι ή ανταπόκριση τών προσφύγων υπήρξε θετική. Χιλιάδες άτομα άρχισαν νά άσχολούνται με τή χειροτεχνία και έτσι από τή μιά εξασφάλιζαν ένα εισόδημα και άπό τήν άλλη επανεύρισκαν τήν αυτοπεποίθησή τους πού όπωσδήποτε είχε κλονιστεί μετά τό χάσιμο όλων όσων είχαν.

Όταν διαπιστώθηκαν τά πρώτα ίκανοποιητικά άποτελέσματα αυτής τής προσπάθειας πού άπό τήν άρχή είχε τήν πραγματική βοήθεια και συμπαράσταση τής Υπάτης Άρμοστείας τών Ήνωμένων Έθνών γιά τούς Πρόσφυγες και τής Έλληνικής Κυβερνήσεως άποφασίσθηκε ή προσπάθεια αυτή νά τεθεί και οργανωθί πάνω σέ μόνιμη και έπιστημονική βάση και νά συντονισθί με στόχο και σκοπό ό τομέας τής Οικοτεχνίας / Χειροτεχνίας νά εξελιχθί σταδιακά σέ σημαντικό παράγοντα τής εθνικής μας οικονομίας.

Έτσι συγκροτήθηκε στο Υπουργείο Έμπορίου και Βιομηχανίας ειδική Υπηρεσία στήν όποία ένεσωματώθηκαν όλες οί υπάρχουσες στα διάφορα Κυβερνητικά Τμήματα Υπηρεσίες Οικοτεχνίας / Χειροτεχνίας. Ήδη έχει γίνει στελέχωση αυτής τής Υπηρεσίας με κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό και άρχισε υπό τήν ικανή καθοδήγηση του έμπειρογνώμονα τών Ήνωμένων Έθνών κ. Heuchenne νά άσχολείται συστηματικά με τήν περαιτέρω άνάπτυξη τής Οικοτεχνίας / Χειροτεχνίας.

Έλπίζουμε νά συμπληρωθί μέχρι τέλους του τρέχοντος έτους ή άνέγερση στή Λευκωσία του Κυπριακού Κέντρου Οικοτεχνίας. Γιά τήν άνέγερση και έξοπλισμό του Κέντρου πού θά στοιχίσει πέρα από £240.000. - βοήθησαν οικονομικά τήν Κυπριακή Κυβέρνηση, ή Υπάτη Άρμοστεία τών Ήνωμένων Έθνών γιά τούς πρόσφυγες και ή Έλληνική Κυβέρνηση.

Στό Κυπριακό Κέντρο Οικοτεχνίας θά λειτουργήσουν εργαστήρια ύφαντικής, κεντητικής, άγγειοπλαστικής, μεταλλοτεχνίας, άργυροχοίας, χρυσοχοίας κ.ά. Θά ύπάρχει μόνιμη Έκθεση Ειδών Χειροτεχνίας, Κατάστημα Πωλήσεων και Υπαίθριο Θέατρο, στο όποίο θά οργανώνονται λαϊκά έκδηλώσεις. Στά εργαστήρια του Κέντρου θά εκπαιδεύωνται τεχνίτες πάνω σέ νέες μεθόδους παραγωγής με σκοπό τόν έμπλουτισμό τών τεχνικών τους γνώσεων και έμπειριών. Παράλληλα θά διοργανώνονται σεμινάρια με συμμετοχή Κυπρίων και Ξένων Έμπειρογνώμόνων, πού θά άποβλέπουν στήν ποιοτική και αισθητική θελτίωση τών ειδών χειροτεχνίας.

Τό Κυπριακό Κέντρο Οικοτεχνίας πού θά άποτελεί τόν κεντρικό φορέα γιά τήν έφαρμογή τής Κυβερνητικής Πολιτικής πάνω σέ θέματα χειροτεχνίας / οίκοτεχνίας θά φροντίζει καί γιά τήν έμπορία τών ειδών χειροτεχνίας σέ συνεργασία μέ τόν ιδιωτικό τομέα δίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στήν έξαγωγή τους στίς διεθνείς αγορές. Έκτός από αυτό τό Κέντρο ήδη λειτουργοῦν στή Λεμεσό κι άλλες πόλεις καθώς καί σέ Προσφυγικούς καταυλισμούς Έπαρχιακά Κέντρα Χειροτεχνίας, Πειραματικά έργαστήρια οίκοτεχνίας καί Έργαστήρια έκπαιδύσεως οίκοτεχνών καί παραγωγής ειδών οίκοτεχνίας.

Στόχος τοῦ Ύπουργείου Έμπορίου καί Βιομηχανίας εἶναι νά δημιουργηθεῖ έντός τής προσεχούς πενταετίας άμεση ή έμμεση άπασχόληση γιά 5000 άτομα πού νά προσφέρουν στήν Έθνική οίκονομία καθαρό ποσό τής τάξεως τοῦ £ 1 εκ. έτησίως.

Συνεργασία Έλλάδας – Κύπρου στούς τομείς τής βιομηχανίας καί τοῦ τουρισμοῦ

Η σύσφιξη τών Έλληνοκυπριακῶν Οίκονομικῶν σχέσεων δύναται νά εὔρει λίαν πρόσφορον έδαφος στό βιομηχανικό καί τουριστικό τομέα, ή δέ Κύπρος θά άποκομίσει μεγάλα όφέλη από μιά τέτοια συνεργασία. Έτσι θά έπωφεληθούμε τής έμπειρίας τής Έλλάδας σέ θέματα διερευνησεως καί μελέτης τών προβλημάτων τής έκβιομηχανίσεως καί τουριστικής αναπτύξεως.

Η ανάπτυξη τής Έλληνικής βιομηχανίας καί τοῦ τουρισμοῦ κατά τήν παρελθούσα δεκαετία υπήρξε, πράγματι, θεαματική, έπομένως ή μεταφύτευση Έλληνικῶν έμπειριῶν δύναται νά λάβει διάφορες μορφές ως ή ίδρυση μικτῶν Έλληνοκυπριακῶν ξενοδοχειακῶν μονάδων καί βιομηχανιῶν, κυρίως σέ τομείς στούς όποίους ή Κύπρος παρουσιάζει έλλειψη τεχνολογικής παραδόσεως. Άλλη μορφή θά ήτο ή ίδρυση έν Κύπρω καθαρῶς Έλληνικῶν βιομηχανιῶν γιά έξαγωγές σέ χώρες τής Έγγύς καί Μέσης Άνατολῆς, καθότι ή Κύπρος κατέχει πλεονεκτική γεωγραφική θέση. Μιά άλλη μορφή συνεργασίας θά ήτο ή αγορά από Κυπρίους βιομηχάνους Έλληνικῶν τεχνικῶν μεθόδων ως καί ή συνεργασία μετά Έλληνικῶν Έταιρειῶν σέ περιπτώσεις έλλείψεως έπαρκούς έγχωρίου υποδομῆς. Τοῦτο θά απέβαινε πρός όφελος τής Κυπριακῆς βιομηχανίας καθότι θά συνέτεινε στόν έκσυγχρονισμό τών μεθόδων παραγωγῆς τής Κυπριακῆς βιομηχανίας.

Μέ τήν ως άνω διαγραφόμενη Έλληνοκυπριακή συνεργασία στό βιομηχανικό τομέα θά έπιταχυνθῆ ή τεχνολογική εξέλιξη στήν Κύπρο, πράγμα πού καθίσταται έπιτακτικό λόγω τής ανάγκης βελτιώσεως τής συναγωνιστικής θέσεως τών Κυπριακῶν βιομηχανικῶν επιχειρήσεων έν όψει τής συνδέσεως τής νήσου μετά τής Εὐρωπαϊκῆς Οίκονομικῆς Κοινότητας.

Κυρίες καί Κύριοι,

Η Κύπρος υπέστη καί εξακολουθεῖ νά ύφίσταται πάμπολλα από τήν ξένη εισβολή καί κατοχή. Τά προβλήματα πού εἶχαμε καί εξακολουθοῦμε νά έχουμε νά αντιμετώπισουμε εἶναι σέ μερικές περιπτώσεις άνυπέβλητα.

Θά ήταν μεγάλη παράλειψη νά μή αναφέρω ότι στήν πραγματοποιηθεῖσα ανάκαμψη τής Κυπριακῆς Οίκονομίας ή Έλληνική Κυβέρνηση, ό πολιτικός κόσμος τής Έλλάδας καί όλόκληρος ό Έλληνικός λαός συνέβαλαν ποικιλοτρόπως τά μέγιστα, ιδιαίτερα δέ μέ τή σημαντική οίκονομική βοήθεια καί τήν άμέριστη ήθική συμπαράσταση στόν άγώνα γιά έθνική καί φυσική επιβίωση τοῦ Κυπριακοῦ Έλληνισμοῦ. Γιά όλα αυτά ό Κυπριακός Έλληνισμός σάς εύχαριστεῖ θερμά. Εἶμαι βέβαιος ότι μέ τήν συνεχή συμπαράστασή σας ό άγώνας πού διεξάγει ό Κυπριακός Έλληνισμός θά δικαιωθεῖ.

Τό προσφυγικό πρόβλημα τής Κύπρου καί ή αντιμετώπισή του

Τοῦ Ι.Μ. Λοβαριδῆ

Άξιότιμες Κυρίες καί Κύριοι,

Εἶναι μεγάλη ή εύχαρίστησή μου τή μέρα τούτη πού εἶναι άφιερωμένη στήν παρουσίαση τής προσπάθειάς πού κάμνει ή αἰμάσσουσα άκόμη Κύπρος μας γιά τήν οίκονομική καί έπιστημονική τής άνασυγκρότηση νά άσχοληθῶ μέ τά προβλήματα τών προσφύγων μας.

Εἶναι όμως καί καθήκον ιερό σέ τοῦτες τίς συγκεντρώσεις νά υπενθυμίζουμε τό δράμα τής Κύπρου μας καί νά βροντολαλοῦμε σ' όλο τόν κόσμο τήν ανθρώπινη δυστυχία πού επέφερε ή τουρκική εισβολή σ' όλόκληρη τήν Κύπρο.

Περισσότεροι από έξη χιλιάδες εἶναι οἱ φονευθέντες, πάνω από 2000 οἱ άγνοούμενοι, εκατοντάδες άνθρωποι πάσης ηλικίας οἱ φονευθέντες έν ψυχρῶ, δεκάδες οἱ γυναῖκες πού έντροπιίστηκαν, πολλές οἱ οίκογένειες πού έχουν ξεκληρισθεῖ.

Στούς πιά πάνω προστίθενται οἱ 200.000 πρόσφυγες, πού ζοῦν πρόσφυγες στήν ἴδια τους τήν πατρίδα, άλλα μέ ήρωισμό, καρτερικότητα καί περηφάνεια άντικρύζουν τή μοίρα τους καί ελπίζουν. Ελπίζουν ότι θά άφυπνισθεῖ μιά μέρα ή παγκόσμιος συνείδηση καί θά τούς άποδώσει δικαιοσύνη.

Σήμερα στήν Κύπρο δέν υπάρχει ούτε μιά οίκογένεια πού νά μήν έχει επηρεασθεῖ είτε άμεσα είτε έμμεσα από τήν τουρκική εισβολή.

Εἶναι δύσκολο νά βρεθεῖ άνθρωπινος χέρι νά εἶναι σέ θέση νά περιγράψει τό μέγεθος τής τραγωδίας πού βρήκε τή χώρα μας μετά τό προδοτικό πραξικόπημα τής 15ης Ιουλίου καί τήν τουρκική εισβολή πού άκολούθησε στίς 20 τοῦ ἴδιου μηνός.

Μόνο τό όνομα τοῦ ανθρωπόμορφου κτήνους Άττίλα, τοῦ βασιλιά τών θαρβάρων Ούννων, μέ τό όποῖον ονομάστηκε ή τουρκική εισβολή εἶναι αρκετό νά εκφράσει τό μέγεθος τής συμφορᾶς πού έπληξε τήν ως τότε χαρούμενη νήσο μας καί τή μετάρρεψε σέ τόπο αίματος, δακρύων καί πένθους. Από τότε «δέν κεληθοῦν χαρούμενα τά άηδόνια τίς πλάτρες» καί οἱ δρόμοι γέμισαν από μαυροφορεμένες καί χαροκαμμένες μάνες, άδελφές καί θυγατέρες.

Όπως εἶναι γνωστό, ή εισβολή άρχισε τό πρωῖ τής 20ης Ιουλίου 1974 καί ως τίς 22 Ιουλίου τά τουρκικά στρατεύματα εἶχαν καταλάβει, λόγω τής προδοσίας, τήν Κυρήνεια καί εἶχαν επεκταθεῖ καί ένωθεῖ μέ τόν θύλακα τής Λευκωσίας. Οἱ πρόσφυγες τότε ύπολογίζονταν σέ 2.000.

Μέχρι τήν 30ην Ιουλίου τά τουρκικά στρατεύματα έπεξτάθησαν ως τόν Καραβά καί τή Λάπηθο, οἱ δέ πρόσφυγες έφτασαν τίς 20.000. Αὐτός ήταν ό πρώτος Άττίλας. Ο δεύτερος Άττίλας δέν άργησε νά έλθῃ πιά αίμοσταγῆς καί πιά άπειλητικός καί άπάνθρωπος από τόν πρώτο.

Αὐτός ως τίς 16 Αὐγούστου μέ τή φωτιά καί τό σίδηρο συνεπλήρωνε τό έργο του καί άνέβασε τόν αριθμό τών προσφύγων στίς 200.000

Η καταληφθεῖσα περιοχή περιλαμβάνει:

Τά 40% τής όλικής εκτάσεως τής νήσου. Αὐτό εἶναι τό πιά εύφορο καί πλούσιο σέ φυσικούς πόρους τμήμα τής νήσου καί άντιπροσωπεύει:

Τά 70% τής όλης άκαθαρίστου παραγωγῆς έξ όλων τών πηγῶν, 36,2% τής οίκήσεως (46.600 έλληνοκυπριακά σπίτια), 46% τής όλης παραγωγῆς τών δενδροκαλλιεργειῶν, 48,3% τών γεωργικῶν έξαγωγῶν, 46% τών έγχωριῶν έξαγωγῶν, 32,7% τοῦ βιομηχανικοῦ εργατικοῦ δυναμικοῦ, 26% τής βιομηχανικῆς παραγωγῆς, 55,6% τής παραγωγῆς τών μεταλλείων καί λατομείων, 64,6% τών τουριστικῶν καταλυμάτων, 86,6% τών υπό άνέγερση τουριστικῶν καταλυμάτων,

70,3% των επενδύσεων στις ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες βρισκόταν ή Κύπρος όταν εϋθύς μετά το δεύτερο γύρο της τουρκικής εισβολής, στις 18 Αυγούστου 1974 ιδρύθηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου ή Υπηρεσία Μερίμνης και Αποκαταστάσεως Έκτοπισθέντων.

Οι έκτοπισθέντες είχαν καταφύγει σ' όλη την άδούλωτη Κύπρο, ήτοι περίπου 90.000 στη Λάρνακα, 32.000 στη Λευκωσία, 45.000 στη Λεμεσό, 20.000 στην Κακοπετριά και Πεδοϋλά και 4.000 στην Πάφο.

Μέ άλλη απόφασή του το Υπουργικό Συμβούλιο της 19ης Σεπτεμβρίου 1974 καταρτιζόταν ειδικό σχέδιο για βοήθεια των έκτοπισθέντων και γενικά ατόμων που είχαν ανάγκη από βοήθεια, για την επιβίωσή τους, την προστασία τους και την παροχή δυνατοτήτων για την επαναδραστηριοποίηση τους.

Η διάθεση των έκτοπισθέντων για επαναδραστηριοποίηση εφάνη από τις πρώτες μέρες. Αύτοί οι άνθρωποι που είχαν χάσει τά πάντα, δέν έχασαν ποτέ τό ζήλο για αναδραστηριοποίηση· θά αναφερθώ σέ δύο μόνο παραδείγματα.

Συγκρότημα βιομηχανών που ήταν στην Αμμόχωστο, παρουσιάστηκε δέκα μόλις μέρες μετά την ολοκληρωτική καταστροφή του ζητώντας από τό Υπουργείο Βιομηχανίας τά μέσα για επαναδραστηριοποίηση την όποια κατ'ώρθεωσσε και σήμερα δέν ύστερει σέ τίποτε από την απόδοσή του, ή όποια έχει φτάσει σχεδόν στά πρό της εισβολής επίπεδα.

Αλλά και ό έβδομηντάχρονος φτωχός βιοπαλαιστής ύποδηματοποιός από την Κυθραία κάτω από ένα κλιμακοστάσιο μέ τά δανεικά σύσνερα του ύποδηματοποιού, μπορεί σήμερα νά ύπερηφανεύεται ότι κατάφερε νά βγάξει τό ψωμί του.

Έν τώ μεταξύ άρχισαν νά δημιουργούνται 23 προσφυγικοί καταυλισμοί σ' όλη τή Νήσο, που είχαν όλες τις απαραίτητες διευκολύνσεις, ήτοι ζεστό και κρύο νερό, άποχωρητήρια, ηλεκτρισμό, ιατρικό κέντρο κ.λ.π.

Έκτός από τούς καταυλισμούς που περιλάμβαναν περίπου 18.000 έκτοπισθέντες, παραχωρήθηκαν και άντίσκηνα τά όποια έποποθετούντο σέ αϋλές συγγενικών προσώπων και έτσι άλλες περίπου 3.500 έκτοπισθέντες είχαν βρει προσωρινό κατάλυμα. Πολύς όμως κόσμος βρισκόταν άκόμα στό ύπαιθρο κάτω από δένδρα και άλλος σέ καλύβες, σέ σχολεία, δημόσια κτίρια, εκκλησίες, μοναστήρια κ.λ.π.

Παρ' όλες δέ τις ύπεράνθρωπες ένέργειες της Κυπριακής Κυβερνήσεως και της άρίστης άξιοποίησεως της παρεχομένης βοήθειας ή κατάσταση της στεγάσεως των έκτοπισθέντων την 31η Δεκεμβρίου 1977 παρουσίαζε την έξης εικόνα:

Συνθήκες στεγάσεως:

Έξωτερικώς ακατάλληλες	10.2% ήτοι περίπου 20.000 άτομα
Ακατάλληλες	27.0% ήτοι περίπου 53.500 άτομα
Μή ικανοποιητικές	32.2% ήτοι περίπου 64.000 άτομα
Ίκανοποιητικές	30.6% ήτοι περίπου 60.500 άτομα

Τό μεγάλο πρόβλημα της Κυβερνήσεως ήταν ή δραστηριοποίηση και ή άποφυγή σχηματισμού προσφυγικής συνειδήσεως στους έκτοπισθέντες.

Έτσι για όλα τά κτιζόμενα σπίτια για τούς έκτοπισθέντες χρησιμοποιούνται επιτόπιες πρώτες ύλες και τό εργατικό δυναμικό όσον είναι δυνατόν προέρχεται από έκτοπισθέντες.

Διμερείς συμφωνίες μέ άλλες χώρες, ως ή Τσεχοσλοβακία και Βουλγαρία έδωσαν δουλειά σέ 3.000 άτομα και άρκετό ξένο συνάλλαγμα εισέρρευσε στόν τόπον χωρίς μόνη μετανάστευση εργατικού δυναμικού.

Μεγάλες Κυπριακές ένταιρίες που εργάζονται στις Άραβικές χώρες άπερρόφησαν άρκετό έπιστημονικό, τεχνικό και εργατικό δυναμικό δινοντάς του τά μέσα νά μπορέσει νά ζήσει και νά συντηρήσει την προσφυγοποιηθείσαν οικογένεια σου μέ ένα και μοναδικό σκοπό νά στεγασθεί άλλα

νά γυρίσει στην γλυκειά Πατρίδα, νά ξαναφτιάξει ό,τι του άρπαξαν μέ τις εύλογίες και την άνοχή του Πολιτισμένου κόσμου οι εισβολείς.

Η εισβολή κτύπησε άπάνθρωπα και τά παιδιά μας. Έκτός από τά ψυχικά τραύματα που τούς έχει αφήσει, τά άφισε και χωρίς τά σχολεία τους. Στη στοιχειώδη εκπαίδευση 31% των σχολείων κατελήφθησαν. 37% των παιδιών έξετοπίσθησαν και 41% των διδασκάλων έπροσφυγοποιήθηκαν.

Στή Μέση εκπαίδευση 34% των σχολικών κτιρίων κατελήφθησαν, 36% των μαθητών έξετοπίσθησαν και 40% των καθηγητών έπροσφυγοποιήθηκαν. Άνάλογη εικόνα παρουσιάζει και ή Τεχνική Έκπαίδευση.

Προσπάθησα νά σάς δώσω μία άμυδρά εικόνα της όλης τραγωδίας.

Τό μέγεθος του προβλήματος, ως άντιλαμβάνεσθε, ήτο κί είναι τεράστιο. Η Κυβέρνηση έλαβεν άμεσα όλα τά άναγκαία και δυνατό μέτρα για την αντιμετώπισή του.

Ένα από τά πρώτα μέτρα τά όποια έληφθησαν ήταν ή εισαγωγή του σχεδίου βοήθειας προς έκτοπισθέντες και παθόντες.

Τά μέτρα αυτά άφορούν την παροχήν βοήθειας εις τρόφιμα και άλλα είδη οικγενειακού έξοπλισμού, ήτοι ιματισμού, κλινοστρωμών, και προσφυγικού έπίδόματος, την έξασφάλιση δωρεάν εκπαίδεύσεως, ιατροφαρμακευτικής περιθάλψεως και στεγάσεως εις καταυλισμούς ή εις οικίας.

Επίσης παρέχεται οικονομική βοήθεια προς τούς έγκλωβισμένους στις κατεχόμενες περιοχές. Έδώ θά κάμω μίαν παρένθεση, για νά αναφέρω ότι οι Τούρκοι άκολουθώντας ένα γενικό σχέδιο άλλοιώσεως της πληθυσμιακής φυσιογνωμίας της Κύπρου πλην της εκκαταστάσεως εις αϋτήν δεκάδων χιλιάδων έποίκων άρχισαν και ένα γενικό ξεριζωμα των 20.000 διαβιούντων στις κατεχόμενες περιοχές Έλληνοκυπρίων. Τήν 31ην Δεκεμβρίου 1977 είχαν παραμείνει μόνον 2.628 έλληνοκύπριοι στις κατεχόμενες περιοχές.

Σας αναφέρω πώς περιγράφει ένας γέρος δάσκαλος έκτοπισθείς τό δράμα της ζωής τους, στις κατεχόμενες περιοχές.

«Στις 19 Αυγούστου συνελήφθησαν οι 12 άγνοούμενοι. Μας μάζεψαν δυό τρεις φορές εις την εκκλησίαν και μας άνηγγειλαν ότι βρισκόμαστε πλέον ύπό τουρκικήν κατοχήν και ότι πρέπει νά τηρούμεν τούς νόμους των Τούρκων. Η χειροτέρα όμως συγκέντρωσις αϋτή ήτο κατά τήν 25ην Αυγούστου 1974. Κατέκλυσαν τό χωρίον χιλιάδες στρατιώτες μέ τά όπλα τους, εισήρχοντο εις τάς οικίας και έκλεπτον και έλεηλάτουν. Εις μερικές δέ περιπτώσεις έπετέθησαν έναντιον γυναικών. Η συγκέντρωσις αϋτή ήτο ή φοβερωτέρα όλων, διότι είμεθα όλοι περιτριγυρισμένοι από στρατιωτικούς μέ τά ύπλα έστραμμένα έναντιον μας και κανείς δέν μπορεί νά περιγράψη τόν φόβον και τόν τρόμον παιδιών, γυναικών και άνδρών.

Κατά τό έπόμενον θράδυ περί τήν 12ην νυκτερινήν μέ άξινες και ρόπαλα κατέστρεψαν όλα τά τζάμια των καταστημάτων και κατέκλεψαν αϋτά. Μπορείς νά την παρομοιάσης εκείνην τήν νύκτα μέ τήν νύκτα του Άγιου Βαρθολομαίου.

Όταν ξεμέρυνσε περίλυποι και σκεπτικοί βλέπαμε τις καταστροφές.

Στάς άρχάς της κατοχής δέν είχαμε τρόφιμα ούτε φώς, ούτε νερό ούτε επικοινωνία μέ τά άλλα χωριά μέχρις ότου άρχισε νά μας έπισκέπτεται ό Έρυθρός Σταυρός και τά Ήνωμένα Έθνη, οι όποιοι μας έφερναν τρόφιμα και φάρμακα. Έπέτρεψαν κα τά τόν Οκτώβριον και ήνοιξαν τά σχολεία μέ έλλίπεις προσωπικών και κατά τις άργίες νά ύψώνεται ή τουρκική σημαία άντί της Έλληνικής. Δύνεται κανείς νά συμπεράνη τόν ψυχικόν πόνον των παιδιών και όλων των κατοίκων.

Οι Τούρκοι άξιωματικοί και στρατιώτες έπερνούσαν πάντοτε ύπεροπτικά στους δρόμους και μερικοί εκ τούτων ύπεχρέωναν τόν κόσμον νά σηκώνεται από τήν καρέκλαν

του και να τους χαιρετά. Οι Τουρκοί των γειτονικών χωριών εις πλείστας περιπτώσεις κατέκλεπον τὰ πρόβατα, συν-ελεγον τούς καρπούς των δένδρων και τὰ σπαρτά χωρίς να μπορῆς νά διαμαρτυρηθῆς σέ κανένα. Καθ' ὄλην τήν διάρ-κειαν τῆς νυκτός στρατιωτικά αὐτοκίνητα περιεπόλουν σ' ὅλο τό χωρίο. Ὅτε ἐφθασεν ἡ 13η Νοεμβρίου 1976 ὁπότε ὁ ὑπεύθυνος ἀστυνομικός ἐδήλωσεν εἰς τούς προύχοντας τοῦ χωρίου ὅτι ὀφείλομε νά κάνωμε αἰτήσεις διὰ μεταφο-ράν μας εἰς τόν Νότον μέχρι τῆς 31ης Δεκεμβρίου 1976 διαφορετικά δέν ἡγγυώντο τήν ζωήν μας».

Αὐτά ἀγαπητοί μου συμβαίνουν τό τέλος τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνος ὑπό τὰ ὄμματα ὅλου τοῦ πολιτισμένου κόσμου.

Ἡ Κυβέρνηση στήν προσπάθειά της νά βοηθήσει ὅσον τό δυνατόν περισσότερες ἐκποτισθεῖσες οικογένειες νά στε-γασθοῦν, υἰοθέτησε κατά τίς ἀρχές τοῦ ἔτους 1976, σχέδιον αὐτοστεγάσεως ἐπί Κυβερνητικῶν οἰκοπέδων. Ἐπιπροσθῆ-τως τῆς παραχωρήσεως οἰκοπέδων, σέ κάθε οικογένειαν ἐχορηγεῖτο ἐπίσης σταδιακῶς καί οικονομική βοήθεια μέχρι συνολικοῦ ποσοῦ ὑψους £ 2.000. Ἀπό τῆς ἐνάρξεως τοῦ σχεδίου Αὐτοστεγάσεως, μέχρι τό τέλος τοῦ 1977 διενεμή-θησαν εἰς δικαιούχους ἐκποτισθέντες 3.283 κυβ. οἰκόπεδα καί ἀνηγέρθησαν ἢ εὑρίσκονται ὑπό ἀνέγερση 2.633 οικι-στικές μονάδες.

Παραλλήλως καί ἐντός των ἰδίων χρονικῶν πλαισίων ὡς ἀνωτέρω, ἡ κυβέρνηση υἰοθέτησε καί σχέδιον αὐτοστεγά-σεως ἐκποτισθέντων ἐπί ἰδιοκτητῶν οἰκοπέδων μέ οικονο-μική βοήθεια συνολικοῦ ποσοῦ ὑψους μέχρι £ 1.500. Συμφώ-νως αὐτοῦ τοῦ σχεδίου ἐνεκρίθησαν μέχρι τό τέλος τοῦ 1977 2.965 αἰτήσεις.

Κατά τή λήξη τοῦ ἔτους 1977 ἡ Ὑπηρεσία Μερίμνης συν-έχισε καί ἀποπεράτωσε τήν ἀντικατάσταση των ἀντισκίηνων διὰ ξυλινῶν παραπηγμάτων καί ἐβελτίωσε τίς συνθηκες διαβίωσης των ἐνοίκων των Καταυλισμῶν διὰ τῆς ἀνεγέρ-σεως κουζίνας. Συνολικῶς ἀνηγέρθησαν 1590 ξύλινα παρα-πήγματα ἐντός τοῦ 1977.

Ἐτσι συνεχῶς βελτιώνονται ὅσο εἶναι δυνατό οἱ συνθη-κες προσωρινῆς στεγάσεως των ἐκποτισθέντων.

Ἰδιαιτέρη φροντίδα ἐδόθηκε στήν ἰκανοποίηση των βασι-κῶν ἀναγκῶν των βρεφῶν. Καθιερώθηκε πρὸς τοῦτο σέ συνεργασία μετά τοῦ Κυπριακοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, εἰδικό σχέδιο παροχῆς «βρεφικοῦ δέματος». Τό δέμα τοῦτο διδε-ται μέσω τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ πρὸς ἕκαστον νεογέννη-τον και περιλαμβάνει τόν ἀναγκαῖον ἱματισμό καί κλινο-στρωμνή.

Γιά τήν ἐκτέλεση τοῦ πολυσύνθετου καί πολυδάπανου ἔργου τῆς ἀποκαταστάσεως των προσφύγων μας, ἀργῶς ἤλθε κατά πρώτον λόγον ἡ ἀδελφική συμπαράσταση τῆς μητρὸς πατρίδος Ἑλλάδος. Ἀπό τίς πρώτες ὥρες τῆς καταστροφῆς, ὁ ἀγνός Ἑλληνικός Λαός ἔδωσε τό παρῶν του. Δέν εἶναι δυνατόν νά λησμονηθοῦν τὰ δέματα τὰ προερχόμενα ἀπό τούς ἀδελφούς μας Ἑλληνας, ὅλα κατω-μένα μέ ἀγάπη. Ἀπό τίς πῖο φτωχές τάξεις τοῦ λαοῦ ὡς τίς πῖο εὐπορες ἐστέλλοντο δέματα καί βοήθεια πάσης φύ-σεως.

Καί τό ἀποχουντοποιηθέν Ἔθνος ἡ δημοκρατικὴ Ἑλλάδα ἔδωσε καί δίδει ἀπό τό ὑπ᾽ ἐρμημά της τεράστια βοήθεια ἄνευ τῆς ὁποίας εἶναι ἀμφίβολο ἐάν θά μπορούσεν ἡ οικο-νομία μας νά ἀνθῆξει τό θᾶρος τῆς καταστροφῆς.

Στήν τελευταία ὀμιλία του στή Βουλὴ ὁ Πρόεδρος τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας ἀνεφέρθηκε σ' αὐτό καί ἐξέφρασε

τὴν εὐγνώμοσύνην του γιά τήν Ἑλληνική βοήθεια.

Ἐξ ἄλλου ἡ Ὑπάτη Ἀρμοστεία των Ἠνωμένων Ἐθνῶν γιά τούς πρόσφυγες ἢ ὁποία ἔχει ἐγκαταστήσει γραφεῖο στήν Κύπρον ἐνεργεῖ σάν φορέας καί συντονιστῆς τῆς πρὸς τήν Κύπρον βοηθείας ἐκ μέρους των κρατῶν μελῶν των Ἠνω-μένων Ἐθνῶν.

Ἡ στενὴ συνεργασία τῆς Ὑπηρεσίας Μερίμνης μέ ἐθε-λοντικές Ὀργανώσεις ὡς ἡ τοῦ Κυπριακοῦ Ἐρυθροῦ Σταυ-ροῦ καί των εἰς Κύπρον σταθμευόντων στρατευμάτων των Ἠνωμένων Ἐθνῶν εἶναι ὑψίστης σημασίας σέ πολλούς το-μείς γιά τήν ἀνακούφισιν τῶν προσφύγων ὅσο καί των ἐγκλωβισμένων.

Ἀπό τό Ὑπουργεῖο Ἐργασίας καί Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων στό ὅποιον ὑπάγεται καί ἡ Ὑπηρεσία Μερίμνης καί Ἀποκα-ταστάσεως των προσφύγων εἰσήχησαν διάφορα μέτρα ἢ προγράμματα κοινωνικῆς προνοίας ὅπως εἶναι:

(α) Ἡ φροντίδα γιά ἀναπήρους καί ὑπερήλικες

(β) Ἡ φροντίδα γιά παιδιὰ σέ κέντρα εὐημερίας στοῦς καταυλισμούς.

(γ) Οἱ ὑπηρεσίες πρὸς τήν νεολαίαν μέ τή δημιουργία κέντρων νεότητος σέ καταυλισμούς καί προσφυγικῆς κοι-νότητες.

(δ) Ἡ φροντίδα πρὸς εἰδικές τάξεις τοῦ πληθυσμοῦ οἱ ὁποῖες λόγω τῆς καταστάσεως ἀντιμετωπίζουν εἰδικά προ-βλήματα ὅπως οἱ οικογένειες πεσόντων καί ἀγνοουμένων.

Παρ' ὄλην τή σύντονη καί τεράστια προσπάθεια τῆς Κυ-πριακῆς Δημοκρατίας καί παρ' ὄλην τή βοήθεια ἀπό πολλά μέρη τοῦ κόσμου τό προσφυγικό πρόβλημα των 200.000 ξε-ριζωμένων καί προσφυγοποιηθέντων στήν ἴδια τους τήν πα-τρίδα ἀθῶν ὑπάρξεων παραμένει καυτὸ καί δοκιμάζει τίς διεθνεῖς διακηρύξεις γιά ἀνθρώπινα δικαιώματα καί τόν χάρτην των Ἠνωμένων Ἐθνῶν καί κραυγαλέα φωνάζει ὅτι ὅλες οἱ διεθνεῖς ἀποφάσεις καί δικηρῶξεις εἶναι λόγια κενά.

Καί προβάλλει ἡ βασική ἀξίωση των δυστυχισμένων αὐ-τῶν ἀνθρώπων πού ζητοῦν ἀπὸ τήν Διεθνή ἀμφικτιονία νά ἐνεργῆσει νά ἀρθεῖ ἢ αἰτία πού τούς κρατεῖ μακριὰ ἀπὸ τὰ σπιτῖα τους οὕτως ὥστε νά ἐπιτραπεῖ στοῦς γέροντες, ὅσοι ἔχουν ἀπομείνει, νά πεθάνουν στὰ χῶματα πού γιά χρόνια πῴτιζαν μέ τόν ἰδῶτα τους, στοῦς νέους νά συνεχίσουν τή ζωή τους στὰ χῶματα των πατέρων των καί στὰ παιδιὰ νά μεγαλώσουν χαρούμενα ἐκεῖ πού ἐζησαν οἱ πρόγονοί τους.

Ἡ διεθνῆς ἠθική πρέπει νά εἶναι μία καί μοναδική καί οἱ ἀρχές τοῦ δικαίου νά ἰσχύουν γιά ὅλους, ἄλλως ὁ κόσμος θά διαλυθῆ καί ὁ νόμος τῆς ζούγκλας θά ἐπικρατήσῃ. Εἶναι καιρὸς οἱ διάφορες χώρες πού κόπτονται γιά τήν ἠθική, τό δίκαιο καί τή Δημοκρατία νά ἀρθῶν στό ὕψος τους γιὰτί εἴτε Δυτικοὶ ἢ Ἀνατολικοὶ ἢ Ἀδέσμευτοι λέγονται ὅλοι πρέπει νά ἀντιληφθοῦν πῶς ἂν δέν βροῦν αὐτοὶ οἱ διωγμέ-νοι ἀπὸ τούς τόπους τους τήν δικαίωση τους, πρέπει νά παύσουν νά μιλοῦν γιά ἠθική τάξη καί νά ἐτοιμαθοῦν γιά μία νέα διεθνή καταστροφή. Γιὰτί δέν μπορεῖ νά ὑπάρξη ει-ρήνη σ' αὐτό τόν κόσμο, ὅταν κυριαρχεῖ παντοῦ ἡ ἀδικία καί τό δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου.

Τό θάρρος, ἡ καρτερία καί ἡ ἐλπίδα δέν ἔχει ἐκλείψει καί οὔτε θά χαθῆ ἀπὸ τόν προσφυγικὸ μας κόσμον.

Μιά εἶναι ἡ ἀμετάτρεπτη ἀπόφασή του: νά γυρίσει στὰ σπιτῖα του.

Μέ αὐτὴ τήν ἐλπίδα ζῆ καί ἀγωνίζεται.

Καί θά συνεχίσει νά ἀγωνίζεται ὅσα χρόνια κι ἂν περά-σουν. ὅσες θυσίες κι ἂν χρειαστοῦν.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΠΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΕ ΤΙΣ ΟΜΙΛΙΕΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΜΕΡΑΣ ΤΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ.

κ. Πρόεδρος: Οί Συνάδελφοί μας είναι πρόθυμοι να απαντήσουν σε ερωτήσεις, αν υπάρχουν από τούς ακροατές. Τόν λόγο έχει ο κ. Αργυρίου.

κ. Θ. Αργυρίου: Ήθελα να ρωτήσω εσάς, κ. Φυλακτή, αν η Κυπριακή Δημοκρατία λαμβάνει ειδικές μέριμνες για τις επενδύσεις κεφαλαίων από τό έξωτερικό όταν προέρχονται από πολυεθνικές Έταιρίες.

κ. Σπ. Φυλακτής: Όλο γνωρίζομεν ότι τό πρόβλημα επενδύσεων από τίς Πολυεθνικές Έταιρίες είναι πολύ και περίπλοκο υπό τήν έννοιαν ότι υπάρχει πάντοτε ο κίνδυνος έκμεταλλεύσεως τόσον του έργατου τής Χώρας εις τήν όποιαν γίνεται ή επένδυσις όσον και του φορολογικού εισοδήματος.

Στήν Κύπρο υπάρχει ο Νόμος «περί ξένου συναλλάγματος» βάσει του όποιου πρέπει να έγκριθη οιαδήποτε ξένη επένδυσις. Αύτή ή διαδικασία δίδει τήν εύκαιρίαν εις τό Υπουργείον Έμπορίου και Βιομηχανίας, που είναι και τό αρμόδιον Υπουργείον, να συμβουλευή τήν Κυβέρνησιν σε θέματα ξένων επενδύσεων στήν Βιομηχανίαν, να μελετά όλον τό συμβόλαιον τό όποιον άφορα τήν ξένην επένδυσιν και να επιβάλη τοιούτους όρους ή να τό τροποποιή με τέτοιον τρόπον ώστε να άποφεύγεται οιαδήποτε έκμετάλλευσις τής Χώρας.

Η ιδιαίτερα έμφασις δίδεται στο θέμα τό όποιον εις πολλές αναπτυσσόμενες χώρες τείνει να είναι πολύ μεγάλο. Εις τήν περίπτωσιν τής Κύπρου περιορίζεται μόνον εις τό 3% επί των όλων πωλήσεων, τό όποιον θεωρείται λογικόν.

Επίσης επιμένομεν όπως οι πολυεθνικές Έταιρίες δημιουργούν Βιομηχανίαν με Κυπρίους επενδυτάς και να μήν άνήκουν άποκλειστικώς εις τήν Πολυεθνικήν Έταιρείαν με μίαν έδραν εις τό έξωτερικόν.

Αυτό, κατά κάποιον τρόπον κατοχυρώνει τά δικαιώματα τής Κυπριακής οικονομίας. Δέν ξέρω αν αυτό συμπληρώνη τήν εικόνα.

κ. Πρόεδρος: Τόν λόγο έχει ο Συνάδελφος Θαν. Παντελόγλου.

κ. Θαν. Παντελόγλου: Η ερώτησή μου είναι για τόν κ. Συμεών. Τό πρόβλημα τής ποιότητας των προϊόντων σε μία αγορά είναι συνυφασμένο με τήν δειγματοληψία. Τό Χημείο του Κράτους στήν Κύπρο γνωρίζει τήν πατρότητα και τόν τρόπο λήψεως του δείγματος ή και αυτό φθάνει λευκό όπως φθάνει στο δικό μας Χημείο και από κεί και πέρα ο χημικός στον Όργανισμό μας έχει τό καθήκον άπλώς να κάνει μία ανάλυση;

Επί τής δειγματοληψίας και του τρόπου δειγματοληψίας επεμβαίνετε; Και πως;

κ. Ρέν. Συμεών: Οί δειγματοληπτες προέρχονται ή από τό Υπουργείον Υγείας (Υγειονομικοί Επιθεωρητές) ή από τό Υπουργείον Βιομηχανίας. Αυτοί είναι οι δειγματοληπτες. Τό Χημείο τούς συμβουλεύει πολλές φορές πως πρέπει να διεξαχθή μία δειγματοληψία. Εις τό Χημείον αποστέλλονται τά δείγματα και πολλές φορές αναφέρουν και τόν πωλητήν του δείγματος, δέν τά στέλνουν με κρυπτογραφημένους αριθμούς. Τελευταίως όμως ο Όργανισμός προδιαγραφών τά στέλνει όλα τά δείγματα με κώδικα, με αριθμούς δικούς του και δέν ξέρομε από που προέρχονται.

κ. Πρόεδρος: Τόν λόγο έχει ο Συνάδελφος Άλ. Ξενούλης.

κ. Άλ. Ξενούλης: Έγώ έχω δύο ερωτήσεις, δέν ξέρω ποιός είναι ο κατάλληλος να άπαντήσει και αν υπάρχει προετοιμασία, πάντως ένα θέμα που δέν ήχθηκε και δεδομένου ότι άπασχολεί πάρα πολύ και τό δικό μας τόπο, είναι τό ενεργειακό. Θά ήθελα λοιπόν να ρωτήσω αν υπάρχει πρόβλημα γύρω από τήν παραγωγή ενεργείας στήν Κύπρο και αν υπάρχει προγραμματισμός επί αυτού.

Τό δεύτερο ερώτημα άφορα ένα, κατά τή γνώμη μου, σοβαρότατο θέμα, γύρω από τό όποιο έχουν άκουσθει ώρισμένες πληροφορίες στο παρελθόν και αυτό είναι ή σκέψη σχετικά με τήν Ίδρυση Πανεπιστημίου στήν Κύπρο.

Αυτές είναι οι δύο ερωτήσεις που είχα να κάνω.

κ. Σπ. Φυλακτής: Όσον άφορα τό θέμα τής ενεργείας, άπασχολεί πάρα πολύ τήν Κυβέρνησιν, ιδιαίτερωσ τό Υπ. Βιομηχανίας εις τό όποιον εργάζομαι και τό όποιον είναι τό αρμόδιον Υπουργείον. Ένδεικτικώς αναφέρω ότι ή Κύπρος έξαρτάται άποκλειστικά από εισαγόμενα καύσιμα ή υπό μορφήν άργου πετρελαίου, ή υπό μορφήν τελειωμένων πετρελαιοειδών και ή επιθάρυνσις εις τό ίσοζύγιον πληρωμών είναι τεραστία, εισάγομεν περίπου 35 εκατ. λίρες ετησίως καύσιμα, τά όποια αντιπροσωπεύουν περίπου τό 15% των εισαγωγών μας και περίπου τό 35-40% των εξαγωγών μας. Δηλαδή πρέπει να κάνωμεν εξαγωγές του 40% για να πληρώσωμεν μόνον γι' αυτό τό κονδύλι των εισαγομένων καυσίμων.

Πρόσφατα τό Υπουργείον υπέγραψε συμφωνίαν με τόν Όργανισμό Βιομηχανικής Αναπτύξεως βάσει τής όποιας θά άποσπασθούν στο Υπουργείον εμπειρογνώμονες διά να συμβουλευόσουν τόσον εις τήν έξοικονόμησιν καυσίμων όσο και εις τήν δημιουργίαν νέων πηγών ενεργείας, κυρίως εις τόν τομέα τής ήλιακής ενεργείας.

Ήδη ή Κύπρος έχει κάνει ένα σχετικόν άλμα εις τήν χρήσιν τής ήλιακής ενεργείας, πιστεύω ότι σε αυτόν τόν βαθμό πρωτοπορούμεν σ' αυτόν τόν τομέα, περίπου 35.000 σπίτια εις τήν Κύπρον χρησιμοποιούν τήν ήλιακήν ενεργείαν διά τήν θέρμανσιν του νερού εις τάς κατοικίας και σκοπός μας είναι όπως εξαπλωθεί τό σύστημα αυτό, ή χρησιμοποίησις τής ήλιακής ενεργείας διά πολυκατοικίας, διά ξενοδοχεία, διά τήν θέρμανσιν νερού, για τίς βιομηχανίες, ως επίσης και εις τήν γεωργίαν διά τά θερμοκήπια.

Αυτός είναι ο άμεσος στόχος μας. Η άξιοποίησις όσο τό δυνατόν περισσότερο τής ήλιακής ενεργείας.

Όσον άφορα τίς άλλες πηγές ενεργείας βασιζόμαστε επάνω στις έρευνες και στις τεχνολογικές εξελίξεις των προηγμένων χωρών, κυρίως των Η.Π.Α., τής Δυτικής Γερμανίας και τής Ιαπωνίας. Άλλά πράγματι είναι ένα πολύ επίκαιρο θέμα, άπασχολεί τήν Κυπριακήν Κυβέρνησιν και ελπίζομε με τήν βοήθεια των Ήνωμένων Έθνών, ή όποια θ' άνέλθη περίπου στο ύψος του ήμισους εκατομμυρίου δολλαρίων, να δυνηθοϋμε σε μεγάλο βαθμό να περιορίσωμε αυτό τό πρόβλημα.

Όσον άφορα για τό Πανεπιστήμιο, μπορώ να μιλήσω από τήν οικονομικήν πλευράν, διότι έτυχε να είμαι μέλος τής Έπιτροπής ή όποια ιδρύθηκε διά να μελετήσει τήν σκοπιμότητα ιδρύσεως του Πανεπιστημίου στήν Κύπρο και μιλώντας καθαρώς από οικονομικής πλευράς δέν υπάρχει, άμφιβολία ότι τό Πανεπιστήμιο ένδεικνυται και πρέπει να γίνη.

Αυτήν τήν στιγμήν σπουδάζουν εις τό έξωτερικόν περίπου 12.000 φοιτητές, αυτό σημαίνει μία άπώλεια πολυτίμου ξένου συναλλάγματος, τό όποιον μπορεί σε μίαν χρονικήν περίοδον 20 ετών, να άποσβέση όλα τά έξοδα τής δημιουργίας του Πανεπιστημίου, του κτιρίου, του εξοπλισμού και επίσης να δημιουργήση τήν έρευναν και τήν τεχνολογίαν εις τόν ίδιον τόν τόπον εις τόν όποιον χρειάζεται, διότι ένα

μεγάλο κονδύλι επίσης εξοδεύεται εις τό εξωτερικόν διά τήν μετεκπαίδευσιν γιά ανθρώπους σάν έμάς, οί όποιοί πρέπει νά πάμε εις τό εξωτερικόν καί νά δούμε τίς νέες εξελίξεις, τίς νέες μεθόδους κ.ο.κ., ένώ άν έχης τό δικό σου Πανεπιστήμιο μπορείς νά διεξάγης τίς δικές σου έρευνες καί δέν θά χρειάζεται νά άσχοποιήσιν τίς δικές σου κεφαλαίου καί θά δημιουργηθή ένα κλίμα, όσον άφορά τήν τεχνολογίαν καί τήν εξέλιξιν.

Έξ όσων γνωρίζω ή Κυβέρνησις, μέ βάσιν αυτήν τήν μελέτην τής Έπιτροπής, θά άποφασίση σύντομα τήν λήψιν άποφάσεως διά τήν δημιουργίαν Πανεπιστημίου εις τήν Κύπρον, άρχικά σέ κείνους τούς τομείς πού ύπάρχει μεγάλη άνάγκη ή όπου ύπάρχει ύποδομή, μπορώ νά αναφέρω τήν Άρχαιολογίαν π.χ., όπου μπορεί άμεσα νά δημιουργηθή ένας κλάδος Άρχαιολογίας εις τήν Κύπρον καί διάφοροι άλλοι τομείς τούς όποιους χρειάζεται ό τόπος ή όπου ύπάρχει τό ανθρώπινον ύλικόν καί ό κατάλληλος εξοπλισμός.

κ. Πρόεδρος: Τόν λόγον έχει ό Συνάδελφος Όλυμπίου Βασ.

κ. Βασ. Όλυμπίου: Οί έρωτήσεις μου ήταν τρεις, ή πρώτη ήταν τό θέμα τής ένέργειας, άντιμετωπίστηκε ή δεύτερη έρώτησή μου άφορά τό κατά πόσο στήν Κύπρο ό όρυκτός πλούτος, γενικώτερα τό ύπέδαφος, άξιοποιείται μέσα στήν Κύπρο καί όχι, ίσως, όπως συμβαίνει στήν Χώρα μας, πού σάν παράδειγμα σμυρίγιλι, λευκόλιθος φεύγουν γιά δεκάρες καί όταν πάει νά αγοράσει κανείς στόν Πειραιά σμυριδοτροχό τόν πληρώνει χρυσάφι...

Η επόμενη έρώτηση είναι άν μέ τήν Έλλάδα καί μέ χώρες άλλες εκτός από τήν Κοινή Άγορά μέ τήν όποιαν πρόκειται όπωσδήποτε νά συνδεθή ή Κύπρος άπ' ό,τι μαθαίνω, ύπάρχει κάπως ειδικώτερη τελωνειακή σχέση πού νά εύνοή τήν Κύπρο πού βρίσκεται κάτω από τίς δύσκολες αυτές συνθήκες.

κ. Σπ. Φυλακτής: Όσον άφορά τήν πρώτην έρώτησιν πράγματι λυπούμαι νά παρατηρήσω ότι δέν έχομεν άξιοποιήσει τόν όρυκτό πλούτο τής Κύπρου καί όχι μόνον δέν έχομεν άξιοποιήσει αλλά ως πρόσφατα σέ μεγάλον βαθμόν ή εκμετάλλευσιν του όρυκτού πλούτου εγίνετο από ξένες Έταιρίες. Τουλάχιστον σ' ένα μεγάλον βαθμόν.

Πιστεύω ότι έχομεν μάθει τό μάθημά μας καί ή πολιτική τής Κυβερνήσεως είναι πρώτα νά εκμεταλλεύεται ή ίδια μαζί μέ Κυπρίους επενδυτάς τόν όρυκτόν πλούτον τής νήσου, φέρνω παράδειγμα τώρα ώρισμένα είδη όρυκτού πλούτου πού θά εκμεταλλευθή, ό Πεντορίτης ή ό Βαρίτης.

Όσον άφορά τήν άξιοποίηση ντόπια του όρυκτού πλούτου, πάλιν δέν έχει γίνει μεγάλη άξιοποίησις παρ' όλον ότι πρόσφατα ή Κυβέρνησις έχει στραφεί πρós αυτήν τήν κατεύθυνσιν, αναφέρω ειδικά τό εργοστάσιον λιπασμάτων τό όποϊον θά χρησιμοποιή σιδηροπυρίτην διά τήν παραγωγήν του θεϊκού όξέος τό όποϊον είναι πρώτη ύλη διά τήν παραγωγήν λιπασμάτων.

Επίσης έχομεν ιδρύσει πρόσφατα εργοστάσιον άμιανοτσιμεντοσωλήνων ύψηλης πιέσεως διά τά άποχετευτικά συστήματα των πόλεων, ως επίσης καί τά διάφορα ύδρευτικά καί άρδευτικά έργα, μεγάλα άρδευτικά έργα τά όποια κάνομεν εις τήν Πάφον.

Βεβαίως ύπάρχουν ώρισμένα είδη όρυκτού πλούτου τά όποια έχομεν άξιοποιήσει σέ μεγάλον βαθμόν καί τά όποια δέν μπορεί νά πη κανένας ότι είναι όρυκτός πλούτος, κάνομεν τεράστιες εξαγωγές, είμαστε μία από τίς μεγαλύτερες εξαγωγικές χώρες τής Μεσογείου αυτή τή στιγμή. Ένα παράδειγμα. Άλλά πρέπει νά όμολογήσω λόγω μίας καταστάσεως πού έχομε κληρονομήσει από τήν Άποικιοκρατίαν, πολλά δικαιώματα είχαν δοθεί σέ ξένες Έταιρίες καί δέν μπορούσε νά κάνη άλλοιώτικα ή Κυ-

βέρνησις καί μάλιστα οί όποιοι μέ πρώτην εύκαιρίαν μέ τήν Τουρκικήν εισβολήν τά εκλείσαν καί έφυγαν από τήν Κύπρον καί λόγω αυτής τής καταστάσεως ή πολιτική τής Κυβερνήσεως έχει αλλάξει πρós τό καλλίτερο πιστεύω.

Όσον άφορά άν ύπάρχει ειδικόν Τελωνειακόν καθεστώς μεταξύ Κύπρου καί Έλλάδος, δυστυχώς αυτό προσπαθήσαμεν τόσον από Κυπριακής πλευράς όσον καί από Έλλαδικής πλευράς νά τό επιτύχωμεν αλλά λόγω του ότι έχομεν διεθνείς δεσμεύσεις βάσει μίας συμφωνίας δηλαδή τής γενικής συμφωνίας έμπορίου καί δασμών πού ό Όργανισμός αυτός είναι υπό τήν αϊγίδα των Ένωμένων Έθνών, δέν μπορούμε νά δώσωμεν ειδικόν καθεστώς σέ μία τρίτην χώραν άν δέν τό επέκτεινωμεν σέ όλες τίς χώρες. Δηλ. άν δώσωμεν σέ όλες τίς Χώρες του κόσμου, επίσης βάσει τής Συμφωνίας Συνδέσεως Κύπρου-Ε.Ο.Κ. καί Έλλάδος-Ε.Ο.Κ. δέν μπορεί ούτε ή Έλλάδα ούτε ή Κύπρος νά δώσουν προτιμήσεις σέ τρίτες χώρες πλην σέ πολύ εξαιρετικές περιπτώσεις καί γιά πολύ σύντομο χρονικό διάστημα καί αυτό ώρισμένες φορές μόνον.

Η Έλλάδα κατώρθωσε νά χρησιμοποιήσιν αυτήν τήν ρήτρα μόνο μίαν φοράν όταν είχε πρόβλημα διαθέσεως ώρισμένων προϊόντων καί έπρεπε νά δώση ώρισμένες παραχωρήσεις γιά νά εισαγάγη ώρισμένα έμπορεύματα γιά νά μπόρσει νά εξαγάγη τά δικά της.

Υπάρχουν λοιπόν, αυτά τά προβλήματα καί φυσικά, άν τελικώς καί εύχομαι νά ενταχθή τελικά ή Έλλάδα εις τήν Κοινήν Άγοράν, αυτόμάτως θά επέκταθη τό ειδικόν Τελωνειακόν καθεστώς τό όποϊον ισχύει μεταξύ Κύπρου καί Ε.Ο.Κ. αυτόματα καί εις τήν Έλλάδα καί έτσι θά ύπάρξουν εύεργετήματα μεταξύ Κύπρου καί Έλλάδος. Αυτό προσμένομεν νά γίνη, άλλοιώτικα λόγω διεθνών συμβάσεων δέν μπορούμε νά κάνωμε τίποτε αυτήν τήν στιγμήν παρ' ότι ύπάρχει ή καλή διάθεσις. Μόνον δέν ξέρω άν πρέπει νά τό πώ δημοσίως εις τίς Κρατικές αγορές τής Έλλάδος διδεται προτιμήσεις εις τά Κυπριακά προϊόντα αλλά όχι πρós δημοσίευσιν, διότι άπαγορεύεται.

κ. Α. Μαυρομάτης: Έλέχτηκε από τόν Συνάδελφο Λοβαριδή ότι στό πρόβλημα τής προσφυγιάς καί τής άνεργίας, έβοήθησε ή μεταφορά εργατικού δυναμικού εις τήν Τσεχοσλοβακία καί τήν Βουλγαρία. Θά ήθελα νά ξέρω ή διαδικασία αυτή πώς εφαρμόστηκε καί πώς εφαρμόστηκε ή άμοιθή των εργατών αυτών, γενικά άν μπορούσε μέ δυό λόγια νά μάς τό εξηγήση λιγάκι περισσότερο.

κ. Ι. Λοβαριδής: Βέβαια νά μου συγχωρηθή διότι δέν είμαι τελειώς κατατοπισμένος επί του θέματος τούτου πάντως από ό,τι ξέρω, ίσως ό κ. Φυλακτής νά ήταν πιό ειδήμων νά μάς εξηγήσει καί άν κάνω κανένα λάθος μπορεί νά μέ διορθώση, άπ' ό,τι ξέρω είχε συμφωνηθή νά πληρώνονται ένα μέρος των εργατών εις τήν Χώραν πού εργάζονται γιά νά μπόρουν νά ζήσουν εκεί, καί ένα άλλο, τό μεγαλύτερο μέρος, έστέλλετο εις τήν Κύπρον γιά νά μπόρει νά ζήση ή οικογένεια των ανθρώπων αυτών. Πλην τούτου άπ' ό,τι ξέρω δέν έπετρέπετο κατ' ούδένα λόγον ή παραμονή τους εκεί πέραν τής Συμβάσεως, δηλ. είχε συμφωνηθή νά πάνε γιά 6 μήνες καί μόλις τελείωναν οί 6 μήνες επέστρεφαν εις τήν Κύπρον.

Αυτά άπ' όσα ξέρω.

κ. Π. Ξυθάλης: Ήθελα νά κάνω τίς εξής έρωτήσεις σχετικά μέ τήν Ίδρυση βιομηχανιών καί μέ τήν άνάγκη πού έχει ή Κυπριακή Δημοκρατία νά ιδρύσιν καί νά βοηθήσιν στήν Ίδρυση των Βιομηχανιών. Κάτω από ποιές συνθήκες πώς δηλαδή ιδρύεται μία βιομηχανία, τί άδειες παίρνει, ποιό εί- ναι αυτοί οί όποιοί μελετάνε τήν αναγκαιότητα μίας βιομηχανίας, ποιό παίρνουν τά μέτρα γιά τήν Ίδρυση τής βιομηχανίας, τήν λειτουργία της καί έν συνέχεια ή μάλλον πριν.

έχη μελετηθεί τό πρόβλημα τής μόλυνσης από τήν λειτουργία τής βιομηχανίας;

Η δεύτερη ερώτησις είναι αν σήμερα τό Έθνικό εισόδημα τής Κύπρου ή έστω τό 1977 έχει φθάσει ή αν κατάλαβα καλά πρέπει νά έχει πλησιάσει του 1973.

Τρίτη ερώτησις: Πόσοι Συνάδελφοι δουλεύουν στό Γενικό Χημείο ή στό Κυβερνητικό Χημείο τής Κύπρου και

Τέταρτη ερώτησις: 'Αν άπ' ό,τι άκουσα είδαμε ότι ή ΠΕΕΧ συμμετέχει σε πολλές Έπιτροπές και αν ή συμμετοχή τής ΠΕΕΧ είναι εύκολη και εύπρόσδεκτη από τις Κυβερνητικές άρχες.

κ. Σπ. Φυλακτήης: "Όσον άφορά τήν πρώτην ερώτησίν σας ποία είναι ή διαδικασία διά τήν ίδρυσιν μιās βιομηχανικής μονάδος εις τήν Κύπρον, σχετικά είναι άπλη, ύπάρχει ή άπλη διαδικασία, δηλ. προσπαθούμε νά μήν δυσκολέψουμε τόν έπενδυτήν, διότι εργαζόμεθα εις ένα σύστημα έλευθεράς οικονομίας.

Παρ' όλον τούτο ό έπενδυτής πρέπει κατ' άρχήν νά αποτανη εις τό Ύπουργειον Έμπορίου και Βιομηχανίας, νά κάνη αίτησιν και νά υποβάλη τεχνικοοικονομική μελέτην. Αύτή ή τεχνοοικονομική μελέτη αξιολογείται από τό προσωπικόν του Ύπουργείου, τό όποϊον έχει εκπαιδευθεί από μίαν ομάδα έμπειρογνώμωνων τών Η.Π.Α., ύπάρχουν οι μηχανολόγοι, οι χημικοί, οι χημικοί μηχανικοί, οι οικονομολόγοι, οι ήλεκτρολόγοι, οι όποιοι όλοι μαζί θλέπουν τό έργον τόσον από άπόψεως τεχνικής, όσον και από άπόψεως οικονομικής.

Εάν αποδειχθί ότι τό έργον είναι βιώσιμον, τότε δίδεται ή έγκρισις. Θά έλεγα τά χρονικά πλαίσια μέσα στα όποια εργαζόμεθα από τήν ήμέραν από τήν όποιαν θά υποβάλη τήν αίτησιν ό έπενδυτής περίπου τό άργότερον σ' ένα μήνα θά πάρη άπάντησιν να ή όχι.

Βεβαίως εις μεγάλα έργα έπενδύσεως 5.000.000-10.000.000 λιρών είναι ειδικές περιπτώσεις και μπορούν νά πάρουν 6 ή 7 μήνες, διότι ίσως νά χρειασθί νά καλέσωμεν και ειδικούς από τό εξωτερικόν, π.χ. διά τήν βιομηχανίαν λιπασμάτων μας έπήρε ένα χρόνο, διότι ύπήρχαν διιστάμενες άπόψεις ως πρός τήν βιωσιμότητα. "Όσον άφορά τήν μόλυνσιν του περιβάλλοντος ύπάρχει ένα έντονο ενδιαφέρον και πρό παντός τώρα πού μας απέμεινε μικρότερος χώρος νά τό διαφυλάξωμεν αυτό τό περιβάλλον και εις τις βιομηχανίες εκείνες πού πιστεύομε ότι πρόκειται νά ύπάρξη μόλυνσις του περιβάλλοντος ζητούμε συνήθως τήν άποψιν τών άρμοδίων Κυβερνητικών τμημάτων, τών Κρατικών Χημείων, τής Πολεοδομίας, του Τμήματος ύδάτων και αν δέν ύπάρχει ή έμπειρία εις τήν Κύπρον, τότε τήν ζητούμε από ξένους έμπειρογνώμονες, από ξένους οίκους, από τήν Έλλάδα και από διάφορες άλλες χώρες και τότε μπαίνουν τέτοιες πρόνοιες στην άδεια ούτως ώστε νά άποφευχθί ή μόλυνσις του περιβάλλοντος.

Μπορώ ως παράδειγμα νά αναφέρω τό Διύλιστήριον πετρελαίου π.χ. για τό όποϊον ύπάρχει ειδική νομοθεσία. Ύπήρξε μία ειδική διευθέτησις για τήν ίδρυσιν του Διύλιστηρίου πετρελαίων, τό όποϊον άφορούσε τις προδιαγραφές και τούς έπενδυτές και τά μέτρα πού έπρεπε νά ληφθούν για τήν μόλυνσιν του περιβάλλοντος.

Εις τήν περίπτωση του έργοστασίου λιπασμάτων εκεί δέν έχει γίνει μέ βάση νομοθεσίας, διότι ή Έταιρία ή όποια ανέλαβε τό έργον είναι ή Έλληνική Μεταλλευτική Έταιρεία ή όποια ανήκει εις τήν Έλληνικήν Κοινότητα και έπομένως ύπάρχει κατανόησις, ύπάρχει άμοιβαία έμπιστοσύνη μεταξύ Κράτους και τής Έταιρείας και έπομένως δέν τίθεται πρόβλημα νά μήν ύπακούσουν. Άλλά ύπάρχει ειδική Νομοθεσία Νόμων «περί εργοστασίων» βάσει τών όποίων μπορούν νά έπικαλεσθούν τόν Νόμον αυτόν και νά έπιβάλλουν ώρισμένους περιορισμούς ή νά λάθουν ώρισμένα μέτρα οι Βιομηχανοί για νά περорίσουν τήν μόλυνσιν του περιβάλλοντος.

"Ενας άλλος τρόπος για ν' άποφευχθί ή μόλυνσις του περιβάλλοντος είναι ή ίδρυσιν βιομηχανικών περιοχών πού κατά κάποιον τρόπον λόγω του ότι προσφέρομεν οικόπεδα, βιομηχανικά γήπεδα μέ πολύ χαμηλά ένοίκια, σχεδόν όλες οι νέες Βιομηχανίες ιδρύονται σ' αυτές τις περιοχές.

"Ό,τι άφορά τήν βιομηχανία πρέπει νά έγκριθί από τό Ύπουργειον Έμπορίου και Βιομηχανίας, άφού συμβουλευθεί τά άλλα άρμόδια Ύπουργεία πού έχουν σχέση με τήν βιομηχανία και αυτό μας δίνει τήν εύκαιρίαν νά θάζωμεν τέτοιους όρους ούτως ώστε νά περιορίζωμεν κατά τό δυνατόν τήν μόλυνσιν του περιβάλλοντος.

Βεβαίως ύπάρχουν βιομηχανίες τις όποιες άπαγορεύομε νά ιδρυθούν, π.χ. ό άείμνηστος Πρόεδρος τής Κυπριακής Δημοκρατίας ό Αρχιεπίσκοπος Μακάριος ήτο πολύ λάτρης του περιβάλλοντος και ύπήρχε πρότασις νά ιδρυθί ένα τεράστιο Διύλιστήριο πετρελαίου για εξαγωγάς μόνο, τό όποϊον θά έφερνε τεράστιον εισόδημα στην Κύπρον, θ' άπασχολούσε πολλούς έπιστήμονες, διότι έχομε ένα πρόβλημα άπασχολήσεως έπιστημόνων στην Κύπρον αυτήν τήν στιγμήν και σε διάφορους τομείς θ' άπασχολούσε χημικούς, χημικούς μηχανικούς, μηχανολόγους κ.ο.κ.

Παρ' όλα ταύτα λόγω του ότι όσα μέτρα και αν λαμβάνοντο ή μόλυνσις του περιβάλλοντος θά ήτο μεγάλη, ώστε δέν έγινε. Κατά τήν άποψιν τής Κυβερνήσεως ήτο προτιμότερον νά μήν ιδρυθί τό εργοστάσιον μέ όλας τās εύμενεις οικονομικές έπιπτώσεις παρά νά ριψοκινδυνεύσωμε νά καταστρέψωμε τό περιβάλλον στην Κύπρον.

Τό ένθικόν εισόδημα κατά τό 1976 σε τρέχουσες τιμές ήταν ύψηλότερον εκείνου του 1973 σε τρέχουσες τιμές. Σε σταθερές τιμές ήτο περίπου 21% πιό χαμηλόν από εκείνο του 1973. Πιστεύεται ότι μέχρι τέλους του 1978 περίπου σε σταθερές τιμές θά φθάσωμεν τό επίπεδον. Τό κατά κεφαλήν εισόδημα πριν τήν τουρκική εισβολή ήτο περίπου 500 λίρες, δηλαδή σε δολ. ήτο περίπου 1.250 δολ. κατά κεφαλήν.

Τώρα ύπολογίζεται γύρω στα 800 δολ. κατά κεφαλήν.

κ. Ρεν. Συμεών: "Όσον άφορά τό προσωπικόν του Χημείου σήμερα ύπάρχουν 10 έπιστήμονες και 14 τεχνικοί, έφέτος ένεκρίθη ή δημιουργία άκόμα τριών θέσεων έπιστημόνων και άκόμα 6 θέσεων τεχνικών και θά προληφθούν όλοι αυτοί φέτος.

"Όσον άφορά τόν Όργανισμό προδιαγραφών εις τό 11μελές Δ.Σ. του Όργανισμού ύπάρχουν 3 μέλη μας, τής Ένώσεώς μας, άσχετως πώς δέν εκπροσωπούν τήν Ένωσιν.

Σ' όλες τις Έπιτροπές του Όργανισμού εκπροσωπούν και Χημείον προσκαλείται ύπεύθυνα, στέλλει εκπρόσωπον και άκόμη οι καταναλωτές πολλές φορές στέλλουν χημικών νά τούς εκπροσωπή, όλοι μέλη μας. Σε μερικές Έπιτροπές του Όργανισμού, θά έλεγα πώς όλα τά μέλη είναι χημικοί. "Όπως σε Έπιτροπή πού κατήρτισε προδιαγραφές για τούς χυμούς και τις κονσέρβες και οι εκπρόσωποι τών καταναλωτών του Χημείου τής ΠΕΕΧ όλοι ήσαν χημικοί.

κ. Πρόεδρος: Τόν λόγο έχει ό Συνάδελφος Τάσος Τσέτης.

κ. Τασ. Τσέτης: Παρά τό γεγονός ότι ή ερώτησις μου άπαντήθηκε από τόν κ. Συμεών, έπίσης μου έκανε έντύπωση ότι στον Όργανισμό Τυποποιήσεως έχει γίνει άποδεκτός από τήν Κυπριακή Κυβέρνηση ό Σύνδεσμος τών Καταναλωτών και θέβαια μέ έξένισε λίγο, διότι εδω στην Έλλάδα δέν έχομε συνήθισις οι έπιστημονικές Όργανώσεις δέν προσκαλούνται ποτέ από τούς Κρατικούς φορείς, πολλές φορές εκπροσωπούνται από έπιστήμονες, οι όποιοι όταν φθάσουν στις θέσεις εκείνες, θεωρούν τούς έαυτούς τους πολύ έπαίοντες και ειδήμονες και άπαίσιον νά καλέσουν τούς Συνάδελφους τους πού άσχολούνται μέ άλλα τέτοια θέματα και γι' αυτό μέ έντυπωσίασε τό γεγονός ότι ό Σιλ-

λογος τών Καταναλωτῶν συμμετέχει σέ κάθε Έπιτροπή, δηλ. κάθε Έπιτροπή πού ἀσχολείται μέ ἕνα εἶδος τροφίμων ἢ ποτῶν, ὁ Σύνδεσμος τῶν Καταναλωτῶν γίνεται ἀποδεκτός ἐπίσημα ἀπό τήν Κυβέρνηση καί φυσικά τό ἐρώτημα μου ἦταν πῶς ἀντιπροσωπευόταν, ἀλλά τήν ἀπάντηση τήν δώσατε σεις ὅτι Συνάδελφοι Χημικοί καλοῦνται ἀπό τόν Σύνδεσμο.

Πάντως γεγονός εἶναι ὅτι ἔχετε πάρει μιά πρωτοπορεία καί ἀπό τήν ἀποψη τῆς Κυβέρνησης ἐννοῶ ὅτι ἀποδέχεται τήν συμβολή ὅσον ἀφορᾶ τά Νομοθετήματα σχετικά μέ τρόφιμα ἢ ποτά, κάτι πού ἐνδιαφέρει καί τήν κατανάλωση καί γενικώτερα τήν οἰκονομία, ἐνῶ ἐδῶ στήν Ἑλλάδα δέν γίνεται.

Αὐτά ἤθελα νά πῶ.

κ. Πρόεδρος: Τόν λόγον ἔχει ὁ Συνάδελφος Καργόπουλος.

κ. Καργόπουλος: Πρό τόν κ. Φυλακτῆ καί ἐγώ θέλω νά κάνω 3 ἐρωτήσεις:

1. Εἶπατε ὅτι στίς σημερινές συνθήκες εἶναι αὐξημένος ὁ ρόλος τοῦ Κράτους στήν οἰκονομία τῆς Κύπρου. Θά ἤθελα νά μάς ἀναλύσετε τούς λόγους γιά τούς ὁποίους ἐπιβάλλεται αὐτός ὁ αὐξημένος ρόλος τοῦ Κράτους.

2. Εἶπατε ὅτι τό Κράτος ἐπεκτείνεται σέ τομεῖς πού δέν δείχνει ἐνδιαφέρον ἰδιωτική πρωτοβουλία. Ἐάν υπάρχουν, θά ἤθελα νά μάς ἀναφέρετε ἄλλους λόγους διά τούς ὁποίους ἐπιλέγει τομεῖς τό Κράτος. Δηλ. ἐπεκτείνεται σέ περιοχές πού ἔχουν ἰδιαίτερη σημασία γιά τήν οἰκονομία, τήν ἐθνική ἀμυνα κλπ.; Δηλ. ἂν υπάρχουν καί ἄλλοι λόγοι πέρα ἀπό τό μή ἐνδιαφέρον τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας.

3. Στίς ἐπιχειρήσεις πού ἤδη εἶναι κρατικοποιημένες: ἐάν ἡ Διοίκηση ἀσκεῖται ἀποκλειστικά ἀπό τό Κράτος ἢ ἐάν στήν Διοίκηση συμμετέχουν καί ἄλλοι φορεῖς, π.χ. ἡ Τοπική Αὐτοδιοίκηση, οἱ ἐργαζόμενοι στήν συγκεκριμένη ἐπιχείρηση κλπ.

κ. Σπ. Φυλακτῆς: Ὁ αὐξημένος ρόλος τοῦ Κράτους ἐπιβάλλεται διά 3 κυρίως λόγους: 1) Ἐχει ἀλλάξει ἡ φιλοσοφία τοῦ Κρατικοῦ παρεμβατισμοῦ. Πιστεύεται στήν Κύπρο ὅτι πρέπει νά ἔχωμε μίαν μικτήν οἰκονομία. Ὁ καιρός τοῦ ἀπολύτως ἐλευθέρου ἀνταγωνισμοῦ παρήλθεν. Ἡ φιλοσοφία τοῦ ΛΕΣΕΣΕΡ εἶναι πεπαλαιωμένη κατά τήν ἀποψη τῆς Κυβερνήσεως καί πρέπει νά ὑπάρχη ἕνα μικτόν σύστημα γιά νά ὑπάρξη δικαιοτέρα κατανομή τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου.

Δίχως αὐτό θεθαίως νά εἶναι ἐπιζήμιον εἰς τόν ἰδιωτικόν τομέα, ὁ ὁποῖος συνέβαλε τόσον πολύ εἰς τήν ἀναζωογόνησιν τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας.

Ἐπίσης πιστεύεται ὅτι μετά τήν τουρκικήν εἰσβολήν σέ ὠρισμένα εἶναι διστακτικοί οἱ ἐπενδυτές λόγω τῆς ἀβεβαιότητος, λόγω τοῦ ὅτι δέν ὑπάρχει τό κατάλληλον, ψυχολογικόν, εὐνοϊκόν κλίμα δι' ἐπενδύσεις, καί εἶναι ἀναγκασμένη ἐκ τῶν πραγμάτων ἡ Κυβέρνησις νά λάβη ἐνεργότερον μέρος εἰς τήν οἰκονομίαν τοῦ τόπου.

Ὁ τρίτος λόγος εἶναι ὅτι ὑπάρχει μιά τάσις τοῦ Λαοῦ, ὁ ὁποῖος χρειάζεται τήν ἀπόλυτον συμπαράστασιν – βοήθειαν τοῦ Κράτους, ἂν πρόκειται νά τούς βοηθήσῃ τό κράτος νά ἀναπτυχθῶν καί ν' αὐξήσουν τό βιοτικόν ἐπίπεδον καί τοῦτο λόγω τῆς φύσεως. Ἐννοῶ τούς γεωργούς, τούς ἀγρότες καί ἐπειδή εἶναι μικροί θέλουν δάνεια, δέν ἔχουν τόν τρόπον διαθεσεως τόσον εἰς τήν ντόπια ἀγορά ὅσον καί εἰς τό ἐξωτερικόν τῶν προϊόντων των, ἐπομένως χρειάζεται ὁ Κυβερνητικός παρεμβατισμός.

Αὐτόν τόν ρόλον τόν ἔχει ἀναλάβει σέ μέγαν βαθμόν ὁ Συνεργατισμός εἰς τήν Κύπρον, ὁ ὁποῖος εἶναι κάποια μορφή κρατικοῦ παρεμβατισμοῦ, μέσα σέ φιλελεύθερα θεθαίως πλαίσια.

Δέν θέλω νά δώσω τήν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ Κυβέρνησις εἶναι ἕνας ἀφέντης, ὁ ὁποῖος θέλει νά ἐπέμβῃ εἰς τήν καθημερι-

νήν ζωὴν τοῦ πολίτου, ἀπεναντίας εἶναι ἕνας συνεργάτης μέ τόν Λαόν. Αὐτή θέλει νά εἶναι ἡ ἐπίδωξις τοῦ Κράτους καί ὅταν ἐπεμβαίνει θέλει νά εἶναι ἕνας συνεργάτης καί ἕνας φίλος καί ὄχι ἀπλῶς νά κρατικοποιῇ διά τήν φιλοσοφίαν ἀπλῶς, νά κρατικοποιῇ μίαν ἐπιχείρησιν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει κρατικοποιήσις δέν ὑπῆρξεν εἰς τήν Κύπρον καί δέν εἶναι ἡ πολιτική τῆς Κυβερνήσεως νά κρατικοποιῇ ἐπιχειρήσεις. Ὅσον ἀφορᾶ τό πότε ἡ Κυβέρνησις ἐπεμβαίνει, ὅταν λέω ἐπεμβαίνει, δέν κρατικοποιεῖ ἀλλά ἐπεμβαίνει διά νέες ἐπιχειρήσεις, διά νέες βιομηχανίες.

Πρῶτα εἶναι ἐκεῖ πού ὑπάρχει ἔλλειψις ἐνδιαφέροντος ἀπό τόν ἰδιώτη ἐπενδυτή, λόγω τοῦ ὅτι δέν ἔχει ἢ τά ἀναγκαῖα κεφάλαια ἢ τίς ἀναγκαῖες τεχνολογικές γνώσεις, ἕνας ἄλλος λόγος εἶναι ἐκεῖ ὅπου ἔχουμε μᾶθαι τό πάθημά μας, ὅπου εἶναι ἐκμετάλλευσις τοῦ ἐθνικοῦ πλοῦτου, ὅπου ὑπάρχουν ἐγγῶριες πρώτες ὕλες, τό Κράτος πιστεύει ὅτι τό ἴδιο πρέπει νά τίς ἐκμεταλλεῖται πρὸς ὄφελος τῆς ὀλότητος καί πάλι σ' αὐτές τίς περιπτώσεις, ὅπου ἔχει ἐπέμβῃ τό Κράτος εἶναι σέ συνεργασία μετά τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως. Δηλ. δημιουργεῖ μιά δημόσια Ἐταιρεία εἰς τήν ὁποίαν παρακάθηνται ὠρισμένοι Κρατικοὶ λειτουργοί καί ἔχει τήν πλειοψηφίαν, τό 51% καί τό ὑπόλοιπον 49% ἔχει πωληθεῖ εἰς τόν κόσμον, εἰς τούς κατοίκους τῆς νήσου καί αὐτοὶ ἐκλέγουν τά ὑπόλοιπα μέλη τοῦ Δ.Σ. Καί πάλι λοιπόν ἡ Κυβέρνησις εἶπαμε ὅτι εἶναι συνεργάτης καί ὄχι ἀπόλυτος ἀφέντης.

Ἐπίσης ἡ Κυβέρνησις ἐπεμβαίνει σέ περιπτώσεις ὅπου ἡ ἐπέμβασις τῆς θά ἔχη πλατεῖες ἐπιπτώσεις, δηλ. ἀφορᾶ τόν κόσμον σχεδόν στήν ὀλότητά του καί ἀναφέρω τό παράδειγμα τοῦ Διύλιστηρίου πετρελαίου. Ἐπειδή ἐκεῖ τά καύσιμα εἶναι μιά ὕλη πού χρησιμοποιεῖ ἡ μάζα τοῦ λαοῦ, ἡ Κυβέρνησις ἐθεώρησε πρὸς τό συμφέρον τοῦ λαοῦ νά ἐπέμβῃ, νά εἶναι μέτοχος εἰς τό Διύλιστήριον γιά νά ἐξασκεῖ ἀποτελεσματικόν ἔλεγχον ἐπάνω στίς τιμές κυρίως, διότι οἱ Συνέταιροι τοῦ Διύλιστηρίου εἶναι ξένες Ἐταιρίες, λόγω τοῦ ὅτι τόν καιρόν πού ἰδρύθηκε τό Διύλιστήριον ἦταν οἱ κύριοι προμηθευτές τοῦ ἀργοῦ πετρελαίου, δέν ἀνήκαν τότε εἰς τούς Ἄραβες οἱ πετρελαιοπηγές καί κατά δεύτερον λόγον εἶχαν τεχνολογίαν, δέν μπορούσαμε ἐμεῖς μόνοι μας νά κάνωμε Διύλιστήριον.

Γι' αὐτό ἡ Κυβέρνησις ἐθεώρησε σκόπιμον νά εἶναι μέτοχος. Ἐχει τά 50% τῶν ψήφων, παρ' ὅλον ὅτι ἡ ἴδια ἔχει τό 35% τῶν μετοχῶν καί τά 15% μιά ἄλλη καθαρῶς Κυπριακή Ἐταιρεία. Δηλ. τό 50% τῶν μετοχῶν ἀνήκουν στήν Κυβέρνηση καί Κυπρίου καί τά ἄλλα 50% σέ ξένους.

Ἐκεῖ ἔπρεπε νά εἶναι μέτοχος ἡ Κυβέρνησις καί νά ἐλέγχει τίς τιμές σ' ἕνα βασικόν προϊόν καθημερινῆς καταναλώσεως τοῦ κοινοῦ.

Ὅσον ἀφορᾶ τίς βιομηχανίες ἡ Κυβέρνησις διορίζει κρατικούς λειτουργοὺς εἰς ἀναλογίαν τῶν μετοχῶν πού ἔχει εἰς τήν ἐπιχείρησιν. Ὅσον ἀφορᾶ τούς ἡμικρατικούς Ὄργανισμούς, δηλ. τήν ἀρχήν Ἠλεκτρικοῦ καί τίς Τηλεπικοινωνίες, αὐτά τά δύο βασικά, ἐκεῖ ὑπάρχουν Συμβούλια τά ὁποῖα διορίζονται ἀπό τήν Κυβέρνησιν ἀλλά δέν εἶναι Κυβερνητικοὶ ὑπάλληλοι. Εἶναι ἰδιῶτες οἱ ὁποῖοι διορίζονται ἀριστίνδην ἢ λόγω τῶν ἐδικῶν γνώσεων πού ἔχουν σχετικά μέ τήν ἐπιχείρησιν.

Ἐρώτησις:

κ. Σπ. Φυλακτῆς: Ὁχι, ἀλλά τόν ρόλον πού παίζουν εἶναι ὑπό τήν ἐννοίαν παρεσεως ἢ καθοδηγήσεως. Τόσον ὁ Δήμαρχος τῆς Πόλεως, ὅσον καί ὁ ἑπαρχος, ὁ ὁποῖος εἶναι Κρατικός ὑπάλληλος, ὅπου ὑπάρχει ἔλλειψις νεροῦ ἢ ἠλεκτροδότησεως, δηλ. δέν ὑπάρχουν τηλέφωνα, τότε ἐπεμβαίνει καί προσπαθεῖ νά διορθώσῃ μίαν κατάστασιν καί ὑπάρχει μίαν συνεργασία μεταξύ τοπικῶν ἀρχῶν καί τοῦ κεντρικοῦ φορέως τοῦ Ὄργανισμοῦ καί ὁ ἴδιος ὁ Ὄργανισμός, ὅπως καί στήν Ἑλλάδα, φαντάζομαι, ἡ ἀρχὴ ἠλεκτρισμοῦ ἔχει καί τοπικές διοικήσεις, οἱ ὁποῖες συνεργάζονται μέ τίς τοπικές ἀρχές.

Πάντως μὴν ξεχνάτε ὅτι εἶναι ἀνεξάρτητα πρόσωπα ἀπὸ τὸν Κοινοτικό τομέα καὶ ἐπομένως διοικοῦνται ἀνεπηρέαστα αὐτὰ τὰ Συμβούλια.

κ. Πρόεδρος: Τὸν λόγο ἔχει ὁ Συνάδελφος Σωτ. Μπακόλας.

κ. Σωτ. Μπακόλας: Ἄν συγκράτησα καλά ὁ κ. Συμεὼν εἶπεν ὅτι τὸ Γενικό Κρατικό Χημεῖο στὴν Κύπρο ἀσχολεῖται μὲ 10 περίπου ἀρμοδιότητες, ἀναλύσεις τροφίμων, ἐγκληματολογικό, φαρμάκων κλπ. κλπ. καὶ μάλιστα, ὅπως ἄκουσα, λειτουργεῖ καλά. Διερωτώμαι ὁμως μὲ 10 Χημικούς πῶς πραγματοποιοῦνται αὐτὰ τὰ πράγματα; Διότι 10 ἔχετε τώρα καὶ 3 πρόκειται νὰ προσλάβετε ἂν κατάλαβα καλά. Αὕτη εἶναι ἡ πρώτη ἐρώτησις.

Ἡ δεύτερη ἐρώτησις πού θά ἤθελα νὰ κάνω εἶναι ἡ ἐξῆς: Γίνονται ἐξαγωγές καὶ θά ἤθελα νὰ μάθω ἂν γιὰ τὰ εἶδη ἐπαρκείας διὰ τὰ ὅποια ἐπιτρέπεται ἡ Κυπριακὴ Κυβέρνηση νὰ ἐξαγῶνται, παρέχονται διευκολύνσεις στοὺς ἐξαγωγεῖς εἴτε ὑπὸ μορφήν συνεργατικῆν εἶναι οἱ βιομηχανίες, εἴτε ὑπὸ μορφήν ἰδιωτῶν. Δηλ. Ὄταν λέω διευκολύνσεις, ἡ γραφειοκρατία, ἡ διαδικασία γιὰ τίς ἐξαγωγές ἂν εἶναι ἀπλή ἢ ἂν εἶναι πολὺπλοκὴ καὶ ἐπίσης, ἂν ἐπιστρέφονται δασμοί, γνωστοῦ ὄντος ὅτι εἰσάγονται πολλὰ προϊόντα ἀπ' ἔξω, δασμολογοῦνται καὶ μεταποιοῦνται ἐν συνεχείᾳ στὴν Κύπρο, γιὰ νὰ ἐπανεξαχθοῦν. Ἐάν ἐπιστρέφονται δασμοὶ καὶ μὲ ποία διαδικασία.

Σὰς εὐχαριστῶ.

κ. Πεν. Συμεὼν: Ὑπάρχουν ἀρκετὰ ἐργαστήρια μὲ ἀρκετὲς ἀρμοδιότητες ξεχωριστὲς τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἀλλὰ ὅλα τὰ ἐργαστήρια, δὲν ἐργάζονται καθημερινά, σάν τὸ ἐγκληματολογικόν. Μπορεῖ νὰ μὴν ἔχη ὑπόθεσιν γιὰ νὰ ἐργασθῆ μίαν ἡμέραν ἢ καὶ ἐβδομάδα, τότε τὸ προσωπικὸ τοῦ ἐγκληματολογικοῦ μπαίνει μέσα στὰ ἄλλα ἐργαστήρια, εἶναι κινητὸν τὸ προσωπικόν. Εἶναι πράγματι λίγο τὸ προσωπικὸ καὶ τὸ τεχνικὸ καὶ τὸ ἐπιστημονικὸ καὶ πάντα ζητοῦμε ἀπὸ τὴν Κυβέρνηση νὰ ἐγκρίνη πάρα πάνω θέσεις, ἀλλὰ τὰ οικονομικὰ της μέσα εἶναι περιορισμένα καὶ μὰς δίδει πάν-

τοτε πολὺ λιγώτερα ἀπ' ὅσα ζητοῦμε.

κ. Σπ. Φυλακτῆς: Ὅσον ἀφορᾷ τὴν διαδικασία γιὰ τίς ἐξαγωγές εἶναι πολὺ ἀπλοποιημένη πρῶτα θάσει τοῦ Συντάγματος ὁ πολίτης εἶναι κατοχυρωμένος, ὑπὸ ὅτι οἷοντε μπορεῖ νὰ ἐξασκήσει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἐμποροῦ, δὲν χρειάζεται ἄδεια. Τὸ ἄλλο εἶναι ὅτι ἐκτός ἀπὸ περιπτώσεις πού θάσει Νόμου μπορεῖ νὰ δικαιολογηθῆ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐξαγωγῆς γιὰ ντόπια κατανάλωσι, οὕτως ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπαρκὴς προμήθεια καταναλωτικῶν ἀγαθῶν στὴν ντόπια ἀγορά, δὲν ὑπάρχει κανένας περιορισμός, ὁ μόνος περιορισμός εἶναι ἀπλῶς μία τυπικὴ φόρμα καὶ αὕτη εἶναι γιὰ νὰ ἐλέγχεται ἀπὸ τὴν Κεντρικὴν Τράπεζαν ὅτι τὸ συνάλλαγμα ἐπιστρέφεται εἰς τὸν τόπον. Δηλαδή πρέπει νὰ δηλώσει ὅτι ἐξάγω τόσο ἐμπόρευμα τόσης ἀξίας, ὥστε ἡ Κεντρικὴ Τράπεζα νὰ μπορῆ νὰ ἐλέγξει ὅτι αὐτὸ τὸ συνάλλαγμα πραγματικὰ ἦλθε εἰς τὴν Κύπρον. Δὲν ὑπάρχει κανένας περιορισμός.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἂν ἐπιστρέφεται ὁ δασμός ἐπάνω στὶς πρῶτες ὕλες οἱ ὁποῖες εἶναι εἰσαγόμενες καὶ πληρώνεται εἰσαγωγικὸς δασμός, ἡ ἀπάντησις εἶναι μάλιστα, πλὴν ἂν εἶναι τόσο μικρὸς ὁ δασμός καὶ δημιουργεῖ μεγάλην γραφειοκρατίαν καὶ δὲν ἀξίζει τὸν κόπον, τότε δὲν ἐπιστρέφεται. Ὑπάρχει ἓνα πρόβλημα, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσω, ὅτι ἡ διαδικασία παίρνει κάποιον χρόνον καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ παράπονον τῶν βιομηχανῶν, συνήθως παίρνουν τὸν δασμὸ πίσω μετὰ παρέλευσιν περίπου 6 μηνῶν.

Ἄλλὰ ἓνας θεσμός ὁ ὁποῖος θά εἰσαχθῆ πολὺ σύντομα εἰς τὴν Κύπρον εἶναι ὅτι θά δημιουργησῶμεν περισσότερες βιομηχανικὲς ζῶνες στὶς ὁποῖες θά ἰδρῶνται βιομηχανίες καὶ θά μποροῦν νὰ φέρνουν ἀδασμολόγητα τίς πρῶτες ὕλες καὶ νὰ τίς ἐπανεξάγουν. Ἀλλὰ οἱ περιπτώσεις πού πηγάζει τὸ πρόβλημα ἐπιστροφῆς τοῦ εἰσαγωγικοῦ δασμοῦ, ὅταν ἐξαγῶνται τὰ τελειωμένα προϊόντα, εἶναι πολὺ περιορισμένες, διὰ τὸν λόγον ὅτι γιὰ πλείστες βιομηχανίες τὰ προϊόντα θάσει ἐιδικῆς νομοθεσίας, ὅταν εἶναι γιὰ βιομηχανοποίησιν εἰσάγονται ἀδασμολόγητα, ἀπαλλάσσονται τοῦ εἰσαγωγικοῦ δασμοῦ.

ΤΡΙΤΗ 18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Ή Βιομηχανία «Οίνου και Άμπέλου» στην Κύπρο.

του Π. Ψαρρά

Εισαγωγή

Μέ την όμιλία αυτή που ετοιμάστηκε σέ ανταπόκριση τής συνδύασμένης προσπάθειας τής Ένώσεως Έλλήνων Χημικών και τής Παγκυπρίου Ένώσεως Έπιστημόνων Χημικών γιά παρουσίαση τής Βιομηχανικής Άναπτύξεως τής Κύπρου, επιδιώκεται όπως καλυφθούν οι βασικότερες πτυχές πού συνθέτουν τήν εικόνα τής Κυπριακής οίναμπελουργικής Βιομηχανίας, και τό «όξύ» άμπελουργικό πρόβλημα τής Κύπρου ως σήμερα τούτο παρουσιάζεται, υπό τόν ευρύτερο τίτλο Βιομηχανία «Οίνου και Άμπέλου». Ή καλλιέργεια τής «άμπέλου» και ή παραγωγή κρασιού στην Κύπρο χάνονται μέσα στα βάθη τής Ιστορίας, έχουν δέ έπηρέασει και οι δυό τόσο σημαντικά τήν ανέλιξη τής νήσου, πού δέν είναι νοητό νά πραγματεύεται κανείς τή μιά ανεξάρτητα από τήν άλλη.

1. ΙΣΤΟΡΙΑ

Στήν Κύπρο τό κρασί και ή ιστορία συμβάδιζαν από τήν εποχή πού έμφανίστηκε πολιτισμένη ζωή στόν τόπο. Ή ζωή και ή τύχη του Κυπριακού λαού και τό κρασί ήταν παράγοντες τόσο στενά συνδεδεμένοι, πού οποιαδήποτε διαφοροποίηση του ενός - άνοδος ή όπισθοδρόμηση - έπηρέαζε αυτόματα και τόν άλλο. Από πλευράς ιστορικής σπουδαιότητας διακρίνονται τέσσερις χρονικές περίοδοι, ως ακολούθως:

α) Προμυσαίωτική Περίοδος

Άπό τούς αρχαίους χρόνους σημαντικό στοιχείο του Κυπριακού πολιτισμού υπήρξε τό κρασί και τό άμπέλι. Ή Κύπρος ήταν γνωστή γιά τά πλούτη της - τό χαλκό, τήν ξυλεία και τά φημισμένα κρασιά της - από τις αρχές τής δευτέρας χιλιετηρίδας π.Χ. και γιά τούτο υπήρξε πάντα ό στόχος τών διαφόρων επιδρομών και εισβολών. Ή πρώτη δέ ζωντανή μαρτυρία πού σχετίζεται μέ τό Κυπριακό κρασί υπήρξε ή πρό μερικών έτών άνεύρεση στή Σαλαμίνα τής Κύπρου άμφορέα του 9ου π.Χ. αιώνα, ό όποιος επί 3 χιλιάδες χρόνια εύρίσκετο σκεπασμένος στόν «Δρόμον» πός τούς Τάφους τών Βασιλέων, και μέσα στόν όποιον άνευρέθησαν κρυσταλλικά κατάλοιπα του κρασιού πού άσφαλώς ό άμφορέας περιείχε.

Γνωρίζοντας δέ τόν μεγαλειώδη ρόλο πού ή θρησκεία διεδραμάτιζε στή ζωή τών Έλλήνων τόσο στην Άρχαία όσο και Κλασσική εποχή, καθώς και τήν σπουδαιότητα του κρασιού στην καθημερινή τους ζωή, είναι εύκολο νά άντιληφθώ κανείς τήν άπαραίτητη συνύπαρξη κρασιού και ιεροτελεστιών ή άλλων θρησκευτικών τελετών ως ή προαναφερθείσα - ή τοποθέτηση δηλαδή πολύτιμων άντικειμένων, του άμφορέα μέ κρασί μή εξαίρουμένου, πλησίον τών νεκρών κατά τήν ταφή τους.

Έξ άλλου από τόν 7ο π.Χ. αιώνα, όταν οι θρησκευτικές παραδόσεις στην Κύπρο ήταν οι ίδιες όπως και σ' όλη τήν Ελλάδα και τά νησιά του Αιγαίου, οι ιεροτελεστιές και τά μυστήρια τά τελούμενα στο ναό τής Άφροδίτης στην Πάφο - θυσίες και άφιερώματα «Οίνων» στο Βωμό τής Άφροδίτης - έθεωρούντο ισοδύναμα πός τά μυστήρια τής Έλευσίνας, τής Έφέσου και τών Δελφών.

Άλλη απόδειξη τής σπουδαιότητας του κρασιού στή ζωή τών Άρχαίων Κυπρίων υπήρξε ή άνεύρεση κατά τις άνασκαφές τών Άνακτόρων του Βουνίου στή βορειοδυτική άκτή τής Κύπρου, δύο τεραστίων δωματίων - κελλαριών - τά όποια έχρησίμευαν γιά άποθήκευση κρασιού σέ πιθάκια (πίθοι) - 8ος π.Χ. αιώνας. Δείγματα παρομοίων πιθαριών εύρίσκονται στο Κυπριακό Μουσείο. Λέγεται ότι στην Κύπρο παρόμοιοι «Πίθοι» κατασκευάζοντο από τις αρχές τής 1ης χιλιετηρίδας π.Χ., ή μέθοδος δέ ή όποια έχρησιμοποιείτο γιά τήν τοποθέτησή τους μέσα στο έδαφος μαρτυρεί οινοτεχνικές γνώσεις.

Άλλα πολύτιμα εύρήματα νεώτερης εποχής (4ου και 5ου αιώνα) πού άνευρέθησαν σέ διάφορους αρχαιολογικούς τόπους υπήρξαν κύπελλα, ποτήρια εξαίρετης άξίας, τά όποια εισήγοντο από τήν Ελλάδα και έχρησιμοποιούντο από τούς Άρχοντες ή τούς Βασιλικούς Οίκους τής Κύπρου. Πάνω σ' ένα τέτοιο Κύπελλο - Κύλικα - άναγράφεται επιγραμματικά ή φράση «ΧΑΙΡΕ ΚΑΙ ΠΙΕΙ ΕΥ» ή όποια σήμερα άποτελεί βασικό στοιχείο του έμβλήματος τής μεγάλης Οίνοβιομηχανίας ΚΕΟ.

Άπό πλευράς καλλιέργειας τής άμπέλου στην Κύπρο, οι ιστορικές περιγραφές είναι έξ ίσου ρομαντικές όσο και γιά τό Κυπριακό κρασί. Ο ιστορικός Γάιος Πλίνιος, συγγραφέας τής φημισμένης «HISTORIA NATURALIS», γράφει κατά τό έτος 79 μ.Χ. «Και σήμερον άκόμη άνεβαίνει κανείς εις τήν κορυφήν του ναού τής Άρτέμιδος εις τήν Έφεσον μέ κλίμακα κατασκευασμένη από κλάδους ενός μόνου φυτού άμπέλου, από τήν Κύπρον». Και δεδομένου ότι ό Ναός έκτίσθη 600 χρόνια ένωρίτερα είναι φανερό ότι κατά τόν 6ον π.Χ. αιώνα ή Κυπριακή άμπελος έχαιρε διακριτικής φήμης. Έξ άλλου είναι γνωστό ότι ό Ναός τής Άρτέμιδος έγινε γνωστός ως ένα από τά 7 θαύματα του Κόσμου άκριβώς λόγω τής εξαίρετικής ποιότητας τών υλικών τά όποια έχρησιμοποιήθηκαν γιά τήν κατασκευή του.

Ή φήμη τών κρασιών τής Έλληνιστικής περιόδου τής Κύπρου έσυνεχίσθη και κατά τήν Ρωμαϊκή εποχή, λέγεται δέ ότι ό Άντώνιος κατέλαβε τήν Κύπρο και τήν έδώρησε στην Κλεοπάτρα γιά τή φήμη τών κρασιών της. Άπό τόν 1ον μ.Χ. αιώνα ή Κύπρος γιά όλόκληρη χιλιετηρίδα έμαστίζετο από σεισμούς, άνομβρίες, καταστροφές και έπιζομένες Σαρακηνών και άλλων πειρωτών. μέχρι τό έτος 965

μ.Χ. που κατελήφθη από το Βυζαντινό Αυτοκράτορα Νικηφόρο Β' Φωκά και για 2 αιώνες ε γνώρισε ήσυχία και σχετική εύημερία. Τό έτος 1191 ή Κύπρος κατεκτήθη από τόν Ριχάρδον, Βασιλέα τής Άγγλίας, όποτε αρχίζει και ή νέα σελίδα τής Κυπριακής ιστορίας (Μεσαιωνική Περίοδος).

β) Μεσαιωνική Περίοδος

Άπό τό έτος 1191 μέχρι τήν κατάληψη τής Κύπρου από τήν Όθωμανική Αυτοκρατορία τό 1571 τά Κυπριακά κρασιά εξέηγοντο όχι μόνο στόν Έλληνικό και Μεσογειακό χώρο αλλά και σ' όλες τές χώρες τής Δύσεως. Ίδιαίτερης φήμης έχαιρε τό γλυκό κρασί «Κουμανδαρία» - όνομασία που έδόθη από τούς Σταυροφόρους - που για τήν εξαιρετική ποιότητά του έθεωρείτο από τούς Άρχοντες τής Δύσεως ως ό «Άπόστολος τών Κρασιών». Η Κουμανδαρία, που και σήμερα κατασκευάζεται άκριβώς όπως και στόν μεσαιώνα και πολύ παλιότερα, τήν έποχή του Όμήρου, που ήταν και γνωστή με τό όνομα «Κυπριακή Νάμα», θεωρείται μοναδικό κρασί σέ παράδοση σ' όλο τόν κόσμο, τό δέ σύστημα που έχρησιμοποιείτο για τήν άποθήκευση του «Μάνα» θεωρείται πρόδρομος του νεώτερου συστήματος «Solera». Άλλά και στόν τομέα τής άμπελοκαλλιέργειας και τών κανονισμών που διέπουν τήν «Όνομασία Προελεύσεως» ή Κύπρος κατέχει πρωτεύοντα ρόλο και τήν έποχή εκείνη.

Συγγραφείς περιοδεύοντες τήν Κύπρο κατά τήν έποχή εκείνη περιγράφουν λεπτομερώς τές άμπελουργικές περιοχές από τές όποιες και μόνο παρήγετο ή φημισμένη Κουμανδαρία. Και είναι από τές περιοχές αυτές που ό Κόμης Thibaut IV κατά τή διέλευσή του από τήν Κύπρο κατά τόν 15ον αιώνα μετέφερε στή Γαλλία μοσχεύματα Κυπριακής άμπέλου και από τά όποια - λέγεται - άργότερα προήλθε ό φημισμένος «Καμπανίτης Οίνος».

Άλλά, όπως πάντα παρατηρείται στήν ιστορική πορεία τής Κύπρου, ή φήμη τών έκλεκτών κρασιών τής και τά πλουτή τά όποια ληστικά απέκόμιζαν οι κατά καιρούς δυνάστες του τόπου ύπήρξαν ή άφορμή νέας εισβολής και νέας επιδρομής. Και έτσι ή Κύπρος άποκτά νέους δυνάστες χειρότερους από τούς προηγούμενους, όποτε αρχίζει και ή περίοδος τής παρακμής - ή περίοδος τής Όθωμανικής Κατοχής.

γ) Όθωμανική Κατοχή

Τό τέλος τής δυναστείας τών Λουζιανών άποτελεί τήν αρχή τής κατιούσας και τό τέλος τής εύημερίας του Μεσαιώνα. Οι Ένετοί, οι όποιοι έσυνέχισαν τήν έκμετάλλευση τής Κύπρου μέχρι τής καταλήψεώς της από τούς Τούρκους, ύπήρξαν έξ ίσου θάρβαροι όσον και οι διάδοχοί τους. Συναμα άνομβρίες, επιδρομές ακρίδων, πλημμύρες και σεισμοί ύπήρξαν ή άπαρχή τής παρακμής, ή δέ εισβολή τών Τούρκων τό 1571 συνέβαλε στήν ολοκλήρωση τής οικονομικής καταστροφής του νησιού.

Μετά τήν κατάληψη τής Κύπρου, τά κρασιά άρχισαν νά χάνουν τή φήμη τους και ενώ κατά τήν περίοδο 1530-1540 εξέηγοντο από τούς Ένετούς περί τά 200.000 βαρέλια (Κουζαί) έτησίως, μετά τήν Τουρκικήν Κατοχήν και μέχρι τές άρχές του 18ου αιώνα καμιά άναφορά δέν γίνεται για εξαγωγή Κυπριακού Κρασιού. Παρ' όλες όμως τές τλαιπωρίες τών Κυπρίων και τήν βαρεία φορολογία που οι Κατακτητές έπέβαλλαν όχι μόνο στό έμπόριο τών κρασιών αλλά και στήν καλλιέργεια τής άμπέλου, οι παραδοσιακοί άμπελώνες δέν έγκατελείφθηκαν τελείως, περί τές άρχές δέ του 18ου αιώνα περιηγητές - επισκέπτες τής Κύπρου - αναφέρονται σέ κρασιά κοινά κακής ποιότητας και σέ κρασιά έκλεκτά, όπως ή Κουμανδαρία και «Muscadine Wine», τά όποια παράγονται μόνον σέ ώρισμένο μέρος τής Κύπρου. Καθώς

όμως έλέχθη, ή φορολογία που έπεβάλλετο εις τούς άμπελουργούς που ύπολογίζετο σέ 20% τής αξίας τών σταφυλών τους και επί πλέον 18% στό κρασί ως φόρος καταναλώσεως ύπήρξε σοβαρός άνασταλτικός παράγων.

Η δέ παρακμή τής παραγωγής κρασιού έσυνεχίσθη - ή κατάσταση έπεδεινώθη με τές σφαγές του 1821 - μέχρι τό τέλος τής δυναστείας τών Τούρκων. Κατά παράδοξον τρόπο τήν άποχώρηση τούτων από τήν Κύπρο τήν χαρακτηρίζει μία άπότομη άνάπτυξη του οίνεμπορίου, ιδίως προς τήν Γαλλία και τές άλλες Ευρωπαϊκές Χώρες. Η δεκαετία 1879-1889 ύπήρξε περίοδος εύημερίας για τήν Κύπρο και περίοδος ταχείας άναπτύξεως τής άμπελοκαλλιέργειας και παραγωγής κρασιού. Η Γαλλία και άλλες Δυτικές Χώρες καταστράφηκαν από τήν επιδημική φυλλοξήρα και ή Κύπρος ως μία τών κυριωτέρων οίνοπαραγωγών χωρών έκμεταλλεύθη πλήρως τήν δοθείσα εύκαιρία. Και με αυτόν τόν τρόπο ενώ οι εκτάσεις τών άμπελώνων κατά τό 1882 δέν υπερέβαιναν τές 33.000 σκάλες, τό 1891 αύξήθηκαν σέ 60.000. Κατά τήν ίδια περίοδο ό αριθμός τών κυρίως άμπελουργών από 3.000 αύξήθηκε σέ 10.337. Πλήν όμως οι τόσο ευεργετικές για τήν Κύπρο έπιπτώσεις από τήν φυλλοξήρα δέν έκράτησαν για πολύ και προς τό τέλος του 19ου αιώνα και τές άρχές του 20ου αιώνα αρχίζει νά δημιουργείται τό γνωστό μέχρι τών ήμερών μας «όξύ άμπελουργικό πρόβλημα».

δ) 20ός Αιώνας

Παρ' όλον ότι ή κρίση αύτή συνεχίζεται μέχρι σήμερα, τά αίτια που τήν προκάλεσαν και οι πιθανότερες έξευρέσεως μέσων θεραπείας τους έμελετήθηκαν άμέσως μόλις ή κρίση ένεφανίσθη.

Τό έτος 1909 καθιδρύεται Κυβερνητική Έπιτροπή προς μελέτη του προβλήματος και ύποβολή εισηγήσεων. Ό έκραγείς όμως εύθύς άμέσως Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και ή άπώλεια ταυτόχρονα τής μεγάλης Αίγυπτιακής άγοράς έπεδεινώσαν τήν όλη κατάσταση. Οι πρώτες δέ σοβαρές προσπάθειες με βάση τήν επιστημονική έργασία και έρευνα άρχισαν μόνο κατά τό τέλος τής δεκαετίας 1920-1930.

Τό 1927 τίθενται τά θεμέλια τής πρώτης συγχρονισμένης Οίνοβιομηχανίας τής Κυπριακής Έταιρείας Οίνων και Οίνοπνευμάτων Λτδ - σήμερα γνωστής ως ΚΕΟ ΛΤΔ.

Τό 1929 ιδρύεται από τήν Κυβέρνηση άμπελουργικός σταθμός στό Σαϊττά όπου άρχισαν πειραματικές έρευνες για νέες ποικιλίες έπιτραπεζίων και οίνοποιησίων σταφυλών εκ του έξωτερικού. Οι έπιτραπεζίες ποικιλίες Σουλτανίνης, Μαλάγας και Ροζακή ύπήρξαν εξαιρετική έπιτυχεις, ή δέ καλλιέργειά τους έπεξετάθη μεταπολεμικά με εξαιρετική έπιτυχία, κατά δέ τήν τελευταία δεκαετία δεκάδες χιλιάδων τόνων τέτοιων έπιτραπεζίων σταφυλών εξαγονται σέ πολύ άμειπτικές τιμές.

Παράλληλα ή ΚΕΟ από τό έτος 1930 έγκαινίασε τήν εξαγωγή Κυπριακού Σιέρρου προς τό Ήνωμένο Βασίλειο ή όποια έσυνεχίσθη με αύξανόμενο ρυθμό μέχρι τήν έναρξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Σήμερα δέ οι εξαγωγές Κυπριακού Σιέρρου προς τήν Άγγλική Άγορά άποτελούν κατά μέσο έτήσιο όρο τό 70% τών συνολικών εξαγωγών κρασιών. Γι' αυτό ή ύπό τής ΚΕΟ σύλληψη και κατασκευή του Κυπριακού Σιέρρου άποτελεί τήν θετικότερη συμβολή στή Βιομηχανία και τό Έμπόριο τών Κυπριακών κρασιών όχι μόνο του σημερινού αιώνα αλλά και τής όλης Νεώτερης Ιστορίας τής Κύπρου, συνέβαλε δέ ούσιαστικά στήν άνάκτηση τής άπολεσθείσης φήμης τών κρασιών τής Κύπρου.

Τό 1939 ιδρύεται νέα οίνοποιητική Έταιρεία εις τό χωριό «Καλοχωριό» διά παραγωγή Κουμανδαρίας, μεταπολεμικά δέ ό αριθμός τών Οίνοποιείων αύξάνεται σέ 15, σημαντικότερα τών όποιών εκτός τής ΚΕΟ ήταν ό ΣΟΔΑΠ, επί συνεργατικής βάσεως, ή ΕΤΚΟ (ιδιωτική) ΛΟΕΛ, ΕΟΛ και άλλα.

ς
ν
ά
ο
ς
ς

ή
α-
ή
-
ια
ύ-
ρο
ης
το
ο-

ου
ό-
ία
ύς
,σ'
κά
λα-
(α-

οί
για
ας
τό
ήν
λί-
άμ-
κτί-
δον
ης.
ινε
3ός
ρη-

Κύ-
δέ
πήν

ρίδα
έπι-
965

Δυστυχώς όμως το διεθνές εμπόριο των κρασιών διέρχεται σοβαρή κρίση, ή δέ κατάσταση στην Κύπρο επιδεινώνεται ιδίως ένεκα της σημαντικής επεκτάσεως των άμπελοφυτειών. Άλλά για την μεταπολεμική περίοδο θά πραγματοποιήσουμε στο θέμα της έμπορείας των οινικών προϊόντων.

2. ΟΙΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΟΙΝΟΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η Βιομηχανία κρασιού στην Κύπρο, όπως αυτή ανεπτύχθη κατά τα τελευταία 20 χρόνια, προσαρμοσμένη προς τις δεδομένες κλιματολογικές και έδαφολογικές συνθήκες, τις κοινωνικοπολιτικές καταστάσεις του τόπου και τις έμπορικές συνθήκες, μπορεί να λεχθί ότι έχει αξιοποιήσει άν όχι στον βέλτιστον αλλά όπωσοδήποτε σε σημαντικό βαθμό τις προσφερόμενες εύκαιρίες.

Δεδομένου δέ ότι στην τεχνολογία της Οίνοπαραγωγής ύπαισέρχονται πολλοί παράγοντες, ως π.χ. ή πρώτη ύλη, οι βιομηχανικές έγκαταστάσεις, τά διάφορα συστήματα παλαιώσεως κτλ, προς καλύτερη κατανόηση επιβάλλεται αναλυτική περιγραφή των πιό σημαντικών από αυτούς.

I. Πρώτη Ύλη - Ποικιλίες σταφυλών.

Παρ' όλο ότι στην Κύπρο παράγονται πολλοί τύποι κρασιών διαφόρων ποιότητων, οι βασικές ποικιλίες σταφυλών είναι μόνο 4, οι όποιες κατά ποσοστιαία αναλογία έχουν ως έξης:

Έρυθρά Ποικιλία «Μαύρον»	76%
Λευκή Ποικιλία «Ξινιστέρι»	9%
Λευκή Ποικιλία «Σουλτανίνη και Ροζακί»	10%
Λευκή Ποικιλία «Μαλάγα»	3%
Διάφορες Ποικιλίες	2%
	100%

Άπό την ποικιλία «Μαύρο» τό σημαντικότερο ποσοστό παραδίδεται στις Οίνοβιομηχανίες, τό δέ υπόλοιπο (περίπου 30%) μετατρέπεται από τους άμπελοφυτικούς σε σταφίδα και Ζιθανία (Ρακί).

Η ποικιλία «Ξινιστέρι» έκτός από μικρή ποσότητα πού διατίθεται στην επιτόπια αγορά ως επιτραπέζια, ή υπόλοιπη ποσότης παραδίδεται για οίνοποίηση. Τό ίδιο εφαρμόζεται και για την «Μαλάγα», ενώ ή «Σουλτανίνη» και τό «Ροζακί» έξάγονται ως επιτραπέζιες ποικιλίες, μόνο δέ τά όψιμα και τά μη κατάλληλα για έξαγωγή ως φρούτο παραδίδονται στις

Οίνοβιομηχανίες, για οίνοποίηση.

Έπειδή δέ, καθώς αναφέρεται πιό κάτω (Νομοθεσία), ή καλλιέργεια της άμπέλου και ή διακίνηση των σταφυλών, - τρυγητός, μεταφορά κτλ., - ρυθμίζονται και έλέγχονται διά Νόμου από τό Συμβούλιο Άμπελοφυτικών Προϊόντων (ΣΑΠ), ό διαχωρισμός και ή παραλαβή τους κατά τόπον προελεύσεως είναι έφικτή και επιτρέπει την κατασκευή κρασιών του ίδιου πάντα τόπου προελεύσεως και φυσικά σταθερής ποιότητος.

Τό μεγαλύτερο όμως πρόβλημα πού αντιμετώπιζει ή Οίνοβιομηχανία, είναι τό θέμα μεταφοράς εις τά Οίνοποιεία, και της άλλοιώσεως των σταφυλών πριν από την έκθλιψη.

Πρός θεραπεία του σοβαρού τούτου προβλήματος εισήχθη από χρόνια τό σύστημα διανομής και κατανομής σε κάθε κοινότητα, ή δέ ήμερήσια παραλαβή κάθε Οίνοποιείου προγραμματίζεται και οργανώνεται μέ έκδοση προς τις κοινότητες δελτίων - κουπονιών - επί των όποιων αναγράφεται ή ήμερομηνία παραδόσεως και ή ποσότης πού πρέπει να παραδίδεται. Έπιπροσθέτως εφαρμόζεται και άλλο σύστημα παραλαβής «Έκλεκτών Σταφυλών» σε ύψηλότερες τιμές, πού πρέπει να παραδίδονται σε κιβώτια και γενικά να τηρούν ώρισμένα κριτήρια, τά όποια επιτρέπουν την παραγωγή κρασιών άνώτερης ποιότητος.

II. Οίνοποίηση: Παραλαβή σταφυλών - Ζύμωση - Άπόσταξη - Συμπύκνωση

Κυριώτερα χαρακτηριστικά της παραγωγής των οινικών προϊόντων «Πρώτων Ύλών» είναι:

A' Φάση - Άπόληψη του Γλεύκου.

Πρώτο Στάδιο: Άλεσμα των σταφυλών και διαχωρισμός των σταφυλών από τις κάρες.

Δεύτερο Στάδιο: Διαχωρισμός του χυμού από τά στέμφυλα πού έχουν ζυμωθεί ή όχι και

Τρίτο Στάδιο: Σύνθλιψη των στεμφύλων και άπόληψη και τό τελευταίου χυμού.

Φυσικά και στά 3 στάδια χρησιμοποιούνται μόνο αυτόματα μηχανήματα συνεχούς λειτουργίας.

Και επειδή ή παραγωγή προϊόντων ποιότητος έξαρτάται βασικά από τον τρόπο διεξαγωγής της λειτουργίας των 3 αυτών σταδίων και από την επίγνωση των φαινομένων πού λαμβάνουν χώρα κατά την πρώτη αυτή φάση της οίνοποίησης ή θεωρητική Οίνολογία άποτελεί στις προηγμένες Οίνοβιομηχανίες της Κύπρου την πυξίδα πορείας και εφαρμογής της Τεχνολογίας του Κρασιού - της Έφηρμοσμένης Οίνολογίας - ή δέ έπιστημονική άντίληψη και οίνολογική έρευνα έχουν ύποκαταστήσει σε μεγάλο βαθμό την έμπειρική νοοτροπία.

Έιδιαίτερα χαρακτηριστικό στοιχείο της προοίνοποιητικής αυτής φάσεως είναι ή εφαρμογή της όρθης τεχνολογίας ως άποτέλεσμα της έρευνας σε σχέση προς τό ένζυμικό δυναμικό του καρπού της άμπέλου, την εύαισθησία του γλεύκου στην όξειδωση πού έξαρτάται από την περιεκτικότητά του σε ένζυμα όξειδοαναγωγικά και τά σώματα μέ τά όποια τά ένζυμα αυτά άντιδρούν (πολυφαινόλες), την ύδρολυτική επίδραση των πεκτολυτικών ένζύμων όσον άφορά την άπαραίτητη διαύγαση του γλεύκου και γενικά την ένζυμολογία.

Τεχνολογική δέ εφαρμογή της θεωρίας της δράσεως των ένζύμων άποτελεί ό όρθός τρόπος χρησιμοποιήσεως του θειώδους, τό όποιο επιβάλλεται να προστίθεται εύθύς έξ αρχής και όχι στο τέλος της παραλαβής και άπολήψεως του γλεύκου. Η έγκαίρη προσθήκη του θειώδους έκτός της ζυμοχημικής ένέργειάς του έμποδίζει την όξειδωση των πολυφαινόλων στις άνεπιθύμητες κινόνες από τό Όξυγόνο, και άναστέλλει την καταλυτική δράση των όξειδοαναγωγικών ένζύμων.

Οι κινόνες πολυμεριζόμενες παράγουν προϊόντα τά οποία επηρεάζουν δυσμενώς τό χρώμα του τελικού κρασιού. Σχηματίζουν άλδεύδες πού επηρεάζουν τό άρωμα του κρασιού, αντίδρουν μέ τίς άνθοκυάνες, τίς όποιες άποχρωματίζουν, όξειδώνουν τά άναγκαστικά στοιχεία του κρασιού καί ίδιως τό θειώδες όξύ. Γιά τόν λόγο αυτόν έξ άλλου παρετηρήθη ότι όσες φορές τό θειώδες δέν έπροστίθετο έγκαιρα καί πρίν από τήν δημιουργία των κινόνων, ή μετά τήν έναρξη τής ζυμώσεως του γλεύκου προσθήκη άπαιτούσε δεκαπλασίαν ποσότητα γιά τήν ίδια τελικά ποσοστιαία άναλογία στό κρασί, χωρίς φυσικά νά έπενεργή τουτό εύεργετικά.

Η ώς άνω τεχνολογική έφαρμογή τής θεωρίας των ένζυμων σχετίζεται έξ άλλου πρós τήν περιεκτικότητα του χυμού σέ κυτταρικά σωματίδια του έπιδερμίου ή τής κρας των σταφυλών πού περιέχουν τίς πολυφαινόλες καί των ένων τής ψίχας πού περιέχουν τά όξειδοαναγωγικά ένζυμα.

Ο τρόπος άπολήψεως του γλεύκου, ή έπιτρεπομένη πίεση στό πιεστήρια, ή σύνθλιψη των βοστρύχων καί ό περιορισμός τής ψίχας στό πρós ζύμωση γλεύκος, όπως άπεδείχθη, επηρεάζουν σοβαρά τήν ποιότητα του τελικού προϊόντος.

Στήν Κύπρο λόγω των τοπικών κλιματολογικών συνθηκών καί άνάλογα πρós τήν ποικιλία τής Κυπριακής άμπέλου, οι έφαρμοζόμενες μέθοδοι οινοποίησης λευκών κρασιών, ό μηχανικός έξοπλισμός καί ή διάταξη του διαφέρουν των άντιστοιχών σέ άλλες χώρες καί έχουν προσαρμοσθή μέ τόν καλύτερο δυνατό τρόπο πρós τίς τοπικές συνθήκες πρós μείωση στό ελάχιστο δυνατό τής άνεπιθύμητης όξειδώσεως. Η διαύγαση του γλεύκου καί ή ζύμωση καθαρού χυμού άποτελούν φυσικά ιδιαίτερη φροντίδα του Οινολόγου τής Οινοβιομηχανίας. Έκτός δέ τής διά μηχανικών μέσων διαυγάσεως - φυγοκεντρικών μηχανημάτων - έχει τελευταία έφαρμοσθή ή διά φυσικοχημικής μεθόδου έπεξεργασία, διά τής ένισχύσεως δηλαδή των πεκτολυτικών ένζυμων του χυμού, ιδιαίτερα μέ τήν εισαγωγή έξωγενών ένζυμων. Έτσι ένισχύοντας τήν σέ πολυγαλακτουρονάζη περιεκτικότητα του κρασιού μέ προσθήκη άναλόγων ένζυμων ή διάσπαση των πεκτινών γίνεται ταχύτερη ή δέ διαύγαση καθίσταται έφικτή πρίν από τήν ζύμωση.

Β' Φάση - Ζύμωση

Η Ζύμωση άποτελεί έξ ίσου σημαντικό παράγοντα διά παραγωγή προϊόντων ποιότητας.

Έφαρμόζονται δέ γενικά δύο Ζυμοχημικοί τρόποι έργασίας:

α. Ζύμωση διά τής φυσικής ζύμης όπως αυτή περιέχεται εις τό γλεύκος.

β. Ζύμωση διά παστερίσεως του χυμού καί εισαγωγής καλλιεργημένης Ζύμης - έλεγχόμενη Ζύμωση.

Καί στίς δύο όμως περιπτώσεις ή ψύξη των ζυμωμένων ύγρων είναι άπαραίτητη, τά δέ ψυγεία τά όποία χρησιμοποιούνται είναι διάφορων τύπων.

Τά έπιτραπέζια κρασιά ποιότητας παράγονται από τήν έλεγχόμενη ζύμωση πού δημιουργείται μέσα σέ κλειστά μεταλλικά δοχεία (άπό άνοξειδωτο χάλυβα) γνωστά σαν Pressure Tanks μέ διπλά τοιχώματα καί στό όποία τόσο ή πίεση όσο καί ή θερμοκρασία ρυθμίζονται καί έλέγχονται πλήρως.

Φυσικά ή άσκηση πλήρως έλεγχόμενης ζυμώσεως μέ ίδανικές παραμέτρους προϋποθέτει επενδύσεις σημαντικών κεφαλαίων καί γιά τουτό διαφέρει από Βιομηχανία σέ Βιομηχανία.

Γ' Φάση - Κατεργασία ύγρων πού έξυμώθησαν.

- Απόσταξη
 - Συμπύκνωση
 - Κατεργασία κρασιών.
- α) Όλες οι Οινοβιομηχανίες διαθέτουν από ένα τουλάχιστο μηχανήμα Κλασματικής άποστάξεως, συνεχούς λειτουργίας,

μέ τό όποιο άποστάζουν τά κρασιά δευτέρας ποιότητας πού προέρχονται από τό γλεύκος πού διδουν τά συνεχούς λειτουργίας πιεστήρια ύψηλής πίεσεως (πρós άπόληψη όλου του χυμού). Οι άποστακτήρες αυτοί παράγουν οινόπνευμα καθαρό 95°-96°η άπόσταγμα κρασιών 65°—92°G.L.

Έκ παραλλήλου σέ ώρισμένες Βιομηχανίες γίνεται χρήση άποστακτών - άμβύκων - (pot stills) μη συνεχούς λειτουργίας διά τήν άπόσταξη ειδικών κρασιών διά παραγωγή άποσταγματος Brandy πού παλαιώνει σέ δρύινα βαρέλια από 3-5 χρόνια.

β) Συμπύκνωση.

Πρós τόν σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται συμπυκνωτήρες κενού από άνοξειδωτο χάλυθα ώριαίας έξατμίσεως νερού μεταξύ 3 καί 5 τόννων, διά των όποιών τό θειωμένο καί άζύμωτο γλεύκος συμπυκνώνεται 1:3 ή 1:4 καί έξάγεται συνήθως μέ δεξαμενόπλοια ή μεταλλικά δοχεία σέ διάφορες πυκνότητες 33-38 Beaumé.

γ) Κατεργασία Κρασιών.

Βεβαίως τό θέμα αυτό είναι πολύ εύρύ καί δέν είναι δυνατό νά περιγραφή πλήρως. Διαγραμματικά παρουσιάζε τήν πιό κάτω μορφή:

Φιλτράρισμα - Παστερίωση - Ψύξη (ύπέρψυξη) - Παλαίωση.

Στά πρώτα 3 στάδια γίνεται χρήση ύψηθων ύψηθων μηχανημάτων από άνοξειδωτο χάλυθα, κάθε δέ κατεργασία παρακολουθείται ποιοτικά καί άναλυτικά από τό Κεντρικό Χημείο τής Οινοβιομηχανίας· άποβλέπουν δέ καί οι τρεις κατεργασίες στή σταθεροποίηση του κρασιού από όλες τίς πλευρές.

Ιδιαίτερα ή ύπέρψυξη έξασφαλίζει τήν σταθερότητα του κρασιού σέ χαμηλές θερμοκρασίες. Η διαλυτότης των τρυγικών αλάτων καί ή κατακρήμνιση των είναι γνωστό ότι άποτελούν συνάρτηση τής περιεκτικότητας των κρασιών σέ τρυγικά, του PH καί τής θερμοκρασίας μέ τήν ψύξη δέ σέ έπίπεδο πολύ χαμηλά έξασφαλίζεται ή άρμονική ίσορροπία του κρασιού.

Η παλαίωση του κρασιού συνίσταται στήν διατήρησή του κάτω από κατάλληλες συνθήκες πού διαφέρουν άνάλογα μέ τόν τύπο του κρασιού καί τόν προορισμό του.

Τά έπιτραπέζια κρασιά μετά τήν σταθεροποίηση καί όλιγόχρονη παλαίωσή τους μέσα σέ δρύινα θυτία, έμφιαλώνονται καί διατηρούνται πρós παλαίωση μέσα σέ ύπόγειες άποθήκες. Οι πιό άνεπτυγμένες Οινοβιομηχανίες διαθέτουν ίσοθερμικές κάβες γιά άποθήκευση έκατομμυρίων φιαλών.

Τό ειδικό κρασί Σιέρρου χρειάζεται μακρόχρονη παλαίωση μέσα σέ δρύινα βαρέλια - Sherry Butts. Γιά παραγωγή δέ ύψηλης ποιότητας Sherry έφαρμόζεται καί δευτέρα ζύμωση, πλήρως έλεγχόμενη, γνωστή ως ζύμωση flor - άνθηση. Εις τήν περίπτωση αυτή άσκεΐται πλήρης μικροβιολογικός έλεγχος καί τήρηση σταθερών θερμοκρασιών· χρειάζεται δέ συνεχής παρακολούθηση τής έκάστοτε διεξαγομένης έργασίας πρós άποφυγή τόσο τής μόλυνσεως τής ύπό καλλιέργειαν ζύμης, όσο καί τής μόλυνσεως των ύπολοίπων άποθεμάτων διά έκφυλισμένης άνθήσεως πού θά όδηγούσε σέ τελική καταστροφή.

Τέλος ή Κουμανδαρία, πού όπως έλέχθη ήδη παράγεται σέ ώρισμένες περιοχές τής Κύπρου καί είναι τό τυπικό Κυπριακό κρασί, παλαιώνει σέ δρύινα παλαιά βαρέλια κατά τό σύστημα «Μάνα». Δηλαδή από κάθε βαρέλι χρησιμοποιείται κάθε φορά ελάχιστο ποσό πού άναπληρώνεται από Κουμανδαρία νεώτερης «Μάνας».

III. Ποιοτικός Έλεγχος

Άσφαλώς ή πρόοδος καί ή ανάπτυξη κάθε Βιομηχανίας στόν τομέα των κρασιών διαφέρει καί είναι άνάλογη μέ τόν έξοπλισμό της τόσο τόν μηχανικό όσο καί τόν έπιστημονικό. Όπως δέ άνεφέρθη ήδη, ή γνώση των φαινομένων καί των συμβαινόντων εις τά διάφορα στάδια τής οινοποίησης προϋποθέτει τήν ύπαρξη του άπαραίτητου έπιστημονικού

δυναμικού, ειδικευμένων Οινολόγων Χημικών και Γευστολόγων και του κατάλληλου Έργαστηριακού Εξοπλισμού.

Η έρευνα και ο πειραματισμός παρέχουν την ευχέρεια και δυνατότητα όχι μόνο της βελτιώσεως του επιπέδου τόσο της παραγωγικότητας όσο και της παραγωγής γενικά, αλλά και της δημιουργίας νέων τύπων και νέων προϊόντων.

Η πλήρης όμως αξιοποίηση των δυνάμεων έχουν επιτευχθεί και η επιτυχής εμπορική εκμετάλλευση των επιτευγμάτων της Οινοβιομηχανίας δεν επιτυγχάνονται οσάκις ο ποιοτικός έλεγχος δεν είναι τέλειος, ή δε άσκηση του είναι ανεπαρκής.

Ο ποιοτικός έλεγχος επιβάλλεται σε κάθε κατεργασία και σε κάθε διακίνηση του κρασιού. Έπειδή δε το κρασί θεωρείται Ζώσα Ύλη που υπόκειται σε αλλοιώσεις βιολογικές, μικροβιολογικές και φυσικοχημικές, ο συνεχής ποιοτικός έλεγχος του σε τακτικά χρονικά διαστήματα - κάθε πρώτη του μηνός - είναι απαραίτητος.

Ο Ποιοτικός Έλεγχος καλύπτει:

Μικροβιολογική και βιολογική εξέταση

Χημική Ανάλυση, και

Όργανοληπτική και γευστολογική εξέταση.

Και επειδή πρόκειται περί καταναλωτικού αγαθού ή γευστολογία - Τεχνική της γεύσεως και άρωματος - διαδραματίζει σοβαρότατο και πολύ σημαντικό ρόλο εις την Οινοβιομηχανία και την παραγωγή τυποποιημένων κρασιών.

3. ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Η Βιομηχανία κρασιών και η καλλιέργεια της αμπέλου κατόπιν της έγκρίσεως από την Βουλή των Αντιπροσώπων του Βασικού Νόμου του 1965 Άρ. 52 και των μετέπειτα νέων διατάξεων εύρισκεται κάτω από πλήρη έλεγχο. Ο Βασικός δε αυτός Νόμος τιτλοφορείται:

«Ο περί Ρυθμίσεως και Έλέγχου της Βιομηχανίας Άμπελοφυτικών Προϊόντων Νόμος του 1965».

Δυνάμει του Βασικού Νόμου έχουν καθιερυθή 2 σώματα, τό Συμβούλιον Άμπελοφυτικών Προϊόντων και ή Συμβουλευτική Έπιτροπή.

Α. Συμβούλιον Άμπελοφυτικών Προϊόντων.

Αυτό αποτελείται από 5 πρόσωπα εκ των οποίων 2 διορίζονται από τό Ύπουργικό Συμβούλιον τά δε άλλα 3 εκπροσωπούν τά Ύπουργεία Έμπορίου, Γεωργίας και Οικονομικών.

α) Άρμοδιότητες του Συμβουλίου.

Νά ρυθμίζει και ελέγχει την φύτευση και καλλιέργεια της αμπέλου, νά ρυθμίζει, προάγει και αναλαμβάνει την λειτουργία οποιουδήποτε σχεδίου συγκεντρώσεως πλεονασμάτων άμπελοφυτικού προϊόντος,

νά ρυθμίζει και ελέγχει τις τιμές, τον τύπον, την ποιότητα και την όνομασία των κρασιών των προοριζόμενων για εξαγωγή,

κατόπιν έγκρίσεως από τό Ύπουργικό Συμβούλιον νά κηρύσσει οποιουδήποτε άμπελοφυτικό προϊόν ως έλεγχόμενο.

β) Κανονισμοί

Τό Συμβούλιον δύναται, κατόπιν έγκρίσεως του Ύπουργικού Συμβουλίου, νά εκδίδη κανονισμούς όσον άφορά

την ρύθμιση του τρόπου και της διαδικασίας άσκήσεως των άρμοδιοτήτων του,

την ρύθμιση της φυτεύσεως αμπέλων και κατάταξή τους σε κατηγορίες,

την ρύθμιση της εξαγωγής των κρασιών,

την είσοδον σ' όποιοδήποτε ύποστατικό για επιθεώρηση οποιουδήποτε άμπελοφυτικού προϊόντος.

Β. Συμβουλευτική Έπιτροπή.

Σ' αυτή εκπροσωπούνται τόσο οι Άμπελοφυτικοί όσο και οι Οινοβιομηχανοί καθώς και ή Κυβέρνηση διά του Διευθυντού του Συμβουλίου Άμπελοφυτικών Προϊόντων (ΣΑΠ) και του Κυβερνητικού Οινολόγου (ό όποιος παρακάθηται).

Η Έπιτροπή αυτή παρ' όλο ότι επιλαμβάνεται όλων των θεμάτων που άφορούν την λειτουργία του Συμβουλίου (ΣΑΠ), δεν έχει έκτελεστική έξουσία, ό δε ρόλος της είναι καθαρά συμβουλευτικός.

Η Κυπριακή Νομοθεσία κρασιών, προσαρμοσθείσα πλήρως προς την Νομοθεσία της Εύρωπαϊκής Κοινότητας από της συνδέσεως της Κύπρου με αυτή (1973), ρυθμίζει και ελέγχει την επιτρεπόμενη εργασία εις τά Οινοποιεία, ιδιαίτερα δε όσον άφορά τά κρασιά προελεύσεως ρυθμίζει και ελέγχει τόσο την όνομασία προελεύσεως όσον και κάθε θέμα που άφορά την παραγωγή και έμπορεία τους καθώς και την έκδοση πιστοποιητικών που είναι απαραίτητα για την εξαγωγή τους.

4. ΕΜΠΟΡΙΑ ΑΜΠΕΛΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Όπως ήδη ανεφέρθη, κατά την μεταπολεμική περίοδο και διή από του 1950 έχει παρατηρηθεί σοβαρή κρίση στο εμπόριο των κρασιών στην Παγκόσμια Άγορά, ή όποια κρίση υπήρξε για την Κύπρο ιδιαίτερα αισθητή λόγω της απότομης επέκτασεως των άμπελώνων της σε βαθμό μάλιστα που νά θεωρείται ή Κύπρος σήμερα σαν ή χώρα με την μεγαλύτερη κατά κεφαλή παραγωγή κρασιού. Και επειδή ή έπιτοπια άγορά δεν δύναται νά άπορροφήσει παρά μόνον τά 20% της ετήσιας παραγωγής, είναι εύκολο νά άντιληφθή κανείς τό μέγεθος του προβλήματος που άντιμετωπίζει τόσο ή Οινοβιομηχανία όσο και ή Κυπριακή Οικονομία εκ της κρίσεως του Διεθνούς Έμπορίου - έξ ου και τό άκανθώδες και άλυτον άμπελοφυτικό πρόβλημα.

Λόγω δε της ούσιαστικά πλήρους έξαρτήσεως της Κυπριακής Οινοβιομηχανίας από την Διεθνή Άγορά μία άνάλυση αυτής είναι χρήσιμη.

α) Συνθήκες Παγκοσμίου Άγοράς - Παραγωγή, Κατανάλωση.

Η μέση Παγκόσμια παραγωγή κρασιών είναι κατά 20 έως 30 εκατομμύρια εκατόλιτρα μεγαλύτερη της μέσης κατανάλωσης. Οι πίνακες που ακολουθούν είναι αρκετά άποκαλυπτικοί.

Παραγωγή 1964-1968	Μέση Παραγωγή	276,993,000	εκατόλιτρα
Παραγωγή 1969-1973	Μέση Παραγωγή	301,555,000	εκατόλιτρα
Παραγωγή 1974	Μέση Παραγωγή	341,884,000	εκατόλιτρα
Παραγωγή 1975	Μέση Παραγωγή	316,608,000	εκατόλιτρα
Παραγωγή 1976	Μέση Παραγωγή	310,000,000	εκατόλιτρα
Κατανάλ. 1964-1973	Μέση Έτήσια	252,226,000	εκατόλιτρα
Κατανάλ. 1974	Μέση Έτήσια	283,498,000	εκατόλιτρα
Κατανάλ. 1975	Μέση Έτήσια	289,142,000	εκατόλιτρα
Κατανάλ. 1976	Μέση Έτήσια	280,000,000	εκατόλιτρα

Έκτός δε των 4 Εύρωπαϊκών Χωρών με την μεγαλύτερη παραγωγή όπου και ή κατανάλωση είναι σημαντική και διή

ΕΤΗΣΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΤΑΦΥΛΩΝ ΕΙΣ ΚΥΠΡΟΝ

Πίναξ Άρ. 1

Έτος Χιλιάδες τόννοι

1950	83
1951	53
1952	70
1953	95
1954	83
1955	89
1956	94
1957	95
1958	70
1959	131
1960	104
1961	127
1962	121
1963	66
1964	95
1965	132
1966	140
1967	146
1968	172
1969	187
1970	168
1971	193
1972	166
1973	94
1974	140
1975	170
1976	168

Γαλλίας με κατά κεφαλή κατανάλωση	100-104 λίτρων
Ίταλίας με κατά κεφαλή κατανάλωση	104-110 λίτρων
Πορτογαλίας με κατά κεφαλή κατανάλωση	90-100 λίτρων
Ίσπανίας με κατά κεφαλή κατανάλωση	70- 76 λίτρων

οι άλλες βιομηχανικά άνεπτυγμένες χώρες και μάλιστα οι 2 μεγαλύτερες, δηλαδή οι Ήνωμένες Πολιτείες και η Ρωσία, ελάχιστο κρασί καταναλίσκουν. Στις Ήνωμένες Πολιτείες που είναι και η πλουσιώτερη χώρα, η μέση κατανάλωση δέν υπερβαίνει τα 6,3 λίτρα κατά κεφαλή. Θά ήταν δυνατό δε στην χώρα αυτή με πληθυσμόν 210 εκατομμυρίων κατοίκων με κατάλληλη προπαγάνδα και διαφήμιση των άρετων του κρασιού, η μέση κατανάλωση κρασιού νά αυξηθῆ κατά 10 και 20 λίτρα κατά κεφαλή, όποτε η παγκόσμια κατανάλωση θά ίσοφάριζε τήν παραγωγή.

Έκτός όμως τῆς κρίσεως λόγω τῆς διεθνούς υπερπαραγωγῆς κρασιού, ἡ Κύπρος ἀντιμετωπίζει ἄλλο σοβαρότερο πρόβλημα πού πηγάζει ἀπό τήν εἰσδοχή τοῦ Ήνωμένου Βασιλείου στήν Κοινήν Ἀγοράν καί τῆς ἀπωλείας γιά τήν Κύπρο τῆς Κοινοπολιτειακῆς εὐνοϊκῆς μεταχειρίσεως. Ἡ σημασία δέ καί συμβολή τῆς Ἀγορᾶς τοῦ Ήνωμένου Βασιλείου στήν Κυπριακή γενικά ἀγροτική οἰκονομία παρουσιάζεται στό ἀμέσως ἐπόμενο θέμα.

θ) Παραγωγή καί διάθεση τῶν οἰνικῶν καί ἀμπελουργικῶν προϊόντων τῆς Κύπρου.

1. Παραγωγή σταφυλῶν γενικά.

Όπως φαίνεται ἀπό τόν Πίνακα Ἄρ. 1 ἡ παραγωγή σταφυλῶν ἔχει ὑπερδιπλασιασθῆ κατά τήν τελευταία 25ετία, καί ἐάν δέν μεσολαβοῦσε ἡ ἀνομβρία τῆς περιόδου 1972-1973, ἡ παραγωγή σήμερα θά ἀνήρχετο εἰς 200,000 τόννους.

ΕΞΑΓΩΓΑΙ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΟΙΝΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΝΩΠΩΝ ΣΤΑΦΥΛΩΝ ΚΑΙ ΣΤΑΦΙΔΟΣ ΕΙΣ ΑΞΙΑΝ (Κυπριακά Λίραι) Πίναξ άρ. 2

Πρός ὅλας τάς χώρας	1973		1974		1975		1976	
	Κ	Λ	Κ	Λ	Κ	Λ	Κ	Λ
Σταφυλαί	991.883		971.037		2,343.251		2,577.087	
Σταφίδα	103.039		22.327		32.600		305.159	
Κονσερβοποιημένοι σταφυλαί	353.439		274.783		81.057		326.665	
Συμπεπυκνωμένοι γλεῦκος	412.401		34.835		30.061		369.136	
Οἶνοι καί Οἰνοπνευματώδη	4,746.518		5,193.135		4,146.570		6,972.434	
Σύνολον Ἐξαγωγῶν	6,607.280		6,496.117		6,633.539		10,550.481	
Πρός Ἁνωμένον Βασίλειον								
Σταφυλαί	782.487		841.688		1,833.517		2,122.235	
Σταφίδα	17.390		14.365		23.911		63.035	
Κονσερβοποιημένοι σταφυλαί	16.590		22.415		50.229		21.051	
Συμπεπυκνωμένοι γλεῦκος	246.402		34.835		30.065		365.493	
Οἶνοι καί Οἰνοπνευματώδη	3,379.312		4,663.095		2,956.295		3,517.943	
Σύνολον εξαγωγῶν εἰς Ἁν. Βασίλειον	4,442,181		5,576,398		4,894,017		6,089,757	
Ἐξαγωγαί Ἁν. Βασίλειον ἄλλαι χώραι	67.3%		85.8%		73.8%		58.0%	

Λεμεσός, 12/10/77.

Έξαγωγαι Κυπριακών Οίνων και Γλεύκουσ εις Ήνωμένον Βασίλειον
καί άλλασ Χώρασ - εις άξίαν (ΛΚ).

(Έτη 1964-1975)

Πίναξ άρ. 3

Έτος	ΟΙΝΟΙ		ΣΥΜΠΕΠΥΚΝΩΜΕΝΟΝ ΓΛΕΥΚΟΣ			
	Ήνωμένον Βασίλειον	Άλλαι Χώραι	Ήνωμένον Βασίλειον %	Ήνωμένον Βασίλειον	Άλλαι Χώραι	Ήνωμένον Βασίλειον %
	ΛΚ	ΛΚ		ΛΚ	ΛΚ	
1964	559,188	206,456	73.0	97,220	92,972	51.1
1965	642,354	239,754	72.8	122,895	98,510	55.5
1966	723,490	360,532	66.7	207,360	49,008	80.9
1967	877,509	357,885	71.0	219,635	40,682	84.4
1968	1,347,259	532,534	71.7	130,751	126,700	50.8
1969	1,112,267	458,430	70.8	73,823	33,806	68.6
1970	1,368,988	424,970	76.3	129,041	54,866	70.2
1971	1,709,603	583,575	74.6	248,197	102,525	70.8
1972	2,205,021	668,605	76.7	298,544	237,759	55.7
1973	3,334,792	791,929	80.8	246,402	165,999	59.7
1974	4,609,859	454,694	91.0	34,835	-	100.0
1975	2,987,424	798,180	78.9	30,065	1,900	94.1

ΕΞΑΓΩΓΑΙ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΕΙΣ ΑΞΙΑΝ (Κυπριακά Λίραι)
Πίναξ άρ. 4

	1973		1974		1975		1976	
		%		%		%		%
Α) Έξαγωγαι προς άλλασ τάσ χώρασ								
Έσπεριδοειδή	17,994,336	50.99	13,680,791	46.81	5,995,378	24.64	5,838,481	13.05
Πατάται	5,940,614	16.84	5,065,518	17.33	7,725,045	31.75	17,706,750	39.66
Διάφορα	4,741,946	13.44	3,983,930	13.63	3,974,937	16.34	10,653,475	23.71
Οίναμπελουργικά προϊόντα	6,607,280	18.73	6,496,117	22.23	6,635,539	27.27	10,550,481	23.58
Όλικόν	35,284,176	100.00	29,226,356	100.00	24,330,899	100.00	44,749,187	100.00
Β) Συμβολή Άγοράσ Ήν. Βασίλειου εις τήν Άγροτικήν Οικονομία τής Κύπρου								
Έξαγωγαι γεωργικών προϊόντων εις Ήν. Βασίλειον	18,829,713	53.37	17,358,754	59.40	16,149,270	66.37	25,722,000	57.48
Άλλασ χώρασ	16,454,463	46.63	11,867,602	40.60	8,181,629	33.63	19,027,187	42.52
Όλικόν	35,284,176	100.00	29,226,356	100.00	24,330,899	100.00	44,749,187	100.00
Γ) Συνεισφορά τής Β/νίας τής Άμπέλου								
Έξαγωγαι:								
Οίναμπελουργικών Προϊόντων	6,607,280	18.73	6,496,117	22.23	6,635,539	27.27	10,550,481	23.58
Άλλων Γεωργικών Προϊόντων	28,677,896	81.27	22,730,239	77.77	17,695,360	72.73	34,198,706	76.42
Δ) Σπουδαιότησ τής Άγοράσ του Ήν. Βασ. όσον άφορā τά Οινικά προϊόντα								
Έξαγωγαι:								
Οινικών Προϊόντων εις Ήν. Βασίλειον	4,442,181	12.59	5,576,398	19.08	4,894,017	20.11	6,089,757	13.6
Όλων τών γεωργικών προϊόντων προς άλλασ τάσ χώρασ	35,284,176		29,226,356		24,330,899		44,749,187	

Διάθεση σταφυλών:

Γιά Έξαγωγή ως έπιτραπέζιο σταφύλι	8-10%
Γιά τήν εγχώριον αγοράν ως έπιτρ. σταφύλι	5-6%
Γιά παραγωγή Ζιθανίας από τούς άμπελουργούς	10-17%
Γιά παραγωγή σταφίδος (για έξαγωγή)	5-15%
Γιά Οίνοποίηση (Οίνοβιομηχανίες)	60-70%

II. Έξαγωγές Οίνικων Προϊόντων, Σταφίδος και Σταφυλών.

Ο Πίνακας Άρ. 2 δείχνει αναλυτικά τις έξαγωγές των προϊόντων τής άμπέλου σέ άξια (Λίρες Κύπρου) κατά τήν περίοδο 1973-1976, σέ όλες τις χώρες του Έξωτερικού γενικά και εις τό Ήνωμένο Βασίλειο ιδιαίτερα.

Άπό τόν Πίνακα αυτόν φαίνεται ότι τό Ήνωμένο Βασίλειο άπορροφά τά 60-86% των έξαγωγών τής Κύπρου σέ προϊόντα τής άμπέλου γενικά.

III. Έξαγωγές κρασιών και γλεύκος εις Ήνωμένο Βασίλειον και άλλες χώρες.

Άπό τόν Πίνακα Άρ. 3 φαίνεται ότι τό Ήνωμένο Βασίλειον άπορροφά τά 73-91% των έξαγωγών τής Κύπρου σέ κρασιά και τά 50-100% των έξαγωγών σέ συμπυκνωμένο Γλεύκος.

Άπό τού 1974 όλο τό παραγόμενο συμπυκνωμένο Γλεύκος εξάγεται έξ όλοκλήρου σχεδόν στό Ήνωμένο Βασίλειον.

Πρός καλύτερη κατατόπιση επί τής εξέλιξεως των εξαγωγών τής Κύπρου στό Ήνωμένο Βασίλειον παρατίθεται ό πιά κάτω συνοπτικός Πίνακας.

Έξαγωγή Κρασιών εις Γαλλόνια.

7 Έτος	1930	Έτήσια	87,192	Γαλλόνια
Περίοδος	1931-1940	Μέση Έτήσια	300,000	Γαλλόνια
Περίοδος	1941-1945	Μέση Έτήσια	13,000	Γαλλόνια
Περίοδος	1946-1948	Μέση Έτήσια	400,000	Γαλλόνια
Περίοδος	1949-1952	Μέση Έτήσια	65,000	Γαλλόνια
Περίοδος	1953-1959	Μέση Έτήσια	400,000	Γαλλόνια
Έτος	1960	Έτήσια	749,510	Γαλλόνια
Έτος	1965	Έτήσια	1,955,737	Γαλλόνια
Έτος	1970	Έτήσια	3,930,000	Γαλλόνια
Έτος	1973	Έτήσια	6,301,000	Γαλλόνια
Έτος	1974	Έτήσια	7,322,000	Γαλλόνια
Έτος	1975	Έτήσια	4,527,000	Γαλλόνια
Έτος	1976	Έτήσια	4,849,000	Γαλλόνια

Άπό τόν Πίνακα αυτόν φαίνεται πώς ή Κύπρος άξιοποίησε κατά θαυμαστό τρόπο τήν ευνοϊκή Κοινοπολιτειακή μεταχείριση πού τής προσεφέρθη και κατώρθωσε νά καταλάβη τήν τρίτη θέση ανάμεσα σ' όλες τις χώρες πού έξήγαγαν κρασιά στήν Άγγλιαν. (Ίσπανία- Γαλλία- Κύπρος).

Άπό τό 1975 όμως πού ούσιαστικά ή Κοινοπολιτειακή μεταχείριση άρχισε νά τερματίζεται, οι έξαγωγές Κυπριακών κρασιών στήν Άγγλική Άγορά ύφίστανται σοβαρό πλήγμα και μειώνονται επικίνδυνα.

Διάθεση Πλεονασμάτων Παραγωγής.

Άπό δέκα χρόνια και περισσότερο και δη από τού 1965 όταν ή συσσώρευση πλεονασμάτων έφθασε στό άπροχώρητο, τό Συμβούλιο Άμπελουργικών Προϊόντων πρόεθε σέ συμφωνία μέ τόν Εισαγωγικό Όργανισμό τής Σοβιετικής Ένώσεως για έξαγωγή άποστάγματος οίνου και σταφίδος, ή όποια συμφωνία άνανεωμένη κατά περιόδους συνεχίζεται μέχρι σήμερα και μέ αυτόν τόν τρόπο ένα μεγάλο ποσοστό τής παραγωγής (20-40%) διοχετεύεται προς τήν Άγοράν αυτήν.

Παρ' όλον δέ ότι οι έπιτυγχανόμενες τιμές δέν είναι ικανοποιητικές και χρειάζονται ένιοτε κρατική έπιχορήγηση εν τούτοις ύπεβοήθουν στήν έκτόνωση τής δύσκολης κατάστασης πού έδημιουργήθη.

5. ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΗΣ ΑΜΠΕΛΟΥ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Στατιστικά ό Πίνακας Άρ. 4 πού παρουσιάζει τήν άξια των εξαγωγών όλων των γεωργικών προϊόντων αναλυτικά, διδει τό μέγεθος τής συνεισφοράς τής Βιομηχανίας των άμπελουργικών προϊόντων στήν καθόλου Γεωργική Παραγωγή άφ' ενός, άφ' έτέρου δέ τήν εξάρτηση τής Κυπριακής άγροτικής οικονομίας από τήν Άγορά του Ήνωμένου Βασιλείου.

Άπό τό γεγονός δέ ότι τό 1/3 τού άγροτικού πληθυσμού τής Κύπρου άσχολείται και μέ τήν άμπελοκαλλιέργεια και οικονομικά εξαρτάται άπόλυτα από τήν ικανοποιητική διάθεση των προϊόντων τής άμπέλου, ή άνησυχία τόσο τής Κυβερνήσεως όσο και των Οίνοβιομηχάνων όσον άφορά τήν έκβαση των διαπραγματεύσεων μετά τής Εύρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητος είναι φανερή, ή δέ έπιμονή τής Κύπρου για δασμολογικές παραχωρήσεις και εξαίρεση από τήν ύποχρέωση τήρησεως των τιμών άναφοράς (Reference Prices) ιδιαίτερα για τό Σιέρρου είναι πλήρως δικαιολογημένη. Φυσικά οι προσπάθειες διευρύνσεως των Έξωτερικών Άγορών θά συνεχισθούν μέ μεγαλύτερη ένταση αλλά δέν πρέπει νά λησμονήται ότι ή έπιτυχία στον τομέα αυτόν θά εξαρτηθεί σέ μεγάλο βαθμό από τήν οικονομική εύχέρεια τής Κύπρου για σημαντικές δαπάνες λόγω τής Έθνικής τραγωδίας πού προεκάλεσαν και των δεινών πού τής έπεσώρευσαν, δέν φαίνεται νά τής παρέχεται.

(Διάβασε ό συνάδελφος Γ. Κουσουμίδης)

Κυπριακή Βιομηχανική Ανάπτυξις 1976 - 1977

Ίδρυσις Συμπλέγματος Έργοστασίων Παραγωγής Χημικών
Προϊόντων και Λιπασμάτων

του Στέφου Λοϊζίδη

Αι Κυπριακά εισαγωγικά κατά τό 1973, τό έτος πρό τής Τουρκικής εισβολής, ανήρχοντο εις 157-442-382 Λ.Κ. αι δέ εξαγωγικά εις 60,473,595 Λ.Κ. 38,4% τών εισαγωγών, παρουσιάζετο δηλαδή έλλειμμα 96,968,387 Λ.Κ. Τό τεράστιον τούτο έλλειμμα εκάλυπτετο εκ τών έσόδων του τουρισμού και έμβασμάτων Κυπρίων εξωτερικού. Η κατάσταση, εισαγωγικά - εξαγωγικά, παρουσιάζετο περίπου ή ίδια και κατά τό 1974.

Εισαγωγικά 148,027,511 Λ.Κ. εξαγωγικά 55,286,670 Λ.Κ. ήτοι 37,3% τών εισαγωγών και έλλειμμα 92,740,841 Λ.Κ. αλλά τά έσοδα εκ του τουρισμού ειχον εκμηδενισθή, και μόνον ή εκ του εξωτερικού βοήθεια, κυρίως τής Ελλάδος, έσωσε τήν οικονομικήν τής Κύπρου.

Η Κυπριακή Κυβέρνησις προσεπάθησε με διάφορα μέτρα να βοηθήσει τήν οικονομικήν τής Νήσου. Τά κυριώτερα τούτων ήσαν: α) ή έγγύσις δανείων βιομηχανών και γεωργικών παραγωγών εις Τραπεζας πρός επαναδραστηριοποίησιν τής βιομηχανίας και γεωργικής παραγωγής, και β) ή φορολογική διευκόλυνσις, διά τής άμέσου άποσθέσεως τών βιομηχανικών εγκαταστάσεων κατά 130% από τό πρώτον έτος τής λειτουργίας των, και κατά 110% τών κτιριακών εγκαταστάσεων.

Οι πίνακες άρ.1 και 2 πού θα δοϋμε δεικνύουν τας εισαγωγικά και εξαγωγικά ανά είδος κατά τά έτη 1973 - 76 και τό πρώτον εξαμήνον του 1977. Παρ' όλας τας δυσκολίας κατά τά τελευταία έτη και τήν κατακράτησιν του 40% τής εκτάσεως τής Κύπρου υπό του Τουρκικού Άττίλα, συγκρίνοντες τό 1973 με τό πρώτον εξαμήνον του 1977 ή κατάσταση παρουσιάζετα ως έξης:

Αι εισαγωγικά ηϋξήθησαν κατά 56%, ενω αι εξαγωγικά κατά 140%. Η μεγαλυτέρα αύξησις εις τας εξαγωγικά επετελέσθη πρώτον εις τήν κατηγορίαν 6, βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κυρίως κατά πρώτην ύλην, από 1,400,000 Λ.Κ. κατά τό 1973 εις περίπου 20,000,000 Λ.Κ. κατά τό 1977, και δεύτερον εις τήν κατηγορίαν 8, διάφορα βιομηχανικά είδη από 3,269,000 Λ.Κ. κατά τό 1973 εις περίπου 21,000,000 Λ.Κ. κατά τό 1977.

Εις τόν πίνακα υπ' άρ. 3 άριθμούνται τά είδη εις τά όποια αι εξαγωγικά ηϋξήθησαν άλματωδώς: υποδήματα, είδη ενδύσεως, είδη ταξειδίου, άντλίες, τσιγάρα, χάρτινα κιβώτια κτλ. και άμπελουργικά προϊόντα.

Η μεγαλυτέρα αύξησις συνετελέσθη εις τήν περίπτωσιν τών τοιμένων. Η παραγωγή τών δύο έργοστασίων ηϋξήθη από 450,000 τόννους ετησίως τό 1973 εις 1,100,000 τόννους τό 1977 και ή αξία τών εξαγωγών από 100,000 Λ.Κ. τό 1973 εις 10,000,000 Λ.Κ. περίπου τό 1977.

Παραλλήλως, εκτός τών άλλων μικρών βιομηχανιών, αι όποια συνεχώς δημιουργούνται, άπεφασίσθη ή ίδρυσις έργοστασίου Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων, τό όποιον θα υποβοηθήσει και επιταχύνει τήν δημιουργικήν νέων βιομηχανικών μονάδων. Η Έταιρεία ή όποια θα ίδρύση τό ανώτερω έργοστάσιον είναι ή Έταιρεία «Ελληνικά Χημικά Βιομηχανία Λτδ» με μετοχικόν κεφάλαιον 5,000,000 Λ.Κ. (εκδοθησόμενον ΛΚ. 4,000,000.).

Η προκαταρκτική μελέτη σκοπιμότητος κατέδειξεν ότι αι προοπτικά διά τήν δημιουργικήν μονάδων παραγωγής θειικού οξέος και λιπασμάτων ήσαν ευνοϊκά. Κατόπιν τούτου, τό Συγκρότημα τής Ελληνικής Μεταλλευτικής Έταιρείας προέβη εις τήν εκπόνησιν πλήρους και λεπτομερούς τεχνικο - οικονομικής μελέτης σκοπιμότητος, διά τήν εξακρίβωσιν τής βιωσιμότητος και τής αναμενόμενης οικονομικής άποδοτικότητος, εις περίπτωσιν δημιουργίας Συμπλέγματος διά τήν παραγωγήν θειικού οξέος, φωσφορικού οξέος και συνθέτων χημικών λιπασμάτων ύψηλης περιεκτικότητος. Κατά τήν εκπόνησιν τής μελέτης έγένετο προσεκτική χρήςις όλων τών σημαντικών παραγόντων, οι όποιοι προσδιορίζουν ή επηρεάζουν τήν παραγωγήν, κατανάωσιν και έμποριαν τών λιπασμάτων. Λόγω του γεγονότος, ότι σημαντικό μέρος τής παραγωγής τών λιπασμάτων θα διατίθεται εις τό εξωτερικόν, εις τήν μελέτην σκοπιμότητος εδόθη ιδιαίτερη έμφασις εις τήν ανάλυσιν και αξιολόγησιν τών παραγόντων και παραμέτρων, τά όποια προσδιορίζουν τήν εξέλιξιν τής παγκοσμίου παραγωγής και κατανάωσεως τών λιπασμάτων, ως και εις τήν αξιολόγησιν τής ανταγωνιστικής θέσεως του Συμπλέγματος, εναντι τής θέσεως άλλων παρομοίου είδους έργοστασίων εις όλας τας πιθανάς ανταγωνιστικές χώρας τής Κύπρου. Η συμπλήρωσις τής τεχνικο - οικονομικής μελέτης κατέδειξεν ότι ή δημιουργία τούτου είδους Συμπλέγματος ήτο απολύτως έφικτή από τεχνικής άπόψεως και άποδοτική και επικερδής από οικονομικής άπόψεως.

Κύριος σκοπός της συσταθσομένης Έταιρείας «Ελληνική Χημικά Βιομηχανία Ατδ.» είναι η ίδρυση Βιομηχανικού Συμπλέγματος διά την παραγωγή θειϊκού οξέος, φωσφορικού οξέος και ύψηλης περιεκτικότητας χημικών λιπασμάτων, ως ακόλουθως:

(I) Έργοστάσιον παραγωγής θειϊκού οξέος, ετησίας παραγωγικής δυναμικότητας 180,000 τόννων (100% H₂SO₄) τό όποιον θά χρησιμοποιηί ως πρώτην ύλην έπιτοπίως παραγομένους σιδηροπυρίτας. Τό μεγαλύτερον μέρος τόυ παραγομένου θειϊκού οξέος θά χρησιμοποιηίται διά την παραγωγήν φωσφορικού οξέος και λιπασμάτων και περίπου 40,000 τόννοι θά είναι διαθέσιμοι δι' εξαγωγήν. Έλπίζεται ότι ή ποσότης αύτή θά χρησιμοποιηθί εις τό μέλλον δι' άλλας βιομηχανίας εις Κύπρον.

(II) Έργοστάσιον παραγωγής φωσφορικού οξέος, ετησίας παραγωγικής δυναμικότητας 40,000 τόννων (100% P₂O₅). Όλόκληρος ή παραγομένη ποσότης τόυ φωσφορικού οξέος θά άπορροφάται από τό Έργοστάσιον Λιπασμάτων.

(III) Έργοστάσιον παραγωγής λιπασμάτων, ετησίας παραγωγικής δυναμικότητος 150,000 τόννων ύψηλης περιεκτικότητος συνθέτων χημικών λιπασμάτων. Υπολογίζεται ότι κατά τό πρώτον στάδιον της λειτουργίας του, 40,000 τόννοι λιπασμάτων θά διατίθενται διά την ίκανοποίησιν έπιτοπίων αναγκών και 110,000 τόννοι θά είναι διαθέσιμοι δι' εξαγωγήν. Λόγω όμως της άναμενομένης σταδιακής αύξήσεως της έγχωρίου καταναλώσεως λιπασμάτων, υπολογίζεται ότι ή ποσότης λιπασμάτων, ή όποία θά διατίθεται εις Κύπρον, θά αύξάνη συνεχώς μέ αντίστοιχον μείωσιν της δι' εξαγωγήν διατιθεμένης ποσότητος.

Η συνολική επένδυσις τόυ έργου υπολογίζεται νά άνέλθει εις 11,250,000 ΛΚ. εκ των όποίων 9,000,000 ΛΚ. θά διατεθούν διά την κάλυψιν των Κεφαλαιουχικών δαπανών

διά μηχανήματα και λοιπόν έξοπλισμόν, έγκαταστάσεις άποθηκεύσεως πρώτων ύλων, κτίρια και γην και 2,250,000 ΛΚ. διά τό άπαιτούμενον Κεφάλαιον Κινήσεως. Τό Συμβόλαιον διά τά μηχανήματα τόυ Έργοστασίου θειϊκού οξέος έχει κατακυρωθί εις ένα των μεγαλυτέρων εξαγωγικών Όργανισμών της Σοβιετικής Ένώσεως, Techmasheport, ό όποίος ειδικεύεται εις την κατασκευήν μηχανημάτων διά Χημικά Έργοστάσια. Τό Συμβόλαιον διά την προμήθειαν των μηχανημάτων των Έργοστασίων φωσφορικού οξέος και λιπασμάτων κατεκυρώθη εις τούς κ.κ. Lurgi Chemie und Hütten-technik G.m.B.H. Frankfurt, ένα των μεγαλυτέρων Οίκων της Δυτικής Γερμανίας, ό όποίος θεωρείται αύθεντία εις την προμήθειαν μηχανημάτων τόυ είδους τούτου. Τό Συμβόλαιο διά την προμήθειαν των έγκαταστάσεων άποθηκεύσεως της Άμμωνίας κατεκυρώθη εις τόν Πολωνικόν Όργανισμόν Polimex-Cekop, ό όποίος άναγνωρίζεται ως ειδικός εις τόν τομέα τούτον. Τό Συμβόλαιον διά την προμήθειαν της ηλεκτρογεννητριας, ή όποία θά παράγη 36,000,000 περίπου Κιλοβατώρια ετησίως εκ της καύσεως των σιδηροπυριτών (διά την παραγωγήν τόυ θειϊκού οξέος) κατεκυρώθη εις τόν οίκον Peter Brotherhood της Άγγλίας. Η Κεφαλαιουχική δαπάνη διά τά ως άνω Έργοστάσια είναι πολύ χαμηλότερα από την μέσην Κεφαλαιουχικήν δαπάνην παρομοίων έργοστασίων εις άλλας χώρας, πρώτον, λόγω των καλών τιμών άγοράς των μηχανημάτων και δεύτερον, τόυ χαμηλοτέρου κόστους κατασκευής εις Κύπρον και λόγω της ύπάρξεως των έργων ύποδομής, τά όποία είναι άπαραίτητα διά την ίδρυσιν τοιούτων έργοστασίων. Αί πρώτα ύλαι αί άπαιτούμεναι διά την λειτουργίαν των έργοστασίων είναι σιδηροπυρίται, φωσφορίτης και άμμωνία. Οί σιδηροπυρίται θά εξασφαλιζώνται από την Έλληνικήν Μεταλλευτικήν Έταιρείαν, ή όποία από 40-ετίας παράγει μεγάλας ποσότη-

ΕΙΣΑΓΩΓΑΙ
Κατά τά έτη 1973, 1974, 1975, 1976 και 1ον έξάμηνον 1977.
(Εις ΛΚ 000'ς)
Πίναξ άρ. 1

	1973		1974		1975		1976		1ον έξάμηνον 1977	
	ΛΚ	%	ΛΚ.	%	ΛΚ.	%	ΛΚ.	%	ΛΚ.	%
0 - Τρόφιμα και ζωα ζώντα	32,678	20.8	24,084	16.3	24,346	21.4	32,077	18.0	16,706	13.7
1 - Ποτά και καπνός	2,012	1.3	2,037	1.4	2,339	2.1	8,220	4.6	4,709	3.9
2 - Πρώται ύλαι μή έδώδιμοι πλήν καυσίμων	3,325	2.1	3,392	2.3	1,284	1.1	2,433	1.3	2,873	2.4
3 - Όρυκτά καύσιμα, λιπαντικά κλπ.	8,774	5.6	19,021	12.9	18,067	15.9	26,801	15.0	13,332	10.9
4 - Έλαια και λίπη ζωϊκής ή φυτικής προελεύσεως	2,083	1.3	2,537	1.7	2,746	2.4	2,378	1.3	1,380	1.1
5 - Χημικά προϊόντα	11,725	7.4	11,106	7.5	10,246	9.0	15,015	8.4	9,701	7.9
6 - Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κυρίως κατά πρώτην ύλην	43,250	27.5	43,067	29.1	28,726	25.3	49,662	27.9	38,054	31.1
7 - Μηχανήματα και ύλικόν μεταφορών	40,150	25.5	32,770	22.1	17,499	15.4	29,669	16.6	27,111	22.2
8 - Διάφορα βιομηχανικά είδη	11,533	7.3	9,248	2.2	7,297	6.4	10,838	6.0	7,345	6.0
9 - Είδη και συναλλαγαί μή ταξινομημένα κατά κατηγορίας.	1,923	1.2	765	0.5	1,159	1.0	1,670	0.9	974	0.8
Σύνολον	157,443	100.0	148,027	100.0	113,709	100.0	177,763	100.0	122,185	100.0

(Στοιχεία έξ εκδόσεων τόυ «Cyprus Imports & Exports Statistics».)

τας, άριστης ποιότητας σιδηροπυριτών, οι όποιοι προς τό παρόν εξάγονται εις διαφόρους Ευρωπαϊκάς χώρας. Οι φωσφορίται και ή άμμωνία θά εισάγονται κυρίως από την γειτονικήν Συρίαν.

Τό άνωτέρω Βιομηχανικόν Συγκρότημα θά άποθή πολύ έπιωφελές διά την Κυπριακήν οικονομίαν διά τούς εξής λόγους:

α) Θά άξιοποιη πλήρως μίαν σημαντικήν πρώτην ύλην, τόν σιδηροπυρίτην, ό όποιος διετίθετο έξ ολοκλήρου εις τό έξωτερικόν.

β) Θά διασφαλίζεται ή άπόλυτος και συνεχής ικανοποίησις τών άναγκών του Άγροτικού τομέως εις λιπάσματα, ή

προμήθεια τών όποιών εις περιόδους διεθνούς έλλειψεως είναι δύσκολον νά εξασφαλισθῆ, και

γ) Θά ένισχύη εις μεγάλον βαθμόν τό Ίσοζύγιον Πληρωμών τῆς Κύπρου, λόγω τών άναμενομένων σημαντικῶν εισπράξεων εις ξένον συναλλάγμα έκ τών εξαγωγῶν τών λιπασμάτων, και λόγω τῆς εξοικονομήσεως μεγάλου ποσοῦ ξένου συναλλάγματος, τό όποίον διατίθεται τώρα διά τās εισαγωγάς λιπασμάτων.

Αυτή είναι λοιπόν μέ λίγα λόγια ή βιομηχανική ανάπτυξις 1976 - 77 στήν Κύπρο.

Πίναξ άρ. 2
ΕΞΑΓΩΓΑΙ

Κατά τά έτη 1973, 1974, 1975, 1976 και 1ον εξάμηνον 1977.
(Εις ΛΚ 000'ς)

	1973		1974		1975		1976		1ον εξάμηνον 1977	
	ΛΚ.	%	ΛΚ.	%	ΛΚ.	%	ΛΚ.	%	ΛΚ.	%
0 - Τρόφιμα και ζωα ζώντα	29,831	49.3	23,178	41.9	19,090	34.1	35,291	33.3	34,755	45.1
1 - Ποτά και καπνός	6,813	11.3	7,057	12.8	5,846	10.4	16,975	16.0	9,291	12.0
2 - Πρώται ύλαι μη έδώδιμοι πλήν καυσίμων	11,578	19.1	11,389	20.6	8,873	15.8	9,702	9.2	4,760	6.2
3 - Όρυκτά καύσιμα, λιπαντικά κλπ.	34	0.1	221	0.4	237	0.4	4,081	3.8	1,368	1.8
4 - Έλαια και λίπη ζωϊκής ή φυτικής προελεύσεως	178	0.3	76	0.1	96	0.2	406	0.4	87	0.1
5 - Χημικά προϊόντα	602	1.0	364	0.6	442	0.8	1,853	1.7	2,267	2.9
6 - Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κυρίως κατά πρώτην ύλην	1,403	2.3	3,744	6.8	9,477	16.9	15,129	14.3	9,561	12.4
7 - Μηχανήματα και ύλικόν μεταφορών	5,949	9.8	4,752	8.6	4,596	8.2	6,076	5.8	4,395	5.7
8 - Διάφορα Βιομηχανικά είδη	3,269	5.4	3,847	7.0	6,539	11.7	16,025	15.1	10,379	13.5
9 - Είδη και συναλλαγαί μη ταξινομημένα κατά κατηγορίας	817	1.4	659	1.2	816	1.5	387	0.4	264	0.3
Σύνολον	60,474	100.0	55,287	100.0	56,012	100.0	105,925	100.0	77,127	100.0

(Στοιχεία έξ έκδόσεων του «Cyprus Imports & Exports Statistics»).

Πίναξ άρ. 3
ΕΞΑΓΩΓΑΙ ΚΥΠΡΙΑΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΕΣΗΜΕΙΩΣΑΝ ΑΛΜΑΤΩΔΗ ΑΥΞΗΣΙΝ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1973, 1974, 1975, 1976 ΚΑΙ
1ον ΕΞΑΜΗΝΟΝ 1977.
(Εις ΛΚ 1000'ς).

	1973	1974	1975	1976	1ον εξάμηνον 1977
A - Υποδήματα	700	950	1,800	4,500	2,600
B - Ένδύματα	620	2,200	3,450	7,000	4,500
Γ - Είδη ταξιδίου	-	110	350	600	500
Δ - τ Αντλίας	-	-	-	400	600
E - Τσιμέντα	100	500	5,980	9,200	5,300
Z - Είδη έκ χάρτου και χαρτονίου	260	800	1,400	1,400	1,100
H - Καπνός και Βιομηχανικά προϊόντα καπνού	450	900	1,300	3,400	2,000
I - Άμπελουργικά Προϊόντα	6,500	6,500	6,500	10,400	4,600

(Στοιχεία έξ έκδόσεων του «Cyprus Imports & Exports Statistics»).

Ἡ Χημεία στήν παιδεία τῆς Κύπρου

Τοῦ Ε. Παύλου

Μιά δικαιολογία

Τό θέμα τῆς μελέτης αὐτῆς ἦταν «Ἡ Χημεία στήν Παιδεία τῆς Κύπρου», μέ στόχο τήν ιστορική ἀνασκόπηση τοῦ θέματος ἀπό τά παλιά χρόνια μέχρι σήμερα. Στή διάρκεια ὅμως τῆς ἔρευνας τό θέμα δέν προχωροῦσε. Ἐλάχιστα πράγματα ὑπάρχουν πάνω σ' αὐτό εἰδικά τό θέμα. Ἡ Χημεία βασικά ἀποκτᾷ ὄντότητα τά τελευταία χρόνια μέ τήν ἴδρυση τοῦ τμήματος θετικῶν ἐπιστημῶν στά γυμνάσιά μας. Στήν Κυπριακή Ἐκπαίδευση τό μάθημα τῆς Χημείας ἔχει πολύ σύντομη ἱστορία. Τό θέμα ἔμεινε τό ἴδιο, ἔπρεπε ὅμως νά δικαιολογηθῆ ἢ μή ὑπαρξῆ παράδοσης στήν Χημεία, γι' αὐτό καί γίνεται ἡ σύντομη ιστορική ἀνασκόπηση πού ἀκολουθεῖ.

ΜΕΡΟΣ Α'

Ἡ Κύπρος στήν Ἀρχαιότητα ἔχει νά παρουσιάσει ἕναν ἀρκετά ψηλό πολιτισμό. Ἐνα πολιτισμό ἄμεσα κι ἀδιαίρετα συνδεδεμένο μέ τόν Ἑλληνικό Πολιτισμό. Αὐτή ἡ θέση τεκμηριώνεται μέ τά ἀρχαιολογικά εὐρήματα. Τήν ἐποχή πού ἄλλο λαοί χρησιμοποιοῦν πέτρινα ἐργαλεῖα, ὄπλα καί σκεύη, οἱ Κύπριοι χρησιμοποιοῦν τό χαλκό γιά τήν κατασκευή ὄπλων, ἐργαλείων καί σκευῶν. Τέτοια ἀντικείμενα βρέθηκαν σέ τάφους πού χρονολογοῦνται γύρω στό 3000 π.Χ. Αὐτό μαρτυρεῖ ὅτι οἱ Κύπριοι γνώριζαν τήν ἐξαγωγή καί ἐπεξεργασία τοῦ χαλκοῦ ἀπό τό 3000 π.Χ.

Σέ Αἰγυπτιακές ἐπιγραφές πού μιλοῦν γιά τήν Κύπρο τοῦ 1600 π.Χ. ἀναφέρεται ὁ χαλκός, ὁ μόλυβδος, ὁ ὀρείχαλκος, τό χρυσάφι, τό ἀσήμι καί μερικά κατασκευάσματα ἀπ' αὐτά τά μέταλλα. Στήν Ἰλιάδα πάλι ἀναφέρονται ὁ κασίτερος, ὁ χάλυθας, τό χρυσάφι στήν περιγραφή τοῦ θώρακα πού δώρησε ὁ Κινύρας ὁ βασιλιάς τῆς Κύπρου στόν Ἀγαμέμνονα.

Ὁ Ὀμηρος πάλι στόν ὕμνο του στήν Ἀφροδίτη, περιγράφει τόν ἐρχομό τῆς στήν Κύπρο καί λέει: «Πρόσχαρα ἐκεῖ τήν δέχτηκαν χρυσοφορούσες Ὠρες, τήν ντύσαν ροῦχα θεϊκά, τῆς βάλαν χρυσό στέμμα σ' ἀθάνατο κεφάλι τῆς, ὦριο, μαστορεμένο, μά καί στίς ρόγες τῶν αὐτιῶν, ἀνθάκια σκουλαρίκια, φτιαγμένα ἀπό ὀρείχαλκο κι ἀπ' ἀκριβό χρυσάφι».

Λόγω τῆς θέσης, τοῦ γεωργικοῦ καί κυρίως τοῦ ὀρυκτοῦ πλούτου τῆς, ἡ Κύπρος ὑπῆρξε τό μῆλο τῆς Ἐριδος ἀνάμεσα στούς τότε ἰσχυρούς τῆς περιοχῆς αὐτῆς τῆς Ὑδρογείου. Πέρσες, Αἰγύπτιοι, κατάκτησαν τό νησί καί ἐκμεταλλεύτηκαν τόν πλοῦτο του. Μεγαλύτερη ὅμως ἐκμετάλλευση τοῦ ὀρυκτοῦ μας πλοῦτου ἔγινε τήν ἐποχή τῶν Ρωμαίων, ἀπό τόν πρῶτο π.Χ. αἰῶνα ὡς τόν 4ο μ.Χ. αἰῶνα. Αὐτό ἀποδεικνύεται ἀπό τίς πολλές σκουριές – ἐκκαμινεύσεις – τῆς Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, πού ὑπάρχουν σέ διάφορα μέρη τῆς Κύπρου. Οἱ Ρωμαῖοι ὀνόμαζαν τόν χαλκόν Aes Cuprum, δηλαδή χαλκός τῆς Κύπρου καί ἀπό τήν ὀνομασία αὐτή ἔμεινε τό λατινικό ὄνομα Cuprum καί τό σύμβολο Cu τοῦ χαλκοῦ. Ἐτσι ἡ Κύπρος συνέδεσε τό ὄνομά τῆς μ' ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα μέταλλα.

Από τό 395 μ.Χ. ἀποτελεῖ ἡ Κύπρος τμήμα τοῦ Ἀνατολικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους. Στίς ἀρχές τοῦ 7ου αἰῶνα ἀρχίζουν οἱ Ἀραβικές ἐπιδρομές. Ὁ ἱστορικός Latrie Mas παρατηρεῖ γι' αὐτές ὅτι «οἱ Ἀραβες διέπρεψαν στίς ἐπιστῆμες καί τή φιλολογία στή Βαγδάτη, στή Δαμασκό, στό Κάιρο, στήν Καρδούη κι' ἀνύψωσαν τή Σικελία ἀπό τήν παρακμή τῆς. Σ' ὅλες αὐτές τίς χώρες ἄφησαν δείγματα τοῦ πολιτισμοῦ τους. Στά νησιά ὅμως τῆς Ἀνατολῆς, εἰδικά δέ στήν Κύπρο, δέν ἄφησαν μνημεῖα τῆς κυριαρχίας τους, μόνο καταστροφές προκαλοῦσαν καί ἐρήμωναν τόν Τόπο». Ἀπό τόν 8ο ὡς τό 10ο αἰῶνα ἡ Κύπρος πολλές φορές βρέθηκε ὑποταγμένη στούς Ἀραβες ἐπιδρομεῖς. Τά χρόνια αὐτά μποροῦν νά θεωρηθοῦν σάν τά πιό καταστρεπτικά τῆς ἱστορίας τῆς Κύπρου. Μέσα σ' αὐτές λοιπόν τίς δύσκολες συνθήκες δέν μποροῦσαν νά ἀναπτυχθοῦν τά γράμματα καί οἱ Τέχνες στήν Κύπρο.

Καί ἡ μετέπειτα ἱστορία τῆς Κύπρου εἶναι γεμάτη ἀπό σκληρούς κι ἀδιάφορους κατακτητές.

Στήν ἐποχή τῶν Βυζαντινῶν ἡ Κύπρος δέν ἔχει νά παρουσιάσει σχεδόν κανένα Κύπριο πού νά διέπρεψε στά γράμματα. Ἐπικρατεῖ πνευματική παρακμή. Κατά τόν Latrie περί τό τέλος τῆς Βυζαντινῆς περιόδου παρατηρεῖται κάποια βελτίωση.

Στήν ἐποχή τῶν Φράγκων (ἀπό τό 1192-1489) ἡ Κύπρος ἀντιμετώπισε δυσκολίες, δοκιμασίες, πού δέν ἄφησαν ν' ἀναπτυχθοῦν τά γράμματα, πολιτιστική καί ἐπιστημονική ζωή. Τό μεγαλύτερο μέρος τῶν Κυπρίων ἦσαν πάροικοι, δούλοι τῶν Φράγκων ἀφεντάδων καί δούλευαν σκληρά στά τσιφλικία τους. Οἱ Φράγκοι τσιφλικάδες τοῦς πουλοῦσαν καί τοῦς ἀντάλασαν. Οἱ Φράγκοι πολέμησαν καί τήν Ὁρθόδοξη ἐκκλησία. Στούς τρεῖς αἰῶνες πού κυβέρνησαν τήν Κύπρο οἱ Φράγκοι, οἱ Κύπριοι ἔπασαν σέ πνευματικό μαρasmus. Ὁ λαός βασικά ἦταν ἀμόρφωτος.

Βέβαια στήν Κύπρο αὐτό τόν καιρό λειτουργοῦσαν μερική σχολεῖα γραμματιστῶν στά χωριά καί ἕνα Ἑλληνικό σχολεῖο στήν Πρωτεύουσα. Στήν ἐποχή τῆς Φραγκοκρατίας λειτουργοῦσαν βέβαια καί εἰδικά σχολεῖα, ὅπου διδάσκανε πολλές ξένες γλώσσες. Ἐπίσης λειτουργεῖ καί Ἀκαδημία γιά τήν ἐκπαίδευση τῶν εὐγενῶν.

Ὅλα αὐτά, ἡ ἔλλειψη Ἑλληνικῶν σχολεῖων, ἡ παρουσία πολλῶν ἄλλων γιά τή διδασκαλία ξένων γλωσσῶν, ἡ τρομερή ἐκμετάλλευση στή δουλεία πού ἐπικρατεῖ, μετατρέπουν τοῦς Κυπρίους σέ ἀμόρφωτη μάζα, μιά μάζα πού ἀρχίζει νά χρησιμοποιοῖ καί Φραγκικές λέξεις**.

* Ἀπό τήν Αὐτοβιογραφία τοῦ Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου.

** Λεόντιος Μαχαιρᾶς, ὁ Κύπριος Χρονογράφος. Τήν ἐποχή αὐτή τήν πολύ σκοτεινὴ ἡ Κύπρος ἔχει νά παρουσιάσει καί μερικά ἐξέχοντα ὀνόματα πού παλεύουν καί διατηροῦν ἀσθησι τῆ φλόγα τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ὅπως ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ὁ Κύπριος, ὁ Γεώργιος Λαπίθης, ὁ Λεόντιος Μαχαιρᾶς.

Από τό 1489 αρχίζει ή Ένετοκρατία (1489-1571). Οί Ένετοί συνεχίζουν και έντεινουν τήν άγρια έκμετάλλευση τών Κυπρίων, και θυθίζουν τό λαό σέ μεγαλύτερο σκοτάδι κλείνοντας και τά σχολεία πού λειτουργούσαν. Ίδρύουν μερικά Ίταλικά σχολεία.

Από τά 1571 αρχίζει μία άλλη σελίδα σκοτεινή τής Ίστορίας μας. Αρχίζει ή Τουρκοκρατία. Η Τουρκοκρατία θύθισε τό λαό άκόμα πιό πολύ στήν άμάθεια. "Ας δοϋμε πάρα κάτω τίς έντυπώσεις μερικών έπισκεπτών. (Από τό: Cobham D.C. *Excępta Cypria*, Cambridge, 1908). Ο Andre Thevet έπεσκέφθηκε τήν Κύπρο τό 1590, γράφει ότι και ό κληρος ήτανε θυθισμένος στήν άμάθεια".

Ο Cotoniüs J. γράφει τό 1599. «Η σημερινή κατάσταση και όψη τού νησιού είναι τελείως διαφορετική, κάτω από τήν πίεση τής θάρβαρης διοίκησης και στερημένο από τήν παλιά του χάρη και δόξα, είναι βασικά άκαλλιέρηγο, παραμελημένο και έρημωμένο».

Τό 1670 ό Hurtel περιγράφει τήν τραγική κατάσταση τών Κυπρίων. Φτώχεια, πείνα και έξαθλίωση. Η έξαθλίωση αυτή συνεχίζεται όπως περιγράφει και ό Drummond A, τό 1750 παρόλον ότι ήδη από τό 1704 ή Πύλη άναγνώρισε μέ φερμάνι τούς Ίεράρχες τής Κύπρου σάν προστάτες τού λαού, και τήν Έκτελεστική έξουσία είχε ό Αρχιεπίσκοπος.

Τό 1760-1767 έζησε στήν Κύπρο ό Γιουβανί Mariti. Κι' αυτός περιγράφει τήν πνευματική έξαθλίωση πού έπικρατεί: «Στό νησί δέν υπάρχουν ούτε οί στοιχειώδεις άπαραίτητες τέχνες γιά τήν ανθρώπινη ύπαρξη, έκτός από μία μικρή βιομηχανία βαμβακιού και μία τών δερμάτων. Οί Έλληνες παρόλον πούναι ψυχροί και άδιάφοροι πρός τίς τέχνες και τίς έπιστήμες, παρουσιάζουν όμως σημεία εύφυιας και μεγαλοφροσύνης, πού σέ αναγκάζουν νά αναλογισθείς ποιό ήσαν οί προγονοί τους, όμως έλάχιστοι ξέρουν νά διαβάσουν... Έλάχιστοι έχουν κάποια μικρή μόρφωση, κι' αυτοί είναι οί κληρικοί...»

Η κατάσταση αυτή συνεχίζεται ως τό τέλος τής Τουρκοκρατίας. Αυτό γίνεται άντιληπτό από τίς περιγραφές διαφόρων έπισκεπτών και από τήν έκθεση τού πρώτου Άγγλου Άρμωστή τής Κύπρου, τού R. Biddulf: «Η κατάσταση τής εκπαίδευσης στήν Κύπρο, άν έξεταστή μέ βάση τίς νεότερες ιδέες, πρέπει νά θεωρηθή ότι βρίσκεται πολύ χαμηλά. Οί περισσότεροι από τούς άγρότες είναι βασικά άμόρφωτοι. Σέ πολλά χωριά δέν βρίσκεται ένας πού νά ξέρει νά διαβάσει και νά γράφει. Οί γυναίκες δέ είναι όλες άμόρφωτες».

Η Άγγλία κατέλαβε τήν Κύπρο στίς 12 Ίουλίου 1878 σέ άντάλλαγμα τής βοήθειάς της πρός στήν Τουρκία μετά τόν Ρωσοτουρκικό πόλεμο. Η Ίστορία τής εκπαίδευσης στήν Κύπρο κατά τή Βρεττανική κατοχή είναι άνάπτυξη τής στάθμης τής παιδείας, άγνας νά διατηρήσουν και άργότερα νά άνακτήσουν τήν εκπαιδευτική τους αυτοδιοίκηση.

Βλέπουμε λοιπόν ότι οί Έλληνες Κύπριοι σ' όλη τήν μακραίωση Ίστορία τους ήσαν πάντα άντικείμενο έκμετάλλευσης. Σ' όλα αυτά τά χρόνια οί Κύπριοι διατήρησαν τόν Έλληνικό τους χαρακτήρα και τήν αγάπη τους πρός τίς τέχνες και τά γράμματα. Διάφορες άσχολίες πού σχετίζονται μέ τή Χημεία, όπως π.χ. ή μεταλλουργία τού χαλκού, ή οίνοποιία, ή βαφική, ή άγγειοπλαστική, ή έπεξεργασία τών δερμάτων διατηρήθηκαν από γενιά σέ γενιά και έξελίχθηκαν διά μέσου τών αιώνων. Έκτός από τό χαλκό τής ή Κύπρος φημιζόταν πάντοτε γιά τά καλά κρασιά της.

* Μπορεί ό κληρος νά ήτανε θυθισμένος στήν άμάθεια, όμως ποτέ δέν έπαψε νά πρωταγωνιστεί και στή διάδοση τών Έλληνικών γραμμάτων και νά ήγείται τών άπελευθερωτικών άγώνων τών Έλλήνων τής Κύπρου.

ΜΕΡΟΣ Β' Ίδρυση σχολείων

Κατά καιρούς και παρόλες τίς δύσκολες συνθήκες πού έπικρατούσαν στήν Κύπρο λειτουργούσαν μερικά άνώτερα σχολεία.

Τό 1590 ό Λεόντιος Εϋστρατίου ιδρύει Έλληνική σχολή στή Λευκωσία όπου διδάσκει ό ίδιος μέ έπιτυχία. Σύγχρονος τού Εϋστρατίου είναι ό Ίερομόναχος Ματθαίος Γαλατιανός πού κι αυτός εξασκεί ιδιωτικά τό επάγγελμα τού δασκάλου. Σύμφωνα μέ τά γραφόμενα τού Pietro Dellavalle πού έπισκέφθηκε τήν Κύπρο τό 1625, ό Ίερομόναχος Ματθαίος (άπό τήν Γαλάτα) σπούδασε στήν Ίταλία και δίδαξε τά Έλληνικά γράμματα στήν Κύπρο. Πέθανε τό 1637. Άξιοσημείωτο είναι τί λέει ό Della Valle γιά τίς γνώσεις τού Ματθαίου: «έδω στή Λεμεσό συνάντησα κάποιον δάσκαλον Ματθαίο, Έλληνα μοναχό, πού μιλούσε καλά τά Ίταλικά. Έζησε πολλά χρόνια στή Βενετία, ήταν δέ γνώστης τών μεταλλείων και τών φαρμάκων. Τόν γύρενα προηγουμένως γιαντί ήθελα νά μου βρής καδεμειαν και άλλα όρυκτά. Αυτός όμως ζούσε στό όρος Σινά. Τώρα λοιπόν πού τόν συνάντησα μου είπε ότι στήν Κύπρο, σέ μέρη πού τού είναι γνωστά, υπάρχουν πολλά όρυκτά και ιδιαίτερα θειούχος σίδηρος, κίτρινος θειικός χαλκός, όξειδια τού χαλκού και καδεμεία γή. Μου έδωσε μάλιστα και κομματάκια άργύρου πού βρέθηκαν στήν Κύπρο...»

Τό 1741 στή Λευκωσία ιδρύθηκε από τόν Αρχιεπίσκοπο Φιλόθεο ή Σχολή Έλληνικών γραμμάτων και μουσικής ή τό Έλληνομουσείο όπως τήν όνόμαζαν.

Τίς βάσεις όμως τής σχολής πού έξελίχθηκε άργότερα σέ πλήρες Γυμνάσιο έθεσε ό Έθνομάρτυρας Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός. Τήν 1 Ίανουαρίου 1812 ό έθνομάρτυρας Κυπριανός ίδρυσε τήν Έλληνική σχολή. Η ίδρυση της έχει σκοπό νά καταπολεμήσει τήν άγραμματοσύνη και νά διδάξη τά Έλληνικά γράμματα. Η λειτουργία τής σχολής άνεστάλη λόγω τών γεγονότων τής Έλληνικής Έπανάστασης, πού όδήγησαν στόν άπαγχονισμό τού ίδρυτού της. Η σχολή άνασυστάθηκε τό 1830 άπό τόν Αρχιεπίσκοπο Πανάρετο πού φρόντισε μάλιστα γιά τήν ίδρυση σχολικής βιβλιοθήκης. Τό 1859 συντάχθηκαν μάλιστα οί κανονισμοί τής σχολής.

Στή σχολή τό 1860 δίδασκαν 4 δάσκαλοι. Τό 1869 φοιτούσαν 39 μαθητές πού μάθαιναν Έλληνικά, Τουρκικά, Γαλλικά και Μαθηματικά. Η σχολή συντηρείται μέ συνδρομές και δωρεές. Τό 1879 οί μαθητές έφθασαν τούς 60. Σιγά-σιγά τό πρόγραμμα τής σχολής προσαρμολόγαν στό Έλλαδικό, μέ πιό συστηματική μελέτη τών αρχαίων συγγραφέων.

Τό Παγκύπριο Γυμνάσιο

Τό 1893 ειδική συνέλευση προκρίτων υπό τόν 'Αρχιεπίσκοπον Κύπρου αποφάσισε νά ιδρύση Γυμνάσιο ισότιμο μέ τά 'Ελληνικά. 'Η σχολή λοιπόν υιοθέτησε τό 'Ελληνικό πρόγραμμα, ονομάσθηκε Παγκύπριο Γυμνάσιο καί αναγνωρίσθηκε σάν ισότιμο μέ τό 'Ελληνικό Γυμνάσιο. Είται δέ από τότε τό πρότυπο τών σχολείων Μέση Παιδείας τής Κύπρου.

Τό 1894 στό Γυμνάσιο φοιτούσαν 97 μαθητές. Τότε άκριβώς ή διοικούσα έπιτροπή έκανε ένέργειες γιά νά προμηθευτεί σχολικά όργανα γιά τήν διδασκαλία τών φυσιογνωστικών μαθημάτων μέ βάση τήν μέθοδο τής επίδειξης καί παρατηρήσεως.

'Ο Γυμνασιάρχης Βολονάκης στή λογοδοσία του γιά τό 1900-1901 λέει ότι στό Π.Γ. φοιτούσαν 192 μαθητές καί συνεχίζει: «'Αλλ' έν ώ τάς θετικές έπιστήμας πλείστον θεραπεύομεν έν τώ Παγκυπρίω καί ή διδασκομένη έξ αυτών ύλη ήνε όμοία πρός τήν έν τώ Πρακτικώ λυκείω τών 'Αθηνών, ή διδασκαλία όμως τής Φυσικής καί τής Χημείας προσκόπτει εις δυσχερείας δι' έλλειψιν ικανών τών οικείων οργάνων. 'Αλλ' έλπίζομεν ότι ή κατ' έτος γινομένη άγορά τών οργάνων, διακοπέισα προσωρινώς δι' οικονομικούς λόγους, θά επαναληφθή υπό αίσωτέρους όρους. Διά τούς αυτούς δέ λόγους, οικονομικής δυσχερείας, δέν έπετεύχθη καί ή συσταθείσα ύφ' ήμών προσφορωτέρα διασκευή του χημικού καί φυσικού εργαστηρίου,....»

Στή λογοδοσία του τό 1903-1904 πάλιν διαπιστώνει τήν έλλειψη οργάνων γιά τή διδασκαλία τής Φυσικής καί τής Χημείας. 'Αναφέρει μάλιστα έδώ τήν προσφορά του 'Εθνικού Πανεπιστημίου νά προμηθεύσει τά άναγκαία όργανα καί προτρέπει τήν ύπεύθυνη έπιτροπή νά προβεί στίς κατάλληλες ένέργειες.

Τό 1921-24, στή Γυμνασιαρχία του 'Αθανασίου Φυλακτου ιδρύεται τριτάξιο Πρακτικό τμήμα μέ σκοπό νά προωθήσει τίς θετικές έπιστήμες. Καταργήθηκε όμως τό 1928.

Τό 1947-48 ιδρύεται πάλιν τό πρακτικό τμήμα, διτάξιό όμως. Τό 1953-54 γίνεται τριτάξιο.

Στό 'Αναμνηστικό λεύκωμα του Π.Γ., του 1944, ό ύποδιευθυντής Θ. Σοφοκλέους στό άρθρο του «Πώς εργάζεται σήμερα τό Παγκύπριο Γυμνάσιο» παρατηρεί: «Τών φυσιογνωστικών μαθημάτων (Φυσικής Πειραματικής, Χημείας, Φυτολογίας, Ζωολογίας, 'Ανθρωπολογίας, Βιολογίας) ή διδασκαλία είναι γεγονός ότι σημαντικώς έπηρεάσθη εκ του μάλλον θεωρητικού χαρακτήρος του σχολείου έν έμρει καί κυρίως εκ τών περιωρισμένων μέσων, τά όποια τουτο σήμερα διαθέτει. Είναι άληθές ότι καί εις τό σημείο τουτο πολλά κατά τά τελευταία έτη έπετελέσθησαν, ιδίως διά του πλουτισμού τών συλλογών τών 'Εποπτικών οργάνων διά τήν διδασκαλία τών μαθημάτων τουτων ούτως ώστε νά δήναι νά λεχθή ότι τό Παγκύπριο Γυμνάσιο διαθέτει άναντιρρήτως τήν πλουσιωτέραν έν τή νήσφ συλλογήν οργάνων, κυρίως τής Φυσικής.

'Η αίθουσα Φυσικής είναι ή Πρώτη ειδική αίθουσα διδασκαλίας ιδρυθείσα έν τώ σχολείω... Καί όμως πολλά, πλείστα ύπολείπονται άκόμη' δέν ύπάρχουν ειδικά εργαστήρια, έλλειπει χώρου, πρωτίστως, διά τήν πρακτικήν έξάσκησιν τών μαθητών, έργαλεία καί όργανα εις μεγάλους άριθμούς... 'Επιβάλλεται ή ίδρυσις ειδικών μουσειών Φυσικής 'Ιστορίας, Ζωολογίας,.... κ.λ.π. Χημείου δυναμένου ν' άνταποκρίνεται εις τήν πλήρη θεραπείαν τής τόσον σημαντικής διά τήν εποχήν μας Χημικής 'Επιστήμης...»

'Από τήν 1ην Μαΐου 1959 τήν διαχείριση τής Παιδείας, μετά τήν ύπογραφή τών συμφώνων τής Ζυρίχης, αναλαμβάνει τό 'Ελληνικό Έκπαιδευτικό Συμβούλιο μέ πρόεδρο τόν άείμνηστο Κων/νο Σπυριδάκι.

Τό 'Εκπαιδευτικό Συμβούλιο από τήν πρώτη στιγμή τής ίδρυσής του έδειξε πολύ μεγάλο ένδιαφέρον γιά τήν βελτίωση τών συνθηκών λειτουργίας τών σχολείων γενικά. Παρόλες τίς τεράστιες οικονομικές δυσκολίες πού άντιμετώπιζε, μέσα στό σχολικό χρόνο 1959-60 κτίσθηκαν ή άρχισαν νά κτίζονται 32 νέα σχολικά κτίρια καί έγιναν συμπληρώσεις καί προσθήκες σέ άλλα 22. 'Αξιοσημείωτο είναι τό γεγονός ότι όλοι κατανοούσαν τήν άπόκτηση από τά σχολεία μέσης παιδείας ειδικών αίθουσών διδασκαλίας καί εργαστηρίων. Τή σχολική χρονιά 1959-60 μόνο 4 σχολεία μέσης Παιδείας είχαν εργαστήρια ή αίθουσες διδασκαλίας τής Φυσικής καί τής Χημείας. Στό τέλος τής σχολικής χρονιάς τά σχολεία έγιναν 11. Για δέ τό 1960-61 προεβλέπετο νά φτάσουν τά 25. Σήμερα όλα τά σχολεία τής Κύπρου διαθέτουν εργαστήρια Φυσικής καί Χημείας. Βέβαια δέν έπαρκούν γιά τίς άνάγκες του κάθε σχολείου λόγω του μεγάλου άριθμού μαθητών καί ειδικά εκείνων πού άκολουθούν τό τμήμα θετικών έπιστημών τά τελευταία χρόνια.

'Αξιοσημείωτο είναι ότι τό 1894 άποφοίτησαν από τό Π.Γ. 6 μαθητές ένώ τά τελευταία χρόνια άποφοιτούν κάθε χρόνο μόνο από τό Π.Γ., γύρω στους 170, οι 140 μάλιστα από τό τμήμα θετικών έπιστημών. 'Από τό 1894-1943 άποφοίτησαν από τό Π.Γ. γύρω στους 1600 μαθητές, τόσοι όσοι άποφοίτησαν τά τελευταία δέκα χρόνια.

Τό 1959-60 λειτουργούσαν στήν Κύπρο 21 κοινοτικά σχολεία καί μερικά ιδιωτικά. Σ' αυτά φοιτούσαν 21000 μαθητές καί δίδασκαν 743 καθηγητές μέ 15 όμως χημικούς. Μήν τό παρεξηγήσετε. Δέν έχουμε έλλειψη χημικών. Κάθε άλλο, έχουμε περίσσειμα, άρκετούς άνεργους καί ύποασχολούμενους. Στή σειρά διά διορισμό στήν 'Εκπαίδευση καρτερούν γύρω στους 130. 'Η όργάνωσή μας θέβαια άπαιτεί καί προβαίνει στά άναγκαία διαθήματα γιά τόν διορισμό χημικών στήν εκπαίδευση γιά τήν καλύτερη διδασκαλία καί άνύψωση του έπιπέδου του μαθήματος τής Χημείας. Τμήμα θετικών έπιστημών λειτουργούσε μόνο στό Παγκύπριο Γυ-

μνάσιο τό 1959. Η ίδρυσή του στ' άλλα σχολεία της Κύπρου έγινε πολύ αργότερα με πρότυπο πάλιν εκείνο του Π.Γ.

Τό μάθημα τής Χημείας στά πρώτα χρόνια άποτελούσε μέρος τών Φυσιογνωστικών μαθημάτων. Από τό 1956-57 όμως ή Χημεία παίρνει άλλο χαρακτήρα, διότι εισάγεται σέ γενικές γραμμές ή Αναλυτική Χημεία, ποιοτική άνάλυση στήν 5ην τάξη και Όγκομετρία στήν 6ην τάξη του πρακτικού, σάν μάθημα ανεξάρτητο από τή θεωρία και γινόνταν έξω από τό σχολικό πρόγραμμα, τ' άπογεύματα. Σήμερα βέβαια έκτός από τήν αύξηση τών ώρων διδασκαλίας τής χημείας ή Αναλυτική Χημεία άποτελεί μέρος του κανονικού πρωινού προγράμματος και άφιερώνονται γιά τό σκοπό αυτό δύο περίοδοι τίν έβδομάδα στο έργαστήριο, με μικρές ομάδες συνήθως.

Οι άνθρωποι πού πρόσφεραν πολλά στον τομέα τής Παιδείας γιά τό μάθημα τής Χημείας είναι βέβαια έκτός από τούς διάφορους Γυμνασιάρχες του Π.Γ. και οι καθηγητές, διπλωματούχοι χημικοί - ό άείμνηστος Γεώργιος Κοκκώνης από τήν Ελλάδα και ό τωρινός επιθεωρητής Φυσικών Τηλέμαχος Χαράλαμπος (δούλεψε από τό 1956-1966) πού εισήγαγε και τό μάθημα τής Αναλυτικής Χημείας και τίσ εργαστηριακές γενικά άσκήσεις στή Χημεία. Φ Πατέρας βέβαια του τμήματος θετικών έπιστημών πρέπει να θεωρείται ό φυσικός κος Όριγίνης Σπιριδάκης γιά τήν προσφορά του

όποιου μπορούν να γραφούν πολλά.

Πρίν πατήσει τό πόδι του στήν Κύπρο ό Άττίλας, τά σχολεία Μέσης Παιδείας είχαν τριπλασιασθή. Τώρα όμως με τά μισά σχολικά κτιριακά συγκροτήματα στή διάθεσή μας, τά προβλήματα χώρου είναι πολλά και φανερά. Μεγάλωσαν τά σχολεία σέ αριθμό μαθητών και μίκραναν τά περιθώρια άνάπτυξης τής εργαστηριακής δουλειάς στή Χημεία. Παρόλες όμως τίσ δυσκολίες ό αριθμός τών φοιτητών μας στο έξωτερικό στον κλάδο τής Χημείας αύξάνεται.

Τό 1970-71 φοιτούσαν στο έξωτερικό 11573 σπουδαστές (6.379 τό 1966-67) σέ 400 εκπαιδευτικά ιδρύματα σέ 25 χώρες. Στόν κλάδο τής Χημείας 147 χημικοί και 13 βιοχημικοί. Τό 1974-75 οι φοιτητές ήσαν 12393, σέ 900 εκπαιδευτικά ιδρύματα σέ 30 χώρες. Στόν κλάδο τής Χημείας 181 και 49 βιοχημικοί.

Στήν Κύπρο διαθέτουμε χημικούς όλων τών ειδεικώσεων, μάλιστα δε πολλοί απ' αυτούς φέρουν τίτλους M. Sc. και P.D. Πολλοί δε Κύπριοι χημικοί διδάσκουν σέ διάφορα πανεπιστήμια του έξωτερικού.

Άξίζει να σημειωθεί ότι τό 58% τών φοιτητών μας σπουδάζει στήν Ελλάδα. Έδώ θά ήθελα, επ' ευκαιρία, να εκφράσω τίσ θερμές εύχαριστίες μας γιά τήν τόσο μεγάλη και πολύπλευρη βοήθεια πού μας παρέχετε.

Τό συνεργατικό κίνημα στήν Κύπρο

Του Ι. Πέττα

Προβλήματα και προοπτικές

Τό Συνεργατικό κίνημα είναι τό πιό μαζικό κίνημα στήν Κύπρο. Ένεφανίσθη κατά τήν τρίτη Δεκαετία του 20ου αιώνα υπό τή μορφή άποταμειωτικών δανειστικών ιδρυμάτων, γιά να επεκταθεί σέ συνέχεια στους τομείς παραγωγής και έμπορίας και να άγκαλιώσει τή μεγάλη πλειοψηφία του οικονομικά δραστήριου πληθυσμού του νησιού και όλους τούς κλάδους τών έργαζομένων.

Υπολογίζεται σήμερα να είναι έγγεγραμμένοι στα μητρώα τών Συνεργατικών ιδρυμάτων πέραν τών 180.000 μελών.

Τό Συνεργατικό κίνημα ένεφανίσθη στήν Κύπρο σάν μιά άναγκαιοτητα στήν πορεία τής οικονομικής και κοινωνικής εξέλιξεως. Στα χρόνια μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο πόλεμο τά εργαζόμενα άγροτικά στρώματα συνέχισαν να μαστίζονται από σοβαρά οικονομικά προβλήματα όπως γιά παράδειγμα τήν τοκογλυφία. Ήταν άρκετό γιά τόν άγρότη να δανειστεί από τόν τοκογλύφο ένα μικρό ποσό, τό όποιο παρ' όλο πού επέστρεφε στο πολλαπλάσιο ποτέ δεν έξοφλείτο με άποτέλεσμα να του ξεπωλούν στο τέλος τήν περιουσία και τό σπίτι και να πετιέται στους δρόμους.

Είναι μέσα σ' αυτές τίσ συνθήκες πού ή ιδέα του Συνεργατισμού έπεσε σάν σπόρος σέ γόνιμο έδαφος και έκαναν τήν εμφάνισή τους τά πρώτα Συνεργατικά ιδρύματα. Παρά τό γεγονός ότι ό θεσμός του Συνεργατισμού ένεφανίσθη στήν Κύπρο από τό 1909, τό δε 1914 ή Κυβέρνηση έθέσπισε τήν πρώτη νομοθεσία περί Συνεργατικών Έταιρειών, εν τούτοις, μέχρι τό 1925 ό αριθμός τών Συνεργατικών Έταιρειών στήν Κύπρο άνήρχετο μόνο στις 29 συνολικά.

Τό 1925 ή Άποικιακή Κυβέρνηση τής Κύπρου ίδρυσε τήν Γεωργική Τράπεζα προς τό σκοπό τής άντιμετώπισης του

προβλήματος τής άγροτικής πίστης. Αυτό τό γεγονός υποοήθησε σέ μεγάλο βαθμό στήν ταχεία έξάπλωση του θεσμού του Συνεργατισμού στήν Κύπρο.

Η παρά πέρα οικονομική και κοινωνική εξέλιξη στα κατοπινά χρόνια προετοίμαζε τό έδαφος γιά τήν επέκταση του Συνεργατισμού και σέ άλλους τομείς τής οικονομικής ζωής.

Ο δανειστικός τύπος Συνεργατικών ιδρυμάτων έπεξετάθη γιά να καλύψη όλους τούς τομείς άποταμειώσεως και δανεισμού. Μέχρι και στα Δημοτικά Σχολεία λειτουργησαν ταμειυτήρια. Δημιουργούνται δανειστικά κεφάλαια γιά τίσ δανειστικές άνάγκες τών εργαζομένων, οι όποιοι αρχίζουν να λυτρώνονται από τή εκμεταλλευτική άδηφαγία τής τοκογλυφίας.

Από μικρής ηλικίας διαπαιδαγωγείται ό Κύπριος και ή Κυπρία στο πνεύμα τής φροντίδας γιά τό μέλλον, τήν άποταμίευση και τήν οικονομική άνάπτυξη.

Στήν εξέλιξη του ό θεσμός μετετρέπη σέ κίνημα και έκαναν τήν εμφάνισή τους επίσης ταμειυτήρια όρισμένων κλάδων με αξιόλογη κοινωνική άποστολή, όπως είναι ή δανειστική για έξασφάλιση στέγης, γιά σκοπούς άνωτέρων σπουδών κ.λ.π.

Μέ τήν πάρα πέρα άνάπτυξη του κινήματος τό Άρμόδιο γιά τό Συνεργατικά Ιδρύματα τμήμα τής Κυβέρνησης τοποθετεί πάνω σέ πιό σημαντική βάση και τό 1936 μετονομάσθη σέ τμήμα Συνεργατικής Άνάπτυξης με έπικεφαλής Κυβερνητικό Διοικητικό Λειτουργό.

Στίς συνθήκες του Β' Παγκοσμίου Πολέμου δημιουργείται όξύ πρόβλημα έξασφάλισης τών καταναλωτικών άναγκών του λαού και έμφανίζεται ή μάστιγα του μαυραγοριτισμού. Η κατάσταση πού διαμορφώνεται ώθει τίσ μάζες να έντα-

χθούν στον συνεργατισμό, την προστατευτική άσπίδα από τις εκμεταλλευτικές όρεξεις του μαυραγοριτισμού και του εμπορικού κεφαλαίου, στις συνθήκες εκείνες που η προσφορά καταναλωτικών αγαθών ήταν δυσανάλογα μικρότερη από τη ζήτηση.

Εμφανίζονται τα Συνεργατικά παντοπωλεία και αναπτύσσονται ραγδαία σε κίνημα. Εμφανίζονται οι προμηθευτικοί Όργανισμοί. Έργαζόμενα στρώματα της πόλης, όπως οι ράπτες, οι κουρείς, οι ποδηλατάδες κ.ά., ιδρύουν δικά τους Συνεργατικά προμηθευτικά ιδρύματα μέσω των οποίων εισάγουν ή προμηθεύονται τα επαγγελματικά τους υλικά και απαλλάσσονται έτσι από την επιβάρυνση εισαγωγικού κέρδους προς εμπόρου.

Άγρότες ιδρύουν συνεργατικά ιδρύματα μηχανημάτων όταν η οικονομική τους κατάσταση δεν τους επέτρεπε να αγοράσουν οι ίδιοι κατά άτομα. Οι πιστωτικές εταιρείες εξ άλλου εισάγουν και προμηθεύουν τους αγρότες - μέλη τους, με λιπάσματα, σπόρους, γεωργικά φάρμακα, γεωργικά εργαλεία.

Επί τάπητος προβάλλει, κατά τον ίδιο τρόπο, η ανάγκη προσφυγής στην ομαδική διάθεση των αγροτικών προϊόντων τόσο σε εξωτερικές όσο και στην εσωτερική αγορά μέσω του Συνεργατισμού με σοβαρά οικονομικά όφελη για τους παραγωγούς αλλά και για τους καταναλωτές.

Κλάδοι εργαζομένων στρωμάτων απασχολούμενων τόσο στην αγροτική όσο και στην αστική οικονομία θλέπουν να εξυπηρετούνται καλύτερα τα δικά τους, χρησιμοποιώντας το Συνεργατισμό, ακόμα και σε παραγωγικές δραστηριότητες. Ήλειτούργησαν μικρές Συνεργατικές Ένώσεις Ξυλουργικής, ύποδηματοποιίας, κολλεκτίβες στην αγροκτηνοτροφική παραγωγή. Ίδρύθηκαν μεγάλες Συνεργατικές μονάδες επεξεργασίας και διάθεσης αγροτικών προϊόντων στους κλάδους φαρτοπαραγωγής, φρουτοπαραγωγής, χαρτουσποπαραγωγής, έλαιουργίας, έσπεριδοειδών, καπνοκαλλιέργειας, άλειας κ.ά.

Στις δεκαετίες 1940 και 1950 η Συνεργατική ανάπτυξη στην Κύπρο συνεχίζει την ανοδική της πορεία. Μέχρι το 1959 το Συνεργατικό κίνημα στην Κύπρο ανήκει στο τμήμα Συνεργατικής Ανάπτυξης κάτω από τη διοίκηση Λειτουργού διοριζόμενου από την Άποικιοκρατική Κυβέρνηση.

Τό 1959 με την ύπογραφή της συμφωνίας της Ζυρίχης Λονδίνου για την ανεξαρτησία της Κύπρου, εισήχθη νέα νομοθεσία για τον Συνεργατισμό στην Κύπρο, που προνοούσε τό διαχωρισμό σε Έλληνικό και Τουρκικό συνεργατισμό μ' έπικεφαλής, αντίστοιχως Έλληνα και Τουρκο Έφορο Συνεργατισμού.

Τά δυό δέ αυτά τμήματα Συνεργατισμού ύπήχθησαν αντίστοιχως στην Έλληνική και Τουρκική Κοινοτική Συνέλευση που λειτούργησαν στην Κύπρο σύμφωνα με τό σύνταγμα μετά την έγκαθίδρυση της Κυπριακής ανεξαρτησίας.

Τόν Άπριλη του 1965 ύστερα από τη διάλυση της Έλληνικής Κοινοτικής Συνέλευσης, εισήχθη νέα νομοθεσία σύμφωνα με την όποια τό τμήμα Συνεργατισμού ύπάγεται στο Έπουργείο Έμπορίου και Βιομηχανίας.

Στό 65χρονο διάστημα της ζωής του τό Συνεργατικό κίνημα στην Κύπρο σημείωσε ραγδαία πρόδο και εξέλιξη σε παράγοντα αποφασιστικό στην οικονομική ζωή και την κοινωνική πρόοδο του τόπου.

Ανεφέρθη ήδη ότι σύμφωνα με τά τελευταία στατιστικά στοιχεία στό Έλληνικό Τμήμα του Συνεργατισμού είναι έγγεγραμμένα στό μητρώα 901 Πρωτοβαθμίων Συνεργατικών ιδρυμάτων 237,570 μέλη. Έάν δέ ληφθεί ύπ' όψη ότι ένας αριθμός Συνεργατιστών ανήκουν ταυτόχρονα σε πάνω από ένα Συνεργατικά ιδρύματα προκύπτει ότι ένας αριθμός γύρω στό 180,000 άτομα ανήκουν στό Συνεργατικά ιδρύματα, γεγονός τό όποιον τοποθετεί τό Συνεργατικό κίνημα στην Κύπρο στην πρώτη θέση από την άποψη της οργανοτικότητας και μαζικότητας. Έκτός από τίς πρωτοβάθμιες

Συνεργατικές Ένώσεις (τοπικές) ιδρύθηκαν αριθμός Δευτεροβάθμιων Ένώσεων, π.χ. Ό Συνεργατικός Όργανισμός Διάθεσης Άμπελουργικών Προϊόντων (ΣΟΔΑΠ), Έλαιουργικών Προϊόντων (ΣΟΡΕΛ), Φρουτοπαραγωγών- Φαρτοπαραγωγών ΣΣΕΔΙΓΕΠ), Προμηθείας μηχανημάτων Φαρμάκων (Άγροτεχνικά) κ.λ.π. Οι λεγόμενες δευτεροβάθμιες αυτές Συνεργατικές Ένώσεις χαρακτηρίζονται από τό γεγονός ότι σάν μέλη τους έχουν Πρωτοβάθμιες Ένώσεις.

Τήν ίδρυση των τέτοιων ενώσεων ύπηγόρευσε ή ανάγκη περαιτέρω διεύρυνσης του επιπέδου της Συνεργατικής Συνεργασίας προς εξασφάλιση των αναγκαίων δυνατοτήτων προς επίτευξη του καθωρισμένου σκοπού. Διότι για τούς άμπελουργούς π.χ. ήταν φανερό πως οι Συνεργατικές ενώσεις των διαφόρων Άμπελουργικών χωριών δεν ήταν σε θέση ή κάθε μία ξεχωριστά να ιδρύει και ένα εργοστάσιο οίνοποιίας, πράγμα που έγινε, όμως, δυνατό με την μεταξύ τους Ένωση σε «δευτεροβάθμιες» Συνεργατικές Ένώσεις, όπως ό ΣΟΔΑΠ (Συνεργατικός Όργανισμός Διαθέσεως Άμπελουργικών προϊόντων). Ειδικές ανάγκες ύπηγόρευσαν επίσης την ίδρυση «τριτοβάθμιων» Συνεργατικών Ένώσεων (Όμοσπονδιακού Τύπου).

Τέτοιες Ένώσεις είναι: Ό ΣΟΠΑΖ (Συνεργατική Όμοσπονδία Παραγωγής Ζωοτροφών), ή ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ (Εισαγωγικός Όργανισμός ήλεκτρικών ειδών), ΣΥΝΕΡΓΚΑΖ (Όργανισμός Διάθεσης Γκαζιού)κ.λ.π.

Τίς Ένώσεις αυτές συγκροτούν ως μέλη διάφορα Συνεργατικά ιδρύματα δευτεροβάθμιου και πρωτοβάθμιου τύπου. Έκρίθησαν δέ σάν άπαραιτήτως αναγκαίες για τό συντονισμό των δραστηριοτήτων των τοιούτων Συνεργατικών ιδρυμάτων προς έκπλήρωση κοινών αναγκών τους. Έκτός του συντονισμού των δραστηριοτήτων ή σύμπληξη «τριτοβάθμιων» Συνεργατικών Ένώσεων εξασφάλιζε ψηλότερα επίπεδα οικονομικών δυνατοτήτων για την επιτυχή έκπλήρωση των σκοπών τους. Στην πορεία της 65χρονης ζωής του τό Συνεργατικό κίνημα της Κύπρου άκολούθησε τούς δείκτες των συμφερόντων των εργαζομένων της Ύπαίθρου και των πειολεων που σημάδευαν τούς δρόμους της ανάπτυξης του. Καθοδηγητική πυξίδα συμφερόντων των εργαζομένων στους τομείς του δανεισμού, της προμήθειας επαγγελματικής ύλικών, της διάθεσης των προϊόντων τους, της προμήθειας των καταναλωτικών αγαθών, της εξασφάλισης συνεχώς και πύο βελτιωμένου επιπέδου παραγωγής και επεξεργασίας των προϊόντων τους.

Απο της ίδρύσεως των τά Συνεργατικά ιδρύματα υιοθέτησαν εις την δανειστικήν αγοράν πύο χαμηλό επιτόκιο και εξακολούθησαν έτσι μέχρι τώρα. Σε πέραν των 20 εκατομμυρίων Λιρών έτησίως άνέρχονται τά παραχωρούμενα από τά Συνεργατικά Πιστωτικά Ίδρύματα δάνεια προς τά μέλη τους και σε 10 εκατομμύρια Λίρες τά δάνεια που παραχωρούνται από την Κεντρική Συνεργατική Τράπεζα έναντι έπιτοκίου πάντοτε χαμηλοτέρου εκείνου των άλλων Τραπεζών. Η Σαύλωκική τοκογλυφία με την εμφάνιση του Συνεργατισμού έπέρασε όριστικά στην ιστορία.

Συνεργατικά παντοπωλεία

Σέ κάθε χωριό σχεδόν, και στις πόλεις λειτουργούν Συνεργατικά Παντοπωλεία. Όργανισμός των ιδίων των καταναλωτών τά Συνεργατικά Παντοπωλεία είχαν την ευχέρεια και την δυνατότητα να εφαρμόσουν τά πύο χαμηλά επίπεδα κέρδους στις πωλήσεις τους προς όφελος των καταναλωτών. Προστάτευσαν τούς καταναλωτές από την μαύρη αγορά κατά τά πρώτα μεταπολεμικά χρόνια και συνεχίζουν σταθερή πορεία προόδου στην εξυπηρέτηση τώσον των μελών τους όσο και των γενικώτερων του καταναλωτικού κοινού.

Συλλογική προσπάθεια των Συνεργατικών παντοπωλείων είναι όπως έκπληρούνται όλες οι άπαιτήσεις ύγειονομικών

συνθηκών στις δραστηριότητές τους, στην ποιότητα των εμπορευμάτων κ.λ.π. Τά τελευταία χρόνια στις πόλεις τὰ Συνεργατικά ιδρύματα περνούν στον τύπο τῆς υπεραγορᾶς καί αὐτοεξυπηρέτησης Εὐρωπαϊκοῦ ἐπιπέδου. Ἄρχισε δὲ ὁ Συνδυασμὸς μικρῶν παραγωγικῶν μονάδων ἀπὸ Συνεργατικά Παντοπωλεῖα. Ἡ τάσις αὐτὴ γιὰ ὀριζόντια ἀνάπτυξη τῶν Συνεργατικῶν Παντοπωλείων ἀφορᾷ τὴ δημιουργία μονάδων παραγωγῆς εἰδῶν υπεραγορᾶς, ὅπως εἶναι ἡ ἐπεξεργασία γάλακτος σὲ χαλούμια καί ἄλλα γαλακτοειδῆ, μικρὲς μονάδες εἰδῶν ἔνδυσης, μονάδες καλλυντικῶν κ.λ.π.

Οἱ πωλήσεις μέσω τῶν Συνεργατικῶν Παντοπωλείων ξεπερνοῦν σήμερα τὴν ἀξία τῶν 15 ἑκατομμυρίων λιρῶν τὸ χρόνο. Στὰ ποσὰ αὐτὰ δευτεροβάθμιων προμηθευτικῶν Ἐνώσεων ΣΠΕΛ - ΣΠΕΛ καί ΣΠΟΛΠ (Συνεργατικὲς Προμηθευτικὲς Ἐνώσεις Λευκωσίας Ἀμμοχώστου καί Λεμεσοῦ - Πάφου) πού ξεπερνοῦν τὰ 7 ἑκατομμύρια λιρῶν τὸν χρόνο.

Οἱ Συνεργατικὲς Ἐνώσεις Χαρουποπαραγωγῶν, Διαθέσεως Ἀμπελοργικῶν προϊόντων, Καπνοπαραγωγῶν, Ἐλαιοπαραγωγῶν Σιτηρῶν Διαθέσεως Γεωργικῶν προϊόντων (ΣΕΔΙΓΕΠ) Διαθέσεως Ἐσπεριδοειδῶν, Διαθέσεως Φρούτων, οἱ Οἰνοποιητικὲς Ἐταιρεῖες Καλοῦ Χωριοῦ, Ζωοπηγῆς, Γεράσιας, Λάνιας, Ἄγ. Μάμαντος, Ἄγ. Γεωργίου (Λεμεσοῦ), Ἄγιου Κωνσταντίνου Λεμεσοῦ. Οἱ Συνεργατικὲς Ἐταιρεῖες Τριανταφυλλοπαραγωγῶν Ἄγρου, Ἄλωνα, Μιλικουρίου, ἐξελίχθησαν σὲ ὀργανισμοὺς πού διαθέτουν ἐξ ὀλοκλήρου ἢ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς παραγωγῆς τῶν πιὸ πᾶν κλάδων.

Ὁ Συνεργατικὸς Ὄργανισμὸς Παραγωγῆς Ζωοτροφῶν (ΣΟΠАЗ) ἐνεφάνισε μιά νέα διάσταση πρὸς τὴν ὁποία τὰ συμφέροντά τῶν παραγωγῶν ὑποδεικνύουν ὅπως ἐπεκταθεῖ ὁ Συνεργατισμὸς.

Ἄλλα Συνεργατικά Ἰδρύματα

Ἡ ἰδέα τῆς ἐξυπηρέτησης καί τῆς προόδου τῶν εργαζομένων μέσω τοῦ Συνεργατισμοῦ ἐπεκτείνεται παντοῦ.

Χαρακτηριστικὸ εἶναι ὅτι βρῆκε τὴν ἔκφρασή της σὲ διάφορες ὁμάδες εργαζομένων γιὰ νὰ ἔχουμε σήμερα π.χ. τὶς Συνεργατικὲς Γεωργικῶν Μηχανημάτων Τύμπου, τὴ Συνεργατικὴ Ἐταιρεία Κωφαλάλων, τὶς Συνεργατικὲς Ἀρδευτικὲς Ἐταιρεῖες κ.λ.π.

Καί σὸ σοβαρῶτα πρόβλημα τῆς στέγης στράφηκαν οἱ σκέψεις στὸ Συνεργατισμὸν ὡς μέσο γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή του ὡς τώρα ἀπὸ τὸν κλάδο τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων. Ἡ πορεία τοῦ Συνεργατικοῦ κινήματος στὴν Κύπρο εἶναι μιά πορεία προόδου. Πηγαία καί αὐθόρμητη ὥθηση πρὸς αὐτὴ τὴν πορεία ὑπῆρξε ἡ ἀνάγκη γιὰ τὴν ἐπίλυση δυσκόλων οἰκονομικῶν προβλημάτων ἀπὸ τοὺς διάφορους κλάδους τῶν εργαζομένων, οἱ ὁποῖοι διέβλεπαν τὶς δυνατότητες γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ στὴν μεταξύ τους ἐνότητα.

Ἡ ἐνότητα τῶν εργαζομένων γιὰ τὴν πρόδοτό τους ἦταν ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἡ ἰσχυρὴ τάση πού ἐπικρατοῦσε σ' ὅλη τὴν Εὐρώπη καί σὲ πολλὰς χώρες. Στὸ χαρακτήρα τῶν Συνεργατικῶν ἰδρυμάτων δόθηκαν ἀπὸ τοὺς Βρετανούς Λειτουργοὺς τοῦ Συνεργατισμοῦ τὰ βρετανικὰ Πρότυπα Συνεργατισμοῦ.

Οἱ σχέσεις πού ἀνεπτύχθησαν μὲ Συνεργατικὰ κινήματα τοῦ ἐξωτερικοῦ προσεκόμισαν πολύτιμη πείρα. Οἱ σχέσεις αὐτὲς ἀναπτυσσόμενες θὰ εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πάρα πέρα ἀνάπτυξης τοῦ Συνεργατικοῦ κινήματος. Τὸ Συνεργατικὸ κίνημα ἐκτός τῶν ἄλλων πολύτιμων θετικῶν τοῦ ἀποτελεσμάτων συνέβαλε σὲ μεγάλο βαθμὸ στὴν ἀνάπτυξη τῆς ἰδέας τῆς Συνεργασίας μεταξύ τῶν εργαζομένων. Τὸ ἔμβλημα τοῦ Συνεργατισμοῦ συνειδητοποιεῖ τὸ θετικὸ οἰκονομικὸ καί κοινωνικὸ ρόλο πού διαδραματίζει μέσω τῆς συσπείρωσης σὲ γραμμὲς του.

Ἀκολουθώντας τοὺς δρόμους τῆς ἀνάπτυξης τοῦ τὸ Συνεργατικὸ Κίνημα Κύπρου καί ἀξιοποιώντας τόσο τὴ δική του ὅσο καί τὴν πείρα ἄλλων χωρῶν, δημιούργησε ἀξιόλογο μηχανισμὸ ἐπανδρωμένο ἀπὸ πεπειραμενα στελέχη πού ἐγγυοῦνται τὴν πρὸς τὰ μπρὸς πρόοδο τοῦ Συνεργατικοῦ κινήματος πρὸς ὄφελος τῶν εργαζομένων καί γενικώτερα τῆς οἰκονομίας τῆς Κύπρου.

Βεβαίως ἡ ἐπιτευχθεῖσα πρόοδος κάθε ἄλλο παρὰ ἔχει ἐξαντλήσει τὰ περιθώρια προώθησης τοῦ Συνεργατισμοῦ στὴν οἰκονομικὴ καί κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ τόπου. Ἡ πρακτικὴ τῶν 65 χρόνων τῆς ὑπαρξῆς τοῦ ἐπιβράβευσε τὴν πρόβλεψη τῶν ἰδρυτῶν καί στυλοβατῶν του, ὅτι μέσον του θὰ μπορούσαν οἱ εργαζόμενοι νὰ τύχουν μοναδικῆς ἐξυπηρέτησης.

Ἡ πρακτικὴ τῶν 65 χρόνων ἀπέδειξε πῶς ὁ Συνεργατισμὸς ὡς σύστημα σύνδεσης τῶν εργαζομένων μπορεῖ νὰ μετατρέψῃ τὶς μικρὲς καί ἀσήμαντες οἰκονομικὲς δυνατότητες σὲ δύναμη ἀποφασιστικὴ καί ἀποτελεσματικὴ μὲ τὴν συνένωσή τους. Σὲ δύναμη πού νὰ ἐξασφαλίζει στὸν παραγωγὸ μέσα παραγωγῆς πού ἀπὸ μόνος καί κατὰ μόνάδα ἦταν ἀδύνατον νὰ ἐξασφαλίσει.

Ἀπέδειξε στὸν φτωχὸ εργαζόμενο πῶς ἐνωμένος ὁ Συνεργατισμὸς ἀποκτᾷ φερεγγυότητα καί μεταβάλλεται σὲ ἰσχυρὴ οἰκονομικὴ μονάδα. Ὁ Συνεργατισμὸς στάθηκε γιὰ πᾶν ἀπὸ μισὸ αἰῶνα ἡ πρακτικὴ πού βοηθᾷ τὸν εργαζόμενο νὰ ἀναζητήσῃ δρόμους γιὰ κοινωνικὴ καί οἰκονομικὴ ἀνάταση μέσω τῆς ὁμαδικῆς προσπάθειας καί ὁμαδικῆς εὐθύνης. Τὸ γεγονός τῆς σύνδεσής τους μὲ πολλοὺς τρόπους (δανειστικά, καταναλωτικά, παραγωγικά, ἐμπορικά) μὲ τὰ Συνεργατικά ἰδρύματα ἀπεριορίστου εὐθύνης ἀσκήσε στοὺς εργαζόμενους θετικὴ ἐπίδραση πρὸς τὴν κατεύθυνση τοῦ κοινωνικοῦ τρόπου σκέψης καί συμπεριφορᾶς. Ἡ δομὴ τοῦ Συνεργατικοῦ κινήματος στὴν Κυπριακὴ πραγματικότητα παρουσιάζεται ἀξιόλογα ἐπιβλητικὴ. Χωρὶς νὰ ὑποκαθιστᾷ ἄλλες μορφὲς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ὅπως εἶναι ἡ ἰδιωτικὴ δραστηριότητα ἢ ἡ συνένωση μέσω Ἐταιρειῶν περιορισμένης εὐθύνης Λ.Τ.Δ. ἔδωσε ἀξιοσημειωτὴ τὴ συμβολὴ της στὴν οἰκονομικὴ καί κοινωνικὴ πρόοδο τοῦ τόπου, συμβολὴ πού σὲ πολλὰς περιπτώσεις ὑπῆρξε πρωτοποριακὴ (πάντοτε ὁ χαμηλότερος τόκος μέσω τῶν Συνεργατικῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων πρὸς τοὺς δανειζόμενους, τὸ χαμηλότερο ποσοστὸ κέρδους στὰ Συνεργατικά Παντοπωλεῖα κ.λ.π.). Ὡστόσο εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν τεράστια περιθώρια γιὰ περαιτέρω ἐπέκταση τοῦ κινήματος καί τῶν δραστηριοτήτων του.

Ἐπιφελῆς γιὰ τοὺς στόχους τοῦ Συνεργατικοῦ κινήματος θὰ εἶναι ἡ περαιτέρω ἐπέκταση τοῦ κινήματος καί πρὸς κάθετη καί πρὸς ὀριζόντια εὐθύνηση. Θὰ μπορούσαν νὰ παρατεθοῦν πολλὰ παραδείγματα σχετικὰ μ' αὐτό, π.χ. ἡ μετεξέλιξη μικρῶν Συνεργατικῶν Παντοπωλείων σὲ σύγχρονες ὑπεραγορὲς αὐτοεξυπηρέτησης (γεγονὸς πού ἐπέβαλε ἡ ἴδια ἐξέλιξη) ἔφερε μεταξύ ἄλλων ἐπὶ τάπητος τὴν ἀναγκαιότητα γιὰ ὀριζόντια ἐπέκταση τοῦ Συνεργατισμοῦ Συγκεκριμένα τὴ συνεργασία μὲ ὑπάρχουσες ἢ τὴν ἴδρυση νέων Συνεργατικῶν μονάδων πρὸς τροφοδότηση τῆς ὑπεραγορᾶς μὲ καταναλωτικὰ ἀγαθὰ, ὅπως εἶναι ἀρκετὰ εἶδη ρουχισμοῦ, ἐπεξεργασμένων τροφίμων, μονάδων πουλερικών, χοιροτροφείων κ.λ.π. Ταυτόχρονα ἡ ἀποστολὴ τῶν τριῶν δευτεροβάθμιων Συνεργατικῶν προμηθευτικῶν ἀποκτᾷ καινούργιο περιεχόμενο μὲ τὶς μονάδες αὐτὲς νὰ βρεθοῦν μπροστὰ στὸ δίλημμα ἢ νὰ γίνουν πραγματικοὶ εἰσαγωγικοὶ ὀργανισμοὶ πού νὰ ἰκανοποιοῦν τὶς ἀνάγκες τῶν πρωτοβάθμιων παντοπωλείων ἢ νὰ καταλάβουν τὴν θέση τους ἄλλοι ὀργανισμοὶ. Βεβαίως ἐξαιρετικὸ διδάγμα ἀπὸ τὴν πρακτικὴ τῶν 65 χρόνων τῆς ζωῆς τοῦ Συνεργατισμοῦ εἶναι ἡ ἐπιβεβαίωση ὅτι ὁ ὑποκειμενικὸς παράγοντας ποτέ

δέν μπορεί κατά τρόπο αυθαίρετο να παραγνωρίσει ή να παρακάμψει τους αντικειμενικούς νόμους της κοινωνικής εξέλιξης. Ο Συνεργατισμός θα αναπτύσσεται και θα προοδεύει μεν ο έφ' όσον θα συντρέχει με την κοινωνική και οικονομική εξέλιξη. Εάν και όταν θα κόβει πίσω θ' αποτυγχάνει και θα τον εγκαταλείπουν οι μάζες.

Αποτυχίες θά προκύπτουν, ακόμα και όταν αποτολμούνται άλματα, πρόωρα για την πραγματικότητα του παρόντος επιπέδου κοινωνικής εξέλιξης, π.χ. κατά τα τελευταία χρόνια, 54 Συνεργατικές ενώσεις κατά τό πλείστο Συνεργατικές Χειροτεχνικές Έταιρείες είτε διαλύθηκαν είτε εκ των

πραγμάτων έθεωρήθη έπιβεβλημένο να συγχωνευθούν με άλλα Συνεργατικά Ιδρύματα.

Αυτό δείχνει ότι η πορεία του Συνεργατισμού δέ μπορεί να είναι εύθεια και εύκολη. Αντίθετα είναι μία διαρκής πάλη με δυσκολίες και προβλήματα. Μία πάλη που κάθε έπιτυχία της θά είναι μία πορεία που θά φωτίζεται από δική της πείρα και την πείρα των αδελφικών κινήματων του εξωτερικού. Μία πορεία που τα βήματά της θά υπαγορεύονται από τις απαιτήσεις των εργαζομένων της Κύπρου. Μία πορεία, πάνω απ' όλα ικανή να οδηγήσει σε μεγάλες και σοβαρές κατακτήσεις.

Η Κυπριακή γεωργία

Του Π. Λοιζίδη

Η Γεωργία αποτελεί ένα πολύ σημαντικό τομέα της κυπριακής οικονομίας. Δίδει μερική ή πλήρη απασχόληση σε 35% περίπου του πληθυσμού ή δέ συνολική αξία της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής υπολογίζεται σε 17% περίπου της συνολικής αξίας της παραγωγής. Οι γεωργικές εξαγωγές ξεπερνούν τα 60% της όλικής αξίας των εξαγωγών.

Από τη μέρα της ανεξαρτησίας ως την τουρκική εισβολή η κυπριακή γεωργία παρουσιάζει μία σταθερή πρόοδο όπως φαίνεται στον πιο κάτω πίνακα.

ΧΡΟΝΟΣ	ΑΞΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΕ ΣΤΑΘΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ ΤΟΥ 1967	
1962	27,205,000	Λ.Κ.
1963	28,272,000	Λ.Κ.
1964	26,523,000	Λ.Κ.
1965	35,860,000	Λ.Κ.
1966	34,340,000	Λ.Κ.
1967	42,578,000	Λ.Κ.
1968	41,473,000	Λ.Κ.
1969	46,398,000	Λ.Κ.
1970	44,803,000	Λ.Κ.
1971	53,483,000	Λ.Κ.
1972	52,320,000	Λ.Κ.
1973	44,844,000	Λ.Κ.

Η αύξηση της παραγωγής οφείλεται στην επέκταση των άρδευομένων καλλιεργειών από 25-30.000 έκταρία σε 40000 έκταρία και τη σημαντική αύξηση της στρεμματικής απόδοσης. Σάν παράδειγμα δίδουμε τα ακόλουθα δεδομένα σχετικά με τις δύο κυριότερες άρδευόμενες καλλιεργείες, τα έσπεριδοειδή και την πατάτα.

ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΗ ΠΑΤΑΤΕΣ	ΕΚΤΑΣΗ ΕΙΣ ΕΚΤΑΡΙΑ		ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΜΕΤΡ. ΤΟΝΝΟΥΣ ΚΑΤΑ ΕΚΤΑΡΙΑ	
	1958-62	1972	1958-62	1972
Εσπεριδοειδή	6000	8000	22	30
Πατάτες	7000	8000	12	22

Κατά τό 1976 ή κατά έκτάριον παραγωγή των πατατών έφτασε τούς 30 τόννους.

Η παραγωγή σιταριού και κριθαριού καθώς και άλλων μη άρδευομένων προϊόντων, όπως των οινοποιημένων σταφυλιών, αύξήθηκε σε μικρότερο βαθμό εξ αιτίας του περιοριστικού παράγοντα του νερού. Οι διακυμάνσεις στην γεωργική παραγωγή που φαίνονται εις τον πρώτον πίνακα οφείλονται σε διακυμάνσεις της βροχοπτώσης. Ιδιαίτερα κατά τό 1973, όταν ή Κύπρος είχε την πιο μεγάλη άνομβρία από πολλές δεκαετίες, ή παραγωγή σιταριού ήταν μηδαμινή. Όμως ο μέσος όρος της απόδοσης του σιταριού αύξήθηκε μεταξύ του 1958-62 και 1972 από 900 σε 1400 χιλιόγραμμα και του κριθαριού από 1200 σε 1400 χιλιόγραμμα κατά έκτάριον.

Η άγελαδοτροφία και αιγοπροβατοτροφία αναπτύχθηκε κυρίως με την εισαγωγή θελιωμένων ποικιλιών και την θελιώση της διατροφής των ζώων. Η καλλιέργεια του θίκου και άλλων κτηνοτροφικών φυτών για σανό ή θόσκη αυξήθηκε από 24000 σε 50000 έκταρία, ταυτόχρονα δέ αυξήθηκε σε μεγάλο βαθμό ή χρήση συμπυκνωμένων τροφών εις τα σιτηρέσια των προβάτων και αιγών, έτσι που μειώθηκε σημαντικά ή εξάρτησή τους από τη νομαδική θόσκηση.

Η ίδρυση μοντέρνων χοιροστασιών και πτηνοτροφείων έκαμαν την Κύπρο αυτάρκη σε χοιρινό κρέας, πουλερικά και αυγά.

Τό νεοσύστατο Κυπριακό Κράτος συνέβαλε σημαντικά στην ραγδαία ανάπτυξη της γεωργίας. Οι διάφορες υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας και Φυσικών Πόρων ένισχύθηκαν και θελιώθηκαν ποιοτικά.

Ο αριθμός των γεωπόνων και άλλων έπιστημόνων (δασολόγων, μηχανικών, κτηνιάτρων, χημικών, οικονομολόγων) πού τό 1960 μόλις έφτανε τούς 20-25, τό 1973 ξεπερνούσε τούς 250.

Ένισχύθηκαν πολύ όλες οι γεωργικές υπηρεσίες, όπως ο κλάδος γεωργικών έφαρμογών, άρδευσεων, έγγειοβελτικών έργων, έδαφολογίας και προστασίας φυτών και των Τμημάτων Κτηνιατρικής Αναπτύξεως, Υδάτων και Δασών. Ιδρύθηκε τό Ίνστιτούτο Γεωργικών Έρευνών πού συνέβαλε σημαντικά στην έφαρμογή θελιωμένων μεθόδων και την αύξηση της παραγωγικότητας.

Η ανάπτυξις της άρδευσης πραγματοποιήθηκε κυρίως με την κατασκευή μεγάλων και μικρών ύδατοφρακτών από τό Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων καθώς και με γεωτρήσεις πού έγιναν τόσο από ιδιώτες όσο και από τό κράτος.

Προωθήθηκε η όρθολογιστική χρήση του νερού με την εισαγωγή βελτιωμένων συστημάτων άρδευσης (μέ καταιονισμό, σταγόνες σωλήνες - λεκάνες κ.τ.λ.).

Προωθήθηκαν σημαντικά τα έγγειοβελτιωτικά έργα για τα όποια οι παραγωγοί παίρνουν επιδοτήσεις και δάνεια από το κράτος. Η μελέτη και η επίβλεψη των έργων γίνεται από τον κλάδο έγγειοβελτιωτικών έργων. Οι έδαφολογικές μελέτες και οι αναλύσεις φύλλων και έδαφών συνέβαλαν στη όρθολογιστική χρήση της γης και λίπανση των καλλιεργειών.

Η παραγωγή πρώτων λαχανικών σε χαμηλά θερμοκήπια ενθαρρύνθηκε με επιδοτήσεις, χαμηλότοκα δάνεια και τεχνικές συμβουλές.

Η κτηνοτροφία προωθήθηκε με την εισαγωγή βελτιωμένων φυλών αγελάδων και τη διανομή τους σε τιμές κόστους. Σε μεγάλη κλίμακα έγινε επίσης η εισαγωγή βελτιωμένων φυλών αϊγών και προβάτων, ο πολλαπλασιασμός τους σε ειδικές μονάδες και η διανομή τους σε τιμές κόστους.

Εισήχθησαν και διενεμήθηκαν σε τιμές κόστους σπόροι κτηνοτροφικών φυτών, πράγμα που συνέβαλε κατά πολύ στην άντικατάσταση του έκτατικού συστήματος και της αγρανάπαυσης με μίαν πολύ πιο παραγωγική άμειψισπορά σιτηρών - κτηνοτροφικών φυτών για σανό ή βόσκηση.

Η δημιουργία κρατικών οργανισμών διαθέσεως προϊόντων (πατάτας, καρότων, ελαίων, και γάλακτος) διευκόλυναν την έμποριαν αυτών των προϊόντων και συνέτειναν στην αύξηση της παραγωγής.

Οι προσπάθειες και τα προγράμματα των κρατικών υπηρεσιών δεν θά έφεραν αποτέλεσμα χωρίς την εργατικότητα, τό ύψηλό μορφωτικό επίπεδο και τό προοδευτικό πνεύμα των παραγωγών που έκαμαν δυνατή την εφαρμογή των πιο αποδοτικών μεθόδων. Τούτο φαίνεται ιδιαίτερα στην παραγωγή πατατών και λαχανικών.

Στις κύριες παταποαραγωγικές περιοχές ή παραγωγή ξεπερνά τους 40 τόννους τό έκταριον, είναι δέ γενική ή άρδευση με καταιονισμό. Γίνεται συστηματική λίπανση, καταπολέμηση άσθενειών έντόμων και νηματοδών. Στις παραλιακές περιοχές που είναι κατάλληλες για πρώιμα λαχανικά άλλα υπάρχει έλλειψη γης, οι παραγωγοί δημιουργούν καλλιεργήσιμον έδαφος σε βραχώδεις περιοχές με τη μεταφορά χώματος και εφαρμόζουν τις πιο βελτιωμένες μεθόδους παραγωγής με χαμηλά θερμοκήπια και άρδευση με σταγόνες. Στην εφαρμογή βελτιωμένων συστημάτων άρδεύσεως ή Κύπρος κατέχει μιά πρωτοποριακή θέση στον κόσμο.

Ο μέσος όρος χρήσης λιπασμάτων του 1973 έφτασε τις 95 μονάδες θρεπτικών στοιχείων κατά έκταριον από 53 μονάδες που ήταν κατά τό 1962. "Αν λάβουμε ύπ' όψιν ότι τό 80% των καλλιεργειών δεν άρδεύονται και δεν χρειάζονται περισσότερες από 50-60 θρεπτικές μονάδες, οι άρδευόμενες καλλιεργείες παίρνουν πάνω από 150 μονάδες κατά έκταριον. Μπορούμε νά πούμε πως τά λιπάσματα που χρησιμοποιούνται ικανοποιούν πλήρως τις ανάγκες των καλλιεργειών.

Η τουρκική εισβολή προκάλεσε τεράστιες ζημιές στην κυπριακή γεωργία όπως και σε όλους τους άλλους τομείς της οικονομίας. Η αξία των φυτειών, ύποστατικών, ζώων, μηχανημάτων και γεωργικών άποθεμάτων που κατέλαβον οι εισβολείς ξεπερνά τά 120 εκ. λίρες. Τά 47% της άρδευόμενης έκτασης και τά 48% των ποιοτικά καλών έδαφών έχουν καταληφθεί. Μέ βάση τις τιμές του 1974 ή γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή στα κατεχόμενα μέρη ξεπερνούσε πριν από την εισβολή τά 42% του συνόλου.

Ιδιαίτερα σοβαρές άπώλειες έχουν σημειωθεί στα έσπεριδοειδή (72%), στα σιτηρά (63%) και στην κτηνοτροφία (47%). Σε τιμές του 1974 ή αξία της γεωργικής παραγωγής στις κατεχόμενες περιοχές ξεπερνούσε τά 39 εκ. λίρες.

Έξαιρετικά σοβαρές ήταν και οι ζημιές στα δάση. Στην όροσειρά του Τρόοδος καταστράφηκαν από πυρκαϊά που προκλήθηκε από την εισβολή 23000 έκταρια πυκνού δάσους, στη δέ όροσειρά του Πενταδακτύλου στην κατεχομένη περιοχή 4Π00 έκταρια. Άλιευτικά τιλοϊάρια αξίας πολλών εκατομμυρίων λιρών παρέμειναν στην κατεχομένη βορεία περιοχή όπου ή άλιεία είναι πολύ πιο άποδοτική από τό νότο.

Σάν αποτέλεσμα παρ' όλες τις προσπάθειες τόσο του κράτους όσο και των παραγωγών σημειώθηκε σημαντική κάμψη της παραγωγής μετά την εισβολή. Ο πιο κάτω πίνακας δείχνει την γεωργική παραγωγή πριν και μετά την εισβολή.

ΧΡΟΝΟΣ	ΑΞΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	
	Σε σταθερές τιμές	Σε τρέχουσες τιμές
1972	52,320,000 Λ.Κ.	62,807,000 Λ.Κ.
1973	44,844,000 Λ.Κ.	60,074,000 Λ.Κ.
1974	45,087,000 Λ.Κ.	67,074,000 Λ.Κ.
1975+	31,249,000 Λ.Κ.	54,729,000 Λ.Κ.
1976+	35,817,000 Λ.Κ.	72,184,000 Λ.Κ.

+ Στις ελεύθερες περιοχές μόνον.

Τό 1976 παρατηρήθηκε άνοδος στον όγκο της παραγωγής κυρίως στις πατάτες, τά λαχανικά, στη χοιροτροφία και κτηνοτροφία, όπου ή παραγωγή έχει φτάσει σχεδόν τά πρό της εισβολής επίπεδα.

Μέ βάση τις τρέχουσες τιμές ή κατάσταση φαίνεται πολύ πιο ευνοϊκή αλλά αυτό όφείλεται σ' ένα μεγάλο μέρος στην έξαιρετικά μεγάλη αύξηση της τιμής των πατατών για εξαγωγή. Ένώ τό 1972 ή παραγωγή πατατών ήταν 172000 τόννους συνολικής αξίας 4953000 Λ.Κ., τό 1976 οι αντίστοιχοι αριθμοί ήταν 180000 τόννους και Λ.Κ. 18,072,000 δηλαδή ή τιμή των πατατών αύξήθηκε πάνω από τρεις φορές.

Η Κυβέρνηση πήρε και παίρνει μέτρα για την εξαγωγή όσο τό δυνατό των συνεπειών της τουρκικής εισβολής. Στο γεωργικό τομέα ενώ συνεχίζεται ή πρό της εισβολής πολιτική, έντάθηκαν τά μέτρα για την ανάπτυξη των κλάδων παραγωγής που άποδίδουν γρήγορα (λαχανικά, κτηνοτροφία) και στην ένθάρρυνση της παραγωγής εξαγωγίμων προϊόντων (πρώιμα λαχανικά, πατάτες, έπιτραπέζια σταφύλια) που εξασφαλίζουν πολύτιμο ξένο συνάλλαγμα. Τούτο γίνεται με επιδοτήσεις, χαμηλότοκα δάνεια και τεχνικές συμβουλές.

Ένας από τους κυρίους στόχους είναι ή ανάπτυξη των άρδευόμενων καλλιεργειών. Τό σχέδιο ανάπτυξεως των νερών της Πάφου που άρχισε πριν από την εισβολή και θά συμπληρωθεί στο έγγύς μέλλον θά άρδεύη περί τά 5000 έκταρια. Τό σχέδιο Βασιλικού Πεντάσχιου που είναι στα τελευταία στάδια της μελέτης θά άρδεύη άλλα 2500 έκταρια. Παραμένουν άνεκμετάλλετοι αρκετοί ύδάτινοι πόροι που ή αξιοποίησή τους στο άπώτερο μέλλον θά αύξηση την άρδευόμενη έκταση κατά 10000 έκταρια και περισσότερο.

Ιδιαίτερη μέριμνα καταβάλλεται για την βοήθεια των εκτοπισθέντων γεωργών και για την πλήρη αξιοποίηση των κτημάτων που έγκαταλείφθηκαν από τους Τούρκους γεωργούς που πήγαν στις κατεχόμενες περιοχές.

Η έμυλεια στα δάση που καταστράφηκαν από πυρκαϊές αξιοποιείται με γοργό ρυθμό ταυτόχρονα δέ άρχισε έντατικά ή αναδάσωση.

Παρά τις δύσκολες συνθήκες συνεχίζονται μακροχρόνια προγράμματα, όπως ο άναδασμός που άρχισε λίγο πριν από την τουρκική εισβολή. Ο άριθμός των περιοχών όπου οι γεωργοί ζητούν άναδασμόν συνεχώς αύξάνεται.

Όπως και πριν από την εισβολή άποφασιστικός παράγοντας στην ανάπτυξη της γεωργίας παραμένει ο Κύπριος γεωργός με τό προοδευτικό του πνεύμα και την καρτερία και άποφασιστικότητα με την όποία άντιμετωπίζει τις συνέπειες της εισβολής.

Πρέπει νά τονιστή πώς και στο παρελθόν άκόμη ή κυπριακή γεωργία είχε νά άντιμετωπίσει σοβαρά προβλήματα, τά όποία έκαμε άκόμα πιό δύσκολα ή εισβολή. Ένα μεγάλο μέρος αναγκών σε ζωοτροφές ίκανοποιείτο με εισαγωγές. Σήμερα με την άπώλεια μεγάλων εκτάσεων γεωργικής γής ή έξάρτηση της κτηνοτροφίας από τις εισαγωγές αύξήθηκε σημαντικά. Βασικά όλες οι άνάγκες του τόπου σε μέσα γεωργικής παραγωγής (λιπάσματα, καύσιμα, μηχανές, φυτοφάρμακα) εισάγονται.

Άπό την άλλη, ή παραγωγή είναι βασικά προσανατολισμένη στην έξαγωγή. Η άξια των έξαγωγών γεωργικών προϊόντων (κυρίως πατατών, έσπεριδοειδών, πρωϊμων λαχανικών και προϊόντων της άμπέλου) ξεπερνά τό μισό της συνολικής άξιας της γεωργικής και κτηνοτροφικής παραγωγής.

Έτσι κάθε διακύμανση στη ζήτηση και στις τιμές γεωργικών προϊόντων στην άγορά του έξωτερικού έχει άποφασιστική επίδραση πάνω στο γεωργικό τομέα της Κύπρου. Άπό τό τέλος του 1977, όταν καταργήθηκαν οι δασμοί προτίμησης για τά προϊόντα της κοινοπολιτείας που ίσχύουν στην Μεγάλη Βρετανία, που είναι ή μεγαλύτερη άγορά κυπριακών γεωργικών προϊόντων, ή Κύπρος έχει νά άντιμετωπίσει σημαντικό άνταγωνισμό από άλλες χώρες της Μεσογείου και σοβαρές δυσκολίες στην έξαγωγή αυτών των προϊόντων. Διεξάγονται διαπραγματεύσεις με την κοινή άγορά που άκόμη δέν κατέληξαν σε άποτέλεσμα.

Άλλα βασικά προβλήματα της γεωργίας είναι οι μικροί

κλήροι και ο κατατεμαχισμός τους που αύξάνουν σημαντικά τά έξοδα παραγωγής και τις αναγκαίες επενδύσεις και παρεμβάλλουν έμπόδια στην όρθολογιστική χρήση της γής, καθώς επίσης και ή άνεξέλεγκτη εκμετάλλευση των ύπογειων ύδατινων πόρων μας.

Μερική άντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων άρχισε μόνο κατά την περίοδο της δημοκρατίας λίγα χρόνια πριν από την εισβολή.

Τά προβλήματα αυτά δέ μπορούν νά λυθούν από τή μία μέρα στην άλλη. Όμως έχουμε πεποίθηση πώς με ένα σωστό προγραμματισμό και συνεργασία παραγωγής και κράτους θά συνεχιστή ή σταθερή αύξηση της παραγωγής στο γεωργικό τομέα.

Η ανάπτυξη στη γεωργία όπως και στους άλλους τομείς της οικονομίας άποτελούν βασική προϋπόθεση για την επιτυχή έκβαση του μακροχρονίου άγώνα που μάς επέβαλε ή τουρκική άδιαλλαξία.

Βιβλιογραφία

1. Agricultural Survey 1976
Τμήμα Στατιστικής και Έρευνών Υπουργείου Οικονομικών.
2. Άπολογισμός των Έπιτεύξεων του Υπουργείου Γεωργίας και Φυσικών Πόρων 1960-69
Υπό Ρ.Χ. Μιχαηλίδη Γενικού Διευθυντού Υπουργείου Γεωργίας και Φυσικών Πόρων.
3. Οι έπιπτώσεις της Τουρκικής εισβολής στην Κυπριακή Γεωργία
Υπό Α. Γαβριηλίδη στο περιοδικόν «Άγρότης» Ιαν. - Άπρίλιος 1975
Υπουργείον Γεωργίας και Φυσικών Πόρων.
4. Σημαντικόν ύλικόν εύρίσκεται σε άρθρα έφημερίδων κα σε όμιλίες και δηλώσεις του Υπουργείου Γεωργίας κα Φυσικών Πόρων και άλλων έπισημών.

Κλείσιμο τής εκδήλωσης για τήν Κύπρο

Άπό τήν Ὀργανωτική Ἐπιτροπή (Λ. Μαυρομμάτης):

Ἐγώ ἀπό μέρους τής Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς θά ἤθελα νά εὐχαριστήσω τόν παρευρισκόμενο ἀκόλουθο τής Κυπριακῆς Πρεσβείας ἐδῶ, γιά τήν ἀμέριστον βοήθειαν καί συμπαράστασιν πού ἔδωσε πρὸς τήν Ὀργανωτικὴν Ἐπιτροπὴν καί πού τήν βοήθησε νά προχωρήσῃ τὸ ἔργον τῆς καί νά πραγματοποιήσῃ αὐτὴν τήν ἐκδήλωσιν.

Εὐχαριστῶ πολύ.

Άπό τήν ΠΕΕΧ (Ρ. Συμεών):

Ἀγαπητοὶ Συνάδελφοι,

Προτοῦ ἀρχίσω, θά ἤθελα πρῶτα νά εὐχαριστήσω τὸ Δ.Σ. τῆς Ε.Ε.Χ., τήν Ὀργανωτικὴν Ἐπιτροπὴν καί ὅλους τοὺς Συνάδελφους πού ἀκούραστα ἐβοήθησαν τὴν ἐκδήλωσιν, ἐπίσης καί ὄσους παρευρέθησαν κοντά μας στίς μέρες αὐτές καί συντελέσαν στήν ἐπιτυχία τῆς ἐκδήλωσῆς μας.

Ἐξαιρετικά εἶναι τὰ πορίσματα τῆς ἐκδήλωσης αὐτῆς πού τὸ ἀδελφικό σας ἐνδιαφέρον καί ἡ ἐπιστημονικὴ σας εὐσυνειδησία ὠργάνωσαν πρὸς ὄφελος τοῦ μαρτυρικοῦ μας νησιοῦ. Ἡ παρουσίαση τοῦ πολιτικοῦ καί τοῦ κοινωνικοῦ μας προβλήματος μπροστά σέ τόσον εὐρύ κύκλον ἐπιστημόνων εἶναι μία ἐνέργεια ἀσυνήθιστα εὐεργετική, ἔδωκε τὴν εὐκαιρία νά ἐκτεθῇ πλατιά ἕνα ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα προβλήματα τοῦ αἰῶνος πού ἐδημιούργησε ἡ Ἰμπεριαλιστικὴ πανοργία πού προσπαθεῖ νά τὸ παρουσιάσει μὲ ἀλλοιωμένη ὄψη καί παρεμβάλλει ἐμπόδια γιά τὴν δίκαιη λύση του.

Κοντά στά γενικά προβλήματα, ἀδελφοί Ἕλληνες Χημικοί, οἱ εὐκαιρίες πού μᾶς δόθηκαν γιά νά ἐκθέσουμε τίς δικές μας ἐφαρμογές καί προόδους δέν ἦσαν κατώτερης σημασίας. Ἀγωνιζόμαστε σκληρά σέ ὅλα τὰ ἐπιστημονικά πεδία τῆς ἐφηρμοσμένης Χημείας γιά νά στηρίξουμε τὴν οἰκονομία τοῦ νησιοῦ μας.

Ἡ ἐπαφὴ μαζί σας μᾶς ἔδωσε νέα κίνητρα καί μᾶς ἄνοιξε νέους δρόμους γιά τὴν καλλίτερη προβολὴ τῆς οικονομίας τοῦ τόπου μας καί ὅπως εἶναι γνωστὸ ἡ οἰκονομικὴ πρόοδος προάγει καί τὴν πολιτικὴ καί τὴν κοινωνικὴ.

Ἀδελφοί Ἕλληνες,

Δέν χρειάζεται νά προχωρήσω πιο πολύ γιατί τὰ λόγια μου ἀδικοῦν τὰ ἔργα καί τὰ αἰσθημάτα σας, νά εἰσθε βέθαιοι ὅτι ἔχουμε ἐκτιμήσει σέ ὅλο τῆς τὸ πλάτος τὴν πατριωτικὴ καί εὐγενικὴ σας χειρονομία.

Μᾶς δώσατε τὰ ἐπιστημονικά, τὰ οικονομικά καί τὰ πολιτικά μέσα νά σᾶς ἐκθέσουμε τὰ γενικώτερα προβλήματα τοῦ νησιοῦ μας, μᾶς δώσατε νά καταλάβουμε ὅτι ἡ συνάντησις αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ μιᾶς νέας συναδελφικῆς ἐπαφῆς καί ὄχι τὸ τέλος. Αὐτὴ εἶναι ἡ σπουδαιότερη πλευρὰ τῆς ἐθνικῆς μας συνάντησις. Μᾶς δώσατε νά καταλάβουμε ὅτι δέν εἴμαστε μόνοι κάτω στήν Κύπρο, ὅτι ὁ πολιτικός κόσμος καί ὁλόκληρος ὁ Ἕλληνικός Λαός στέκει πάντα στὸ πλευρὸν μας καί ὅτι οἱ Συνάδελφοι τοῦ Κλάδου μας δέν εἶναι μονάχα ἐπιστήμονες τοῦ ἴδιου Κλάδου μὰ καί ἀδελφοὶ συναγωνιστές στὸν ἐθνικὸ, τὸν κοινωνικὸ, καί τὸν ἐπιστημονικὸν τομέα, ἔτοιμοι νά μᾶς δώσουν τὸ χέρι στὸν ἀγῶνα γιά τὴν ἀνόρθωση τῆς πολυθρασισμένης Κύπρου. Τί ἄλλο μπρορούσαμε νά θέλωμε;

Ἀδελφοί Ἕλληνες, σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμὰ.

Ὁ κ. Α. Ξενοῦλης: Χθές ἔκανα ὠρισμένες ἐρωτήσεις ἀλλὰ μιά καί μέσα στίς δυνατότητες εἶναι καί ἡ συζήτηση, θά ἤθελα ἀπλῶς νά ἐκφράσω μιά προσωπικὴ γνώμη.

Κατ' ἀρχὴν θά ἤθελα νά σᾶς πῶ ὅτι εἶμαι ἕνας ἀπὸ τοὺς τυχεροὺς πού ἐπεσκέφθη τὴν Κύπρο μὲ τὸ κλιμάκιο τῆς Ε.Ε.Χ. πρὸ δύο ἐτῶν. Ἦταν περίπου τέτοια ἐποχὴ, δηλ. Μεγ. Ἑβδομάδα πού πήγαμε στήν Κύπρο καί δέν ξέρω τὰ ἄλλα μέλη τοῦ κλιμακίου, ἐγὼ πήγα μὲ πάρα πολλοὺς μαῦρες σκέψεις, προσπαθώντας νά ἀπαλωθῶ ἐκ τῶν προτέρων, ἂν θέλετε, γιά τὴν προσωπικὴ δοκιμασία πού θά συναντοῦσα ἐκεῖ ἀπὸ τὴν δυστυχία πού φανταζόμουνα.

Ὅταν ἔφτασα στήν Κύπρο εἶναι γεγονός ὅτι ἡ δυστυχία ὑπῆρχε, καταστροφὴ ὑπῆρχε, ἀλλὰ γιά μένα προσωπικά καί νομίζω καί γιά τὰ ἄλλα μέλη τοῦ κλιμακίου ἡ ἐμπειρία ἐκείνων τῶν ἡμερῶν ἦταν ἀκριθῶς ἡ ἀντίθετη ἀπ' αὐτὴ πού περιμένα.

Δέν ἔδωσα κουράγιο σέ κανέναν, ἀλλὰ πήρα κουράγιο ἀπὸ τὴν ἐμπειρία μου αὐτὴν.

Ἦταν σάν ἕνα ἀναβάπτισμα στήν μυθικὴ κολυμπήθρα τοῦ Σιλῶμ αὐτὴ ἡ ἐμπειρία καί τὴν θυμήθηκα τώρα, γιατί νομίζω ὅτι πρέπει νά συμφωνήτε καί μαζί μου ὅτι κάτι ἀντίστοιχο ἦτανε καί ἡ πρόσφατη ἐμπειρία. Πάρα πολλά ἀπ' αὐτὰ πού ἀκουστήκανε νομίζω ὅτι μᾶς βοηθήσανε καί οἱ συγκεκριμένες πληροφορίες, οἱ τρόποι μὲ τοὺς ὁποίους ἔχει ὀργανωθεῖ ἡ ζωὴ τῆς Κύπρου, εἶναι πράγματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα μποροῦμε κι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι νά κερδίσουμε καί αἰσθάνομαι ὑποχρέωσή μου νά εὐχαριστήσω τοὺς Κυπρίους πού εἶχαν τὴν καλωσύνη νά μᾶς ἐπισκεφθοῦν καί γιά τὴν σημερινὴ ἐμπειρία καί γιά τὴν προηγούμενη ἐμπειρία πού εἶχαμε τὴν εὐτυχία νά δοκιμάσουμε πρὸ δύο ἐτῶν.

Άπό τήν ΕΕΧ (Π. Ξυθάλης):

Ἀγαπητοὶ φίλοι,

Ἀγαπητοὶ Συνάδελφοι, τὰ λόγια εἶναι περιττά πιά, φθάσαμε στὸ τέλος αὐτῆς τῆς ἐκδήλωσης, πού πολλοὶ τὴν φανταζόμασαν πῶς τελικά θά ἔφτανε. Ἐρχεται μὲ μιά ἐπιτυχία καί μιά ζεστή καρδιά. Ὁ Συνάδελφος Ξενοῦλης πού πρὶν ἀπὸ μένα εἶπε μερικὰ λόγια, ὁ Συνάδελφος Συμεών πού μίλησε εἶπε ἐπίσης μερικὰ λόγια συγκινητικά γιά τὸ πῶς αἰσθάνονται αὐτοὶ γιά μᾶς καί αὐτοὶ γι' αὐτούς. Μποροῦμε νὰ τοὺς διαβεβαιώσουμε ὅτι δέν θά τοὺς ξεχάσωμε, αὐτὸ εἶναι σίγουρο. Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐδῶ ἀφιξης τοῦ κλιμακίου, θάλαμε τὴν βάση γιά μιά πάρα πέρα συνεργασία γιά ἕνα Σεμινάριο πού θά πραγματοποιηθεῖ στήν Κύπρο αὐτὴ τὴν φορὰ, τὸν ἐρχόμενο Ἀπρίλη, πού τὴν πρωτοβουλία θά τὴν ἔχη πιά ἡ Παγκύπρια Ἐνωση Ἐπιστημόνων Χημικῶν καί ἡ ΕΕΧ μαζί μὲ θέματα πού θά ἀφοροῦν τίς νέες βιομηχανίες γιά τὴν Κύπρο.

Θά ἤθελα τελειώνοντας νά εὐχαριστήσω ἀπὸ μέρους τοῦ Δ.Σ. ἐκτός ἀπὸ ὅλους ὄσους παρακολούθησαν αὐτές τίς τριήμερες ἐκδηλώσεις καί ἰδιαίτερα τὸν Πρόεδρο τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας κ. Κυπριανοῦ γιά τὸ μῆνυμά του πού μᾶς ἔστειλε, συγκινητικὸ μῆνυμα. Θάθελα ἐπίσης νά εὐχαριστήσω τὴν Κυπριακὴ Πρεσβεία καί γιά τὸν λόγο πού μᾶς διάβασε ὁ ἐκπρόσωπός της, ἰδιαίτερα τὸν Ἀκόλουθο Τύπου τῆς Κυπριακῆς Πρεσβείας τὸν κ. Ψιλογιάννη, γιά τὴν ὅλη

βοήθεια πού πραγματικά εγκάρδια μās έδωσε σ' όλο αυτό τό διάστημα, τήν 'Οργανωτική 'Επιτροπή, και ιδιαίτερα τόν Πρόεδρον αυτής κ. Μαυρομάτη (Χειροκροτήματα), τόν κ. Κανελλόπουλο, πού ήλθε και μίλησε (Χειροκροτήματα), τόν ποιητή μας Γιάννη Ρίτσο (Χειροκροτήματα) τά μέσα τής εν-ημέρωσης, τήν Τηλεόραση, τόν Τύπο, όσους άπ' αυτούς άσχολήθηκαν με τά θέματα τής τριήμερης εκδήλωσης και όλους αυτούς πού ξεχάσαμε και πού όμως συνετέλεσαν στήν επιτυχία της.

'Από τήν Κυπριακή Πρεσβεία

κ. Ψιλογιάννης: Μετά από τήν τριήμερη εκδήλωσή σας για τήν όποιαν οί δύο 'Ενώσεις Χημικών ή Π.Ε.Ε.Χ. και ή Ε.Ε.Χ. είναι άξίες κάθε συγχαρητηρίων δέν θά ήθελα νά σας κουράσω και έγώ προσωπικά.

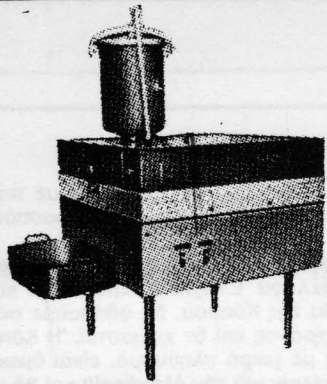
'Επειδή προέκυψε ένα θέμα τάξεως, έγώ πρέπει νά εύχαριστήσω έσάς και τίς δύο 'Ενώσεις και όλους όσοι τιμήσατε με τήν παρουσία σας τήν εκδήλωση αυτή. Είναι φανερό ότι

μαζί με τήν πολιτική πλευρά έχει συνταιριαστεί με πολλή μεγάλη επιτυχία και ή οικονομική έπιστημονική προσπάθεια τής Κύπρου.

Είμαι σίγουρος, θεωρώντας τήν συνεισφορά σας αυτή, σάν συνεισφορά του άδελφου 'Ελληνικού λαού στον κοινό άγώνα για τήν έλευθερία τής Κύπρου, θά φθάσουμε σέ αί-σιο πέρασ όσοσδήποτε χρόνος και άν χρειαστεί. 'Η Κύπρος είναι ένα μικρό Κράτος με μικρό πληθυσμό, είναι όμως τό μεγάλο σύμβολο τών άγώνων για τήν έλευθερία και θά γίνη είτε τό θέλουν, είτε δέν τό θέλουν μερικοί, τό σύμβολο όλων τών επί γής τυραννισμένων μέχρι τήν τελική δικαίωση.

Σας εύχαριστώ όλους σας από μέρος τής Πρεσβείας για τήν πολύτιμη συμπαράστασή σας και τήν βοήθειά σας, από τόν έθνικό μας ποιητή Γιάννη Ρίτσο, μέχρι τήν 'Οργανωτική 'Επιτροπή, τίς δύο 'Ενώσεις και μέχρι και τόν τελευταίο άνθρωπο πού άσχολήθηκε με τήν εκδήλωσή σας, όσον άφορā έμάς δέν κάναμε τίποτε περισσότερο από τό καθήκον μας.

Σας εύχαριστώ.

V/O TECHMASHEXPORТ - MOSCOW

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

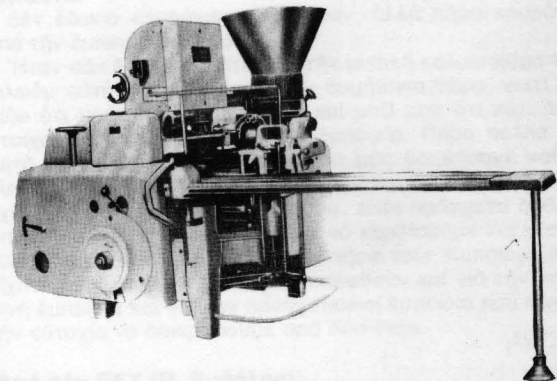
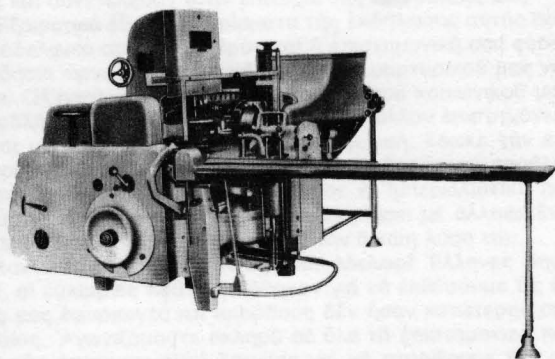
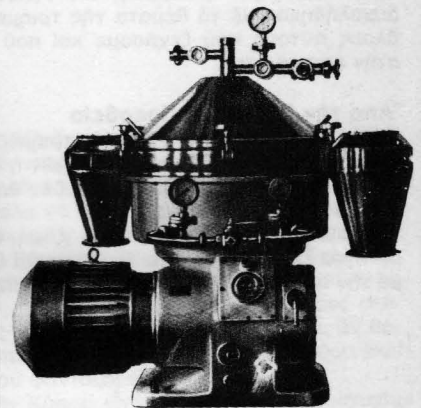
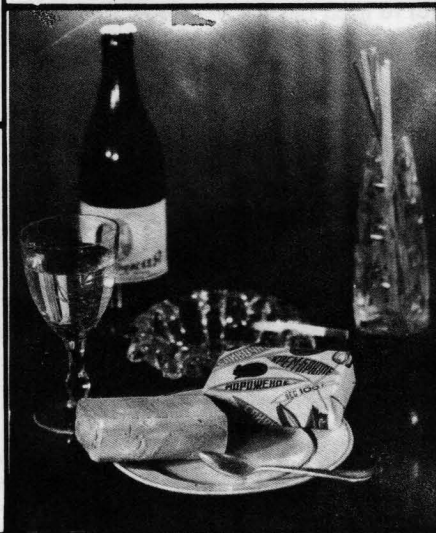
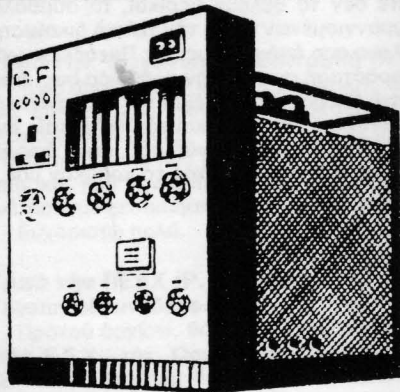
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΝ

ΝΙΚ. Κ. ΚΑΡΑΛΗΣ

ΘΕΣ ΝΙΚΗ Καθολικῶν 2 τηλ. 537293 510119 830989

TELEX 41 411

ΑΘΗΝΑ Κολοκοτρῶν 61 τηλ. 3224704

ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΑΛΑΚΤΟΣ

Άντλίες, Δεξαμενές, Καθαριστήρες, Κορυφολόγοι,
Παστεριωτήρες, Όμοιογενοποιητές Τυροβάρελα,
Βουτυροβάρελα, Έμφιαλώσεως, Πακεταρίσματος
Βουτύρου-Τυριού-Γάλακτος-ύγρων και στερεών
προϊόντων.

ΔΕΞΑΜΕΝΕΣ

Για γάλα, όξεα, κρασιά, λάδι από 3 τόνους μέχρι
500 τόνους επενδεδυμένες ΕΜΑΓΙΕ!!!
Έχουν μακροχρόνια ζωή κοστίζουν φθηνά

ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΑΦΑΛΑΤΩΣΗΣ ΝΕΡΟΥ

- α) Από άρτεσιανά - από πηγάδικα
- β) Από τη θάλασσα

mama's®

μπισκότα μέ...

- σταφίδες ● φουντούκια
- και κομματάκια σοκολάτας

ΠΑΠΑΔΟΠΥΛΟΣ

ΠΡΩΤΟ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.

